

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Vaikutukset yksityisen kuluttajan näkökulmasta ovat edelleen riittämättömät tämä, mikä käy yksiselitteisesti ilmi Valtion taloudellinen tutkimuskeskus lausunnosta sekä työryhmän jäsenen lausunnosta (Järventausta Pertti, Professori, Sähkötekniikka).

Valvontamalli on askel kustannusvastamaan suuntaan ja oikaisee osin pörssiyrityksiä kerätyt suuremmat voitot, jotka perustuvat ilmoitukseen eikä kirjanpitoon kuten EU:ssa yleensä (Työ- ja Elinkeinoministeriö (2022), eduskunnan määräyksestä TEM:in Akateemisen työryhmän raportti kansalaisaloitteen pohjalta)

Suurin osa lausunnoista on energiateollisuuden, energiamarkkinaviraston tulee huolehtia tehtävästä ja vahvistaa kuluttajan asemaa riippumattomana. Mikä tarkoittaa valvontamallin muuttamista merkittävästi ennen sen käyttöön ottamista.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Ehdotusmuutoksesta regulaatiotaseen laskemisessa käytettyyn verkonarvon muodostamiseen käytetystä laskentatavasta positiivinen.

Kohtuullinen tuottoaste

Tuotto on edelleen kohtuuton eikä mallia ole muutettu riittävästi.

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Energiamarkkinaviraston tulee vahvistaa tehtävänsä mukaisesti kuluttaja asemaa vastaamaan EU:n lainsäädäntöä ja valvontaviranomaisena huolehtia että mallia muokataan niin että kuluttajan kustannukset laskevat enemmän jo valvontajaksoilla 2024 – 2027 sekä esittää sen vaikutus kuluttajille yksikäsitteisesti.

Mallia tulee muuttaa ennen 1.1.2024 merkittävästi niin että kuluttajan kustannukset putoavat heti 20-30 % sekä sen jälkeen esitetyn mallin mukaisesti.

Silander Jari

Silander Jari
As Oy Sotatuomarintie 11 Espoo

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Kronoby Elverk tackar för möjligheten att ge utlåtande i ärende 3171/040300/2023.

Vi vill poängtera att vi understöder Lokakraft rf:s och Finsk Energiindusti rf:s utlåtanden i detta ärende och vill samtidigt även poängtera några andra saker med anledning av de nya tillsynsmetoderna.

Av nätverksamheten krävs mer och mer förutsägbarhet, planering och effektivitet, vilket gör att man bör ha en stark långsiktig grund att stå på. De nya tillsynsmetoderna gör att grunden vacklar och att det inte längre finns förutsättningar att planera långsiktigt och effektivt.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

Mindre nätbolag på landsbygden drabbas oskäligt hårt om de nya tillsynsmetoderna slår ut på det nu förespråkade sättet. Om kunderna geografiskt är väldigt utspridda så har det varit mest effektivt

att underhålla och vädersäkra luftledningsnät. Har man därtill varit kundvänliga och inte tagit ut någon överstor nätavgift av kunderna under åren, så kommer man nu att straffas extra hårt för det. När nätet på landsbygden småningom blir äldre och värdet i nätet samtidigt försvinner så har man inte längre ekonomiska muskler att göra de nya investeringar som krävs och de nya investeringarna avtar.

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Om nätbolagen som prognoserna visar plötsligt tappar flera procent av nätvärdet så vacklar grunden. Hur skall man då framöver kunna trygga framtida finansiering i nätverksamheten för att kunna vädersäkra elnätet, skapa möjligheter att utöka den förnyelsebara elproduktionen samt upprätthålla försörjningsberedskapen i vårt land?

Näse Fredrik
Kronoby Elverk Ab

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

- o Suomen sähkö- ja maakaasuverkkojen regulaatiota on perinteisesti kehitetty hyvin johdonmukaisesti toimintaympäristön muutokset huomioiden. Regulaation ohjausvaikutukset ovat olleet selkeät, ja yhtiöt ovat voineet suunnittelemaan liiketoimintaansa pitkäjänteisesti yli regulaatiojaksojen.
- o Energiaviraston julkaisemat viimeisimmät vahvistuspäätösluonnokset tuovat hyvin lyhyellä varoitusajalla erityisesti verkon tuottopohjan laskentaan liittyen merkittäviä muutoksia, jotka aiheuttavat toteutuessaan merkittäviä muutoksia yhtiöiden sallittuun tuottoon, ja sitä kautta kykyyn kehittää liiketoimintaa pitkäjänteisesti.
- o Energiavirasto on julkaissut vahvistuspäätösluonnoksiin liittyen vaikutusarvioinnin, joka kuitenkin perustuu pääosin mahdollisesti varsin lyhytaikaisten positiivisten muutosten (kuten korkokanta ja inflaatio) vertailuun hyvin pitkäaikaisten negatiivisten muutosten (tuottopohjan laskennan menetelmämuutos) kanssa. Lisäksi vaikutusarviointi ja sen johtopäätökset on tehty koko toimialan tasolla, vaikka muutoksilla on erittäin suuria yhtiökohtaisia vaikutuseroja riippuen erityisesti yhtiöiden olemassa olevan verkon teknisestä iästä.
- o Energiaviraston tulisi vaikutusarvioinnissaan huomioida, että muutokset ajavat Suomea kohti Norjan tilannetta, jossa Gassledin sääntelymuutokset ovat vaikuttaneet negatiivisesti infrasijoittajien kiinnostukseen sijoittaa esimerkiksi uusiutuvan energian hankkeisiin pitkällä aikavälillä ja siten vaarantaa ja heikentävät talouskasvua, veropohjaa ja vihreää siirtymää.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

- o Ehdotettu vanhan ja uuden verkko-omaisuuden jäädyttäminen/korjaaminen investointihetken yksikköhintaan on erittäin suuri muutos regulaatiomalliin, jolla on erittäin suuri vaikutus sallittuun tuottoon.

- o Yksikköhintojen korjaaminen takautuvasti investointivuoden rahanarvoon vaikuttaa sekä jälleenhankinta-arvon kautta regulaation tasapoistoon, että nykykäyttöarvon kautta sallittuun WACC-tuottoon
- o Vaikutus on sitä suurempi, mitä vanhempaa verkkoa yhtiöllä on. Lähtökohtaisesti vaikutus on erittäin merkittävä kaupunkiyhtiöille sekä kantaverkkoyhtiölle, joilla pääosa verkosta on teknisesti melko vanhaa, mutta verkoille ei ole kohdistunut teknisessä mielessä tarvetta uusintaan.
- o Näille yhtiöille tasapoiston ja WACC-tuoton muutos voi olla todella merkittävä, ja regulaation ohjausvaikutus olisi alkaa saneeraamaan sinänsä teknisesti täysin kunnossa olevaa verkkoa uudeksi ilman merkittävää vaikutusta esimerkiksi verkon toimitusvarmuuteen. Kantaverkkoyhtiön osalta muutos ja sen ohjausvaikutukset voivat heikentää merkittävästi yhtiön kykyyn kehittää verkkoa vihreään siirtymän mahdollistamiseksi.
- o Muutokset verkkotoiminnan sitoutuneen oikaistun omaisuuden ja pääoman laskentaan tulisi muokata ja kohtuullistaa sellaisiksi, että yhtiöt voivat suunnitella toimintaansa pitkäjänteisesti yli regulaatiojaksojen selkeillä regulaation ohjausvaikutuksilla

Kohtuullinen tuottoaste

Ei lausuttavaa

Laatukannustin

Ei lausuttavaa

Tehostamiskannustin

Ei lausuttavaa

Investointikannustin

Ei lausuttavaa

Innovaatio- ja joustokannustimet

Ei lausuttavaa

Muuta

Ei lausuttavaa

Antila Sauli
CapMan Infra

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Westenergy Oy kiittää mahdollisuudesta kuulemiseen koskien Energiaviraston vahvistuspäätösluonnosta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024–2027 ja 2028 – 2031 ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Westenergy Oy on seitsemän suomalaisen kunnallisen jätehuoltoyhtiön yhteisomistama kiertotalousyritys, joka jalostaa kierrätyskelvottomasta syntypaikkalajitellusta yhdyskuntajätteestä kaukolämpöä, sähköä ja uusiomateriaaleja Vaasan seudulla Mustasaaren Koivulahdessa.

Dekarbonisaatio on strategiamme kulmakivi ja yhdessä kumppaniemme kanssa kehitämme ratkaisuja teknologista hiilen sidontaa ja kierrätystä varten ollaksemme hiilineutraali yritys 2030-luvun alussa. Useimmat näistä ratkaisuista kytkeytyvät tavalla tai toisella energiajärjestelmän sähköistymiseen ja sähköntuotannon vähäpäästöistymiseen. Ilman toimitusvarmaa päästöttömän sähkön saantia ei näitä suunniteltuja investointeja pystytä toteuttamaan Westenergyn tai muiden puhdasta siirtymää edistävien yritysten toimesta Suomessa.

Esitetyt muutokset jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiin vaarantavat radikaalilla tavalla jakeluverkkoyhtiöiden kyvyn investoida ennakoivasti sähköverkkoon. Nämä investoinnit taas ovat välttämättömiä, jotta verkon siirtokyky ja luotettavuus pysyvät muutoksessa riittävinä. Tiedetään, ettei nykyinen verkko läheskään riitä vastaamaan tämänhetkisiä liityntäkyselyitä. Päinvastoin kuin olisi tarpeen, nämä muutokset liki pysäyttävät verkkoinvestoinnit, mikä muodostaa ylitsepääsemättömän riskin esimerkiksi vetytalouden investoijille. Lisäksi esitys heikentää ratkaisevasti nykyisen verkon kunnossapidon ja ylläpidon mahdollisuuksia. Kansainvälisessä vertailussa erinomainen sähköverkkomme on ollut kilpailuetu, jonka tämä esitys uhkaa täysin vajavaisin perustein romuttaa.

Näkemyksemme on, että tämä vahvistuspäätösluonnos uhkaa verkkoyhtiöiden omaisuuden suoja, heikentää suomalaisen energijärjestelmän luotettavuutta ja romuttaa kilpailukykyämme puhtaan siirtymän investointien osalta. Esitys on räikeässä ristiriidassa ennustettavamman sääntelyn toimintaympäristön muodostamisen kanssa. Näin ollen se vaarantaa myös Westenergyn suunnittelemat investoinnit dekarbonisaatioon. Näistä syistä johtuen esitämme, että Energiaviraston on välttämätöntä muuttaa siten, että verkkopalveluiden hinnoittelu turvaa verkonhaltijalle kuuluvien tehtävien edellyttämän kohtuullisen tulorahoituksen ja yhtiön vakavaraisuuden säilymisen. Verkkotoimintaan sidotun omaisuuden määrittelyn, tuottoasteen ja kannustimien osalta on syytä palata lähemmäs nykyisen valvontamenetelmän periaatteita.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

LISÄTIETOJA LAUSUNNOSTA ANTAA TARVITTAESSA:

Juha Ripatti, Head of Business Intelligence

040 676 4784

juha.ripatti@westenergy.fi

Alhoniemi Olli-Antti
Westenergy Oy

Ripatti Juha
Westenergy Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Suomen Kiinteistöliitto ry kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi.

Suomen Kiinteistöliitto ry (Kiinteistöliitto) on kiinteistönomistajien edunvalvoja ja kiinteistöalan asiantuntijaorganisaatio. Kiinteistöliittoon kuuluu 23 alueellista kiinteistöyhdistystä, joiden jäsenkunta muodostuu pääsiallisesti asunto-osakeyhtiöistä. Kiinteistöliiton jäsenkuntaan kuuluu myös mm. kuntien omistamia ja yleishyödyllisiä vuokrataloyhteisöjä. Alueellisten kiinteistöyhdistysten jäsenistöön kuuluu yhteensä n. 32 000 asunto- ja kiinteistöosakeyhtiötä.

Lisäksi Kiinteistöliittoon kuuluu Suomen Vuokranantajat ry, jossa on jäsenenä noin 22 000 yksityishenkilöä tai muuta tahoa, jotka vuokraavat asuin- ja liikehuoneistojaan asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöissä.

Jäsenkuntamme piiriin kuuluu arviolta noin 2 miljoonaa suomalaista.

Kiinteistöliiton lausunto

Energiavirasto on valmistellut jakeluverkkoyhtiöiden hinnoittelun kohtuullisuuden valvontaa varten valvontamenetelmien päivittämistä jaksoille 2024–2027 ja 2028–2031. Energiavirasto on lisäksi julkaissut menetelmämuutosten vaikutustenarvioinnin. Vaikutusten arviointia tulisi kuitenkin täydentää, esimerkiksi sähkön pienasiakkaiden kustannusvaikutusten osalta.

Kiinteistöliitto pitää tärkeänä, että valvontamallilla ehkäistään tehokkaasti monopoliasemassa toimivien yritysten tuottotasojen nousemista liian korkeiksi, kuten työ- ja elinkeinoministeriön asettama akateeminen työryhmä on nostanut esille (Työ- ja Elinkeinoministeriö (2022), Akateeminen työryhmä sähkönsiirron ja – jakelun tariffien laskentamenetelmistä, työryhmän lausunto Energiavirastolle, VN/2314/2021-TEM-3).

Valvontamallin on ohjattava kustannusvastaavuuden aikaansaamiseen ja kannustettava tehokkuuteen ja energiamurroksen toteutumiseen. Pidämme hyvänä asiana, että valvontamallin kehittämisessä on otettu huomioon akateemisen työryhmän ehdotuksia kustannusvastaavuuden vahvistamisesta. Luonnoksessa on kuitenkin vielä asioita, joita tulisi kehittää, jotta myös sähkön pienasiakkaiden oikeuksien toteutuminen varmistetaan.

Kiinteistöliitto katsoo, että valvontamallissa verkon arvon tulee pohjautua todellisiin verkkoinvestointeihin ja kohtuullisen tuottoasteen tulisi heijastaa paremmin yrityksen todellista pääomarakennetta ja liiketoiminnan riskiä. Lisäksi tulisi harkita todellisten korollisen vieraan pääoman kustannusten irrottamista kohtuullisen tuoton laskennasta akateemisen työryhmän esittämällä tavalla. Laatukannustimessa on epäkohta, joka voi tuoda merkittävän taloudellisen rasitteen asiakkaille. Ehdotamme, että valvontamallissa huomioitaisiin akateemisen työryhmän raportissa esitetyt asiat laatukannustimen osalta.

On tärkeää, että Energiavirasto varmistaa toiminnallaan sekä verkonhaltijoiden että verkon loppukäyttäjien intressien tasapuolisen toteutumisen. Pidämme hyödyllisenä säännöllisen sidosryhmäyhteistyön jatkamista ja vahvistamista. Kiinteistöliitto on mielellään jatkossakin mukana sidosryhmäyhteistyössä.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Pylsy Petri
Suomen Kiinteistöliitto ry

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Lahti Energia Sähköverkko Oy kiittää mahdollisuudesta lausua Energiaviraston vahvistuspäätösluonnokseen sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024-2027 ja 2028-2031.

Energiaviraston julkaisema vahvistuspäätösluonnos (Dnro 3171/040300/2023) pitää sisällään todella merkittäviä muutoksia suhteessa nykyisiin valvontamenetelmiin ja myös ensimmäisiin suuntaviivoihin (Dnro 147/040300/2023).

Ensimmäisiin suuntaviivoihin jättämässämme lausunnossa korostimme tarvetta varmistaa yhtiöiden investointikyky energiamurroksen mahdollistamiseksi.

Luonnoksen mukaiset menetelmät kuitenkin entisestään heikentävät merkittävästi investointikykyä. Lisäksi ehdotetut menetelmät vaarantavat sähkömarkkinalain esitöissä kirjatut periaatteet laajemminkin. Lain esitöiden mukaan hinnoittelun kautta saatavilla tuloilla pitäisi pystyä kattamaan verkon ylläpidon, käytön ja rakentamisen kohtuulliset kustannukset sekä lisäksi saada sijoitetulle pääomalle kohtuulliseksi katsottava tuotto.

Nyt ehdotetaan menetelmiä, joilla asiakashinnoittelun kohtuullisuuden ja verkkoyhtiöiden toimintaedellytysten välille syntyy vakava epätasapaino. Muutokset vaarantavat verkkoyhtiöiden toimintakyvyn ja vähintäänkin pysäyttävät energiamurroksen edellyttämät investoinnit.

Valvontamenetelmien valmisteluprosessi on epäonnistunut. Ehdotettavat muutokset ovat erittäin merkittäviä, mutta niiden ohjausvaikutusten arviointi on täysin riittämätön. Ainoat Energiaviraston arviot koskevat hinnoitteluvaraa muutoshetkellä. Yleinen markkinakorkojen nousu kompensoi heikennyksiä muutoshetkellä eikä välitön vaikutus yhtiöiden toimintaedellytyksiin ole sen vuoksi tuhoisa. Pitkän aikavälin vaikutukset ovat kuitenkin vielä huomattavasti todella karuja: investoinnit eivät ole enää taloudellisesti kannattavia eikä menetelmät mahdollista tarvittavien korvausinvestointien tekemistä.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Verkonarvon määrittämisperiaatteita ehdotetaan muutettavaksi radikaalisti. Muutos on täysin ristiriidassa Energiaviraston aiemmin esittämien verkkonarvon määrittystavan perusteluiden kanssa. Muutos on tehty nopealla aikataululla ja sen vaikutuksia on mahdotonta arvioida tarkasti menelmissä kuvatuilla tiedoilla.

Tähän asti menetelmät ovat kannustaneet laadukkaaseen verkonrakentamiseen ja ylläpitoon sekä ohjanneet tekemään elinkaareltaan kestäviä ratkaisuja ja välttämään turhia ikäperusteisia investointeja. Yksikköhinnat ovat pysyneet viimeisen kymmenen vuoden aikana nimellisesti samana yleisestä inflaatiosta huolimatta, jolloin asiakkaat ovat päässeet hyötymään alan tuottavuuskehityksestä.

Uusien menetelmien myötä verkkonarvo rapautuisi täydellisesti, mikäli verkkoa ei uusittaisi ikäperusteisesti pitoajan umpeutuessa. Tämä johtaa täysin tarpeettomaan toimintakuntoisen verkon uusimiseen ja resurssien tuhlaamiseen.

Luonnoksessa on aiempaa tarkemmin jaoteltu yksikköhintaluettelo. Se parantaa yksiköiden kustannusvastaavuutta eri olosuhteissa. Yksikköluetteloa tulisi edelleen tarkentaa erityisesti 110 kV kaapeliverkon ja sähköasemakomponenttien osalta.

Lisäksi ojien käsittelyä tulisi edelleen muuttaa siihen suuntaan, että niitä käsitellään kuten muitakin verkkokomponentteja. Jokainen kaivukerta muodostaa oman ojan, jolla on myös oma ikänsä.

Ehdotetut menetelmät edellyttäisivät kaikkien purettujen verkkokomponenttien ikätietojen selvittämistä. Tämä ei mahdollista vuoden 2024 alusta alkaen, vaan edellyttää isoja muutoksia käytettyihin dokumentointitapoihin ja järjestelmiin.

Kohtuullinen tuottoaste

WACC-parametreihin ehdotetut muutokset ovat heikosti perusteltuja. Parametrimuutosten osalta tulee väistämättä vaikutelma, että muutoksia tehdään kohonneiden markkinakorkojen vaikutuksen kompensoimiseksi tuottoasteessa.

Esimerkiksi vieraan pääoman riskipreemiota on laskettu, vaikka samaan aikaan ehdotetaan muutoksia, jotka heikentävät merkittävästi verkkoyhtiöiden taloudellista tilannetta ja lisäävät siten toiminnan riskisyyttä ja laskevat mahdollisesti yhtiöiden luottoluokituksia.

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Tehostamiskannustimen isoin ongelma on sen ennakoimattomuus. Periaatteellisesti menetelmä on reilun tuntuinen, mutta tehokkuusluvut voivat vaihdella erittäin merkittävästi, kun uusi rintama

estimoidaan. Yhtiöillä ole näkymää siihen, mistä muutokset johtuvat ja pääsääntöisesti erittäin heikot mahdollisuudet parantaa määrätietoisesti tehokkuuslukuaan.

Tehostamiskannustinta tulisikin voida kehittää ymmärrettävämpään ja helpommin ennakoitavaan suuntaan.

Seuraavalle valvontajaksolle erityinen ongelma muodostuu luonnoksessa ehdotettujen eri kustannuserien lisäämisestä KOPEX:iin. Näiden käsittely tulisi kuvata yksiselitteisemmin ja huomioida siten, että menetelmämuutosten vuoksi ei tule askelmaista heikennystä tehokkuuteen.

Verkkoyhtiöiden velvoitteita on lisätty jatkuvasti. Tälle ei näy loppua ja siksi yleisen tehostamistavoitteen pitäisi olla 0% sekä 6. että 7. valvontajaksolla.

Investointikannustin

Investointikannustin on kannustanut investointien tehostamiseen. Luonnoksen mukainen verkon arvon määrittäminen johtaa kannustimen merkityksen ja kannustavan vaikutuksen merkittävään pienemiseen.

Tasapoiston pitäisi jatkossakin perustua verkon tosiasialliseen jälleenhankinta-arvoon. Luonnoksen mukaisilla menetelmillä verkon arvo rapautuu ja tasapoisto pienenee vastaavasti. Ehdotetut menetelmät määrittävät tasapoiston siten, että tulevaisuudessa riittävien korvausinvestointien tekeminen menetelmien mukaisella tasapoistolla ei ole mahdollista.

Mikäli hyötyleikkuri toteutetaan, sen tulisi olla symmetrinen. Tällöin myös mahdollisesta tehottomuudesta aiheutunut haitta jaettaisiin: verkkoyhtiön toimintaympäristöstä johtuva haaste saavuttaa täysi investointitehokkuus ei rasittaisi täysimääräisesti verkkoyhtiön taloutta.

Ehdotetut menetelmät heikentävät yleisesti investointien kannattavuutta erittäin merkittävästi. Kun lisäksi sovellettavat yksikköhinnat ovat keskimääräisiä, iso joukko yhtiöistä on tilastollisesti väistämättä ”epätehokkaita”. Tähän ongelmaan tulisi kiinnittää erityistä huomiota ja varmistaa, että kaikilla yhtiöillä on tosiasiallisesti mahdollisuus rakentaa verkostoa yksikköhintojen määrittämällä keskimääräisellä kustannustasolla.

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Olemme tietoisia Energiategollisuus ry:n, Energiakaupungit ry:n ja Kaupunkiverkot KV11-ryhmän lausuntojen sisällöistä ja tuemme niitä.

Rautiainen Antti

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Rovaniemen Verkkoyhtiö Oy (RV) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiasta. Energiavirasto on valmistellut sähkön jakeluverkkotoimialalle uusia valvontamenetelmiä valvontajaksoille 2024 - 2027 ja 2028 -2031. Valvontapäätösluonnoksessa esitetään erittäin merkittäviä muutoksia sekä nykyiseen valvontamalliin, että keväällä 2023 julkaistuihin suuntaviivoihin.

RV haluaa tuoda esiin huolensa siitä, että valvontamenetelmä toteutuessaan esitetyn mukaisesti heikentävät RV:n toimintaedellytyksiä huomattavasti. Valvontamenetelmä heikentää investointikykyä ja vaarantaa toimitusvarmuusinvestoinnit sekä muut korvausinvestoinnit.

RV näkee merkittävimpana muutoksena vanhan verkko-omaisuuden arvottamiseen liittyvät muutokset ja sitä kautta JHA-tasapoiston uudelleenmäärittämisen joka vaikuttaa kohtuullisen tuoton määrittämiseen. Kuten todettua, esitetyt muutokset vaarantavat RV:n investointikyvyn ja heikentävät huomattavasti toimintaedellytyksiä.

RV huomauttaa myös Energiavirastoa liian lyhyestä tutustumis- ja lausuntoajasta suhteessa esitettyihin muutoksiin. Tästä syystä analyysit jäävät osin puutteelliseksi ja lausunto on tehtävä niillä tiedoilla, jotka lausumishetkellä on olleet saatavilla. RV huomauttaa myös, että valvontamenetelmäluonnos poikkeaa suuresti keväällä 2023 julkaistusta suuntaviivadokumentista eikä keskustelua muutoksista tai muutosten tulevasta laajuudesta ole käyty toimialan suuntaan suuntaviivadokumentin julkaisun ja siitä lausumisen jälkeen.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

RV näkee, että verkko-omaisuuden arvon määrittämisperusteiden muutos on merkittävin yksittäinen muutos uudessa valvontamenetelmässä. RV ei pidä perusteltuna valvontamentelmäluonnoksen mukaista muutosta verkon arvon määrittelyyn. Valvontamentelmäluonnoksen mukainen verkko-omaisuuden määrittelytapa ei vastaa nyt eikä tulevaisuudessa verkko-omaisuuden käypää markkina-arvoa.

Suurena ongelmana RV näkee vanhan, ennen vuotta 2011, rakennetun verkko-omaisuuden indeksikorjauksen taaksepäin. Indeksikorjaus tekee vanhasta verkosta taloudellisessa mielessä käytännössä arvotonta, jolloin vuosien varrella huolella tehdyt kunnossapitotyöt muuttuvat merkityksettömäksi. Kunnossapitotöiden tarkoituksena kuitenkin on ollut ennen aikaisten investointien välttäminen haastavassa toimintaympäristössä.

Kohtuullinen tuottoaste

RV ei pidä perusteltuna vieraan pääoman riskipreemion tason laskemista 2,1 %:sta 1,6 %:iin verrattuna ensimmäisiin suuntaviivoihin samalla, kun verkkoyhtiöiden taloudellisen asemaan esitetään merkittäviä heikennyksiä.

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

RV näkee, että yleinen tehostamistavoite tulisi olla 0% sekä seuraavalla, että sitä seuraavalla valvontajaksolla. RV huomauttaa lisäksi, että viranomaisen ja lainsäätäjän toiminnasta johtuen verkonhaltijoille kertyy vuosi vuodelta enemmän ja enemmän lisätöitä, jotka nostavat operatiivisia kustannuksia.

Investointikannustin

Verkko-omaisuuden arvostustavan muutoksen seurauksena jälleenhankinta-arvosta laskettava tasapoisto pienenee merkittävästi. Muutoksen seurauksena mahdollisuus korvausinvestointien toteuttamiseen tulorahoituksella heikkenee olennaisesti.

RV kokee, että valvontajaksojen vaihtuessa muutos on liian radikaali, huomioon ottaen myöskin jo aiemmin esiin tuodun kannan siitä, että lausunto- ja tutustumisaika valvontamenetelmiin on liian lyhyt ja nyt esitetyt valvontamenetelmät poikkeavat liiaksi keväällä 2023 esitettyihin suuntaviivoihin nähden. RV:n näkemyksen mukaan investointikannustimen hyötyleikkurin huonona ja tarpeettomana, varsinkin kun leikkuri on epäsymmetrinen. RV:n näkemyksen mukaan hyötyleikkurin tulisi vähintään olla symmetrinen.

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Rovaniemen Verkko Oy on tietoinen Energiateollisuuden lausunnosta ja tukee sitä.

Hemmilä Joni
Rovaniemen Verkko Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Imatran Seudun Sähkönsiirto Oy kiittää mahdollisuudesta lausua vahvistuspäätöksenluonnoksesta sähkön jakeluverkkojen valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024-2027 ja 2028-2031. Tuemme lausunnollamme yleisellä tasolla Energiateollisuus ry:n lausunnon sisältöä.

Toimialalla tehdään pitkäjänteistä ja asiakaslähtöistä työtä kriittisen infran parissa. Suuret muutokset ja niiden vaikutukset näkyvät yleensä vasta vuosien päästä niiden asettamisesta. Avoin sidosryhmätyö viranomaisten, yhtiöiden ja asiakkaiden välillä on tärkeää ja perusedellytys onnistuneen päämäärän saavuttamiseksi. Tämän seurauksen pidämme erittäin outona Energiaviraston toimintatapaa ensimmäisten ja toisten suuntaviivojen välillä. Muutokset näiden suuntaviivojen välillä ovat suuret ja niiden analysointiin ja vaikutusten arviointiin ei ole pystytty järjestämään riittävästi aikaa. Työskentelemme meille kaikille erittäin kriittisen infrastruktuurin parissa, joten voimme huolestuneena todeta, että kokonaisuuden arviointi ja etenkin pidemmän aikavälin vaikutusten arviointi johtuen sidosryhmätyön puutteesta on kärsinyt prosessissa erittäin pahasti ja prosessi on tämän osalta epäonnistunut.

Muutokset, joita toisissa suuntaviivoissa on esitetty tulee joka tapauksessa heikentämään jakeluverkkoyhtiöiden kykyä investoida jatkossa yhteiskunnan sähköistymiseen sekä vihreänsiirtymän toteuttamiseen suunnitellulla tavalla.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Suuntaviivoissa on oikaistun pääoman laskentatapaa muutettu aikaisempiin menetelmiin nähdessä merkittävästi. Esitetty malli, jossa verkko-omaisuus jäädytetään verkkokomponentin rakentamisvuoden mukaisella yksikköhinnalla aiheuttaa merkittävät muutokset

jakeluverkkoyhtiöiden kohtuulliseen tuottoon sekä tasapoistoon ja täten kykyyn investoida. Mielestämme näin suuri muutos olisi vaatinut huolellisemman valmistelun, sidosryhmien osallistamisen muutoksen valmisteluun ja arviointiin sekä huomattavasti kattavammat vaikutustenarvioinnit. Esitämme, että nyt ehdotettu laskentatapa tulee hylätä ja verkonarvo määritettään samalla tavalla kuin aikaisemmin, jolloin se täyttää myös 2013 voimaan astuneen sähkömarkkinalain periaatteen määrittää sähköverkon arvo markkinaperusteisesti käypään arvoon perustuen.

Pidämme tärkeänä, että valvontamenetelmät säilyisivät veroneutraaleina, eikä poistoeron hyödyntämistä investointikyvyn parantamiseksi estetä verkkoliiketoiminnassa. Veropoistot on luotu verolainsäädäntöön kannustimeksi investoimiseen. Lisäksi nyt ehdotettu muutos johtaa yhtiöiden eriarvoiseen kohteluun. Esitämme, että poistoerokäsittely tulee säilyttää nykyisellään.

Esitämme, että laskettaessa verkkotoimintaan sitoutunutta oikaistua omaisuutta huomioidaan siinä vaihto-omaisuus eriytetyn taseen mukaisessa kirjanpitoarvossaan. Tämä mahdollistaisi kohtuullisen tuoton vaihto-omaisuuteen sitoutuneelle pääomalle ja näin ollen mahdollistaisi viankorjauskriittisten komponenttien varastoinnin ja huoltovarmuuden ylläpitämisen.

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Verkkoyhtiöille kohdistuu seuraavilla valvontajaksolla huomattavasti uusia velvoitteita. Velvoitteet tulevat myös nostamaan monia yhtiöiden kustannuksia. Tästä syystä on hyvä, että yleinen tehostamistavoite kuudennella valvontajaksolla on 0 %. Esitämme, että tehostamistavoite olisi 0 % myös seitsemännellä valvontajaksolla. Energiaviraston tulee huolehtia myös siitä, että matemaattisella StoNED-rintamalla estimoidulla kohtuullisella operatiivisella kustannuksella voidaan todellisuudessa hoitaa kaikki verkkoyhtiön kunnossapitoon, huoltovarmuuteen, toiminnan kehittämiseen ja muuhun operatiivisiin tehtäviin liittyvät kustannukset.

Investointikannustin

Investointikannustimeen esitetty hyötyleikkuri ei tulisi toteuttamaan sille asetettuja tavoitteita vaan pahimmillaan se poistaisi yhtiöiltä kannusteen toimia tehokkaasti. Tehokkuuden heikentyminen johtaisi asiakashintojen nousuun. Tämän takia esitämme, että hyötyleikkuri tulee poistaa.

Innovaatio- ja joustokannustimet

Esitämme, että verkkoyhtiöille toimitetaan yksiselitteinen ohje, missä on kerrottu mitkä kaikki kustannukset voidaan sisällyttää joustokannustimeen.

Innovaatiokannustimen hyödyntäminen on ollut monen yhtiön osalta vähäistä tai sitä ei ole hyödynnetty ollenkaan. Mielestämme innovaatiokannustinta tulisi muuttaa siten, että se todellisuudessa kannustaa yhtiöitä kehittämään uutta ja tekemään parannuksia nykyiseen toimintaansa.

Muuta

-

Karjola Tero
Imatran Seudun Sähkösiirto Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Sähköverkon rakentamisen ja ylläpidon edellytys on pitkäjänteinen ja ennustettava lainsäädäntö sekä valvontaperiaatteet. Nyt esitetyt muutokset mullistavat aikaisemmilta valvontajaksoilta tutut periaatteet ja heikentävät merkittävästi yhtiöiden mahdollisuutta toimia pitkäjänteisesti laadukkaamman sähköverkon mahdollistamiseksi.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Muutoksen keskeisenä perusteena Energiavirasto toteaa, että koska sallitun tuoton laskennassa huomioidaan inflaation vaikutus, tulee JHA jäädyttää investointivuoden tasolle, jotta inflaation vaikutus ei tulisi toistamiseen huomioiduksi verkko-omaisuuden arvossa.

Verkkokomponenttien yksikköhintojen muutoksiin on kuitenkin inflaatiota huomattavasti enemmän vaikuttanut toimialan tehokkuuden parantuminen menneiden valvontajaksojen aikana. DFC:n selvityksessä, johon Energiavirasto tässä yhteydessä viittaa on tämä jätetty huomioimatta.

Kun verkon arvo määritetään kulloisestakin markkina-arvosta poiketen se heikentää yhtiöiden mahdollisuutta kattaa korvausinvestoinnit poistoilla, näinollen esitys on Sähkömarkkinalain vastainen. Sähkömarkkinalain yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan (HE20/2023): ”Hinnittelun kohtuullisuuden valvonta perustuisi yritysten sähköverkko-omaisuuden todelliseen käyttöarvoon, joka kuvaa yrityskohtaista markkina-arvoa.”

On myös huomattava, että meidän tyyliissä kaupunkiyhtiöissä joudumme putkittamaan mahdollisten tulevien sähköverkkomuutoksien takia, koska kaupunki ilmoittaa ettei katuja avata seuraavaan viiteen vuoteen jolloin putkituspäätös ei ole yhtiön päätettävissä ja siksi se pitäisi ottaa huomioon verkostoinvestointina.

Kohtuullinen tuottoaste

Sähkömarkkinalain tavoitteena on myös turvata verkkoyhtiöiden tulorahoitus niin, että se riittää kattamaan korvausinvestoinnit (HE20/2013):

”Verkkopalveluiden hinnoittelun tulisi turvata verkonhaltijalle kuuluvien tehtävien edellyttämä kohtuullinen tulorahoitus ja vakavaraisuus. Tulot saisivat siten kattaa verkon ylläpidon, käytön ja rakentamisen kohtuulliset kustannukset, sekä antaa sijoitetulle pääomalle kohtuulliseksi katsottava tuotto.”

Nämä Sähkömarkkinalain tavoitteet ovat tähän saakka valvontamenetelmissä toteutuneet, kun koko verkko-omaisuuden JHA on jokaisen valvontajakson alussa päivitetty yksikköhinnoilla vastaamaan sen markkina-arvoa, sekä laskemalla tasapoisto näin päivitetystä verkko-omaisuuden jälleenhankinta-arvosta.

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Uusi korkeampi 2024 hinnasto saattaa helposti johtaa siihen, että todelliset investointikustannukset ovat alle EV:n yksikkökustannusten, jolloin investointikannustimen uusi leikkuri astuu voimaan vaikkei sama korkea 2024 hinnasto nosta investointikannustimen tasapoistoa. Leikkurin alkuperäinen idea oli, että puolet tehokkaan investointitoiminnan ”hyödystä” palautettaisiin asiakkaille. Tämä ”hyöty” on kuitenkin nyt dramaattisesti pienempi, joten EV:n pitäisi luopua leikkurista uuden yksikköhintojen laskentavan myötä.

Uuden laskentatavan suurin negatiivinen vaikutus kohdistuu kuitenkin tuleviin vuosiin. Hinnasto 2024 näyttäisi olevan meidän verkolla luokkaa +20 % nykyistä korkeampi, mutta NKA nousee tämän seurauksena vain murto-osalla tästä (vain 2024 käyttöön otettu omaisuus). Vanhalla laskentatavalla koko NKA olisi noussut tämän +20 %. Tässä mielessä uuden laskentatavan vaikutus ali-/yli jäämään on siis todella suuri. Koska yksikköhintojen voi olettaa nousevan taas 2028, 2032, 2036 jne..., niin uusi laskentatapa johtaa pitkässä juoksussa todella paljon heikompaan lopputulokseen, kun vanha laskentatapa.

Investointikannustin

Yhtiöiden toimintaa vaikeuttaa myös yksikköhintaluettelon puutteet, jotka korvataan nostamalla JHA:ta tasearvolla joten yhtiöiden tehostetusta toiminnasta ei saada mitään hyötyä verkon arvoon.

Innovaatio- ja joustokannustimet

Joustokannustimelle esitetty 1% osuus liikevaihdosta jää niin pieneksi, että joustokannustimen käyttö jäisi todennäköisesti vähäiseksi tai olemattomaksi.

Muuta

Näin dramaattiset valvontamallimuutokset pitäisi suunnitella, toteuttaa ja saattaa yhtiön tietoon hyvissä ajoin sillä tällä on suuret vaikutukset yhtiön vuoden 2024 verkostoinvestointeihin.

Lehtonen Risto
Forssan Verkkopalvelut Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Valvontamenetelmät ovat periaatteiltaan säilyneet samankaltaisina pitkään, toimitusvarmuus on parantunut ja samalla asiakkaiden verkkopalvelumaksut ovat kuitenkin säilyneet kohtuullisina. Tavoitteeseen ollaan siis päästy.

Nyt näitä menetelmiä ollaan radikaalisti muuttamassa todella nopealla aikataululla ilman, että ehditään tehdä kattavaa selvitystä muutoksen todellisista vaikutuksista eri tyyppisten, erilaissa ympäristöissä toimivien verkkoyhtiöiden toimintaedellytyksiin.

Verkko-omaisuuden arvo on Sähkömarkkinalaissaikin todetun periaatteen mukaisesti, määritetty valvontajakson alussa vastaamaan sen markkina-arvoa, mahdollistaen näin jakeluverkkojen uudistamisen ja kehittämisen toimitusvarmuusvaatimusten ja yhteiskunnan odotusten edellyttämälle tasolle. Nyt esitetyt, pitkälle taaksepäin menevät, heikennykset jakeluverkkojen omaisuusarvoihin tulevat monessa tapauksessa tekemään mahdottomaksi investoida sen enempää toimitusvarmuuteen kuin vihreään siirtymäänkään.

Valvontamallin yllättävät ja radikaalit muutokset, pakottavat verkkoyhtiön miettimään investointien järkevyyttä ylipäätänsä, kun tällä hetkellä teknisesti ja taloudellisesti hyvältä vaikuttavasta investoinnista ja verkon uudistustavasta voidaan taas tulevinakin vuosina rankaista taannehtivasti.

Mielestämme varastoon hankittuun, usein operatiivisen toiminnan ja huoltovarmuuden kannalta välttämättömään materiaaliin, kohdistuu samat liiketoiminnalliset riskit kuin muuhunkin verkkomateriaaliin.

Purkukustannukset ovat kiinteästi verkkoinvestointeihin kuuluva osa, jota ei voida välttää mikäli verkkoa uudistetaan ja kehitetään. Vanhaa ilmajohtoverkkoa uudistettaessa vastaamaan nykyisiä ja tulevia vaatimuksia, on vanha verkko myös pystyttävä fyysisesti purkamaan maastosta pois. Jos purkukustannukset siirtyvät operatiivisiin kustannuksiin, tulee niiden sallittua tasoa nostaa.

Lakiin perustuvien, verkkoyhtiöille pakollisten velvoitteiden tuomat operatiiviset kulut, kuten järjestelmien nousevat kustannukset tulisi jättää pois tehostamistavoitteesta.

Uusi joustokannustin on sinällään tervetullut. Sen osuus on kuitenkin niin vähäinen, että sen käyttö, ainakin pienissä verkkoyhtiöissä jäänee mitättömäksi.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Koivula Esa
Keuruun Sähkö Oy

Pekonen Mikko
Keuruun Sähkö Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Caruna Oy ja Caruna Espoo Oy ("Caruna") kiittävät mahdollisuudesta lausua Energiaviraston vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024–2027 ja 2028–2031 ja toteavat lausuntonaan seuraavan. Lausuntomme ei sisällä salassa pidettäviä tietoja. Lausunnossa viitattu liite sisältää salassa pidettäviä tietoja, ja se toimitetaan Energiavirastolle erikseen.

1.1 Yhteenveto päätösluonnoksen sisällöstä ja sen vaikutuksista

Energiavirasto esittää erittäin merkittäviä muutoksia suhteessa nykyisiin valvontamenetelmiin sekä keväällä lausuttavina olleisiin ensimmäisiin suuntaviivoihin. Jo aiemmin esitelyjen suuntaviivojen mukaiset muutokset olivat suurelta osin sallittua tuottoa laskevia ja siten yhtiöiden investointimahdollisuuksia heikentäviä. Caruna esitti lausunnossaan (lähetetty Energiaviraston kirjaamoon 31.3.2023) näihin muutosehdotuksia investointikyvyn turvaamiseksi, mutta Energiavirasto ei huomioinut luonnoksessaan käytännössä yhtäkään esitetyistä muutosehdotuksista.

Päätösluonnoksen mukaiset menetelmät romuttavat Carunan, ja Carunan käsityksen mukaan muidenkin verkkoyhtiöiden, investointi- ja rahoituskyvyn kokonaisuudessaan. Lisäksi muutokset johtavat toimitusvarmuuden heikkenemiseen, sähköverkon kunnon rapautumiseen, puhtaan siirtymän pysähtymiseen ja näiden kautta negatiivisiin seurauksiin asiakkaille, kumppaneille ja suomalaiselle yhteiskunnalle.

Caruna haluaa korostaa päätösluonnoksen sisällön ja vaikutusten sekä lainsäädännön asettamien vaatimusten osalta erityisesti seuraavia seikkoja:

- i) Päättöluonnoksen mukaiset menetelmät estävät tarvittavat verkkoinvestoinnit toimitusvarmuuteen, verkon ylläpitoon ja kehittämiseen sekä puhtaan siirtymän ja sähköistymisen edellyttämiin verkon kapasiteetin kasvutarpeisiin. Investointeja joudutaan leikkaamaan välittömästi maksukyvyn turvaamiseksi. Muutokset uhkaavat kriittisen infrastruktuurin jatkuvaa kehittämistä ja niillä on negatiivinen vaikutus huoltovarmuuteen.
- ii) Päättöluonnoksessa esitetyt muutokset johtaisivat asiakkaille huonompaan toimitusvarmuuteen, liittämisen hidastumiseen, sähköistymisen ja verkon käytön rajoittamiseen sekä kasvaviin jakelumaksuihin yhtiön maksukyvyn turvaamiseksi. Urakoitsijakumppaneille muutokset johtaisivat verkon kehittämis- ja kunnossapitotyön vähenemiseen sekä sitä kautta irtisanomisiin ja taloudellisiin vaikeuksiin.
- iii) Suomalaiselle yhteiskunnalle päätösluonnoksessa esitetty johtaisi luottamuksen murenemiseen Suomeen investointikohteena ja sen myötä ulkomaisen pääoman saatavuuden merkittävään heikentymiseen, ei vain jakelutoimialalle vaan laajemmin kaikille sektoreille ja esimerkiksi puhtaan siirtymän mahdollistamiseksi.
- iv) Päättöluonnokseen on viime hetkellä tuotu riittämättömästi ja puutteellisesti valmisteltu tuottopohjan määrittämistä koskeva muutos, joka romuttaa jakeluverkkoalan investointikyvyn kokonaisuudessaan. Esitettyä muutosta ei ole valmisteltu viranomaiselta lain mukaan edellytetyllä huolellisuudella mukaan lukien sidosryhmien konsultaatiot ja kuulemiset sekä riittävällä arvioinnilla muutoksen vaikutuksesta kykyyn tehdä ja rahoittaa tulevia investointeja.
- v) Carunan analyysin perusteella päätösluonnoksessa esitetyllä tuottopohjan muutoksella on erittäin negatiivinen vaikutus Carunan tulevaan kassavirtaan, investointi- ja maksukykyyn sekä sitä kautta pääoman saatavuuteen ja hintaan (Liite 1. / a – c, g - j). Yllätyksellinen ja radikaali muutos tuottopohjan arvottamisessa johtaa luottoluokituksen laskuun ja sitä kautta jo olemassa olevien lainojen korkokustannusten sekä oman pääoman tuottovaateen merkittävään nousuun. Muutos merkitsee lainvastaista puuttumista perustuslaissa suojattuun omaisuudensuojaan.
- vi) Päättöluonnoksessa esitetyt aktivoitujen purkukustannusten käsittelyä koskevat muutokset rikkovat vakavalla tavalla perustuslaissa turvattua omaisuudensuojaa sekä sähkömarkkinalaissa säädettyä vaatimusta taata kohtuullinen tuotto sidotulle pääomalle.
- vii) Päättöluonnoksessa esitetty kumulatiivisen poistoeron käsittelytavan muutos estäisi menetelmien veroneutraaliuden ja kohtelisi erilaisissa konsernirakenteissa toimivia yhtiöitä lainvastaisesti epätasapuolisesti.

viii) Päättöluonnoksessa esitetty muutos tuottoasteen velkapreemioon on teoreettisesti ja käytännössä tarkastellusti virheellinen. Liiketoiminnan riskitaso on tosiasiallisesti kasvanut eikä laskenut, ja päätösluonnoksen muutokset kärjistävät riskitasoa entisestään. Näin ollen velkapreemion tulisi perustua ylimpään kvartiiliin eikä vertailuryhmän alempaan kvartiiliin.

ix) Päättöluonnoksessa esitetyt muutokset tuottopohjan arvottamiseen ja sitoutuneelle pääomalle saatavaan kohtuulliseen tuottoon estävät sähköjakelun hinnoittelumenetelmille asetettujen tavoitteiden saavuttamisen (Liite 1. / a – b, f - g). Sähkömarkkinalain esitöiden (HE 20/2013 vp) mukaan: ”verkkopalveluiden hinnoittelun tulisi turvata verkonhaltijalle kuuluvien tehtävien edellyttämä kohtuullinen tulo-rahitus ja vakavaraisuus. Tulot saivat siten kattaa verkon ylläpidon, käytön ja rakentamisen kohtuulliset kustannukset sekä antaa sijoitetulle pääomalle kohtuulliseksi katsottavan tuoton”.

x) Energiavirasto ei ole myöskään tehnyt asianmukaista kokonaisarviota siitä, minkälaisia vaikutuksia päätösluonnoksen mukaisilla menetelmillä kokonaisuutena olisi jakeluverkonhaltijoille, näiden investointikyvyille tai investointien ja toiminnan rahoittamiselle kahden seuraavan valvontajakson aikana. Muutosten vaikutuksia on tarkasteltu vain takautuvasti ja teknisenä laskuharjoituksena kertaluonteisesta (jaksojen vaihteen) tuottopohjan tai sallitun liikevaihdon muutoksesta. Tämä tarkastelu ei huomioi vaikutuksia tuleviin vuosiin eikä arvioi tulevien vuosien tuottopohjakehityksen tai sallitun liikevaihdon muutoksen vaikutusta yhtiöiden investointimahdollisuuksiin tai maksukykyyn. Lisäksi tässä takautuvassa yhden vuoden vaikutuksenarvioinnissa on sekoitettu vaikutukset menetelmämuutoksista ja vaikutukset makroekonomisten parametrien, kuten korkotasoa ja inflaatio, muutoksista. Edellisistä makroekonomiset muutokset voivat jatkossa vaikuttaa yhtiön sallittuun liikevaihtoon joko positiivisella tai negatiivisella tavalla kyseisten parametrien kehityksestä riippuen. Varsinaiset menetelmämuutokset taas ovat yksinomaan negatiivisia ja vaikuttavat pysyvästi negatiivisesti kaikkina vuosina tulevien kahden valvontajakson aikana.

Edellä esitetyillä perusteilla esitämme, että Energiavirasto muuttaa lopulliseen vahvistuspäätökseen seuraavat asiat:

i) Tuottopohjan määrittämisen osalta palataan suuntaviivoissa esitettyyn nykyiseen tapaan arvostaa omaisuusmassa yksikköhintoihin pohjautuen ja soveltaen sen kanssa nominaalista tuottoastetta. Tuottopohja uudelleenarvostetaan päivitettyillä yksikköhinnoilla uuden yksikköhintarakenteen mukaisesti vuoden 2024 alkuun ja tästä eteenpäin suuntaviivoissa esitetystä neljän vuoden välein. Vain näin turvataan tarvittava investointikyky seuraavien 8 vuoden aikana.

ii) Aktivoitujen purkukustannusten osalta pysytään nykyisten valvontamenetelmien mukaisessa käytännössä varmistaen näin lain vaatima kohtuullinen tuotto sitoutuneelle pääomalle. Mikäli tämä ei ole mahdollista, varmistetaan kohtuullista tuottoa vastaava korvaus muuta kautta, esimerkiksi varmistamalla sallittujen kontrolloitujen kustannusten kasvu vastaavassa suhteessa.

iii) Kumulatiivisen poistoeron osalta pitäydytään menetelmien veroneutraaliudessa sekä erilaisiin konsernirakenteisiin kuuluvien yhtiöiden tasapuolisessa kohtelussa. Toisin sa-noen palataan kumulatiivisen poistoeron käsittelyssä nykyisiin menetelmiin.

iv) Tuottoasteen velkapreemion osalta esitetty muutos poistetaan ja velkapreemio perus-tetaan ylimpään kvartiiliin eikä vertailuryhmän alempaan kvartiiliin liiketoiminnan kas-vaneen riskin vuoksi.

Seuraavassa Caruna käy tarkemmin läpi päätösluonnoksen ristiriitaisuuden suhteessa voimassa olevaan lainsäädäntöön sekä esittää perustelut päätösluonnoksen sisällöllisille muutostarpeille.

1.2 Päätösluonnos ja sen valmistelu eivät täytä lainsäädännön asettamia vaatimuksia

1.2.1 Päätösluonnos estää sähköverkkosäätelyn tavoitteiden ja velvoitteiden täyttymisen

Energiaviraston tulee valvontamenetelmistä päättäessään huomioida seuraavat sähköverkkosäätelyn asettamat tavoitteet ja velvoitteet:

- Toimitusvarmuuden turvaaminen, eli sähkön keskeytyksetön saatavuus, on asetettu sähköverkkosäätelyn keskeiseksi tarkoitukseksi. Verkkoinvestoinnit ja niiden mahdollis-tama sähkön keskeytymätön saatavuus ovat merkittävässä roolissa yleisen huoltovarmuu-den varmistamisessa. Tämä on erityisen kriittistä yhä sähköistyvässä yhteiskunnassa ja ny-kyisessä turbulentissa geopolittisessä tilanteessa.
- Sähkömarkkinadirektiivin 59 artikla edellyttää, että valvontamenetelmät mahdollistavat tarvittavien investointien tekemisen verkkoihin niin, että kyseisillä investoinneilla voidaan varmistaa verkkojen toimivuus.
- Sähkömarkkina-asetuksen 18 artikla edellyttää valvontamenetelmiltä asianmukaisten kannustimien tarjoamista investointien tukemiseksi pitkällä ja lyhyellä aikavälillä.
- Sähkömarkkinalain 19 §:ssä asetetaan verkonhaltijalle velvollisuus kehittää verkkoaan. Lain esitöiden perusteluissa todetaan, että kehittämisvelvollisuudesta aiheutuvat inves-toinnit ja niiden rahoittaminen tulisi ottaa huomioon kustannusten kohtuullisuuden ar-vioinnissa.
- Jakeluverkonhaltijan on sähkömarkkinadirektiivin 31 artiklan nojalla vastattava varman, luotettavan ja tehokkaan sähkönjakeluverkon ylläpidosta ja kehittämisestä.
- Sähkömarkkinalaki edellyttää, että valvontamenetelmien on turvattava verkonhaltijoille kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle verkon käytöstä, ylläpidosta ja kehittämis-es-tä aiheutuvien kustannusten kattamisen jälkeen. Kohtuullinen tuotto on turvattava omaisuuden kohtuullisen

käyttömahdollisuuden säilymiseksi ja verkonhaltijoille kuuluvien tehtävien edellyttämän tulo-rahoituksen ja vakavaraisuuden takaamiseksi (HE 20/2013 vp, s. 82).

- Kohtuullista tuottoa on myös peilattava siihen taloudelliseen riskiin, joka sijoitettuun pää-omaan kohdistuu toiminnan harjoittamisesta (HE 20/2013 vp, s. 82).

Energiavirasto ei ole arvioinut riittävällä tavalla luonnoksessa esitettyjen menetelmämuutosten vaikutusta edellä esitettyihin lainsäädännön vaatimuksiin nähden. Virasto on tehnyt laskelman kertaluonteisesta tuottopohjan ja sallitun liikevaihdon muutoksesta jaksojen välissä mutta se ei ole arvioinut esitettyjen muutosten vaikutuksia tuottopohjan ja sallitun liikevaihdon kasvuun seuraavien kahden valvontajakson aikana eikä myöskään edellisen vaikutusta tulevien investointien rahoituskyyntä tai kykyyn rahoittaa operatiivista toimintaa. Edelleen menetelmämuutoksista johtuvan mahdollisen luottoluokituksen pudotuksen vaikutuksia rahoituksen kustannuksiin ja tämän seurauksia investointikykyyn ei ole käsitelty vaikutusarvioinnissa ollenkaan. Sähköverkkotoiminta on toimiala, joka vaatii investointipäätösten tekemistä jopa kymmeniksi vuosiksi eteenpäin ja siksi edellä mainittujen asioiden arviointi on oleellinen osa viranomaisen huolellista valmistelua.

Carunan laskelmien perusteella päätösluonnos estää edellä esitettyjen lakisääteisten tavoitteiden ja velvoitteiden täyttymisen erityisesti toimitus- ja huoltovarmuuden turvaamiseen sekä verkon kehittämiseen ja ylläpitämiseen vaadittavien investointimahdollisuuksien romuttuessa. Myös oikeus kohtuulliseen tuottoon jo sidotulle pääomalle vaarantuu liiketoiminnan riskien noustessa (Liite 1. / a – b, f).

Lisäksi ehdotetut muutokset, erityisesti esitetty viime hetken muutos tuottopohjan määrittämiseen, heikentävät merkittävästi verkkotoiminnan ennustettavuutta ja lisäävät sääntelyriskiä. Sääntelyriskin kasvu taas heikentää verkonhaltijoiden rahoitusasemaa, kasvattaa riskiä luottoluokituksen putoamiseksi, mikä puolestaan lisää rahoituksen kustannuksia ja estää siten tarvittavien verkkoinvestointien tekemisen (Liite 1. / h – j). Päätösluonnoksen mukaisilla menetelmillä on myös merkittäviä haitallisia ja taannehtivia vaikutuksia jo tehtyihin investointeihin ja verkko-omaisuuden arvoon (Liite 1. / d).

Päätösluonnoksen perusteluiden mukaan Energiaviraston tavoitteena on ollut tuoton ja hinnoittelun kohtuullisuuden varmistaminen. Viranomaisen toimien on kuitenkin hallintolain 6 §:n mukaan oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Toimen on oltava asianmukainen, tarpeellinen ja oikein mitoitettu sen tavoitteen kannalta, johon kysymyksessä olevalla toimella pyritään. Lisäksi suhteellisuusperiaate edellyttää, että viranomainen mitoittaa toimintansa alimalle sellaiselle tasolle, jolla saadaan aikaan tarvittava vaikutus (ks. HE 72/2002 vp, s. 55). Nyt Energiavirasto ei ole arvioinut toimiensa mitoittamista mitenkään suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta tai varmistanut, että hinnoittelun kohtuullisuutta varmistavat toimenpiteet eivät johtaisi suhteettomiin seurauksiin investointi- tai rahoituskyvykkyydessä.

1.2.2 Valvontamenetelmät estävät toimitusvarmuuden parantamisen ja puhtaan siirtymän edistämisen

Valvontamenetelmien muutosten laajempi yhteiskunnallinen vaikutus olisi tullut huomioida Energiaviraston päätösluonnoksessa.

Sähköverkot ovat olennainen osa toimivaa yhteiskuntaa ja yleistä huoltovarmuutta, ja sähköverkojen toimitusvarmuus on sähköverkkosäätelyn keskeinen tavoite. Suomen geopoliittinen sijainti ja tämänhetkinen korostuneen epävarma maailmantilanne korostavat toimitusvarmuuden turvaamisen merkitystä, sillä sähköverkon on toimittava luotettavasti myös normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa (ks. HE 20/2013 vp, s. 79). On myös huomattava, että ilmastomuutoksen aiheuttamien sään ääri-ilmiöiden yleistyminen lisää riskiä sähkönjakelun häiriöille.

Verkon kehittämisellä varmistetaan sähkön keskeytyksetön toimitus myös verkkoon kohdistuvien riskien lisääntyessä. Tämä edellyttää merkittäviä investointeja. Verkkoinvestointeihin vaadittavaa rahoitusasemaa tulisi näin ollen vahvistaa, eikä päätösluonnoksessa esitetyn tavoin heikentää. Energiavirasto ei ole vaikutusarvioinnissaan varmistunut siitä, että tarvittavat investoinnit toimitusvarmuuden parantamiseksi pystytään tekemään.

Valvontamenetelmien merkitys on korostunut myös energiamurroksen ja puhtaan siirtymän näkökulmasta. Nämä energiapolitiikan keskeiset tavoitteet ja niiden mahdollistamiseksi vaadittavat investoinnit tulee huomioida valvontamenetelmäkehityksessä ja muutosten vaikutuksia arvioitaessa. Suomi on ilmastolaissa asettanut tavoitteekseen olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä, mikä edellyttää yhteiskunnan sähköistymistä ja puhtaan sähköntuotannon lisäämistä. Työ- ja elinkeinoministeriön Hiilineutraali Suomi 2035 -strategian mukaan sähkön kulutuksen voimakkaan kasvun edellyttämät verkkoinvestoinnit on varmistettava toimitusvarmuuden turvaamiseksi. Suomen puhdas siirtymä edellyttää 14 miljardin euron verkkoinvestointeja vuoteen 2035 mennessä. Caruna arvioi, että sen osuus tästä kokonaisuudesta on noin 2,5 miljardia (Liite 1. / e).

Myös nykyisessä hallitusohjelmassa esitetään, että vihreän siirtymän ja cleantech-investointien edistämiseksi ja uuden toiminnan houkuttelemiseksi Suomeen yrityksille tarjotaan vakaat ja ennustettavat toimintaedellytykset. Jakeluverkonhaltijoiden valvontamallin osalta edellytetään, että siirtohintojen kohtuullisuuden arvioinnissa huomioidaan investoinnit turvaava ja riittävän ennakoitava sääntely. Verkkoinvestointien mahdollistaminen on kriittistä erityisesti valvontajak-soja 2024–2027 ja 2028–2031 koskeissa valvontamenetelmissä, sillä Suomessa on tällä hetkellä kehitteillä lukuisia uusiutuvan energian hankkeita puhtaan siirtymän toteuttamiseksi (Liite 1. / e - f). Tämä vaatii rahoitusta, myös ulkomaista pääomaa. Esitetyt muutokset heikentävät luottamusta Suomeen investointikohteena ja heikentävät mahdollisuuksia houkutella ulkomaista pääomaa Suomeen. Sähköverkkojen osalta esitetyt menetelmämuutokset tekevät sähköverkoista puhtaan siirtymän pullonkaulan estämällä tarvittavat investoinnit.

Energiavirasto ei ole vaikutusarvioinnissaan tarkastellut lainkaan, toteutuvatko edellä esite-tyt toimitus- ja huoltovarmuuden turvaamista tai Suomen energiapolitiikkaa koskevat tavoitteet tai hallitusohjelman linjaukset päätösluonnoksen mukaisilla menetelmillä. Todettakoon, että näiden

tavoitteiden mahdollistamiseksi tarvittavien investointien toteutus estyisi päätösluonnoksen myötä. Lisäksi esitetyt täysin ennakoimattomat ja perustavaa laatua olevat muutokset lisääisivät menetelmien epävakaisuutta ja rapauttaisivat luottamusta Suomeen investointikohteena, mikä olisi vastoin lainsäädännön tavoitteita ja poliittista tahtotilaa.

1.2.3 Päätösluonnos perustuu puutteelliseen vaikutusarviointiin ja perusteluihin eikä merkittäviä ja yllätyksellisiä muutoksia ole valmisteltu edellytetyllä aikataululla tai tavalla

Hallintolain 31 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Tämän selvittämisvelvollisuuden merkitys korostuu lausuttavana olevassa asiassa, jossa Energiaviraston päätöksellä tulee olemaan mittavat taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset. Energiavirasto on kuitenkin antanut ymmärtää, ettei se tunne päätösluonnoksensa kaikkia vaikutuksia. Esimerkiksi tuottopohjaa koskevan muutoksen osalta Energiavirasto on todennut, ettei se ole varma muutoksen vaikutuksesta investointeihin ja verkkoyhtiöiden rahoitukseen. On myös selvää, erityisesti kun relevantteja tahoja ei ole kuultu ennen muutoksia, ettei Energiavirasto ole asianmukaisesti selvittänyt muutoksien vaikutuksia muun muassa verkkoyhtiöiden investointeihin, rahoitukseen, työntekijöihin, urakoitsijoihin tai asiakkaisiin puhumattakaan energiapoliittista tavoitteista tai hallitusohjelman linjauksista.

Virasto on tehnyt laskelman kertaluonteisesta tuottopohjan ja sallitun liikevaihdon muutoksesta jaksojen välissä mutta se ei ole arvioinut esitettyjen muutosten vaikutuksia tuottopohjan ja sallitun liikevaihdon kasvuun seuraavien kahden valvontajakson aikana eikä myöskään edellisen vaikutusta tulevien investointien rahoituskyyntä tai kyyntä rahoittaa operatiivista toimintaa. Edelleen menetelmämuutoksista johtuvan mahdollisen luottoluokituksen pudotuksen vaikutuksia rahoituksen kustannuksiin ja tämän seurauksia investointikykyyn ei ole käsitelty vaikutusarvioinnissa ollenkaan.

Kun lainsäädäntö edellyttää valvontamenetelmien mahdollistavan niille asetettujen nimenomaisten tavoitteiden ja velvoitteiden toteutumisen ja Energiavirasto ei ole selvittänyt päätöksensä vaikutuksia tämän velvoittavan lainsäädännön kannalta, on Energiavirasto menettellyllään yksiselitteisesti rikkonut hallintolain mukaista selvitysvelvollisuuttaan. Tämä vaikutusarviointi tulee olla tehty etukäteen eikä jälkijättöisesti, erityisesti huomioiden päätöksen yhteiskunnallinen merkittävyys ja Energiaviraston hallintolain mukainen perusteluvelvollisuus, jotta sidosryhmillä on riittävät ja oikeat tiedot luonnoksesta lausuakseen.

Energiavirasto on perustellut päätösluonnoksessa tehtyjä merkittäviä muutoksia pitkälti ulkomaalaiselta konsulttitoimisto DFC:ltä tilaamallaan raportilla, kuitenkin ohittaen raportissa esitetyt varaukset. Kyseinen DFC:n raportti on päivätty vasta 2.10.2023. Raportin julkaisuajankohta on siis jättänyt Energiavirastolle vain 11 päivää raportin ehdotusten arvioimiselle ja implementoimiselle päätösluonnokseen. Ottaen huomioon asian monimutkaisuus ei Energiavirastolla ole edes teoriassa voinut olla mahdollisuutta selvittää ja arvioida raportin

ehdotuksia osana päätösluonnostaan. DFC:n raportti sisältääkin ratkaisuja, joiden kokonaisvaltainen arviointi vaatii merkittävästi aikaa ja sidosryhmien kuulemista. Raportti tarkastelee ainoastaan teoreettisia vaihtoehtoja, eikä käsittele niiden soveltuvuutta tai vaikutusta käytännössä ja suomalaisessa valvontamenetelmäkokonaisuudessa taikka huomioi menetelmien historiallista kehitystä ja menetelmien ohjausvaikutuksia. Energiaviraston valmistelu-aika tai verkkoyhtiöille nyt annettu lausumisaika ei missään tapauksessa riitä raportissa esitettyjen teoreettisten muutoksien saati niiden implementoinnin riittävään arviointiin osana valvontamenetelmien kokonaisuutta. Todettakoon vielä erikseen, että Carunan analyysin valossa raportissa käsitelty teoreettinen tuplainflaatio ei käytännössä näytä toteutuneen suomalaisessa kustannuskehityksessä vaan verkko-omaisuuden yksikköhinnat ovat laskeneet samaan aikaan kun inflaatio on kasvanut (Liite 1. / k).

Lisäksi on huomattava, että Energiavirasto on valmistellut 6. ja 7. valvontakauden valvontamenetelmiä yhteensä noin kahden vuoden ajan. Valvontamenetelmiä on valmisteltu sidosryhmäneuvottelukunnassa, suuntaviivaprosessissa, sidosryhmiä kuulemalla sekä verkonhaltijoiden keskustelu-päivissä. Kuitenkaan päätösluonnoksessa esitetty perustavaa laatua oleva muutos tuottopohjan määrittämisessä ei ole noussut kertaakaan osaksi keskusteluja, vaikka Energiavirastolla on ollut useita foorumeita ja kanavia, joissa keskeiset muutokset ja linjaukset tulee käsitellä. Päätösluonnos on julkaistu 13.10.2023 ja sitä koskevat lausunnot on toimitettava viimeistään 10.11.2023. Lausunnonantajille on siis varattu alle 30 päivää perehtyä tähän uusimpaan muutokseen ja analysoida sekä lausua siitä ja sen vaikutuksista. Vaikutusarvioinnin Energiavirasto on julkaissut vasta päätösluonnoksen julkaisemisen jälkeen (20.10.2023). Energiavirasto on näin entisestään lyhentänyt sidosryhmien tosiasiallisia mahdollisuuksia arvioida muutosesitystä ja sen vaikutuksia, sillä vaikutusarviointi on keskeinen osa päätösluonnoksen perusteluja.

Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden ja niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia. Säännös turvaa niin sanotun hallinnon luottamuksensuojaperiaatteen. Vielä syyskuussa 2023 Energiavirasto on viestinyt, että valvontamallin perusrakenne tulee säilymään ennallaan ja ettei suurempia muutoksia ole odotettavissa. Sidosryhmillä on hallinnon luottamuksensuojaperiaatteen mukaisesti oikeus luottaa siihen, ettei valvontamenetelmien sisältö muutu yllättäen eikä oleellisesti eikä niin merkittävällä tavalla, kuin nyt on esitetty. Menettely ei ole ollut läpinäkyvää eikä ennustettavaa, vaan päinvastoin erityisesti asian laatuun ja pitkään valmisteluun nähden läpinäkyvätöntä ja yllättävää. Energiavirasto ei ole toimillaan suojannut sidosryhmien oikeutettuja odotuksia. Energiaviraston menettely on ollut merkittävällä tavalla lain asettamien vaatimusten vastaista, eikä näin valmisteltuja muutoksia voida sisällyttää valvontamenetelmiin.

1.2.4 Omaisuuden suoja on rikottu ja verkonhaltijoita kohdellaan epätasa-arvoisesti

Päätösluonnoksessaan Energiavirasto esittää, että verkko-omaisuus oikaistaisiin vuosittain investointivuosiakohtaisilla jäädytetyillä yksikköhinnoilla. Muutoksen myötä verkko-omaisuuden arvo romahtaa murto-osaan sen nykyisestä arvosta. Lisäksi myös kertyneen poistoeron ja jo aktivoitujen purkukustannusten käsittelyyn esitetyillä muutoksilla on merkittäviä negatiivisia taloudellisia

vaikutuksia jo sitoutuneen pääoman määrään. Nämä esitetyt muutokset verkko-omaisuuden arvostamisessa merkitsevät lainvastaista puuttumista perustuslailliseen omaisuudensuojaan. Muutokset olisivat verkkoyhtiöiden kannalta kohtuuttomia.

Esitetyillä muutoksilla Energiavirasto romuttaa perustuslaillisen omaisuudensuojan ja rikkoo näin hallinnolle asetettuja viranomaistoiminnan vähimmäisedellytyksiä. Päätösluonnoksen mukaiset valvontamenetelmät rikkovat perustuslain 15 §:ssä turvattua omaisuudensuojaa erityisesti jo olemassa olevan verkko-omaisuuden määrittämistapaa koskevalla muutoksella. Caruna käsittelee kyseisen muutoksen merkitystä ja sen vaikutuksia yksityiskohtaisemmin jäljempänä (Osuus 2: Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma).

Tämän lisäksi esitetty aktivoitujen purkukustannusten käsittelyn muutos merkitsee lainvastaista puuttumista verkkoyhtiöiden omaisuudensuojaan sen estäessä laissa vaaditun kohtuullisen tuoton saamisen jo sitoutuneelle pääomalle. Caruna huomauttaa, että Energiavirasto on päätösluonnoksessaan päättänyt säilyttää 1. suuntaviivoissa esitetyn purkukustannusten käsittelyn muutoksen siitä huolimatta, että esitettyä vastustettiin laajasti sidosryhmien 1. suuntaviivoja koskeissa lausunnoissa.

Perustuslain 15 §:n mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Säännöksen tavoitteena on turvata ja edistää taloudellista autonomiaa ja toimintavapautta sekä varallisuussuhteiden vakautta ja ennakoitavuutta. Omaisuudensuojasäännös suojaa yksityisten perusteltuja odotuksia taloudellisissa asioissa. Ollakseen perustuslainmukaisia on omaisuudensuojaan kohdistuvien rajoitusten perustuttava lain täsmällisiin säännöksiin sekä oltava omistajan kannalta kohtuullisia. Kohtuullisuusvaatimus edellyttää, että esimerkiksi säänneltävät hinnat ja korvaukset turvaavat riittävän tulorahoi-tuksen, vakavaraisuuden sekä kohtuullisen tuoton elinkeinonharjoittajalle (ks. HE 20/2013 vp, s. 82; HE 318/2022 vp, s. 121). Energiavirastolla on viranomaisena velvollisuus turvata perusoikeuksien toteutuminen. Päätösluonnoksessa esitetyillä menetelmillä Energiavirasto kuitenkin puuttuu perustuslaissa turvattuun omaisuudensuojaan tavalla, joka ei ole kohtuullinen tai riittävän perusteltu, erityisesti ottaen huomioon ne tiukat edellytykset, jotka tällaiselle omaisuudensuojan puuttumiselle on tyypillisesti asetettu (ks. esim. HE 320/2022 vp, s. 44).

Omaisuudensuoja turvaa myös sopimussuhteita ja niiden pysyvyyttä. Suoja konkretisoituu lähtökohtaisena kieltona puuttua lainsäädännöllä taannehtivasti sopimussuhteiden koskemattomuuteen. Suojan taustalla on ajatus oikeussubjektien perusteltujen odotusten suojaamisesta taloudellisissa asioissa sekä näiden oikeus luottaa lainsäädännön pysyvyyteen. Valvontamenetelmistä päättäessään Energiavirasto käyttää lainsäädäntövaltaaan verrattavaa toimivaltaa. Toteutuessaan muutokset kuitenkin vaikuttaisivat takautuvasti jo tehtyihin investointeihin, verkkoyhtiön rahoitusasemaan ja verkko-omaisuuden arvoon, jolla vuorollaan olisi merkittäviä haitallisia vaikutuksia esimerkiksi olemassa oleviin rahoitussopimuksiin. Esitetyt menetelmät puuttuvat näin ollen omaisuus-densuojaan myös taannehtivien vaikutusten muodossa. Jos kyseessä olisi puhtaasti lainsäädännöllinen muutos, se tulisi merkityksellisyytensä vuoksi käsitellä perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Perusoikeuksien rajoitusedellytyksille asetetun kynnyksen alentaminen viranomaisen päätöksen kohdalla ei ole perusteltua eikä laillista. Kuten edellä on tuotu

esille, verkkoyhtiöille on turvattava ennustettavat sekä vakaat olosuhteet ja toimintaedellytykset. Tämä seuraa sekä lainsäädäntö-tasolta että hallitusohjelmasta.

Sähkömarkkinalain 1 § edellyttää valvottavien verkonhaltijoiden tasapuolista kohtelua (HE 127/2004 vp, s. 7). Tasapuolisuus on yksi luonnollisen monopolin ja sähköverkkosääntelyn keskeisiä tavoitteita. Myös sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettu laki edellyttää, että Energiaviraston vahvistuspäätöksissä sovelletaan yhteneviä laskentamenetelmiä tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi (HE 20/2013 vp, s. 162). Sähköverkkosääntelyn lisäksi myös hallintolain 6 §:n mukainen yhdenvertaisuusperiaate asettaa viranomaisen toiminnalle tasapuolisen kohtelun vaatimuksen. Esitetyllä kertyneen poistoeron käsittelyn muutoksella on huomattavia taloudellisia vaikutuksia sitoutuneen pääoman määrään ja se asettaa verkkoyhtiöt eriarvoiseen asemaan. Muutos on vaikutuksiltaan syrjivä, eikä se kohtele verkkoyhtiöitä tasapuolisesti sähkömarkkinalain ja hallintolain edellyttämällä tavalla.

Edellä käsitellyt muutokset ovat kohtuuttomia ja omaisuudensuojaa rikkovia. Muutokset eivät ole miltään osin välttämättömiä verkkoyhtiöiden hinnoittelun ja tuoton kohtuullisuuden varmistamiseksi. Energiaviraston menettelyä on siksi myös pidettävä hallintolain suhteellisuusperiaatteen vastaisena. Energiaviraston on kohdeltava verkkoyhtiöitä tasapuolisesti.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

2.1 Koko tuottopohjan arvottamisessa on palattava nykyiseen menetelmään

Vuonna 2022 kesken valvontajakson tehdyn muutoksen, joka laski tuottopohjaa 20%, lisäksi Energiavirasto on päätösluonnoksessaan esittänyt merkittäviä lisämuutoksia tuottopohjan arvostusmenetelmiin (Liite 1. / g). Muutoksen taustalla on Carunan ymmärryksen mukaan yksittäinen Energiaviraston konsulttiyhtiö DFC:ltä tilaama raportti. Se on teoreettinen tarkastelu, jonka soveltuvuutta suomalaisen valvonnan kokonaisuuteen, toimintaympäristön olosuhteisiin ja verkon kehitystarpeisiin sekä historialliseen kehitykseen ei ole itse raportissa tai Energiaviraston vaikutusarvioinnissa tarkasteltu. Raportti ei huomioi inflaatiota ja toisaalta yksikköhintojen kehitystä viimeisen 10–12 vuoden ajalta, jolloin yksikköhinnat ovat laskeneet, vaikka inflaatio on kasvanut merkittävästi (Liite 1. / k). Nykyinen tuottopohjan arvostusmalli on toiminut erittäin tehokkaasti tarjoten asiakkaille Euroopan matalimmat verottomat sähkönjakeluhinnat per verkkokilometri ja korkean toimitusvarmuuden sekä sähkön laadun (Liite 1. / l).

Päätösluonnokseen viime hetkellä tuotu ja puutteellisesti valmisteltu tuottopohjan määrittämistä koskeva muutos romuttaa jakeluverkkoalan investointikyvyn ja aiheuttaa vakavia seurannaisvaikutuksia. Vaikutuksia tuleviin investointeihin, yhtiöiden kykyyn hoitaa velvollisuuksiaan tai saada riittävää rahoitusta ei ole arvioitu. Päätösluonnoksen mukainen tuottopohjan käsittely poistaisi taannehtivasti suuren osan koko toimialan omaisuusmassan arvosta yhdessä yössä. Lisäksi suuri osa nykyisistä ja tulevista investoinneista muuttuisi kannattamattomiksi, koska suunnitellun investoinnin tuotto ei kata tulevia korvausinvestointikustannuksia. (Liite 1. / d)

Käytännössä muutos johtaa siihen, että tuottopohjaa ei enää uudelleenarvosteta markkinakustannuksiin perustuvilla yksikköhinnoilla vaan historiaan jäädytetyillä hinnoilla arvoilla. Tämä rapauttaa tuottopohjan arvon pitkällä aikavälillä ja tekee korvausinvestoinnit kannattamattomiksi kun tuottopohjassa olevan komponentin arvo ei vastaa inflaation mukaisesti kehittyntä vastaavan komponentin markkina-arvoa. Tällöin komponentille saatava kohtuullinen tuotto ja regulaatiopoisto eivät riitä kattamaan komponentin uusimista (Liite 1. / c). Sähkönjakelutoiminnassa investointeja tehdään kymmeniksi vuosiksi eteenpäin ja rahaa sitoutuu merkittävästi etupainotteisesti. Tästä näkökulmasta esitetyn kaltaiset yllätykselliset ja isot muutokset vähentävät luottamusta ja kasvattavat toiminnan riskiä. Tämä näkyy väistämättä tulevien investointien ja niiden rahoittamisen kustannuksissa.

Tuottopohjan määrittämistä koskevien menetelmien osalta ensimmäisten suuntaviivojen jälkeen tehty muutos tuottopohjan määrittämiseen on peruttava ja pitäydyttävä nykyisissä menetelmissä.

2.2 Purkukustannuksille on saatava lain edellyttämä kohtuullinen tuotto sidotulle pääomalle

Päätösluonnos ei varmista purkukustannuksille kohtuullista tuottoa. Caruna on lausunut (31.3.2023) jo kevään suuntaviivojen yhteydessä siitä, miten yhtiöiden purkukustannukset pitää valvontamenetelmissä huomioida. Sähkömarkkinalain mukaan yhtiöllä on oikeus saada kohtuullinen tuotto toimintaan sidotulle pääomalle. Verkkoa uusittaessa tai korvattaessa vanhan verkon purkukustannukset ovat osa investointikustannusta, ja purku on välttämätön osa korvausinvestointia.

Kirjanpitolain mukaan meno on aktivoitava taseeseen, mikäli siihen liittyy tulevaisuuden tulon-odotuksia. Purkukustannusten liittyessä korvausinvestointeihin, ovat kustannukset kirjanpidollisesti osa investointikustannusta ja siten ne on aktivoitava, sillä niiden vaatima pääoma sitoutuu vastaavalla tavalla kuin muissakin investoinneissa. Tälle sidotulle pääomalle tulee saada sama kohtuullinen tuotto kuin muullekin osalle investointikustannusta. Se, että osa verkkoyhtiöistä ei ole erotellut näitä kustannuksia omaksi eräkseen, vaan on käsitellyt ne osana investointikustannusta, ei voi olla peruste tuoton poistamiselle niiltä, jotka ovat erottelun tehneet. Caruna-konserniyhtiöiden taseeseen oli aktivoituna vuoden 2022 lopussa noin 78 miljoonan euron edestä purkukustannuksia eli kyseessä on merkittävä määrä jo sitoutunutta pääomaa.

Päätösluonnoksessa todetaan, että jo aktivoidut ja valvontajaksojen aikana aktivoitavat purkukustannukset tullaan eliminoimaan sitoutuneesta pääomasta ja vastaava suunnitelman mukainen poisto niin ikään oikaistun tuloksen laskennassa. Edellä mainitut aktivoidut purkukustannukset olisi ilmeisesti tarkoitus käsitellä jatkossa tehostamiskannustimen yhteydessä. Kuitenkin päätösluonnoksessa esitetty tapa lisätä purkukustannukset kontrolloitaviin OPEX:eihin (KOPEX) on kuvattu puutteellisesti ja johtaa käytännössä siihen, että tästä käsittelystä muodostuisi lisäsanktio yhtiölle. Caruna on ollut asiasta jo yhteydessä Energiaviraston asiantuntijoihin, jotka ovat

tarkentaneet, että vastaavat purkukustannukset olisi tarkoitus huomioida myös sallituissa operatiivisissa kustannuksissa (SKOPEX). Tämä käsittely, jossa ne huomioitaisiin sekä KOPEXeissa että SKOPEXeissa, johtaisi kuitenkin tilanteeseen, jonka yhteisvaikutus on nolla eli jo syntyneitä kustannuksia ei kompensoida.

Purkukustannukset tulee huomioida sähköverkkoon sitoutuneessa pääomassa kirjanpitolain mukaisesti. Mikäli näin ei kuitenkaan toimita on minimivaade se, että aktivoiduille purkukustannuksille varmistetaan niille lain mukaan kuuluva kohtuullinen tuotto. Tämä tarkoittaa joko paluuta nykyiseen menettelyyn, jossa aktivoidut purkukustannukset luetaan osaksi regulaatiopääomaa ja niille sallitaan kohtuullinen tuotto. Vastaavasti voidaan varmistaa yhtä suuren rahallisen korvauksen saaminen sallittujen operatiivisten kustannusten kautta. Tämä tarkoittaa operatiivisten kustannusten yhtiölle sallitun tason kasvattamista vastaavalla määrällä.

Purkukustannuksille eli jo sitoutuneelle pääomalle on saatava lain vaatima kohtuullinen tuotto ja tulevaisuuden aktivoitaville purkukustannuksille kohtuullinen kompensatio. Aktivoitujen purkukustannusten osalta on pysyttävä nykyisten valvontamenetelmien mukaisessa mallissa tai varmistettava vastaava kompensatio kasvattamalla sallittujen operatiivisten kustannusten määrää.

2.3 Poistoeron käsittely on toteutettava syrjimättä ja veroneutraalisti

Päätösluonnos ei ole veroneutraali eikä se kohtelee erilaisissa konsernirakenteissa toimivia yhtiöitä tasapuolisesti veropoistojen ja kumulatiivisen poistoeron osalta. Päätösluonnoksen mukainen muutos johtaisi siihen, että jakeluyhtiöiden kyky hyödyntää veropoistoja ja poistoeroa pienenis, kun poistoerosta seuraisi negatiivisia vaikutuksia regulaatiossa. Tämä tarkoittaisi valvontamenetelmien veroneutraaliuden vähenemistä ja asettaisi jakeluyhtiöt muita pääomavaltaisia yhtiöitä huonompaan asemaan kyseisen kannusteen hyödyntämisessä. Lisäksi muutos on luonteeltaan takautuva jo kertyneen poistoeron käsittelyn osalta, kun taas verohyöty, jota yhtiöt ovat saaneet tai saavat veropoistosta on vain väliaikainen.

Veropoistot ja poistoero ovat verolainsäädäntöön luotu kannustin pääomavaltaisille yhtiöille investointien mahdollistamiseksi. Nykyiset valvontamenetelmät ovat verolainsäädännön kannalta neutraalit ja Energiavirasto itse toteaa, että menetelmien on tarkoitus olla veroneutraalit. Esitettyjä muutoksia ei siis tule toteuttaa. Muutoin energiakonsernit voivat kohdistaa veropoistonsa muihin kuin valvonnan alaisiin jakeluverkko-omaisuuseriin ja voivat hyötyä niiden yhtiöiden kustannuksella, joilla tätä mahdollisuutta ei ole.

Muutoksen perusteiden arvioinnissa on syytä myös huomioida sen taloudellinen vaikutus sitoutuneen pääoman määrään. Toimialan kumulatiivinen kertynyt poistoero sähköverkon hyödykkeistä on noin kolme miljardia euroa ja laskennallisen verovelan osuus tästä noin 600 miljoonaa euroa. Omaisuudensuojan näkökulmasta Energiaviraston on varmistettava, että perusteita sitoutuneelle

pääomalle ei muuteta näin radikaalisti sekä vaikutukseltaan merkittävästi koskemaan yhtiön verotuksessa jo tekemiä ratkaisuja sekä yhtiölle jo kertynyttä sitoutunutta pääomaa. Kertyneen poistoeron käsittelyn muutos on syrjivä ja perusteeton ja kertyneen poistoeron käsittely on näin ollen säilytettävä nykyisenkaltaisena. Tämä varmistaa menetelmien jatkuvuuden, veroneutraaliuden ja verolainsäädännössä luotujen kannustimien tasapuolisen käytön sääntelyn ulkopuolisiin toimijoihin verrattuna sekä tasapuolisuuden erilaisissa konserneissa toimivien verkkoyhtiöiden kesken.

Päätösluonnos estäisi menetelmien veroneutraaliuden eikä kohtelisi erilaisissa konsernirakenteissa toimivia yhtiöitä tasapuolisesti veropoistojen ja kumulatiivisen poistoeron osalta. Näin ollen Energiaviraston päätösluonnoksessa esitettyä kumulatiivisen poistoeron käsittelyä koskevaa muutosta ei tule toteuttaa.

Kohtuullinen tuottoaste

3.1 Verkkoliiketoiminnan kasvaneet riskit on huomioitava kohtuullisessa tuottoasteessa

Liiketoiminnan riskitaso on kasvanut, ei laskenut, ottaen huomioon myös päätösluonnoksen muutoksien nostaessa sääntely- ja rahoitusriskejä entisestään. Kun Energiavirasto edellisen kerran muutti menetelmiä poikkeuksellisesti kesken valvontajakson vuonna 2022 Carunan luottoluokitus tippui, mikä on kasvattanut lainanhoitokuluja ja lisännyt toiminnan riskiä. Kuten todettua, kohtuullisen tuoton ja siten tuottoasteen tulee heijastaa sitä taloudellisen riskin tasoa, joka sähköverkon omistajan verkkotoimintaan sijoittamaan pääomaan kohdistuu toiminnan harjoittamisesta (HE 20/2013 vp, s. 82). Nyt esitetyt lisämuutokset nykyisiin menetelmiin kasvattavat riskiä entisestään. Nämä kasvaneet riskit on huomioitava verkkotoiminnan tuottoasteessa asianmukaisella tavalla.

Erityisesti liiketoiminnan riskitason nousun myötä velkapreemion tulisi perustua ylimpään kvartiiliin eikä vertailuryhmän alempaan kvartiiliin (Liite 1. / h - j). Täten tuottoasteen velka-preemioon ensimmäisten suuntaviivojen jälkeen tehty muutos on poistettava.

Laatukannustin

Ei lausuttavaa

Tehostamiskannustin

Ei lausuttavaa

Investointikannustin

Ei lausuttavaa

Innovaatio- ja joustokannustimet

Ei lausuttavaa

Muuta

Lopulliseen päätösluonnokseen on tehtävä seuraavat muutokset:

Energiaviraston päätöstä on lähtökohtaisesti noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiavirasto tai hallintotuomioistuin toisin määrää. Kuten edellä on todettu, päätösluonnos perustuu puutteelliseen ja virheelliseen informaatioon sekä puutteelliseen ja riittämättömään vaikutusarviointiin eikä se mahdollistaisi Energiavirastoakin sitovan lainsäädännön tavoitteiden ja velvoitteiden toteutumista. Tämä koskee erityisesti tarvittavien investointien tekemistä ja toiminnan rahoittamista. Lisäksi päätösluonnos loukkaa vakavasti perustuslaillista omaisuudensuojaa. Energiaviraston menettely ei ole ollut hallintolain mukaista, sillä päätösluonnos perustuu riittämättömään ja puutteelliseen valmisteluun.

Ensisijaisesti Caruna esittää, että Energiavirasto korjaa seuraavat asiat lopulliseen vahvistuspäätökseen:

- 1) Päätösluonnoksen verkko-omaisuuden määrittämistä koskevien menetelmien osalta ensimmäisten suuntaviivojen jälkeen tehty muutos tuottopohjan määrittämiseen perutaan ja tältä osin pitäydytään nykyisissä menetelmissä. Yksikköhinnat päivitetään normaalisti markkinakustannuksien ja uuden yksikköhintalistan mukaisesti ja tältä pohjalta tehdään koko olemassa olevan tuottopohjan uudelleenarvostus. Ensimmäisissä suuntaviivoissa esitetyn mukaisesti uudelleenarvostus päivitetäisiin yksikköhinnoilla tehtäisiin jatkossa neljän vuoden välein.
- 2) Purkukustannusten käsittelyn osalta varmistetaan, että sitoutuneelle pääomalle eli aktivoiduille purkukustannuksille saadaan lain vaatima kohtuullinen tuotto. Tämä on helpointa toteuttaa siten, että palataan takaisin nykyiseen menettelytapaan. Jos tämä ei ole mahdollista niin vaihtoehtoisesti (jos aktivoidut purkukustannukset eliminoidaan sitoutu-neesta pääomasta ja regulaatiopoistosta) pidetään kohtuullisen korvauksen saamisesta sitoutuneelle pääomalle huoli siten, että vastaava korvaus tulee selkeästi lisäksi yhtiöille muuten sallittavaan kohtuulliseen operatiiviseen kustannukseen.
- 3) Kumulatiivisen poistoeron osalta menetelmien veroneutraaliuden säilyttämiseksi ja yhtiöiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi Energiaviraston tulee perua vahvistuspäätös-luonnoksessa esitetty käsittely kumulatiivisen poistoeron verovelan osalta ja palata tältä osin nykyiseen käytäntöön.
- 4) Kohtuullisen tuottoasteen (WACC) osalta Energiaviraston tulee ottaa velkapreemion osalta käyttöön referenssiryhmän ylin kvartiili. Kaikki edellä esitetty huomioiden (ml. jo tällä valvontajaksolla menetelmiin poikkeuksellisesti kesken kauden tehdyt muutokset) on selvää, että suomalaisen jakelutoimialan liiketoimintariski kansainvälisiin verrokkeihin nähden on kasvanut, eikä pienentynyt. Tästä johtuen referenssiryhmän alimman kvartiilin käyttäminen on sekä teoreettisesti että käytännössä väärin.

Toissijaisesti, ottaen huomioon Energiaviraston päätöksen kauaskantoisuus, päätöksen täytäntöönpanon peruuttamattomuus ja toisaalta sähköverkojärjestelmän toimivuuden valtava yhteiskunnallinen merkitys, tulee Energiaviraston määrätä, ettei vahvistuspäätöstä ole mahdollisen muutoksenhaun aikana noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu.

Neilimo-Kontio Noora
Caruna Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Enontekiön Sähkö Oy (ES) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiasta. Energiavirasto on valmistellut sähkön jakeluverkkotoimialalle uusia valvontamenetelmiä valvontajaksoille 2024 - 2027 ja 2028 -2031. Valvontapäätösluonnoksessa esitetään erittäin merkittäviä muutoksia sekä nykyiseen valvontamalliin, että keväällä 2023 julkaistuihin suuntaviivoihin.

ES haluaa tuoda esiin huolensa siitä, että valvontamenetelmä toteutuessaan esitetyn mukaisesti heikentävät ES:n toimintaedellytyksiä huomattavasti. Valvontamenetelmä heikentää investointikykyä ja vaarantaa toimi-tusvarmuusinvestoinnit sekä muut korvausinvestoinnit.

ES näkee merkittävimpana muutoksena vanhan verkko-omaisuuden arvottamiseen liittyvät muutokset ja sitä kautta JHA-tasapoiston uudelleenmäärittämisen joka vaikuttaa kohtuullisen tuoton määrittämiseen. Kuten todettua, esitetyt muutokset vaarantavat ES:n investointikyvyn ja heikentävät huomattavasti toimintaedellytyksiä. ES huomauttaa myös Energiavirastoa liian lyhyestä tutustumis- ja lausuntoajasta suhteessa esitettyihin muutoksiin. Tästä syystä analyysit jäivät osin puutteelliseksi ja lausunto on tehtävä niillä tiedoilla, jotka lausumishetkellä on olleet saatavilla. ES huomauttaa myös, että valvontamenetelmäluonnos poikkeaa suuresti keväällä 2023 julkaistusta suuntaviivadokumentista eikä keskustelua muutoksista tai muutosten tulevasta laajuudesta ole käyty toimialan suuntaan suuntaviivadokumentin julkaisun ja siitä lausumisen jälkeen

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Enontekiön Sähkö Oy näkee, että verkko-omaisuuden määrittämisen perusteiden muutos on merkittävin yksittäinen muutos uudessa valvontamenetelmässä. ES ei kannata valvontamentelmäluonnoksen mukaista muutosta verkon arvon määrittelyyn.

Valvontamenetelmäluonnoksen mukaan verkko-omaisuutta määritettäessä lopputulos ei vastaa nyt eikä tulevaisuudessa verkko-omaisuuden käypää markkina-arvoa. Suurena ongelmana ES näkee vanhan, ennen vuotta 2011, rakennetun verkko-omaisuuden indeksikorjauksen taaksepäin. Indeksikorjaus tekee vanhasta verkosta taloudellisessa mielessä käytännössä arvotonta. Ennen

vuotta 2011 rakennettu verkko on kuitenkin kunnossapitotöiden ansiosta teknisesti hyvässä käyttökunnossa. Kunnossapitotöiden tarkoituksena kuitenkin on ollut ennenaikaisten investointien välttäminen haastavassa toimintaympäristössä. Lisäksi ES:n näkemyksen mukaan indeksikorjaus rankaisee yhtiöitä, jotka ovat investoineet tasaisesti vuosien varrella eivätkä painottaneet investointejaan muutamaa viime vuoteen.

Verkko-omaisuuden arvon uudelleenmäärittely vaikuttaa siis suoraan ja negatiivisesti verkkoyhtiön toiminnan perusteena olevaan tuottopohjaan. Verkko-omaisuuden leikkaaminen pienentää oleellisesti verkon JHA-tasapoistoa, jonka tarkoituksena olisi mahdollistaa riittävän suuret korvausinvestoinnit. Kun vanhan verkon arvo muuttuu olemattomaksi, ei tasapoisto enää riitä kattamaan korvausinvestointeja, joka johtaa koko tuottopohjan arvon rapautumiseen keskipitkällä ja pitkällä aikajänteellä.

Enontekiön Sähkö Oy näkee myös erittäin merkittävänä kysymyksenä sen, että tuella rahoitettuja investointeja ei enää laskettaisi mukaan verkon JHA:n eikä niille saisi enää JHA-tasapoistoa. Yhtiö tekee kuluvaan 10 vuoden aikana merkittävän määrän investointeja TEM:n myöntämällä investointituella, jonka tarkoitus on nimenomaan parantaa yhtiön toimintaedellytyksiä ja mahdollistaa korvausinvestoinnit riittävän korkealla tasolla, jotta verkon tekninen kunto ja toimitusvarmuus säilyisivät edelleen. Jos valvontamenetelmä toteutuu esitettynä, muodostuvat tuetut investoinnit kannattamattomiksi, näin ollen valvontamenetelmämuutos vaa-rantaa investoinnit myös, jos niihin on osoitettu esimerkiksi valtion tukea. ES kokee tämän epäoikeudenmukaiseksi ja epäloogiseksi sekä mahdottomaksi hyväksyä. Edelleen ES huomauttaa, että näin merkittävien vaikutusten arvioimiseksi lausuntoaika on liian lyhyt.

Kohtuullinen tuottoaste

Enontekiön Sähkö Oy on toiminut haasteellisessa toimintaympäristössä ja pystynyt ylläpitämään verkon toimitusvarmuuden hyvällä tasolla turvautumatta kuitenkaan kohtuuttomiin hinnankorotuksiin samaan aikaan ylläpitäen riittävää tuottopohjaa toimintaedellytysten ja investointien turvaamiseksi. Yhtiö on toiminut menneet valvontajaksot reilusti alituoton puolella. Esitetty valvontamalli voimaan tullessaan kannustaa korottamaan hintoja maksimimäärän aina kun se on mahdollista ja kannustaa siirtymään alituoton puolelta maksimaaliseen kohtuulliseen tuottotasoon.

ES näkee, että toimialan riskitaso on kasvanut mm. voimakkaan kustannusnousun myötä ja kasvaa edelleen mikäli valvontamenetelmäluonnos sellaisenaan tuodaan voimaan. ES näkee ristiriitaisena ja epäjohtonmukaisena, että viranomaisen toiminta nostaa reguloidun toimialan riskitasoa.

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

ES kokee, että tehostamiskannustimen vaikutuksia ei lyhyestä lausuntoajasta johtuen ehditty kunnolla mallintamaan. ES näkee, että yleinen tehostamistavoite tulisi olla 0% sekä seuraavalla, että sitä seuraavalla valvontajaksolla. ES huomauttaa lisäksi, että viranomaisen ja lainsäätäjän

toiminnasta johtuen verkonhaltijoille kertyy vuosi vuodelta enemmän ja enemmän lisätöitä, jotka nostavat operatiivisia kustannuksia.

Investointikannustin

Enontekiön Sähkö Oy toteaa, että aiemmin investointikannustin on koettu toimivaksi kannusteeeksi investointien tehostamiseksi. ES näkee kuitenkin, että investointikannustimelta putoaa pohja, kun verkon arvo ja JHA-tasapoisto alenevat radikaalisti. ES kokee, että yksikköhintarakenne on määritetty riittävällä tasolla, mutta kustannusvastaavuuden määrittämisessä ei olla onnistuttu ja esitetty yksikköhintataso ei vastaa kustannustasoa todellisuudessa. ES kokee, että valvontajaksojen vaihtuessa muutos on liian radikaali, huomioon ottaen myöskin jo aiemmin esiin tuodun kannan siitä, että lausunto- ja tutustumisaika valvontamenetelmiin on liian lyhyt ja nyt esitetyt valvontamenetelmät poikkeavat liiaksi keväällä 2023 esitettyihin suuntaviivoihin nähden. ES:n näkemyksen mukaan investointikannustimen hyötyleikkurin huonona ja tarpeettomana, varsinkin kun leikkuri on epäsymmetrinen. ES:n näkemyksen mukaan hyötyleikkurin tulisi vähintään olla symmetrinen, mikäli se sisällytetään investointikannustimeen.

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Enontekiön Sähkö Oy on tietoinen Energiateollisuuden lausunnosta ja tukee sitä.

Rauhala Johannes
Enontekiön Sähkö Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

SAVON VOIMA VERKKO OY:N LAUSUNTO

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkö- ja maakaasuverkkotoimintojen valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024-2027 ja 2028-2031

Energiavirasto on varannut verkkoyhtiöille mahdollisuuden lausua vahvistuspäätösluonnoksista sähkön

jakeluverkkotoiminnan hinnoittelun kohtuullisuuden valvontamenetelmiksi liitteineen. Kiitämme mahdollisuudesta lausua ja toteamme lausuntonamme seuraavaa:

YLEISTÄ

Menetelmien suurimmat muutokset koskevat tuottopohjan ja tuottoasteen määrittämisperiaatteiden muuttamista. Määrittämisperiaatteet ovat mielestämme kuvattu suuntaviivoissa epätarkasti ja ovat monitulkintaiset. Muutokset ovat lyhyen analysointimme perusteella hyvin merkittäviä ja sisältävät epävarmuuksia mallien laskennan soveltamisessa. Näiden muutosten osalta olisi pidettävä pidempää vuoropuhelua verkkoyhtiöiden kanssa ja Energiaviraston tulisi varmistaa, että verkkoyhtiöllä on tosiasiallinen mahdollisuus ymmärtää mallin muutosten vaikutukset liiketoiminnan osa-alueisiin. Näillä näkymin saamme mm. tuottopohjan muutosten lopulliset vaikutukset tietoomme vasta vuoden 2025 rakennetietokyselyn jälkeen.

Analyysin perusteella malliin esitetyt muutokset heikentävät yhtiömme edellytyksiä investoida jatkossa toimitusvarmaan sähköverkkoon. Kykymme toteuttaa pääosa investoinnista tulo-rahoituksella vaarantuu merkittävästi, jolloin vaihtoehtoina on velkarahoituksen kasvattaminen tai leikata investoinnit matalammalle tasolle. Pidemmällä aikavälillä tämä rapauttaa yhtiön toimintaedellytyksiä, jos investointikyky ja rahoitusasema heikkenee vuosi vuodelta. Tästä asiasta olemme hyvin huolissamme.

Toimitusvarmuusinvestoinnit ovat vasta etenemässä isommin haja-asutusalueelle, missä asiakaskunnastamme sijaitsee noin puolet. Kehittämissuunnitelman mukaisesti tavoitteena on, että investoimme toimitusvarmuuteen vuoteen 2036 asti voimakkaasti. Osa tätä suunnitelmaa on kyky ylläpitää ilmajohtoverkkoa yli pitoajan, jotta investointien määrää voidaan rajata ja priorisoida. Uusi verkon arvostusmenetelmä eliminoi nämä verkonosat tuottopohjasta, vaikka niille kohdistuu yhä ylläpitokuluja.

Näin ollen se ohjaa kohdistamaan investointeja yhteiskunnan näkökulmasta lyhytnäköisesti, ei toimitusvarmuutta kehittäviin vaan useasti lyhyen elinkaaren omaaviin verkoston kohteisiin.

Joudumme muuttamaan menetelmämuutosten vuoksi kehittämissuunnitelman tavoitteita ja haasteeksi tulee varmasti suoriutua tarvittavista investoinneista vuoden 2036 loppuun mennessä. Emme tunnista mallista toimenpiteitä, joilla voisimme kasvattaa investointitasoamme vastaamaan edes voimakkaasti kohonneiden palveluiden ja materiaalien hintojen aiheuttamaan tarvetta. Lisäksi sähköverkkomme sijaitsee alueella (metsäisyys ja kallioisuus), jossa keskimääräisiin Energiaviraston julkaisemiin verkoston rakentamishintoihin on hyvin haastavaa päästä. Mallissa ehdotetut muutokset heikentävät osaltamme kykyä tulevaisuuden puhtaan siirtymän edistämiseen.

Näkemyksemme mukaan Energiavirasto ei ole tehnyt vaikutusarviota vuosille 2024-2031, jolloin ymmärrettäisiin valvontamenetelmän vaikutukset tarkemmin esimerkiksi toimitusvarmuusinvestointien näkökulmasta.

Savon Voima Verkon sähköverkkopalvelun hinta suhteutettuna asiakaskohtaiseen verkon määrään on pyritty pitämään omistajan linjausten mukaisesti verrokkiyhtiöihin nähden alhaisena. Olemme luottaneet toiminnassamme vakaaseen sääntely-ympäristöön, että verkkoinvestoinnit voidaan suunnitella ja toteuttaa pitkäjänteisesti. Viimeisten vuosien aikana pitkäjänteinen suunnitelmallisuus sääntelyn näkökulmasta on ollut lähes mahdotonta. Ilman että verkkoyhtiö tekee hinnoittelumuutoksia, hinnoitteluvuorossa tapahtuu merkittäviä heilahteluja.

Savon Voima Verkko on ollut valmistelemassa Energiateollisuus ry:n alan yleistä lausuntoa valvontamenetelmistä. Tuemme lausunnossa esitettyjä havaintoja menetelmistä ja toivomme myös niiden näkemysten huomioimista.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Mielestämme merkittävin esitetty muutos koskee verkon arvonmäärittämisperiaatteiden muuttamista. Esitetyn mallin osalta nykyiset tulkinnot jälleenhankinta- ja nykykäyttöarvosta muuttuu merkittävästi. Ne kuvaavat jatkossa aivan eri asiaa, mitä nykyisissä menetelmissä.

Molempien osalta olemme pyrkineet analysoimaan mallinmuutosten vaikutusta toimintaamme. Valitettavasti emme näin lyhyessä ajassa pysty tekemään kuin arvioita muutosten vaikutuksesta. Näiden arvioiden ja Energiaviraston omankin pintapuolisen laskelman perusteella vaikutus on toimintaamme hyvin negatiivinen.

Nykyisten valvontamenetelmien mukaisella päivittyviin yksikköhintoihin perustuvaan verkon jälleenhankinta-arvon määrittämisellä ja mallilla kokonaisuudessaan on ollut kannustava vaikutus verkkotoiminnan tehokkuuden ja tuottavuuden kehittymiseen. Näemme, että tämä tuottavuuden parantuminen on hyödyttänyt asiakkaita. Nykyiset valvontamenetelmät ovat vahvasti kannustaneet

tehostamaan toimintaamme, joka on pitkällä aikavälillä asiakkaiden etu. Tulkintamme mukaan muutos johtaisi siihen, että suuri osa nykyisistä ja tulevista investoinneista muuttuisi nykyiseen verrattuna kannattamattomiksi. Muuttuva inflaatiokäsittely nakertaa yhtiömme tuottopohjan pitkällä aikavälillä ja tekee korvausinvestointien kannattavuuteen ison muutoksen.

Kohtuullinen tuottoaste

Tuottoasteen osalta merkittävin muutos on riskittömän koron nouseminen. Korko on tällä hetkellä tasolla, jossa uusien menetelmien mukainen tuottopohjan jäädyttäminen voidaan tehdä Energiaviraston mielestä. Eri rahoitusasiantuntijoiden puheista on haastavaa saada kuvaa koron lyhyen ajan suunnasta, mutta lähitulevaisuudesta oppineena muutaman vuoden sisällä se voi tippua prosenttiyksiköillä. Mallista puuttuu kokonaan elementti, joka turvaisi voimakkaassa koronlaskussa tuottoasteen pysymisen yhtään terveemmällä tasolla. Menetelmäkokonaisuudessa jäädytetty tuottopohja ei enää reagoi markkinamuutoksiin kuin vuosittaisissa yksiköissä. Näin ollen on mahdollista, että verkkoyhtiöiden vuosittainen kohtuullinen tuotto menee hyvin lähelle nollaa. Toivomme Energiaviraston asettavan ehdotettuihin menetelmiin riskittömälle korolle tason, minkä alle se ei voi mennä.

Tuottoasteen osalta muita muutoksia on useita. Näiden perimmäisenä tavoitteena lienee hillitä riskittömän koron nousua. Yksittäisen verkkoyhtiön on haastavaa tulkita, onko viraston tekemät valinnat parametrien osalta tämänhetkistä toimialaa kuvaavia. Mielestämme koko alaa muuttavien parametrien verrokkina tulisi olla ehdotettua laajempi yhtiöjoukko. Emme myöskään tunnista, että toimialan riskit olisivat pienentyneet ehdotetun riskipreemion laskun suhteessa.

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Hienoa, että Energiavirasto on tunnistanut verkkoyhtiöiden yleisen tehostamistavoitteen osalta haasteet nykyhetken kohoavissa kustannuksissa ja esittää yleiseksi tehostamistavoitteeksi 0 %. Yhtiöllemme tulee jatkuvasti uusia lakisääteisiä tehtäviä, jotka aiheuttavat kustannuksia. Nämä tulisi jatkossa tunnistaa paremmin Energiaviraston toimesta ja ottaa huomioon tehostamisvaatimuksissa seuraavilla valvontajaksoilla sekä tarvittaessa tunnistaa läpilaskutusluonteisiksi eriksi.

StoNED menetelmän osalta emme ole lyhyessä lausuntoajassa voineet arvioida menetelmämuutosten vaikutusta yhtiömme suhteelliseen tehokkuuteen. StoNED simulointi on tehty vanhan mallin mukaisilla arvoilla. Uusi tehokkuusrintama voi poiketa merkittävästi alustavasta, joten lopputulos ei ole tiedossa lausuntoa jätettäessä.

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

POISTOERON KÄSITTELY SITOUTUNEESSA PÄÄOMASSA

Mielestämme poistoerokäsittely tulee säilyttää nykyisellään. Nykyisten menetelmien mukainen poistoeron käsittelytapa on selkeä ja kannatettava, sillä lopputulos on tuottopohjan osalta sama riippumatta, siitä kirjataanko sähköverkon poistoeroa vai tehdäänkö tulosta. Nykyiset valvontamenetelmät ovat siis verolainsäädännön näkökulmasta neutraalit.

KORVAUSINVESTOINTIEN PURKUKUSTANNUKSET

Purkukustannusten käsittelyyn esitetään merkittävää muutosta. Mielestämme muutos rankaisee Savon Voima Verkkoa nykyisten menetelmien periaatteiden noudattamisesta. Sähköverkkoa uusittaessa tai korvattaessa purkukustannukset ovat olennainen osa investointia.

Mikäli purkukustannukset kirjataan operatiivisiin kustannuksiin, tulevien purkukustannusten osalta on varmistettava, että operatiivisten kustannusten sallittua tasoa voidaan kasvattaa purkukustannuksia vastaavalla määrällä.

Siltanen Lauri
Savon Voima Verkko Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Energiavirasto

Lintulahdenkuja 2 A

00530 Helsinki

Lausuntopyynnön diaarinumero: 3171/040300/2023

Vaasan Sähkön lausunto kuulemiseen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024–2027 ja 2028–2031

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto koskien vahvistuspäätösluonnosta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024–2027 ja 2028–2031.

Vihreän siirtymän edistäminen uhattuna

Viime vuosien sääilmiöt osoittavat, että ilmastonmuutosta ehkäiseviä toimia pitäisi entisestään nopeuttaa ja siksi fossiilisesta energiasta irtautumista pitäisi vauhdittaa ja siten edistää yhteiskunnan vihreää siirtymää. Näin parannamme suomalaisen yhteiskunnan energiantuotannon huoltovarmuutta.

Vihreä siirtymä edellyttää vahvoja toimintavarmoja sähköverkkota ja myös kykyä kehittää sähköjakeluverkkoa sekä tehdä tarvittavia uudisrakennus- ja korvausinvestointeja.

Energiaviraston kuultavana olevat valvontamenetelmät tarkoittavat merkittävää muutosta sähköjakeluverkkoyhtiöiden näkökulmasta ja ehdotettu valvontamenetelmä heikentää verkkoyhtiöiden kykyä tehdä investointeja sähköverkkoon.

Suomessa on kansainvälisestikin tarkasteltuna todella hyvä ja luotettava sähköverkko, joka on ollut maallemme erittäin vahva kilpailutekijä. Esitetyn valvontamenetelmän myötä tämä tulee vaarantumaan ja siten hieman pidemmällä aikavälillä aiheuttaa merkittävän hidasteen tai jopa esteen vihreiden investointien toteuttamiselle Suomessa.

Vihreä siirtymän toteuttaminen edellyttäisi verkkoinvestointien kasvattamista nykyisestä, jotta uusiutuvaa tuotantoa ja siihen liittyvää kulutusta, esim. vedyn tuotanto, kyettäisiin liittämään verkkoon sekä siirtämään tätä tuotantoa tai kulutusta sähköverkkota. Esitetty valvontamenetelmä tulee toimimaan päinvastoin. Se tulee lähes pysäyttämään verkkoinvestoinnit, koska pidemmällä aikavälillä verkkoyhtiöiden kassavirta heikkenee ja yhtiöt velkaantuvat ja siten kyky tehdä verkkoinvestointeja romahtaa.

Vahvistuspäätösluonnosta tulisi muuttaa niin, että verkkopalveluiden hinnoittelu turvaa verkonhaltijalle kuuluvien tehtävien edellyttämän kohtuullisen tulorahoituksen ja yhtiön vakavaraisuuden säilymisen.

Sähköverkot rapautuvat – luotettavuus ja huoltovarmuus heikkenee

Luotettava ja toimintavarma sähköjakeluverkko on digitalisoituvassa yhteiskunnassa ehdottoman välttämätön. Toimiva sähköverkko on myös tärkeä osa yhteiskunnan huoltovarmuutta. Energiaviraston julkaisema vahvistuspäätösluonnos johtaa siihen, että jakeluverkkoyhtiöiden mahdollisuus vastata tähän tarpeeseen tulee merkittävästi heikkenemään, kun verkkoinvestointien taso laskee heikkenevien investointimahdollisuuksien myötä. Esitetyt muutokset sähköjakeluverkon arvostusperiaatteisiin aiheuttavat pidemmällä aikavälillä tilanteen, että yhtiöillä ei ole riittävästi rahoitusta tehdä tarvittavia korvausinvestointeja.

Investoinnit edellyttävät ennustettavaa toimintaympäristöä

Vahvistuspäätösluonnos on tarkoitus ottaa käyttöön 1.1.2024 alkaen ja Energiavirasto on nyt esittämässä merkittäviä muutoksia verkkoyhtiöitä koskevaan sääntelyyn – ollaan siis aivan liian myöhään liikkeellä, kun vasta tässä vaiheessa pyydetään lausuntoja näin merkittävään asiaan.

Investointien tekeminen edellyttää ennustettavaa, vakaata ja pitkäjänteistä toimintaympäristöä ja siksi sääntelyyn liittyvät uudistukset tulisi eri valvontajaksojen välillä pitää maltillisina. Nyt esitetty luonnos ei tue tätä millään muotoin.

Suomi on ollut tähän asti kansainvälistenkin investoreiden kannalta turvallinen ja vakaa maa tehdä investointeja. Esitetyt muutokset ovat niin merkittäviä, että ne tulevat heikentämään Suomen mainetta vakaana investointiympäristönä ja sillä voi olla laajempiakin vaikutuksia kansainvälisten sijoittajien kiinnostukseen tehdä investointeja Suomeen.

Verkkoyhtiöiden liiketoimintaedellytysten heikentyessä myös rahoittajien näkökulmasta tilanne muuttuu ja se tulee aiheuttamaan verkkoyhtiöiden luottoluokitusten laskua ja lainarahan hinta tulee verkkoyhtiöille nousemaan ja mahdollisesti pidemmällä aikavälillä myös rahoituksen saatavuus heikentymään.

Näin merkittävän muutosehdotuksen valmistelussa olisi tullut tehdä paljon laajempi vaikutusten arviointi verkkoyhtiöiden toimintaedellytyksiin ja niiden mahdollisuuksiin hoitaa sähkömarkkinalain mukaisia velvoitteitaan.

Omaisuuksien suoja turvattava

Energiaviraston vahvistuspäätösluonnos horjuttaa sähkön jakeluyhtiöiden näkökulmasta tarkasteltuna Suomen perustuslain mukaista omaisuuden suojaa. Energiaviraston olisi tullut vahvistuspäätösluonnosta valmistellessaan ja viimeistään nyt sen tulee tarkastella paremmin toiminnanharjoittajien omaisuuden suojaan ja oikeusturvaan liittyviä kysymyksiä.

Valvontapäätösluonnos heikentää merkittävästi yhtiöiden kykyä rahoittaa korvausinvestointeja ja se johtaa pidemmällä aikavälillä sähkön jakeluyhtiöiden velkaantumiseen ja siten heikentää yhtiöiden kykyä hoitaa lain mukaisia tehtäviä ja kykyä turvata asiakkaille toimintavarma jakeluverkko.

Muutoksella laaja-alaiset vaikutukset – palvelutoimittajien tilanne huononee

Sähkön jakeluverkkoyhtiöiden investointimahdollisuuksien heikkeneminen vaikuttaa negatiivisesti myös verkkoliiketoimintaan liittyville sähköverkkojen urakointiyhtiöille, maanrakentajille ja materiaalitoimittajille. Palvelutoimittajien tilanteen huononeminen heikentää huoltovarmuutta ja vaikuttaa häiriötilanteiden hoitamiseen. Riskinä on, että osaavan työvoiman työllistämismahdollisuudet heikkenevät merkittävästi ja useita palvelutoimittajia lopettaa toimintansa.

Vahvistuspäätösluonnoksen keskeiset muutostarpeet:

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma:

Vahvistuspäätösluonnoksessa merkittävin muutosesitys aikaisemmin julkaistuihin ensimmäisiin suuntaviivoihin nähden on verkon arvonmäärittämisperiaatteiden radikaali muuttaminen. Emme kannata esitettyä verkon arvon määrittelytavan muuttamista. Menetelmissä on palattava ensimmäisten suuntaviivojen mukaiseen tai nykyisten valvontamenetelmien mukaiseen verkon arvon oikaisuun.

Yksikköhintaluetteloiden tarkkuuta ja kustannusvastaavuutta on parannettavat luonnosehdotuksessa esitetystä. Ja tilanteet, joissa tapahtuu voimakkaita kustannusmuutoksia tulisi huomioida nykyistä paremmin.

Kohtuullinen tuottoaste

Kohtuullinen tuottoaste:

Kohtuullisen tuottoasteen parametrien määrittämisessä tulee palata ensimmäisten suuntaviivojen mukaiseen määrittelyyn.

Laatukannustin

--

Tehostamiskannustin

Tehostamiskannustin:

Luonnoksen mukaista tehostamiskannustinta ei tulisi ottaa käyttöön, koska se on liiaksi yleistävä ”yhden koon” mukainen menetelmä, joka ei huomioi riittävästi yhtiökohtaisia eroja ja siten aiheuttaa virheellisen ohjausvaikutuksen.

Investointikannustin

Investointikannustin:

Investointikannustin on nykyisissä valvontamenetelmissä vahvan kannusteen tehostaa investointeja. Investointikannustin on säilytetty mallissa, mutta kannustimen merkitys ja kannustavuus kuitenkin on pienenemässä. Esitetyt muutokset eivät pidemmällä aikavälillä johda asiakkaan ja yhteiskunnan kannalta parhaaseen lopputulokseen.

Innovaatio- ja joustokannustimet

--

Muuta

Muuta:

Vahvistuspäätösluonnokseen sisältyy myös useita muita ongelmallisia kohtia, joita on kuvattu tarkemmin Vaasan Sähköverkko Oy:n, Energiakaupungit ry:n, Energiateollisuus ry:n lausunnoissa. Olemme olleet mukana valmistelemassa näitä lausuntoja ja kannatamme niissä esitettyjä muutosehdotuksia.

Lopuksi haluamme korostaa, että Energiaviraston vahvistuspäätösluonnos nykymuodossaan vaarantaa sähkön jakeluverkkoyhtiöiden mahdollisuudet hoitaa sähkömarkkinalain mukaisia velvoitteitaan ja Energiaviraston tulee muuttaa päätösluonnosehdotusta siten, että Energiavirasto palaa tulevassa vahvistuspäätöksessä nykyisen valvontamallin menettelyihin sen joistakin heikkouksista huolimatta tai soveltaa tulevassa vahvistuspäätöksessään ensimmäisen suuntaviivaesityksen mukaisia periaatteita.

Ystävällisin terveisin

VAASAN SÄHKÖ OY

Olli Arola

strategia- ja yhteiskuntavastuujohtaja

olli.arola@vaasansahko.fi

Damlin Jan
Vaasan Sähkö Oy

Arola Olli
Vaasan Sähkö Oy - Strategia- ja yhteiskuntavastuu

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Olemme huolestuneita siitä, että valvontamenetelmiä muutetaan yksittäisten tapahtumien tai kulloinkin vallitsevan poliittisen ilmapiirin perusteella niin, että vaikutukset yrityksille ja sähkönkäyttäjille ovat pitkäaikaisia. Tämä ei luo turvallista investointiympäristöä, ja onkin mahdollista, että luonnostellut muutokset veisivät vihreän siirtymän investointien ja toimitusvarmuusinvestointien toteuttamisten edellytyksiä seuraavien kahden valvontajakson aikana.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Luonnostellun muutoksen jälkeen verkko-omaisuuden arvo ei vastaisi enää verkon käypää arvoa, joka on ollut peruseriaate nykyaikaisessa regulaatiossa sen alusta lukien.

Luonnoksen verkko-omaisuuden määräytymisperusteiden radikaali muuttaminen vaikuttaisi yhtiön edellytyksiin toteuttaa kehittämissuunnitelman mukaisia investointeja ja siten vaikeuttaisi toimitusvarmuustavoitteisiin pääsemistä. Tämä korostuisi erityisesti tulorahoituksella investoitaessa, kuten nykyisin toimimme.

Investointien toteuttaminen lainarahalla muodostuisi myös ongelmalliseksi, koska verkkoyhtiöt nähtäisiin muutosten myötä suuremman riskin omaavaksi kuin aiemmin, ja tämä seikka nostaisi rahoituskuluja merkittävästi, samaan aikaan kun korkotaso on yleisesti noussut. Tämä johtaisi merkittävästi nykyistä korkeampiin rahoituskustannuksiin, jotka viime kädessä peritään asiakkailta korkeampina verkkopalvelumaksuina.

Yksikköhintojen määräytymismenetelmän muuttaminen vuosittaiseksi hankaloittaisi merkittävästi verkonarvon laskentaa, ja aiheuttaisi lisäkustannuksia.

Kohtuullinen tuottoaste

WACC:n parametrimuutoksella ja poistoeron uudella käsittelyllä olisi merkittävä rajoittava vaikutus yhtiön sallittuun tuottoon, emmekä ymmärrä, miksi ehdotettu poistoeron rajoittava vaikutus pitäisi tuoda yllättäen osaksi sallitun tuoton laskentaa, eikä esimerkiksi pitkän siirtymäajan jälkeen.

Ehdotettu muutos asettaa yhtiöt eriarvoiseen asemaan sen mukaan, miten ne ovat suunnitelleet investointien rahoitusta esim poistoeroa hyödyntämällä.

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Valvonta tulisi säilyttää nykyisten menetelmien mukaisena päivitettyihin yksikköhintoihin perustuen, tai korkeintaan ensimmäisten suuntaviivojen mukaisilla muutoksilla muutettuna.

Patana Timo
Oulun Seudun Sähkö Verkkopalvelut Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Esse Elektro-Kraft Ab tackar för möjligheten att ge utlåtande i ärendet 3171/040300/2023

Esse Elektro-Kraft Ab stöder fullt Lokakraft rf:s och Finsk Energiindusti rf:s utlåtanden i ärendet.

Upprätthållandet av ett landsbygdsdistributionsnät kräver långsiktiga investeringar. Ägaren behöver har möjlighet att investera långsiktigt samt även att kunna ta ut avkastning från en investering under investeringens hela livstid.

De nu föreslagna förändringarna i reglermodellen leder förmodligen till att investeringarna i distributionsnäten kommer att avta.

Investeringsnivån behöver fortsatt vara hög för att man ska kunna de tidigare uppställda kraven på "vädersäkra nät" samt för att man ska kunna integrera all förnyelsebar produktion som krävs för att EU:s klimatmål ska kunna uppnås.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Kanckos Simon
Esse Elektro-Kraft Ab

Kulla Ingvar
Esse Elektro-Kraft Ab

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Vakka-Suomen Voima Oy kiittää lausuntomahdollisuudesta Energiaviraston vahvistuspäätösluonnokseen jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi seuraaville valvontajaksoille 2024-2027 ja 2028-2031. Ohessa yleiset huomiot uusista valvontamenetelmistä ja -muutoksista.

Jakeluverkkoyhtiöitä koskevat nykyiset valvontamenetelmät ovat ohjanneet verkkoyhtiöitä tehokkaaseen toimintaan ja kehittämään jakeluverkkoa, siten että toimitusvarmuus on parantunut, siirtohinnat ovat pysyneet kohtuullisina ja sähköverkon omistaminen on ollut järkevää. Valvontamenetelmät ovat pysyneet suhteelliseen pitkään samantyyppisinä ja ne ovat olleet ennakoitavissa. Tosin viimeksi vuoden 2022 yksikköhintamuutoksella kesken valvontajakson oli merkittäviä vaikutuksia verkon arvon määrittämiseen ja sitä kautta verkon kehittämiseen pidemmällä aikavälillä.

Seuraaville valvontajaksoille 6 ja 7 ehdotetut muutokset valvontamalliin ja kohtuullisen tuoton laskentaan ovat merkittäviä ja heikentävät sähköverkon kehitysmahdollisuuksia ja toimintaedellytyksiä. Erityisesti verkon arvon määrittäminen ja yksikköhintojen muutos on niin radikaali, että se uhkaa nykyisen sähköverkkotoiminnan kannattavuutta, rahoitusta ja voi johtaa merkittäviin investointimäärien alenemiseen ja sitä kautta erityisesti haja-asutusalueiden verkon kunnon heikkenemiseen. Toimitusvarmuuden osalta verkkoja on kehitetty viimeisen vuosikymmenen aikana tehokkaasti ja on saavutettu hyviä tuloksia. Esitetyn mallin mukaisesti verkkotoiminnan rahoitus ei tule riittämään säävarman verkon vaatimuksiin eikä varsinkaan vihreän siirtymän tarvittaviin verkostoinvestointeihin. Tällä hetkellä vihreän siirtymän tavoitteet ovat ristiriidassa ehdotetun valvontamallin ja sen kannustavuuden kanssa. Verkon arvon määrittäminen yhdessä yksikköhintojen merkittävän alentamisen kanssa ja kustannusten nousu aiheuttavat merkittävän liiketoimintariskin sekä verkon kehittämisen ja toimitusvarmuuden osalta.

Valvontamallin esitetyllä muutoksella on iso vaikutus työllisyyteen, koska esitettyjen muutosten takia investoinnit vähenevät, pyritään hankkimaan halpoja tarvikkeita ja kunnossapitotoimenpiteitä vähennetään tehokkuuden nimissä. Vihreän siirtymän investoinnit aiheuttavat verkkoyhtiöille suuria

investointeja ja verkon kehittämishankkeita, jotta Suomen kilpailukyky säilyy. Näiden huomiointi valvontamallimuutoksissa on jätetty huomiotta.

Valvontamalliin esitetyt muutokset ovat niin laajoja, että niiden kokonaisvaltainen käsittely ja analysointi ei annetussa aikataulussa ole ollut mahdollista. Suuntaviivoihin on tullut useita suuria muutoksia ja valvontamalli pitäisi olla käytössä jo kahden kuukauden päästä ja vaikutukset ulottuvat vihreän siirtymän aikakaudelle seuraavaksi kahdeksaksi vuodeksi. Viime hetken valvontamallimuutokset ovat niin suuria, että niiden käsittely ja analysointi vaativat pidemmän ajan.

Pyydämme ottamaan huomioon myös Paikallisvoima ry:n lausunnon.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Esitetty verkon arvon määrittäminen pienentää verkkoyhtiöiden tuottopohjaa merkittävästi. Tuottopohjan pienentäminen vaarantaa verkon kehittämisen ja toimitusvarmuusinvestoinnit. Puhtaan energian tarvitsemat kehityshankkeet vaarantuvat esitetyn mallin takia. Uuden mallin mukainen verkon arvon laskenta ei enää vastaa verkon todellista arvoa ja kahden viime vuoden merkittävät kustannusnousut on jätetty huomioimatta yksikköhintoja määriteltäessä. Valvontamallin muutoksella on edelleen vaikutusta kehittämissuunnitelmissamme esitettyihin toimenpiteisiin ja tavoitetasoihin.

Vuonna 2022 lasketut yksikköhinnat (keskimäärin -17 %) laskivat verkon JHAN ja NKAN jo sille tasolle, että investointien rahoitus ja niiden taloudellinen tekeminen olivat hankalia. Kustannusten nousu on jatkunut ja nyt esitetyt verkon arvon määrittämiseen käytettävät yksikköhinnat alentavat edelleen verkon arvoa radikaalisti ja kyseenalaistavat myös uusien investointien suorittamisen taloudellisin perustein.

Olemme viime vuosina investoineet tasaisesti selkeästi yli tasapoistojen ja samalla pitäneet asiakkaiden siirtohinnat kohtuullisina. Lisäksi olemme ylläpitäneet olemassa olevaa verkkoa monipuolisesti kunnossapitotoimenpiteillä ja esimerkiksi leventäneet ilmajohtoverkon johtokatuja. Uusi malli rankaisee tämän tyyppisiä toimitusvarmuustoimenpiteitä operatiivisissa kuluissa, kun nykyisessä mallissa näitä kannustettiin tekemään.

Erilaisilla investointitahdeilla on suuri merkitys verkon arvon määrittämiseen, tasaisella investointitahdilla ja laadukkailla komponenteilla toimitusvarmuutta parantaneet verkkoyhtiöt kärsivät enemmän mallimuutoksesta ja NKA:n ja JHA:n jäädyttämisestä. Verkon nykykäyttö- ja jälleenhankinta-arvojen lasku on esitettyssä mallissa kymmeniä prosentteja ja se vaikuttaa suoraan tasapoistoihin ja investointikannustimeen negatiivisesti ja sitä kautta tulevaisuuden investointeihin.

Purkukustannusten aktivointi taseelle on käytäntö monissa jakeluverkkoyhtiöissä, ja niiden huomioimatta jättäminen heikentäisi perusteettomasti tuottopohjaa ja investointikykyämme. Purkukustannukset ovat aito verkon ylläpitoon liittyvä kustannus, joka on osa verkon saneerausinvestointia. Mikäli purkukustannukset siirretään operatiivisiin kustannuksiin, tulee operatiivisten kulujen sallittua tasoa nostaa samalla ja ottaa huomioon tehokkuuslaskennassa, koska purkukustannukset on osaltamme merkittävä lisä operatiivisiin kustannuksiin. Tämä ei ole tasa-arvoinen muutos eri yhtiöiden välillä, jotka ovat käsitelleet purkukustannukset aiemmin eri tavalla ja se pitäisi huomioida mm. tehokkuuslaskennassa.

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

Laatukannustimeen tehdyt muutokset pienjänniteverkon keskeytysten osalta tulisi huomioida myös referenssisitasossa. Pienjänniteverkon keskeytykset tulee dokumentoida jatkossa yhtiöiden kesken tasavertaisesti.

Suurjänniteverkon suunniteltujen keskeytysten vaikutuksen poisjättäminen laskentamallista on järkevää, koska keskeytykset sovitaan erikseen ja yleensä ne ovat liittyjien aiheuttamia keskeytyksiä.

Tehostamiskannustin

Verkkoyhtiöiden tehokkuuslaskenta määrittelee yhtiökohtaiset tehokkuustavoitteet ja rintamat päivitetään kahden välein, jolloin muutokset voivat olla suuria. Esitetty StoNED-malli kohtelee erityyppisiä verkkoyhtiöitä epätasa-arvoisesti ja erityisesti vaikutus pieniin ja keskisuuriin maaseutu- ja taajamayhtiöiden tehokkuusrintamaan on hyvin negatiivinen. Näiden yhtiöiden keskimääräinen tehokkuusluku laskee merkittävästi, mediaanin ollessa uudella mallilla vain 66 %. Mallia tulisi tämän osalta arvioida uudestaan.

Tehostamiskannustimen ja tehostamistavoitteen osalta tulee huomioida operatiivisten kustannusten nousu yleisten kustannusten ja työkustannusten noustessa. Lisäksi tietojärjestelmäuudistukset ja mittausvaatimukset aiheuttavat merkittäviä kustannuksia verkkotoimintaan ja siten yleisen tehostamistavoitteen asettaminen 0 %:iin 6. valvontajaksolle on perusteltua.

Purkukustannukset ja niiden kirjaaminen kustannuksiin tulisi huomioida tehokkuuskannustimessa, koska yhtiöillä on ollut erilaiset käytännöt niiden suhteen.

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

Viranomaisen esittämä uusi joustokannustin on hyvä toimenpide vihreän siirtymän mahdollistamiseksi. Joustokannustimen määrittely ja hyväksyttävät toimenpiteet olisi määriteltävä viranomaisen osalta selkeämmin. Lisäksi joustokannustimen vaikutus (1 % liikevaihdosta) on suhteellisen pieni, ottaen huomioon tämän osa-alueen muutokset ja potentiaalin lähivuosina.

Muuta

Esitetyt muutokset valvontamalliin ovat merkittävät ja lausuntoaikaa on analyysiin ja lausuntoon annettu erittäin vähän, kun ottaa huomioon merkittävät muutokset nykyisen valvontamallin periaatteisiin ja yksikköhintoihin. Lisäksi esitetystä vahvistuspäätöksessä on suuria muutoksia suuntaviivoihin, joita on vuoden 2023 aikana Energiaviraston toimesta esitetty. Kokonaisvaikutusanalyysit ja aiheutuvat toimintatapamuutokset ovat vielä yhtiömme osalta käynnissä.

Vakka-Suomen Voima esittää erillisessä salassa pidettävässä lausunnossa laskelmia yksikköhinnoista ja verkon valvontamallimuutoksen vaikuttavuudesta yhtiön tuottopohjaan ja investointeihin.

Jussila Juho

Vakka-Suomen Voima Oy - Vakka-Suomen Voima Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Kiitämme mahdollisuudesta lausuntoon.

Energiateollisuus ry on myös jättänyt asiasta lausunnon. Yhdymme tähän lausuntoon.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Energiavirasto on muuttanut tässä luonnoksessa merkittävällä tavalla verkon arvon laskentatapaa. Paheksomme, että näin suurta muutosta on esitetty kaksi ja puoli kuukautta ennen valvontamallin käyttöönottoa ilman perusteellista vaikutusten arviointia. Energiavirasto on todennut asiakirjassa "Verkkotoiminnan kohtuullisen hinnoittelun valvontamenetelmien vaikutusarviointi: Sähkön jakeluverkkotoiminta" seuraavaa:

Koska verkkokomponenttien investointien valmistumisvuosilla ja investointivuosien hajonnoilla on merkittävä yhtiökohtainen vaikutus lopputulokseen, on jokaisen verkonhaltijan vastuulla tarvittaessa tehdä itse yhtiötä koskeva vaikutusarviointi.

Käytettävissä oleva aika ei ole ollut riittävä KSS Verkon osalta perusteellisen vaikutusten arvioinnin tekemiseen. KSS Verkkoy ei ole voinut varautua näin mittavaan selvitykseen ilman ennakkotietoa ja tehtävää varten valmisteltuja asianmukaisia tietoteknisiä työkaluja. KSS Verkkoy on kuitenkin tehnyt alustavia laskelmia ja toimittanut luvut Energiaviraston kirjaamoon.

Energiavirasto on keväällä 2023 laatimansa 1. valvontamalliluonnoksen perustelumuistiossa todennut seuraavaa:

Tasapoiston tarkoituksena on mahdollistaa verkonhaltijan kattaa komponentin keskimääräiset investointikustannukset yksikkö hinnalla laskien sen pitoajan aikana.

Esitettyjen lukujen perusteella on selvää, että esitetyn mallin mukaisesti laskettu jälleenhankinta-arvosta laskettu tasapoisto ei läheskään mahdollista jakeluverkon korvaamista nykyiseen tasoonsa. Verkonhaltijoilla on tämän lisäksi velvollisuus korottaa verkon tasoa toimitusvarmuussäädösten mukaisesti.

Sähkömarkkinalain esitöissä (HE 20/2013) on todettu seuraavaa:

”verkkopalveluiden hinnoittelun tulisi turvata verkkonhaltijalle kuuluvien tehtävien edellyttämä kohtuullinen tulorahoitus ja vakavaraisuus. Tulot saisivat siten kattaa verkon ylläpidon, käytön ja rakentamisen kohtuulliset kustannukset sekä antaa sijoitetulle pääomalle kohtuulliseksi katsottavan tuoton.”

Olemme huolissamme siitä, kuinka esitetty malli mahdollistaa jakeluverkon ylläpidon ja yhtiön laatiman kehittämissuunnitelman toteuttamisen.

Pyydämme Energiavirastoa selvittämään, kuinka esitetystä valvontamallista toteutuu sanottu lain tahtotila kohtuullisesta tulorahoituksesta ja vakavaraisuudesta. Lisäksi pyydämme Energiavirastoa erityisesti selvittämään verkkonhaltijoiden mahdollisuudet selviytyä toimitusvarmuussäädösten edellyttämien investointien toteuttamisesta kohtuullinen tulorahoitus, vakavaraisuus ja velanmaksukyky huomioiden.

Esitetyn valvontamallin termit jälleenhankinta-arvo ja nykykäyttöarvo ovat harhaanjohtavia. Esitetyn mallin mukainen jälleenhankinta-arvo on ennemminkin yksikköhinnoilla oikaistu tasearvo eikä kuvaa siis kuvaa arvoa, jolla jakeluverkko voitaisiin uusia.

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Olemme laatineet lausunnon yhteistyössä Kymenlaakson Sähköverkko Oy:n, Lappeenrannan Energiaverkot Oy:n, Kajave Oy:n ja Vaasan Sähköverkko Oy:n kanssa asiasta lausunnon, jonka olemme toimittaneet Energiavirastolle keväällä 2023. Viittaamme tässä kyseiseen lausuntoon.

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Tuomainen Petri
KSS Verkko Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Herrfors Nät-Verkko Oy Ab tackar för möjligheten att ge utlåtande i ärendet 3171/040300/2023.

Herrfors Nät-Verkko stöder fullt Lokakraft rf:s och Finsk Energiindusti rf:s utlåtanden i ärendet.

Herrfors Nät-Verkko anser att tillsynsmetoderna bör var förutsägbara och långsiktiga. Det är orimligt att stora förändringar i tillsynsmetoderna förbereds och kommuniceras en mycket kort tid före den nya tillsynsperioden inleds. Verksamheten är till sin natur mycket långsiktig, där ett effektivt utförande av nätets underhåll och investeringar kräver långsiktig planering. En stabil och förutsägbar tillsynsmetod är en förutsättning för ett effektivt utförande. Återkommande ändringar med kort varsel leder till en situation med stor osäkerhet om framtiden, vilket påverkar bolagens effektivitet mycket negativt.

Av bolaget krävs fortsatt vädersäkrande av elnätet och stora nätinvesteringar för att möjliggöra anslutande av förnyelsebar elproduktion till bolagets regionnät. Förutsättningarna för utförandet av dessa investeringar hotas av de föreslagna ändringarna i tillsynsmetoderna.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Modellen som presenteras i förslaget till tillsynsmetoder äventyrar den stabila utvecklingen av elnätsverksamheten och innehåller flera logiska brister samt brister ur övervakningssynpunkt. För det första är hanteringen av investeringsinflationen i den föreslagna modellen inkonsekvent och selektiv, eftersom enhetspriser används utan inflationsjustering mellan åren 2016-2023, medan det äldre nätet som togs i bruk före 2011 justeras för inflation. För det andra speglar användningen av gamla enhetsprislistor inte det verkliga värdet av nätet, vilket bevisas av uppdateringen av enhetsprislistan för år 2023. För det tredje skulle avskrivningen baserad på återanskaffningsvärde inte vara tillräcklig för att täcka ens ersättningsinvesteringar. För det fjärde skulle den föreslagna modellen uppmuntra åldersbaserade investeringar i stället för behovsbaserade. För det femte skulle de föreslagna ändringarna negativt påverka andra delar och incitament i övervakningsmodellen.

Särskilt den nya definitionen av NKA skulle leda till problem vid tillämpningen av StoNED-modellen, eftersom den använda NKA i nuvarande beräkningar inte skulle överensstämma med den som ska tillämpas i framtiden.

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

Vi anser att det är befogat att inte inkludera planerade avbrott i högspänningsnätet i kvalitetsincitamentet.

Tehostamiskannustin

De nya lagstadgade krav och skyldigheter som ständigt tillkommer ökar bolagets operativa kostnader. Som en del kan nämnas utvecklingen av de programvaror och programvarutjänster som i ett modernt samhälle förutsätts för en effektiv verksamhet, och en god kundservice. Dessa övergår mer och mer från investeringar till tjänsteförsäljningsbaserade modeller (SAAS). Detta ökar ständigt bolagets operativa kostnader och påverkar StoNED-rankningen i negativ riktning. Denna effekt är ytterst kännbar för mindre bolag.

Att med ökade krav samt ökande kostnader lyckas utföra det arbete som krävs utan stora ökningar i operativa kostnader kräver i sig en ständig effektivisering av verksamheten. Vi anser därför att ett effektiviseringsincitament bör vara på 0% för kommande tillsynsperioder 2024-2027 och 2028-2031.

Investointikannustin

Förändringarna i värderingsprinciperna för elnätet skulle på lång sikt leda till att företaget inte har tillräcklig finansiering för att genomföra nödvändiga ersättningsinvesteringar. Efter de föreslagna ändringarna skulle återanskaffningsvärdet för nätet inte längre återspegla nätets faktiska återanskaffningsvärde, och därför skulle avskrivningar baserade på återanskaffningsvärdet inte vara tillräckliga för att täcka kostnaderna de reparationer och utbyte som krävs för att effektivt upprätthålla elnätet. Herrfors Nät-Verkko Oy Ab har en betydande mängd relativt gammalt, men ändå funktionsdugligt nät, som har renoverats och underhållits för att undvika tidiga investeringar. Nu, på grund av den nya beräkningsmetoden, skulle värdet för detta nät bara vara en bråkdel av dess nuvarande återanskaffningsvärde.

Innovaatio- ja joustokannustimet

Det föreslagna flexibilitetsincitamentet är otydligt formulerat. Som det nu är beskrivet ger det inte en klar bild av vad som krävs eller förväntas. För mindre bolag är det orimligt att reservera resurser för att arbeta med utvecklingen av flexibilitetstjänster om målsättningarna inte är klart formulerade. Att tillsätta resurser för detta arbete ökar bolagets operativa kostnader och påverkar effektiviteten (StoNED) negativt, i en situation av ovisshet om de ökade kostnaderna godtas i flexibilitetsincitamentet eller inte.

Muuta

Det förutsätts stora investeringar i elnätet för att skapa förutsättningar för övergången till ett koldioxidneutralt samhälle. Detta kräver i sin tur en stabil och långsiktig tillsynsmetod som stöder och upprätthåller branschens förmåga att investera i elnätet. Vid Entso-e och ACERs och EU DSO Entitys EU High Level Grid Forum, som ordnades i Bryssel i september, framhölls tydligt att vi inom hela Europa behöver starka elnät och en nätreglering (tillsynsmetoder) som stöder detta.

Utvecklingen av elnät kommer att leda till högre överföringspriser för kunderna, detta är en självklarhet som ofta undviks i diskussionerna. Tillsynsmetoderna ser till att överföringspriserna hålls på en skälig nivå, men måste samtidigt ge utrymme och sporra till investeringar i elnäten. Landets konkurrenskraft påverkas av tillgången till billig energi, som i sin tur kräver starka elnät. Detta bör stödas i tillsynsmetoderna.

Jakobstad 10.11.2023

Kristian Finell, verkställande direktör

Finell Kristian
>Herrfors Nät-Verkko Oy Ab

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Kiitämme mahdollisuudesta lausua Energiaviraston vahvistuspäätösluonnokseen valvontamenetelmistä 6. ja 7. valvontajaksolle. Olemme olleet mukana valmistelemassa Energiateollisuuden, Energiakaupunkien sekä KV-11 ryhmän lausuntoa ja tuemme näiden lausuntojen sisältöä. Haluamme omassa lausunnossamme nostaa esille muutamia Alva Sähköverkon kannalta ongelmallisia kohtia.

Näitä ongelmakohtia on huoli verkkoliiketoiminnan tulevaisuuden toimintaedellytyksistä, huoli uuden valvontamenetelmän ohjausvaikutuksista, huoli vuokraverkkojen kohtelusta sekä muutamia spesifejä nostoja liittyen menetelmiin.

Uusia valvontamenetelmiä on valmisteltu jo useamman vuoden ajan. Kuitenkin vahvistuspäätöksessä on loppuvaiheessa esitetty merkittäviä muutoksia malliin. Lausuntoaika oli liian lyhyt ja näin merkittävien muutosten laskenta ja vaikutustenarviointi annetulla aikataululla on mahdotonta. Mallin ohjausvaikutuksia ei ole energiaviraston puolelta arvioitu ollenkaan, pois lukien keskimääräistä verkkopalveluhintojen muutosvaikutusta. Pidemmän aikavälin vaikutuksia ekologisilta, sosiaalisilta tai yhteiskunnallisilta näkökulmilta ei olla ehditty verkkoyhtiöissä, eikä Energiavirastossa arvioimaan lainkaan tällä aikataululla. Kuitenkin vaikutukset voivat olla merkittäviä ja vaikuttavat hyvinkin pitkän ajan.

Sähkön jakeluverkot tarvitsevat tulevaisuudessakin urakoitsijoita rakentamaan sähköverkkoa suomalaisille. Investointikyvykkyyttä uhattaessa tekijät siirtyvät muualle töihin ja on vaarana koko alihankintaketjun romuttuminen.

HUOLI TULEVAISUUDESTA

Ehdotetulla mallilla meillä ei ole kestäväällä tavalla mahdollisuutta huolehtia tulevaisuuden investoinneista, huolehtia verkon operatiivisesta toiminnasta, eikä maksaa omistajalle kohtuullista tuottoa. Malli tulee ohjaamaan velkaantumiseen ja verkkopalvelun laadun romahtamiseen.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Tuottopohjan muutoksen johdosta vanhan verkon arvo romahtaa. Olemme tehneet vuosikymmeniä verkkoa laadukkaasti, joten verkko on vanhanakin vielä teknisesti käyttökelpoista. Myös valitut pitoajat ovat täten olleet hyvin pitkät. Nyt vanhan verkon arvon romahdettua on vanhaa mutta ehjää verkkoa uusittava, jotta verkolla säilyisi tuottopohja.

Emme näe tätä ohjausvaikutusta mitenkään kansantaloudellisesti ja kestäväen kehityksen mukaisena, että ehjiä ja asiansa ajavia komponentteja ohjataan purkamaan ennen pitoajan päättyessä tai myöskään arvioidun pitoajan jälkeen.

Esimerkiksi meillä on merkittävä määrä kaapeleita, jotka ovat yli 50 vuotta vanhoja ja jotka sijaitsevat keskeisillä paikoilla, joissa niiden saneeraaminen ilman merkittävää asiakashaittaa on mahdotonta. Kuitenkin malli ohjaisi niiden saneeraamiseen, jotta kaapeleille saisi tulevaisuudessa edes jonkin tuoton.

Ojien käsittely

Uudistunut ojien käsittely on aiempaa parempi, kuitenkin se poikkeaa kaikista muista verkkoyksiköistä.

Asiakkaiden sähkönkäyttö muuttuu hyvin nopeasti ja yksittäiset asiakkaat tarvitsevat aikaisempaa suurempaa kapasiteettia valmiiksi rakennetulla alueella. Yksittäisiin muutoksiin verkkoyhtiön on mahdotonta varautua etukäteen. Kuitenkin meillä on velvollisuus myydä asiakkaille heidän tarvitsema liittymä, ja rakentaa verkko asiakkaan hallinnoiman alueen välittömään läheisyyteen.

Nyt ehdotettu ojien käsittely johtaa siihen, että ojien pitoaika on merkittävästi lyhyempi kuin kaapeleilla. Mielestämme ojien tulisi perustua todelliseen rakentamiseen ja täten niitä tulisi sallia useita päällekkäin, mikäli sähköverkko on rakennettu eri aikoina. Emme näe hyötyä korvata kaikkia kaapeleita samanaikaisesti, koska verkko on voinut rakentua useana eri vuosikymmenenä.

Yksikköhintaluettelo

Pidämme hyvänä, että yksikköhintaluettelo on aikaisempaa laajempi erityisesti jakeluverkon komponenteissa. Kuitenkin toivoisimme, että seuraavassa kyselyssä otettaisiin aikaisempaa

laajemmin huomioon kaivettavien komponenttien asennusolosuhteet kuten kaapeleilla (muuntamot, jakokaapit).

Suurjännitteisen verkon yksikköhintaluettelo on liian suppea.

Alla muutamia poimintoja hinnastosta.

- Eräissä komponenteissa on kuitenkin epäloogisuuksia:
 - o 110kV maakaapeleissa on liian vähän poikkipintoja
 - o Kaupunkisähköaseman hinta on hämmästyttävän alhainen verrattuna suureen kaupunkisähköasemaan. Onko hinnassa virhe?
 - o Maasulkuvirran kompensointilaitteisto 140 A 106700€ ? Hinta ei täsmää muihin kompensointikomponentteihin
 - o Puistomuuntamo ulkoa hoidettava luokka 4 on kahdesti.

Toivomme että vuonna 2027 toteutettava yksikköhintakysely toteutetaan laajalla komponenttikirjolla. Lisäksi toivomme, että alustavat kyseltävät yksiköt voitaisiin ilmoittaa vuoden 2024 aikana, jotta voimme varautua kyselyyn ja ottaa kyselyn huomioon rakentamishankkeissamme.

Rakennukset

Vanhojen sähköasemarakennuksien käsittely ehdotetulla mallilla ei tue rakennuksien elinkaaren aikaista kestävästä kehitystä. Käytännössä sähköasemarakennuksille tehdään elinkaarensa aikana kunnossapitotoimia ja saneerauksia, jotta rakennus palvelee sitä käyttötarkoitusta johon se on rakennettu. Ehdotettu malli johtaisi siihen, että kyseisiä rakennuksia käytettäisiin ilman kunnossapitotoimia elinkaarensa ajan ja sen jälkeen rakennettaisiin uusi rinnalle. Sähköasemarakennuksia ja niille varattuja tontteja ei kaupunkialueelta välttämättä löydy, joten malli tulisi olemaan kestävä. Kestävästi rakennettuja rakennuksia tulee voida käyttää usean kojeiston elinkaaren ajan.

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

Sähkömarkkina-alueissa on vaadittu, että kaupunkialueella ei olisi yli 6h katkoja myrskyistä johtuen. Todellisuudessa asiakkaiden katkoajat ovat merkittävästi lyhyempiä, kun huomioidaan kaikki

asiakkaan kokemat katkot. Nykyinen laatukannustin ohjaa jatkuvaan parantamiseen, vaikka sähkökatkojen määrä olisi erittäin vähäinen. Asiakkaidemme kokema keskimääräinen katkoaika on alle 5 minuuttia. Erittäin hyvää laadusta huolimatta, laatukannustimesta saatava hyöty on kohtalaisen pieni.

Tehostamiskannustin

Tehostamiskannustimen muutos on erittäin epäjohdonmukainen. Ehdotetussa rintamassa tapahtuu suuria muutoksia vuosien 2023 ja 2024 välillä. Muutokset tehokkaasta tehottamaksi tai toisinpäin tapahtuvat, vaikkei toiminta merkittävästi muuttuisikaan.

Tehostamiskannustimeen lisätään purkukustannukset sekä poistetaan tietojärjestelmistä aiheutuvat kustannukset, jonka johdosta Energiavirasto ei voi arvioida kannustimen vaikutuksia etukäteen.

Ehdotamme että tehostamiskannustinta ei huomioitaisi 2024 sekä 2025. Näiden vuosien perusteella laskettaisiin uusi rintama 2026 eteenpäin.

Investointikannustin

Kaupunkialueella verkkoa joudutaan saneeraamaan ulkoisten tekijöiden takia ennen aikaisesti. Eri ikäisten komponenttien samansuuruinen tasapoisto on mahdollistanut sen, että vanhojen komponenttien tasapoisto on kompensoinut ennen aikaisesti purettujen verkkokomponenttien aiheuttaman haitan. Näin on päästy keskimääräisiin pitoaikoihin ja koko omaisuusmassalle on saatu tasapoistot. Ehdotetulla mallilla tasapoistot ovat eri suuruiset eri ikäisillä komponenteilla, joka johtaa lyhyempiin pitoaikoihin.

Yksipuolinen leikkuri investointikannustimessa on mielestämme erittäin huono. Mielestämme leikkurin tulisi olla symmetrinen, jotta asiakkaat osallistuisivat rakentamiskustannuksiin, jos yksikköhintoihin ei päästä. Lisäksi leikkurin tulisi olla valvontajaksokohtainen, eikä vuosikohtainen. Näin eri vuosina tehtävien investointien erilainen investointitehokkuus ei heiluta leikkuria. Pienellä yhtiöllä koko vuoden investointisumma voi kohdistua yksittäiseen hankkeeseen, jonka tehokkuus voi vaihdella.

Innovaatio- ja joustokannustimet

Pidämme joustokannustinta 7. valvontajaksolla riittämättömänä.

Mielestämme markkinaehtoihin joustoihin käytetty raha tulisi korvata verkonhaltijoille kaksinkertaisena. Näin muodostuisi aito kannustin ja taloudellinen halu edistää joustoja.

Muuta

Valvontamenetelmien mukaan vuokraverkonhaltijaa ja verkkonsa itse omistavaa yhtiötä kohdellaan tasapuolisesti. Vuokraverkonhaltijalle sallitaan samat tuotot kuin muille verkonhaltijoille.

Kuitenkin mallissa on tase-eriä, jotka vain verkon omistaja voi ilmoittaa tuottopohjaan.

Esimerkiksi verkon omistajan taseeseen aktivoituja varastoituja komponentteja ei vuokraverkonhaltija voi ilmoittaa omaan tuottopohjaansa.

Toivomme että vuokraverkot voisivat ilmoittaa verkkojen omistajan taseeseen aktivoidut ja sähköverkkoliiketoiminnalle taseessa jyvitetty omaisuuserät kuin ne olisivat omassa taseessa. Näitä omaisuuseriä ovat mm. tasearvostaan ilmoitettavat verkkokomponentit, varastoidut komponentit, viestiverkot sekä tietojärjestelmät. Näin myös vuokraverkonhaltijalla olisi yhdenvertaiset vaihtoehdot. Nyt omaisuuseriä voidaan jyvittää vuokraverkonhaltijalle kuluina, mutta meillä ei ole yhdenvertaisia toimintavaihtoehtoja.

Ehdotamme, että Energiavirasto ei ota ehdotettua uutta valvontamallia käyttöön, vaan jatkaa toistaiseksi vanhalla menetelmällä päivitetyn yksikköhinnoin ja uudella yksikköhintaluettelolla.

Pirttimäki Janne
Alva Sähköverkko Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Prysmian Group Finland Oy kiittää mahdollisuudesta saada lausua Energiaviraston luonnoksesta valvontamenetelmistä.

Prysmian Group Finland on osa Prysmian Groupia, maailman suurinta kaapelin valmistajaa. Suomessa meillä on yli 600 työntekijää ja laajennusten myötä olemme palkkaamassa 300 lisää.

Vahva sähköverkko on välttämättömyys, jotta Suomi saavuttaa Vihreän siirtymän tavoitteensa ja hiilineutraalisuuden vuoteen 2035 mennessä.

Elinkeinoelämän Keskusliiton Dataikkunan arvioiden mukaan suunnitellut Vihreän siirtymän investointihankkeet Suomessa ovat saavuttamassa 200 miljardin euron tason vuoteen 2035 mennessä. Vahvat verkot ovat näille hankkeille elinehto.

Kansainvälisenä toimijana Prysmian Group on jo nyt nähnyt kuinka sähköverkkojen kapasiteetti ongelmat aiheuttavat pullonkauloja ja hidastavat tai jopa estävät investointeja kansainvälisesti, esimerkiksi Hollannissa.

Käsityksemme mukaan nyt suunnitelluilla Energiaviraston toimilla on negatiivinen vaikutus suomalaisen verkkoinfrastruktuurin kehitykseen ja siten investointiympäristöön.

Ehdotettu malli ei ota riittävästi huomioon olosuhteiden muutosta. Viimeisten kahden vuoden aikana ja kuluneena vuonna yleinen kustannustason nousu ja erityisesti energian hinnan

muutoksista johtuvat raaka-aineiden pysyvät kustannusmuutokset ovat muuttaneet toimintaympäristöä merkittävästi.

On myös syytä todeta, että kaltaisemme toimijan investointipäätöksiä ohjaavat myös etäisyys markkinoista. Jo Suomen huoltovarmuuden kannalta on tärkeää, että tuotantoa on saatavilla myös kotimaassa. Arviomme mukaan nyt suunnitellut toimet heikentävät merkittävästi suomalaisten markkinoiden kasvua ja kehitystä.

Prysmian Group Finlandin puolesta

Toimitusjohtaja

Ferdinando Quartuccio

Myyntijohtaja

Olli Anttonen

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Anttonen Olli
Prysmian Group Finland Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Sähkön siirtoyhteyksien vahvistaminen on kriittistä päästöjen vähentämisen ja Suomen kasvun kannalta. Valvontamenetelmäesitys heikentäisi jakeluverkkoyhtiöiden mahdollisuuksia investoida sähköverkkoon. Myös Kaustisen seutukunnan alueella, kuten monellakin muulla alueella Suomessa, on erinomaiset mahdollisuudet saada uusiutuvan energian investointeja. Tätä kehityksen suuntaa ei kannata missään nimessä vaarantaa heikentämällä jakeluverkkoyhtiöiden toimintaympäristöä.

Valvontamenetelmien päivityksessä tulisi paremmin huomioida energiaverkkojen rooli puhtaan energian siirrossa. On hyvä, että sähkönsiirron kustannustasoa pyritään pitämään kohtuullisena, mutta nyt ehdotetut laskentamallit on sidottu liiaksi menneisiin kustannuksiin. Tämä johtaa siihen, että uusia investointeja verkkoon ei kannata tehdä, minkä seurauksena myös muut investoinnit vähenevät. Jo nyt on havaittavissa, että osa hankekehittäjistä tarkastelee verkkoliityntämahdollisuuksia entistä varovaisemmin.

Ehdotettu muutos ei vaikuta pelkästään muutoshetkeen vaan heikentää luottamusta regulaation ennustettavuuteen myös pitkällä aikavälillä. Tällä hetkellä Suomi nähdään verkkoinfran ja regulaatioympäristön näkökulmasta hyvänä investointikohteena ja tämä etu tulee säilyttää tarkastelemalla valvontamenetelmäesitystä vielä uudelleen erityisesti tulevaisuuden investointikannustavuuden näkökulmasta.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Luoma Tomas

Lestijärven kunta Kaustisen seutukunta - Tomas Luoma

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Kiitämme mahdollisuudesta lausuntoon.

Energiateollisuus ry on myös jättänyt asiasta lausunnon. Yhdymme tähän lausuntoon.

KSS Verkkoy on toimittanut liikesalaisuuksia sisältävän lausunnon Energiaviraston kirjaamoon.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Energiavirasto on muuttanut tässä luonnoksessa merkittävällä tavalla verkon arvon laskentatapaa. Paheksomme, että näin suurta muutosta on esitetty kaksi ja puoli kuukautta ennen valvontamallin käyttöönottoa ilman perusteellista vaikutusten arviointia. Energiavirasto on todennut asiakirjassa "Verkkotoiminnan kohtuullisen hinnoittelun valvontamenetelmien vaikutusarviointi: Sähkön jakeluverkkotoiminta" seuraavaa:

"Koska verkkokomponenttien investointien valmistumisvuosilla ja investointivuosien hajonnoilla on merkittävä yhtiökohtainen vaikutus lopputulokseen, on jokaisen verkonhaltijan vastuulla tarvittaessa tehdä itse yhtiötä koskeva vaikutusarviointi."

Käytettävissä oleva aika ei ole ollut riittävä KSS Verkon osalta perusteellisen vaikutusten arvioinnin tekemiseen. KSS Verkkoy ei ole voinut varautua näin mittavaan selvitykseen ilman ennakkotietoa ja

tehtävää varten valmisteltuja asianmukaisia tietoteknisiä työkaluja. KSS Verkkö on kuitenkin tehnyt asiasta alustavia laskelmia ja toimittanut luvut Energiaviraston kirjaamoon.

Energiavirasto on keväällä 2023 laatimansa 1. valvontamalliluonnoksen perustelumuistiossa todennut seuraavaa:

"Tasapoiston tarkoituksena on mahdollistaa verkonhaltijan kattaa komponentin keskimääräiset investointikustannukset yksikkö hinnalla laskien sen pitoajan aikana."

KSS Verkon laskemien lukujen perusteella on selvää, että esitetyn mallin mukaisesti laskettu jälleenhankinta-arvosta laskettu tasapoisto ei läheskään mahdollista jakeluverkon korvaamista nykyiseen tasoonsa. Verkonhaltijoilla on tämän lisäksi velvollisuus korottaa verkon tasoa toimitusvarmuussäädösten mukaisesti.

Sähkömarkkinalain esitöissä (HE 20/2013) on todettu seuraavaa:

"verkkopalveluiden hinnoittelun tulisi turvata verkonhaltijalle kuuluvien tehtävien edellyttämä kohtuullinen tulorahoitus ja vakavaraisuus. Tulot saisivat siten kattaa verkon ylläpidon, käytön ja rakentamisen kohtuulliset kustannukset sekä antaa sijoitetulle pääomalle kohtuulliseksi katsottavan tuoton."

Olemme huolissamme siitä, kuinka esitetty malli mahdollistaa jakeluverkon ylläpidon ja yhtiön laatiman kehittämissuunnitelman toteuttamisen.

Pyydämme Energiavirastoa selvittämään, kuinka esitetystä valvontamallista toteutuu sanottu lain tahtotila kohtuullisesta tulorahoituksesta ja vakavaraisuudesta. Lisäksi pyydämme Energiavirastoa erityisesti selvittämään verkonhaltijoiden mahdollisuudet selviytyä toimitusvarmuussäädösten edellyttämien investointien toteuttamisesta kohtuullinen tulorahoitus, vakavaraisuus ja velanmaksukyky huomioiden.

Esitetyn valvontamallin termit jälleenhankinta-arvo ja nykykäyttöarvo ovat harhaanjohtavia. Esitetyn mallin mukainen jälleenhankinta-arvo on ennemminkin yksikköhinnoilla oikaistu tasearvo eikä kuvaa siis kuvaa arvoa, jolla jakeluverkko voitaisiin uusia.

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Olemme laatineet lausunnon yhteistyössä Kymenlaakson Sähköverkko Oy:n, Lappeenrannan Energiaverkot Oy:n, Kajave Oy:n ja Vaasan Sähköverkko Oy:n kanssa asiasta lausunnon, jonka olemme toimittaneet Energiavirastolle keväällä 2023. Viittaamme tässä kyseiseen lausuntoon.

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Tuomainen Petri
KSS Verkko Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 – 2031.

Kuluttajien luottamus sähkömarkkinoilla toimivien yritysten kohtuullisuuteen on merkittävästi heikentynyt viimeisten vuosien aikana. Sähkön jakeluverkkoyhtiöiden siirtohintojen osalta on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei siirtohintaa ole kuluttajan kilpailuttavissa vaan kodin sijainti määrittää sen, minkä siirtoyhtiön verkosta sähkö tulee kohteeseen. Kuluttajat kokevat helposti sähkön jakeluyhtiöitä ahneiksi ja ylisuuria tuottoja keräävinä yrityksinä. Tästä syystä Kuluttajaliitto korostaa, että on erityisen tärkeää, että Energiavirasto kehittää valvontamenetelmiään entistä kustannusvastaavimmiksi ja kohtuullisemmiksi.

Valvontamenetelmät ovat monimutkainen taloustieteellinen kokonaisuus ja tästä syystä Kuluttajaliiton kommentit lausunnossamme pohjautuvat sekä Kuluttajaliiton omiin näkemyksiin ja kokemuksiin että TEM:in asettaman akateemisen työryhmän kehittämissuosituksiin.

Kuluttajaliitto pitää tärkeänä sitä, että akateemisen työryhmän esille nostamaan pääongelmaan puututaan monopoliyritysten tuottoja kohtuullistamalla.

Kuten lausunnossa on tuotu esille, monopoliasemassa olevien suomalaisten jakeluverkkoyhtiöiden keskimääräinen tuottotaso on jopa korkeampi kuin eurooppalaisien vapailla, kilpailuilla (osin myös globaaleilla) ja merkittäviä liiketoimintariskejä sisältävillä markkinoilla toimivien yhtiöiden

keskimääräiset tuottotasot (lähde: Akateeminen työryhmä sähkönsiirron ja –jakelun tariffien laskentamenetelmistä, työryhmän lausunto Energiavirastolle).

Lisäksi Energiaviraston valvontamallia on aiemmin kritisoitu erityisesti siitä, että mallin yleinen kustannusvastaavuus ei toteudu riittävän hyvin ja siitä, että sallittua tuottorajaa pystytään valvottavien toimesta tehokkaasti kiertämään. Kustannusvastaavuuteen liittyen on nyt ehdotettu malli valvontajaksoille kehittynyt merkittävästi kustannusvastaavaampaan suuntaan, mitä voidaan pitää parannuksena aikaisempaan tilanteeseen verrattuna.

Tästä huolimatta on lausunnon alaisessa valvontamallissa vielä rakenteellisia epäkohtia, joissa kuluttajien ja jakeluverkkoyhtiöiden intressejä eivät ole suhteutettu oikein, tai joissa puolueettomien asiantuntijoiden kantoja ei olla riittävän hyvin kuunneltu. Nämä epäkohdat tulisi mielestämme Energiaviraston toimesta poistaa ennen vuotta 2024, jotta valvontamalli olisi kuluttajille oikeudenmukainen ja tasapuolinen tulevilla valvontajaksoilla.

Lopuksi tuomme esiin huolestamme siitä, että valvontamallit edelleen ovat kuluttajille vaikeasti hahmotettavia eivätkä näin ollen välttämättä paranna luottamusta järjestelmään. Kuluttajille ei synny selkeää käsitystä eri vaihtoehtojen ja mallien kustannuksista.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Pynnönen Kristel
Kuluttajaliitto ry, Konsumentförbundet rf

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Jakeluverkkotoiminnan valvontamenetelmät ovat säilyneet pitkään rakenteeltaan samanlaisina, ja tehdyistä muutoksista huolimatta pääasiassa kohtuullisesti ennustettavina. Viimeisimmässä luonnoksessa tuleville 6. ja 7. valvontajaksolle tämä ennustettavuus ja jatkumo romutetaan täysin. Esitetyllä mallilla investointien rahoittaminen tulorahoituksella muuttuu mahdottomaksi, ja loputon velanotto johtaa jollain aikavälillä rahoittajien luottotahojen sulkeutumiseen, yhtiöiden maksukyvyttömyyteen ja konkurssiin.

Alalla pientä yhtiötä edustavana tämä viimeisen vahvistuspäätösluonnos näyttäytyy kuoliniskuna ja ajojahtina. On ikävää, että suomalaista ja paikallisesti omistettua kriittisen infran toimijaa kohdellaan nyt esitetyllä tavalla. Valvontamalliin esitetyt muutokset tekisivät investoinnit ja sitä kautta toiminnan mahdottomaksi.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Jälleenhankinta-arvon jäädytys

Esitetyn mallin mukaisesti verkon jälleenhankinta-arvo ja nykykäyttöarvo jäädytettäisiin investointivuoden yksikköhintatasoon. Tämän seurauksena verkko-omaisuuden jälleenhankinta-arvo laskisi murto-osaan. Erityisesti tämä vaikutus osuisi vanhempien verkkokomponenttien osalle. Esimerkkinä tästä toimivat yhtiömme sähköasemat, jotka ovat kriittinen osa sähkönjakelua. Sähköasemiemme uusintaa on siirretty säävarman verkon rakentamisen vuoksi myöhempää tulevaisuuteen. Sähköasemien väliset yhteydet on pitänyt rakentaa säävarmoiksi ja vahvemmiksi, jotta sähköasemien saneeraus on myöhemmin ylipäättään mahdollista nykyisillä kuormilla ja verkon valvonnan vaatimuksilla. Olemassa olevan mallin mukaisesti tasapoisto lasketaan jälleenhankinta-arvosta, joka laskee ajan mukaan. Uudessa mallissa tasapoisto menee rakentamishetken jälleenhankinta-arvolla, jolloin asemista saatava tasapoistorahoitus on vain 10–20 prosenttia investoinnin arvosta. Vastaava haaste tulee vastaan erityisesti 110 kV:n verkon osalta. Investointien rahoittaminen muuttuu mahdottomaksi.

Yksikköhintojen osalta näemme erittäin olennaisena sen millä tavoin vuosien 2011 jälkeisten investointien yksikköhinnat muodostuu. Mikäli vuosina 2011-2023 vuosille käytetään tämän hetken valvontamallien mukaisia hintoja syntyy kohtuutonta tappiota, koska näissä hinnoissa ei ole huomioitu hintojen nousua millään lailla. Oma lukunsa on vuosien 2022 ja 2023 hinnastot, sillä silloin komponenttien, erityisesti jakelumuuntajien, hinnat nousivat vähintään kaksinkertaisiksi, mutta kuitenkin yksikköhinnoissa vastaavaa muutosta ei ole huomioitu, vaan yksikköhinnat ko. vuosille jopa laskivat.

Oikaistussa taseessa omaksi pääomaksi katsottava poistoero laskennallisella verovelalla vähennettynä muuttaa edellisen kahden valvontajakson mallia merkittävästi. Tämä muutos heikentää yhtiömme investointikykyä huomattavasti.

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

Jälleenhankinta-arvon jäädytys

Esitetyn mallin mukaisesti verkon jälleenhankinta-arvo ja nykykäyttöarvo jäädytettäisiin investointivuoden yksikköhintatasoon. Tämän seurauksena verkko-omaisuuden jälleenhankinta-arvo laskisi murto-osaan. Erityisesti tämä vaikutus osuisi vanhempien verkkokomponenttien osalle. Esimerkkinä tästä toimivat yhtiömme sähköasemat, jotka ovat kriittinen osa sähkönjakelua. Sähköasemiemme uusintaa on siirretty säävarman verkon rakentamisen vuoksi myöhempää tulevaisuuteen. Sähköasemien väliset yhteydet on pitänyt rakentaa säävarmoiksi ja vahvemmiksi, jotta sähköasemien saneeraus on myöhemmin ylipäättään mahdollista nykyisillä kuormilla ja verkon valvonnan vaatimuksilla. Olemassa olevan mallin mukaisesti tasapoisto lasketaan jälleenhankinta-arvosta, joka laskee ajan mukaan. Uudessa mallissa tasapoisto menee rakentamishetken jälleenhankinta-arvolla, jolloin asemista saatava tasapoistorahoitus on vain 10–20 prosenttia investoinnin arvosta. Vastaava haaste tulee vastaan erityisesti 110 kV:n verkon osalta. Investointien rahoittaminen muuttuu mahdottomaksi.

Yksikköhintojen osalta näemme erittäin olennaisena sen millä tavoin vuosien 2011 jälkeisten investointien yksikköhinnat muodostuu. Mikäli vuosina 2011-2023 vuosille käytetään tämän hetken valvontamallien mukaisia hintoja syntyy kohtuutonta tappiota, koska näissä hinnoissa ei ole huomioitu hintojen nousua millään lailla. Oma lukunsa on vuosien 2022 ja 2023 hinnastot, sillä silloin komponenttien, erityisesti jakelumuuntajien, hinnat nousivat vähintään kaksinkertaisiksi, mutta kuitenkin yksikköhinnoissa vastaavaa muutosta ei ole huomioitu, vaan yksikköhinnat ko. vuosille jopa laskivat.

Verkko-omaisuuden arvon luonnoksissa esitetty jäädytys tulee heikentämään investointikannustinta

olennaisesti. Mitä enemmän aikaa kuluu, niin sitä suuremmaksi kasvaa heikennys, koska verkon jälleenhankinta-arvo ja tasapoisto eivät seuraa todellisia yksikköhintoja. Lisäksi yhtiömme on käyttänyt poistoerorahoitusta investointiemme rahoittamista varten nyt suurien investointivuosien aikana. Tämä leikkuri tulee vähentämään merkittävästi tulevien vuosien investointimahdollisuuksia Oikaistussa taseessa omaksi pääomaksi katsottava poistoero laskennallisella verovelalla vähennettynä muuttaa edellisen kahden valvontajakson mallia merkittävästi. Tämä muutos heikentää yhtiömme investointikykyä huomattavasti.

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Levomaa Topi
Paneliankosken Voima Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Kaakon Alueverkko Oy kiittää mahdollisuudesta lausua vahvistuspäätösluonnoksesta sähköverkkotoimintojen valvontamenetelmiksi kuudennelle ja seitsemännelle valvontajaksolle. Suuntaviivoissa on esitetty merkittäviä muutoksia nykyisiin menetelmiin verrattuna ja näillä muutoksilla on merkittäviä vaikutuksia alueelliseen kehitykseen ja yritysten investointien tukemiseen sähköverkkojen osalta.

Historian pohjalta alueverkkoja on jatkuvasti ylläpidetty pitkällä tähtäimellä ja kapasiteettia on riittänyt alueen maltilliseen kehitykseen nähden. Tilanne on kuitenkin muuttunut ja aikaisemmin normaalin kulutuskehittymiseen riittänyt verkko vaatiikin mittavia investointeja, jotta vihreän siirtymän tarpeisiin voidaan taata riittävä kapasiteetti. Tuotannon osalta Kymenlaaksossa ei tuulivoimaa tällä hetkellä rakenneta, mutta aurinkovoima suunnitelmia on merkittäviä määriä. Samaan aikaan akkumateriaalitehtaita kaavaillaan Kymenlaaksoon, mikä lisää merkittävästi kapasiteetin tarvetta. Investointeja sähköverkkoon tarvitaan alueen kehityksen turvaamiseksi, mutta nyt suuntaviivoissa ehdotetut menetelmät estävät investointien toteuttamisen, koska yhtiön toimintakyky romahtaa. Kehitysyhtiö Cursor, jonka alueella Kaakon Alueverkon toimii, on tästä erittäin huolissaan, koska suunnitelmia alueen kehittämiseksi on tehty yhteistyössä jo vuosia ja alueelle onkin muodostunut selkeät suunnitelmat alueen sähkönjakeluverkon kapasiteetin parantamiseksi. Nyt nämä investoinnit ovat vaarassa jäädä toteutumatta.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Suuntaviivoissa on nyt esitetty mittavia muutoksia verkon oikaistun pääoman laskentaan. Nämä muutokset aiheuttavat merkittävää verkkopääoman alenemista, koska suurjännitteisiä jakeluverkkoja on teknistaloudellisesti järkevää ylläpitää pitkiä aikoja ja sähköverkot ovat

lähtökohtaisesti keskimääräistä vanhempia kuin jakeluverkot. Tällä hetkellä suurjännitteiseen jakeluverkkoon ei kohdistu kunnossapidon kautta merkittäviä investointitarpeita vaan investointipaineet tulevat yhteiskunnan sähköistymisen vuoksi. Suurjännitteiset jakeluverkot ovat käyttövarmuudeltaan jo toimitusvarmoja sekä käytännössä on koettu, että metalliosat kestävät jopa sata vuotta. Tämän takia suurjännitteiset verkonosat ovat iäkkäitä, jolloin uuden pääoman arvottamisen kautta jakeluverkon arvo romahtaa.

Suuntaviivoissa esitetyllä tavalla määritetty jälleenhankinta-arvo ei varsinaisesti kuvasta enää jälleenhankinta-arvoa vaan ennemminkin yksikköhinnoilla laskettua tasearvoa. Uuden laskentatavan vaikutus tasapoistoon on suurjännitteisessä jakeluverkossa merkittävästi vähentävä, koska verkon ikä on korkea. Nykyisen mallin mukainen tasapoisto on mahdollistanut tarvittavien korvausinvestointien tekemisen, mikä nyt esitetystä suuntaviivoissa häviää kokonaan. Samoin verkon arvon romahtamisen myötä menetelmien mukainen sallittu tuotto, jonka pohjalta pitäisi pystyä rahoittamaan ja ylläpitämään verkkoa, putoaa niin alas, että uusia investointeja on mahdotonta viedä läpi halutussa ajanjaksossa tai pahimmillaan jää tekemättä, koska taloudellista investointikykyä ei ole.

Sähkömarkkinalain mukaisesti verkon arvo tulisi kuvata käypää markkina-arvoa, jota näkemyksemme mukaisesti se ei enää kuvasta suuntaviivojen mukaisella menettelytavalla. Näin ollen näemme esitetyn muutoksen olevan sähkömarkkinalain vastainen. Esitämmeikin, että suuntaviivoissa palataan takaisin menetelmiin, jossa verkonarvo määritetään viimeisimpien yksikköhintojen perusteella.

Toissijaisena vaihtoehtona tuottopohjan määrittämiseen esitämme poistettavaksi takautuvan inflaatiokorjauksen vuodesta 2016 taaksepäin. Tätä aiemmissa yksikköhintaluetteloissa ei ole saatavilla Energiaviraston keräämiä riittävän tarkkoja yksikköhintoja. Inflaatiokorjaus takautuvasti ei myöskään perustu oikeaan kerättyyn tietoon eikä näin ollen vastaa todellisia keskimääräisiä rakentamiskustannuksia verkkoliiketoiminnassa. Tämä muutos vaimentaisi tuottopohjan muutoksen kerrannaisvaikutuksia verkkoyhtiöiden toimintaedellytyksiin ja säilyttäisi mahdollisuuden harjoittaa liiketoimintaa muuttuvassa korkoympäristössä. Vaihtoehto on esitetty myös Energiaviraston DFC Economicsilta¹ tilaamassa raportissa. Tämä vaihtoehtoinen ratkaisu poistaa kuitenkin vain osan ongelmista eikä tarjoa riittävää inflaatio suojausta tulevaisuuden korvausinvestointien rahoitukselle, saati mahdollista kaikkia tarvittavia sähköverkon laajennusinvestointeja tukemaan yhteiskunnan sähköistymistä.

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Suuntaviivoissa esitettyjen menetelmien muutos vihreän siirtymän tukemiseen on pahasti epäonnistunut, ottaen huomioon, että hallitusohjelmassakin on asetettu kunnianhimoisia puhtaan energian tavoitteita. Sääntelyllä on iso merkitys, pysytäänkö tulevaisuudessa takaamaan hallitusohjelman haluamat investoinnit uusiin teollisuusinvestointeihin sekä uusiutuvaan energiaan ja varsinkin niiden tarvitsemaan sähköverkkoon. Teoreettisesti esitetyt mallit eivät aina toimi reaali maailmassa. Näin voidaan todeta myös esitetyistä menetelmäluonnoksista, jotka eivät todellakaan anna edellytyksiä vakaan suurjännitteisen jakeluverkkotoiminnan ylläpitämiseksi.

Hakkarainen Tuomo
Kaakon Alueverkko Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Kiitän mahdollisuudesta lausua vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024–2027 ja 2028–2031.

Pidän valvontamenetelmien kehittämistä hyvänä, jotta varmistetaan digitaaliselle yhteiskunnalle välttämättömien ja pakollisten verkkopalveluiden kustannustehokkuus ja -vastaavuus. Verkkoliiketoiminta on tarjonnut (pääosin) hyviä tuottoja omistajille verrattuna moniin markkinaehtoihin toimialoihin.

Ehdotettua vahvistuspäätöstäluonnosta pidän hyvänä EU:n kustannusvastaavuus periaatteiden tavoittelussa, mutta huolestuttavana sen ennakoimattomuutta sekä sen takautuvaa ja epäjatkovaa luonnetta, jolla uskon olevan merkittäviä vaikutuksia niin energia-alalla kuin kansallisella tasolla.

Jakeluverkkoinvestointien takaisinmaksuajat ovat pitkät ja edellyttävät markkinaympäristön, erityisesti regulaation ennakoitavuutta ja jatkuvuutta. Regulaatioriskin hallinnassa tärkeä työkalu on lainsäädännön (mm. omaisuuden suoja) lisäksi hyvä yhteistyö valvontaviranomaisen kanssa.

Valvontamallin muutos on tullut yllätyksenä toimialalle ja sen sisällöltään muuttaa dramaattisesti jo tehtyjen investointien kannattavuutta ja ei näin täytä ennakoitavuuden tai jatkuvuuden ehtoja. Mikäli vahvistuspäätös hyväksytään nykyisessä muodossa, on vaarana, että

1. Sijoittajat ja rahoittajat näkevät Suomen ja energia toimialan epävarmana sijoituskohteena
2. Vihreän siirtymän edellyttämiä vahvistusinvestointeja ei pystytä toteuttamaan

3. Toimialan laite- ja palvelutuottajat joutuvat sopeuttamaan toimintaa dramaattisesti

Esitetty valvontamenetelmän muutos on jo toinen merkittävää ”yllätys” lyhyen ajan sisään, jolla on heikennetty toimialan liiketoimintaedellytyksiä. Tämä antaa rahoittajien silmissä kuvan Suomesta ja energia-alasta korkea riskisenä ja ennakoimattoman. Tämä tarkoittaa korkeampia rahoituskustannuksia ja tiukempia ehtoja energia-alan investointeihin.

Heikentynyt investointiympäristö hyvin todennäköisesti vähentää vihreän siirtymän edellyttämiä verkkoinvestointeja sekä laajemminkin Suomeen energia-alan houkuttelevuutta sijoittajien silmissä.

Tulevat leikkaukset verkkoinvestointeihin vaikuttavat suoraan verkkolaite- ja palvelutoimittajiin, mutta nopeasti heikentyvä verkkoliiketoiminnan tulopohja johtamaa myös leikkauksiin IT-kehitystyössä ja hankinnoissa sekä leikkauksia toimialan T&K-panostuksiin.

Päätös voi vaarantaa niin Suomen hiilineutralisoinnin kuin Suomen tavoitteet globaalina energiateknologian, vedyn ja vihreän teollisuuden vientimaana.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Suuret takautuvat kertaluonteiset arvostuskorjaukset ovat epäreiluja. Lisäksi monet verkkoyhtiöt joutuvat eri arvoiseen asemaan riippuen siitä millaisella ohjelmalla verkkoinvestointeja on tehty ja verkkoja ylläpidetty.

Kohtuullinen tuottoaste

Ottamatta kantaa tarkempaan WACC- arvoon tai - laskentaan toivon, että Energiavirasto on ottanut huomioon toimialan nousevat vieraanpääoman kustannukset päätöksen seurauksena.

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

6.valvontajakso: Pidän ehdotusta hyvänä. Asiakkaiden ja toimialan kannalta parhaat ratkaisut ovat yhdenmukaisia, standardoituja ja skaalautuvia. Näitä syntyy kun toimiala tekee yhteistä kehitystyötä. Lisäksi 2% kannustin on hyvä taso.

7. valvontajakso: Hyvä, että EV odottaa millaisia ratkaisuja toimiala saa kehitettyä. MUTTA viraston täytyy pystyä määrittelemään joustokannustimen tarkemat ehdot riittävän ajoissa (2025-2026), jotta toimialalle (ml. verkkoyhtiöt ja jouston myyjät) jää aikaa kehittää tarvittavat tuotteistukset ja prosessit. Energiaviraston tulisi huomoida, että jouston käyttö/aktivointi ei tulisi olla itse tarkoitus vaan sen saatavilla oleva kapasiteetti ja kyky hyödyntää sitä.

Muuta

Toivon, että Energiavirasto ottaa aikalisän ja tekee tarkemman vaikutusarvion ja antaa yhtiöille aikaa arvioida määräyksen vaikutuksia.

Mikäli tuottopohjan dramaattiseen heikentämiseen päädytään tästä huolimatta, niin verkkotoimialalle tulisi antaa siirtymäaika ilman takautuvia päätöksiä.

Toivanen Aki
Vanguard Consulting Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua Vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024-2027 ja 2028-2031 (jäljempänä "Päätösluonnos"). Kuntaliitto jättää kuitenkin käyttämättä mahdollisuuden kommentoida muita kuin luvun 2 sisältöä, jota koskevat huomiot liittyvät kuntatalouteen ja sähkön toimitus- ja huoltovarmuuteen.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Kuntasektori on kokonaisuutena merkittävä sähkönkäyttäjä ja energiayhtiöiden omistaja. Suomen 77 jakeluverkonhaltijasta on kuntien tytäryhtiöitä (omistusosuus vähintään 50 %) noin ¾. Lisäksi kunnilla on runsaasti vähemmistöosuuksia muista jakeluverkkoyhtiöistä. Kuntakonsernin sähkönkäyttäjiin lukeutuu peruskunnan ja sen liikelaitosten lisäksi kuntien tytäryhtiöt, joihin kuuluu muun muassa kiinteistöyhtiöitä ja yhtiötettyjä vesilaitoksia.

Sote-uudistuksen myötä tytäryhtiöiden taloudellinen merkitys kuntakonsernissa on kasvanut. Tytäryhtiön tilikauden tulos ja lainamäärä heijastuvat aiempaa voimakkaammin kunnan talouden tunnuslukuihin, joita käytetään mm. arvioitaessa kunnan joutumista ns. kriisikunnaksi. Kuntien investointitarve on kasvamassa lähivuosina, mutta tarvittavien taloudellisten resurssien ei ennusteta kasvavan riittävästi. Taloudeltaan terveessä kunnassa vuosikate riittää kattamaan poistot (eli vuotuisen korvausinvestointitarpeen), mutta lähivuosina vuosikatteen ja poistojen välinen ero on kasvamassa uhkaavasti. Kuntien taloudellinen liikkumavara on myös eriytymässä lähinnä muuttoliikkeen takia. Etenkin muuttotappiokuntien näkymää synkentää entisestään tämänhetkinen arvio, jonka mukaan jopa 30 prosenttia kuntien hyvinvointialueille vuokraamista sote-rakennuksista jää suoja-ajan jälkeen vailla käyttöä.

Päätösluonnoksen luvussa 2 on esitetty käyttöön otettavaksi nykyisin voimassa olevasta ja valmisteluvaiheessa aiemmin esillä olleesta tavasta huomattavasti eroava menettely jakeluverkkoyhtiön verkko-omaisuuden määrittämiseksi. Ottamatta kantaa ehdotetun menettelyn mahdollisesti parempaan teoreettiseen oikeaoppisuuteen Kuntaliitto huomauttaa, että muutoksen käytännön seurauksena on jakeluverkkoyhtiöiden tulojen raju laskeminen, eräiden arvioiden mukaan jopa 20-30 prosenttia. Kun samaan aikaan toimitusvarmuuden parantamiseen ja energiasiirtymään (sähköistyminen, vetytalous) vaadittavien korvaus- ja laajennusinvestointien tarve on kasvussa, ristiriitainen yhdistelmä johtaa verkonhaltijoiden liiketoiminnan kannattavuuden laskun takia joko jakeluverkkoyhtiöiden velkaantumiseen tai energiasiirtymän tarvitsemien investointien karsintaan. Molemmat seuraukset ovat ei-toivottavia. Korvaus- ja laajennusinvestointien karsiminen ja priorisointi saattavat myös kiihdyttää kuntasektorin alueellista eriytymistä.

Päätösluonnoksen keskeinen ongelma on arvioinnin puuttuminen kokonaisvaikutuksista, jotka luonnoksen mukaisesti edettäessä kohdistuisivat jakeluverkkoyhtiön lisäksi sen ulkopuolisiin tahoihin, kuten omistaja, kuluttajat, yritykset ja julkinen sektori. Perustelumuistio ei tarjoa vaikutusten kokonaisarviointiin juurikaan informaatiota.

Lyhyellä aikavälillä kunnan (ja muiden asiakkaiden) sähkölasku toki alenisi siirtomaksujen alentuessa, mutta jakeluverkonhaltijan kannattavuuden heiketessä myös sen osingonmaksukyky heikkenee. Osinkojen merkitys omistajakuntien käyttötaloudelle on ollut huomattava. Pitkällä aikavälillä Päätösluonnos vaikeuttaisi myös sähkönjakeluverkon korjausvelan hallintaa, joka on toistaiseksi ollut Suomessa hyvällä tasolla.

Verkonhaltijan heikentynyt investointikyky voi johtaa siihen, että kunnat joutuisivat pääomittamaan tai takaamaan kuntaomisteisten yhtiöiden lainoja. Kuntatalouteen kohdistuvat velvoitteet voivat johtaa kuntaverojen korotuspaineisiin. Lisäksi on vaikea arvioida, ovatko pääomalainat tai muut rahoitusmallit ylipäänsä mahdollisia lainsäädännöllisesti tai kuntien investointi- ja lainanottokyvyn näkökulmasta.

Sähköverkon korvaus- ja laajennusinvestointien laskiessa vaarantuu myös alueellinen huoltovarmuus. Myrskytuhojen korjauksesta huolehtivat verkonhaltijan toiminta-alueella usein samat alihankkijat kuin verkonrakennuksesta. Jos verkonrakennustyötä ei ole riittävästi tarjolla, toimijoita poistuu alalta, mikä näkyy käytännössä pitempinä myrskytuhojen korjausaikoina. Sähkönsaannin alueellisen huoltovarmuuden heikentyminen vaikuttaa myös useisiin muihin yhteiskunnan elintärkeisiin palveluihin kuten vesihuolto, kaukolämpö, sosiaali- ja terveystalvet ja ruokahuolto.

Korvausinvestointikyvyn oleellinen heikkeneminen johtaisi sähkönjakeluverkot samalle rapistumisen tielle, jota liikenneverkko ja vesihuoltoverkko ovat jo pitkään joutuneet kulkemaan. Kuntaliitto muistuttaa, että yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin ylläpitoa ei saa vaarantaa lyhytnäköisillä ja yksipuolisesti arvioiduilla muutoksilla. Lisäksi Kuntaliitto oudoksuu menettelyä, jossa monimutkaisen

tekniis-taloudellisen laskentamallin yhteen komponenttiin on valmistelutyön loppuvaiheessa tehty merkittävä verkonhaltijoiden ja niiden omistajien taloutta heikentävä sekä sähkönsiirron toimitus- ja huoltovarmuuden riskejä nostava muutosehdotus ilman huolellista vaikutusten arviointia.

Kuntaliiton mielestä hyvä hallintotapa edellyttäisi näin isossa muutoksessa perusteellisempaa tarkastelua, jotta kaikki keskeiset riskit tunnistettaisiin ja niiden laukeaminen voitaisiin mahdollisimman hyvin välttää. Vaikutusarviot pitäisi tehdä ainakin seuraavista osa-alueista:

- vaikutukset asiakkaiden sähkönsiirtohintoihin
- vaikutukset verkkoyhtiöiden investointikykyyn ja verkkoinfran kuntoon
- vaikutukset toimitusvarmuuteen
- vaikutukset huoltovarmuuteen
- vaikutukset valtion talouteen (valtio-omisteiset yhtiöt)
- vaikutukset kuntien talouteen (kuntaomisteiset yhtiöt)

Kuntaomisteisissa jakeluverkkoyhtiöissä kannattavuuden heikkeneminen ja velkaantumisen kasvu ovat myös omiaan jarruttamaan kuntien ja ylipäättään julkisen talouden pääsyä tasapainoon. Julkisen talouden tasapainottaminen on yksi Orpon hallituksen keskeisimmistä tavoitteista. Tasapainoinen kuntatalous ja toiminta- ja huoltovarma sähkönjakelu ovat myös osa kunnan veto- ja pitovoimaa ja samalla kunnan asukkaiden, yritysten ja muiden kunnan alueella toimivien yhteisöjen etu. Kuntien taloudellisen taakan kasvaessa ei ole perusteltua tehdä valtiovallan taholta sellaisia toimia, joilla tietoisesti heikennetään kuntien tytäryhtiöiden mahdollisuuksia suoriutua tehtävistään kannattavasti ja joilla täten vaikeutettaisiin kuntatalouden tasapainottamistyötä.

Kuntaliitto esittää, että verkko-omaisuuden arvostukseen ei tehdä Päättösluonnoksessa esitettyjä muutoksia vaan palataan valmistelussa aiemmin esillä olleeseen tapaan.

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Peltola Vesa
Suomen Kuntaliitto ry.

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Vantaan Energia Sähköverkot Oy kiittää mahdollisuudesta lausua vahvistuspäätösluonnoksesta ja sen valvontamenetelmäliitteestä.

Valvontamenetelmiin esitetään erittäin isoa muutosta, ilman että menetelmien vaatimaa mallinnustapaa on riittävästi kuvattu tai muutosten vaikutuksia arvioitu. Menetelmissä tai niiden vaikutustenarvioinnissa ei ole käsitelty menetelmien eri osien keskinäisvaikutuksia muutosten myötä.

Siltä osin, kun menetelmien vaikutusta on pystynyt arvioimaan verkkoyhtiön liiketoiminnassa, niin kyyti on ollut kylmää. Erityisesti sähköverkkoon investoiminen on taloudellisesti epävarmalla pohjalla. Tämä on aivan kestämaton suuntaus, kun verkkotoiminnassa on edessä ennenäkemätön investointitarve, jotta vihreää sähkön voidaan hyödyntää laajasti energiana yhteiskunnan eri alueilla.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Verkkotoiminnan omaisuuden arvon tulee perustua markkina-arvoon kuten sähkömarkkinalain valmistelussa on perusteltu ja kuten valvonnassa on tähän asti ollut. Energiavirasto on tehnyt ison työn yhdessä toimialan kanssa tarkentaessaan valvonnassa käytettävää verkkokomponenttiluetteloa. Säännöllisesti päivittyvä verkkokomponenttiluettelo ja yksikköhinnat ovat hyvä lähtökohta markkina-arvoisen verkon määrittelylle, kuten jo monessa lainvoimaisessa vahvistuspäätöksessä on todettu.

Vaikka verkonarvon määrittämistä ei ole pystynyt täysin tekemään, menetelmäliitteessä kuvatussa uudessa verkonarvon määrittelyssä on jo havaittavissa useita selkeitä virheitä

- Kaapeliojien käsittelyyn liittyy useita epäloogisuuksia. Kaapeliojalla pyritään kuvaamaan kaapelin asentamiseen liittyvää maatyön kustannusta. Tämä kustannus kertyy joka kerta kun asennetaan uusi kaapeli. Siksi on virheellistä olettaa, että samaan ojaan voidaan asentaa eri vuosina kaapeleita. Kasvavalla kaupunkialueella verkkoa ei voi suunnitella ja rakentaa siten, ettei alueen verkkoon tarvitse tehdä muutoksia koko verkon pitoaikana. Kun näitä muutoksia tulee, niin tilankäytöllisesti ja luontoarvojen (mm. biodiversiteetti) takia, kaapelit on sijoitettava usein samoille reiteille olemassa olevien kaapeleiden kanssa. Tämä ei poista aikaisemman kaivuun kustannuksia. Kaapeliojien hyvin lavea tulkinta ja niiden ”poistuminen” uusia kaapeleita asennettaessa yhdistettynä kaapeliojien pitoaikojen koplaamiseen kaapeleiden pitoaikoihin johtaa merkittävästi virheelliseen lopputulokseen. Oikeampi tapa olisi huomioida kunkin asennetun kaapelin kaivuukustannus riippumatta siitä, kuinka lähelle olemassa olevaa verkkoa asennus tehdään.
- Lisäksi kaapeliojien kohdalla poistuville ojille käytetään eri yksikköhintaa, kuin millä se on verkonarvoon laskettu. Tämä johtaa siihen, että systemaattinen virhe syntyy ojia ”purettaessa” ja jää verkko-omaisuuden arvostukseen verkkoyhtiön vahingoksi ikuisiksi ajoiksi. Vastaava ikuinen virhe syntyy vanhojen kaapeliojien iän tapauksessa, jos ikää ei pystytä luotettavasti osoittamaan.
- Yksikköhintaluettelon kehittymisen johdosta kaikkia komponentteja ei saa esitetyssä mallissa sisällytettyä verkko-omaisuuteen.
- Menetelmissä kuvatussa laskentatavassa ei ole poistettu pitoajan ylittävien komponenttien negatiivista vaikutusta verkko-omaisuuteen. Tämä yhdessä vanhan verkon historiallisten hintojen käyttämisen kanssa ei esitetyssä mallissa millään tavoin kannusta verkon pitkäaikaiseen ylläpitoon.

Edellä kuvatun perusteella esitetystä verkko-omaisuuden määrittelyperusteesta tulee luopua ja ottaa käyttöön säännöllisesti päivittyvään verkkokomponenttiluetteloon ja yksikköhintoihin perustuva malli.

Yksikköhintaluettelon tarkentuminen on hyvä asia. Rakennetta tulee edelleen tarkentaa, jotta siitä tulee kustannusvastaavampi. Nyt ryhmittelyä on tehty hyvin karkealla tasolla mm. 110 kV kaapeleissa ja muissa arvokkaissa komponenteissa eikä vastaa tarkkuustaso mitä muissa komponentti ryhmissä on käytetty. 110 kV verkon rakentamismäärät tulevat kasvamaan merkittävästi vihreän siirtymän investointien myötä.

Energiaviraston tulee myös menetelmissä ja niiden soveltamisessa hyväksyä verkkotoimintaan sitoutunut pääoma, eikä mm. tulkintaohjeilla rajata todellisia omaisuuseriä tai investointeja pois.

Kohtuullinen tuottoaste

Kohtuullisen tuottoasteen osalta viittaamme Energiateollisuus ry:n ja KV11-ryhmän lausuntoihin. Energiavirasto on valinnut tarkoituksenmukaisesti parametrit tilastollisesti pienestä otannasta niin, että yhtiöiden tuotto laskee. Parametreissa ei myöskään ole huomioitu kasvanutta regulaatoriskiä, joka on merkittävästi noussut edellisten ja nykyisten poikkeuksellisten menetelmämuutosten myötä.

Laatukannustin

Latukannustimessa on hyvä, että on otettu mukaan kaikki jännitetasot. Tässä kannustimessa on hyvin otettu huomioon kannustimen symmetrisyys.

Tehostamiskannustin

Energiavirasto on hyvin huomioinut ennakollisen valvonnan periaatteen, kun rintama estimoidaan ja julkaistaan ennen valvontajakson tai sen soveltamisen alkua. Rintama tulisi julkaista jo suuntaviivoissa ja vahvistuspäätösluonnoksessa, jotta myös tehostamiskannustimen osalta voisi tehdä näiden esitysten vaikutustenarviointia.

Tehostamiskannustimessa tulee lähtötasossa ottaa huomioon kaikki kulut, jotka huomioidaan myös tehostamiskannustamisen soveltamisessa. Nyt menetelmissä ei ole kuvattu miten uudelleen määriteltäviä KAH-arvoja tai aikaisemmin aktivoituja purkukustannuksia käsitellään estimoinnissa.

Aiemmin aktivoitujen purkukustannusten sisällyttäminen toteutuneisiin kuluihin on väärin. Nyt kuvatussa mallissa aikaisemmin hyväksytystä käytännöstä rankaistaan jälkikäteen. Tämä on takautuvaa regulaatiota eikä ollenkaan ennakoitavan valvonnan periaatteiden mukaista. Tästä sanktiosta tulee luopua.

Sähköverkkotoimintaan kohdistuu jatkuvasti uusia vaatimuksia, joiden kustannuksia ei ole menetelmissä otettu mitenkään huomioon. Tällä hetkellä ajankohtaisia asioita ovat kyberturvallisuuteen ja varautumiseen liittyvät uudet vaatimukset. Konkreettisia vaatimuksia on mm. CER2 ja NIS2 direktiiveissä. Yleisen tehostamiskannustimen poistaminen ei riitä kattamaan näiden uusia kustannuksia.

Investointikannustin

Hankintahinnan mukainen tasapoisto ei kannusta ylläpitämään sähköverkkoa pitkäikäisesti.

Investointikannustimen leikkurista puuttuu symmetrisyys, joka tulee siihen lisätä. Lisäksi kannustimessa tulee huomioida keskeneräiset investoinnit. On kohtuutonta, jos investointien käyttöönottovuonna ei huomioida siihen aikaisempina vuosina toteutuneita investointikustannuksia. Tämä ajaa käytännössä kaikki sähköasema ja 110 kV verkon investoinnit leikkurin piiriin, kun investointikustannukset ajoittuvat usealle vuodelle.

Innovaatio- ja joustokannustimet

Joustokannustimen osalta kannustimeen hyväksyttävät joustot tulee määritellä mieluummin laveammin kuin suppeammin. Muuten tähän kannustimen hyödyntämisestä tulee haastavaa kuten innovaatiokannustimen osalta on käynyt.

Muuta

Vantaan Energia Sähköverkot Oy on mukana Energiateollisuus ry.:ssä, KV11-ryhmässä sekä Energiakaupungit-ryhmässä ja tukee näiden tahojen lausuntoja.

Lappi Risto
Vantaan Energia Sähköverkot Oy

Paloposki Juho
Vantaan Energia Sähköverkot Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

SÄÄNTELYN JATKUVAT ÄKKIMUUTOKSET VIEVÄT POHJAN PITKÄJÄNTEISELTÄ SÄHKÖVERKKOJEN KEHITTÄMISELTÄ JA INVESTOINNEILTA VAARANTAEN KEHITYKSEN SUOMESSA

Kaksi vuotta sitten Energiavirasto teki kesken jo vahvistetun valvontajakson muutoksia sähköverkkotoiminnan valvontamenetelmiin. Tämä heijastui pääomamarkkinoiden arvioimaan regulaatorisikiin Suomessa, mikä johti luottoluokituksemme tippumiseen ja yli 100 m€:n investointien leikkauksiin.

Nyt olemme taas todella huolissamme alamme sääntelyn kehityksestä. Energiavirasto julkaisi ensimmäisen luonnoksen tulevan kahdeksan vuoden valvontamenetelmistä maaliskuussa 2023. Peruseriaatteiltaan luonnos oli jatkoa olemassa oleville menetelmille, vaikka esitetyissä muutoksissa kannustavuus toiminnan kehittämiseen ja taloudelliset toimintaedellytykset heikkenivät merkittävästi. Elenia esitti ensimmäisiin suuntaviivoihin monia kehittämis ehdotuksia Energiavirastolle tilanteen parantamiseksi. Muun muassa ehdotettu yksikköhintaluettelon rakenteen muutos johtaa tehottomaan toimintaan ja alan kehityksen pysähtymiseen. Energiavirasto oli aiemmin ilmoittanut, että se julkaisisi valvontamenetelmien toiset suuntaviivat kesäkuussa 2023 lausuttavavaksi. Myöhemmin Energiavirasto ilmoitti, että toisia suuntaviivoja ei kesällä julkaista, vaan seuraavat menetelmäluonnokset tulevat lausuttavaksi vahvistuspäätösluonnoksen yhteydessä syksyllä 2023. Energiavirasto ei missään vaiheessa kesää tai alkusyksyä kertonut, että menetelmiin oltaisiin suunnittelemassa merkittäviä muutoksia, vaikka asiasta heiltä erikseen kysyttiin.

Perjantaina 13.10.2023 Energiavirasto julkaisi luonnoksen valvontamenetelmistä lausuttavaksi osana vahvistuspäätösluonnosta. Menetelmissä esitetään erittäin dramaattista ja ennakoimatonta muutosta verkon arvon laskentaperiaatteeseen reilua viikkoa aiemmin julkaistun, Energiaviraston

toimeksiannosta laaditun DFC Economicsin raportin pohjalta. Esitetty muutosehdotus ei ole ollut aiemmin esillä vuoden 2024 alusta voimaan tulevan, päivitetyn valvontamallin pitkäaikaisessa valmistelussa.

Tuottopohjan määrittämisperiaatteita käsiteltiin 20.6.2022 pidetyssä sidosryhmäneuvottelukunnan kokouksessa, jossa Energiavirasto perusteli jäädytetyn tuottopohjan olevan ongelmallinen, koska se ei Sähkömarkkinalain mukaisesti kuvaisi verkon markkina- tai käyttöarvoa. Nyt ehdotetuissa menetelmissä esitetty muutos on täysin päinvastainen kuin Energiaviraston sidosryhmille esittämä kokouksen muistioon kirjattu näkemys. Tämä ei kuvasta avointa, ennustettavaa ja pitkäjänteistä sääntelyn kehittämistä, jota sidosryhmäneuvottelukunnan työskentelyn piti edustaa.

Esitetty muutos perustuu hyvin teoreettiseen mutta käytännössä täysin virheelliseen käsitykseen siitä, että nykyisissä valvontamenetelmissä verkkoyhtiöitä kompensoidaan inflaatiosta kahteen kertaan niin nominaalisen tuottopohjan kuin nominaalisen waccin muodossa. Nykyisissä menetelmissä ei ole kaksinkertaista inflaatiota. Energiavirasto siis muuttaa radikaalisti hyvin toimivia valvontamenetelmiä viime hetkellä korjatakseen ongelman, jota ei ole, kuten myöhemmin lausunnossa osoitamme.

Energiavirasto julkaisi 6. ja 7. valvontajaksoja koskevien valvontamenetelmien vaikutusten arvioinnin 20.10.2023. Vaikutusten arviointi käsitteli ainoastaan valvontajakson taitteen askelmaista muutosta tuottopohjaan ja hinnoitteluvaraan. Todella merkittävien muutosehdotusten pidemmän aikavälin ohjausvaikutuksia ei ole Energiaviraston vaikutusten arvioinnissa esitetty ollenkaan. Tämä on vastuutonta nykyisessä maailmantilanteessa, jossa etenkin huolto- ja toimitusvarmuuden merkitys korostuu kriittisen infrastruktuurin osalta. Lisäksi Suomen hallitusohjelman visio puhtaasti energian suurvaltana tulee vaatimaan merkittäviä verkostoinvestointeja 6. ja 7. valvontajaksoilla. Vaadittujen investointien toteuttamismahdollisuuksia ei ole myöskään Energiaviraston vaikutustenarvioinnissa huomioitu.

Vahvistuspäätösluonnoksessa ehdotetut menetelmät poikkeavat tärkeimpien osa-alueiden osalta radikaalisti aikaisemmista ja voimassa olevista regulaatiomenetelmistä. Saimme jälleen dramaattisen negatiivisen muutoksen, joka vie lopullisesti luottamuksen regulaation kehitykseen ja sääntelyn toimivuuteen Suomessa. On käsittämätöntä, että valvontamenetelmiin tehdään hätäisesti perustavaa laatua olevia muutoksia ilman perusteellista vaikutusten arviointia tulevaisuuden ohjausvaikutuksista. Keskusteluissa alallamme onkin todettu, että puhdas siirtymä Suomessa peruuntuu ja IEA:n raportoima huoli toteutuu eli vihreän siirtymän toteutumisen esteenä tulevat olemaan sähköverkon toteutumattomat investoinnit.

Suomessa on ollut lähes 20 vuotta nykyisen sähkömarkkinalain ohjaamat ja Energiaviraston toimeenpanemat valvontamenetelmät, joita on arvostettu ja käytetty hyvänä esimerkkinä myös useissa Euroopan maissa. Ne ovat kannustaneet toiminnan ja palveluiden kehittämiseen, ja se näkyy käytännössä siinä, että olemme Suomessa kiistatta olleet kehityksen kärki niin palvelun laadussa

kuin tehokkuudessakin. Liitteen 2 mukaisesti Suomessa verkkopalvelun hinta asiakkaille on eurooppalaisittain huomattavan edullista varsinkin, jos huomioidaan pitkät etäisyydet ja harva asutus. Tästä syystä olemme olleet hyvässä asemassa muun muassa puhtaan siirtymän aiheuttamissa haasteissa ja valmiina hyödyntämään puhtaan siirtymän tarjoamia kasvumahdollisuuksia maana. Valitettavasti nyt aiempi hyvä kehitys ollaan rikkomassa.

Yhteenvedona toteamme, että mikäli luonnosten mukaan edetään, niin hallitusohjelman visio Suomesta puhtaan energian suurvaltana ei tule toteutumaan, koska sähköverkkoihin ei pystytä Suomessa enää investoimaan riittävästi. Investointikyvyn totaalinen heikkeneminen heijastuu negatiivisesti puhtaan siirtymän mahdollistamisen lisäksi huoltovarmuuteen, toimitusvarmuuden kehittymiseen ja suurhäiriöiden viankorjausvasteeseen käytettävissä olevan työvoiman merkittävän vähenemisen kautta. Olemme alla kuvanneet menetelmämuutosten negatiivisia vaikutuksia yksityiskohtaisemmin.

Menetelmämuutosten negatiiviset vaikutukset yhteiskunnalle

Energiaviraston esittämien menetelmämuutosten myötä sijoittajien ja rahoittajien luottamus Suomeen ja suomalaiseen sääntely-ympäristöön menetetään. Yhtiöiden investointiedellytykset romahtavat, mikä johtaa investointien minimointiin koko toimialalla. Investointileikkausten myötä tuhansia osajia ja verkonrakennuksen ammattilaisia irtisanotaan alalta koko toimitus- ja arvoketjusta. Tämä johtaa merkittävään työttömyyteen ja kielteisiin seurannaisvaikutuksiin verkkoyhtiöiden toimialueiden maaseutukunnissa, joissa muutenkin tyypillisesti on taloudellisia haasteita.

Yhteiskunnan huoltovarmuus ja varautuminen heikkenee, koska resursseja ja ammattilaisia on huomattavasti nykyistä vähemmän käytössä sähköverkkojen toimivuutta uhkaavissa poikkeus- ja kriisitilanteissa. Suomi menettää myös kykynsä korjata tavanomaiset myrsky- ja lumikuormavauriot nopeasti, mikä johtaa pitkittyviin sähkökatkoihin etenkin maaseudulla.

Korvausinvestointien leikkausten myötä toimitusvarmuuskehitys hidastuu ja sähkömarkkinalain laatuvaatimusten toteutuminen vuoteen 2036 mennessä vaarantuu erityisesti haja-asutusalueilla. Kun ikääntyneen ilmajohtoverkon uusiminen lopulta on välttämätöntä, yksikköhinnat ovat aikanaan huomattavasti korkeammat ja korvausinvestointien toteutusaika paljon pidempi niukkojen resurssien vuoksi. Laajennus- ja verkonvahvistusinvestointien leikkausten myötä puhtaan energian siirtymä hidastuu tai estyy sähkönjakeluverkkoon syntyvien kapasiteettiongelmien ja pullonkaulojen takia.

Menetelmien kannustavuus tehokkuuden parantamiseen heikkenee, mikä tulee johtamaan alan kustannustason nousuun ja ennen pitkää myös asiakashintojen nousuun. Samalla asiakkaiden kokema verkkopalvelun laatu heikkenee. Sähkömarkkinoiden toimivuus ja ennen kaikkea kehitys

vaarantuu. Suomi menettää nykyisen asemansa älykkäiden sähköverkkojen edelläkävijänä Euroopassa ja maailmassa, eikä Suomi pysty maana hyödyntämään puhtaan siirtymän tarjoamia kasvumahdollisuuksia vastoin sitä, mitä kuluvan kauden hallitusohjelmaankin on linjattu.

Menetelmämuutosten vaikutukset Elenian luottoluokitukseen ja rahoituksen saatavuuteen

Elenia haluaa kiinnittää Energiaviraston huomion vieläkin siihen, että vaikutustenarvioinnissa käytetty esitystapa on olennaisilta osiltaan merkittävällä tavalla virheellinen ja harhaanjohtava. Siinä annetaan ymmärtää, että:

”Jos yksikköhinnat olisivat olleet vuoden 2022 tasolla tarkasteluvuonna, menetelmämuutosten yhteisvaikutus jakeluverkonhaltijoiden hinnoitteluvaraan olisi ollut vuositasolla noin 173 milj. € negatiivinen vuonna 2021. Ehdotettujen parametripäivitysten yhteisvaikutus päättyvän menetelmäjakson mukaisesti olisi ollut noin 113 milj. € positiivisesti hinnoittelumahdollisuuksiin vaikuttava, jolloin nettovaikutus olisi ollut 60 milj. € negatiivinen...”

Yllä oleva lainaus antaa ymmärtää, että eri muutoksista johtuen valvontamenetelmien muutosten nettovaikutus on vain 60 miljoonaa euroa negatiivinen. Tosiasia on se, että menetelmämuutosten vaikutus on 173 miljoonaa euroa negatiivinen. Tuo parametripäivitysten yhteisvaikutus (113 miljoonaa euroa) ei liity millään tavoin menetelmämuutokseen. Kyse on lähes täysin korkomarkkinoiden muutoksista ja sen vaikutuksesta kohtuulliseen tuottoasteeseen. Muutokset heijastavat rahoitusmarkkinoilla tapahtunutta muutosta. Yleisimmin rahoituksen viitekorkona käytetty 6 kuukauden Euribor on noussut viimeisen n. 22 kk aikana -0,539%:sta (3.1.2022) 4,066%:iin (8.11.2023). Tämä muutos näkyy verkkoyhtiöiden rahoituskustannusten merkittävänä nousuna, jota korkeamman kohtuullisen tuottoasteen tulee kompensoida.

Oikea tapa regulaatiomuutosten vaikutustenarvioinnille olisi verrata vuoden 2024 kohtuullisen tuoton tai sallitun liikevaihdon määrää nykyisillä voimassa olevia menetelmillä ja uusilla Energiaviraston esittämillä menetelmillä. Tällöin verrataan aidosti menetelmämuutosten vaikutuksia, ei markkinaparametrien muutoksia. Oikein toteutettuna vertailussa ei näkyisi markkinakorkojen muutos ja vertailu korostaisi sitä, että verkkoyhtiöiden toimintaedellytykset romahtavat valvontamenetelmämuutosten seurauksena. Ainoa selitys tällä Energiaviraston menettelyllä on kyvyttömyys ymmärtää sitä, että korkoympäristön muutos johtaa verkkoyhtiöillä merkittävästi korkeampiin korkokustannuksiin ja siten verkkoyhtiöiden taloudellinen liikkumavara kapenee olennaisesti. Tämä heijastuu tulevaisuudessa rahoituksen saatavuuden merkittävänä heikkenemisenä, rahan hinnan olennaisena nousuna ja investointien radikaaleina leikkauksina.

Elenian rahoitus nojaa vahvasti siihen, että sillä on vahva ulkoinen ns. Investment Grade -tasoinen luottoluokitus ja sen turvin pääsy kansainvälisille velkamarkkinoille (sijoittajat, rahoittajapankit). Elenia on hyödyntänyt tätä viimeisen 10 vuoden ajan menestyksekkäästi investointiohjelmaansa toteuttaakseen ja Elenialla on nyt korollista velkaa yli 1,8 miljardia euroa. Elenian Energiavirastolle toimittaman verkon kehityssuunnitelman mukaiset investoinnit sähkönjakelun toimitusvarmuuteen ja vihreään siirtymään ovat vuoteen 2036 asti yhteensä 2 miljardia euroa. Merkittävä osa siitä pitäisi

pystyä rahoittamaan vieraalla pääomalla, samalla huomioiden nykyisen 1,8 miljardin euron uudelleenrahoitustarpeet. Tästä syystä on äärimmäisen tärkeää, että korkomarkkinoiden muutosta ei saa ulosmitata samaan aikaan tehtävillä menetelmämuutoksilla, jotka heikentävät verkkoyhtiöiden toimintaedellytyksiä 173 miljoonalla eurolla, vaan kohtuullisen tuoton on annettava nousta korkeampien rahoituskulujen kattamiseksi. Vain näin voidaan mahdollistaa Elenian investointiohjelmien toteuttaminen.

Luottoluokituslaitos Standard & Poor's ("S&P") on myöntänyt Elenian joukkovelkakirjoille luottoluokituksen BBB (stable outlook). Luottoluokitus oli ennen Energiaviraston edellisiä kesken valvontakauden tehtyjä ja 1.1.2022 voimaan astuneita regulaatiomuutoksia korkeampi BBB+(stable). Ratingin laskun syynä oli puhtaasti valvontamenetelmien muutos. Tässä lainaus S&P:n raportista (julkaistu 28.1.2022), joka on otsikoitu: "Finnish Power Distributor Elenia Downgraded To 'BBB' On Regulatory Changes":

"The regulatory framework is an important component of our assessment of any DSO's competitive advantage, and it is untypical that we see changes in the framework during a regulatory period. In our view, this creates uncertainty about the stability of the system, also going forward."

S&P kiinnittää huomiota valvontamenetelmien muutokseen myös viimeisimmässä 13.6.2023 julkaistussa luottoluokitusraportissaan kohdissa Key Risks:

"Uncertainty over the new regulatory framework starting 2024, which is expected to be finalized in second-half 2023"

ja kohdassa Downside Scenario:

" We could lower the rating if Elenia's FFO to debt falls below 8% or debt to EBITDA rises above 9x without clear signs of recovery. This could occur if [...] The regulator imposes additional changes to the framework for the 2024-2027 regulatory period that would have a significant negative impact."

Lisäksi S&P on informoinut Elenian johtoa siitä, että se tulee arvioimaan Elenian luottoluokituksen uudelleen, kun uudet valvontamenetelmät ovat kokonaisuudessaan tiedossa, joko loppuvuonna 2023 tai alkuvuodesta 2024. Tämä sama käy ilmi myös S&P:n raportista. Molemmat viitatuksi raportit löytyvät mm. Elenian sijoittajasivuilta osoitteesta (<https://www.elenia.fi/en/investors/credit-ratings>).

Toinen peräkkäinen luottoluokituksen lasku puhtaasti valvontamenetelmien heikennysten vuoksi olisi katastrofaalista Elenian kannalta: se johtaisi siihen, että sijoittajien, pankkien ja luottoluokittajien luottamus Eleniaan ja suomalaiseen verkkoyhtiöiden valvontaan romahtaisi. Tämä taas johtaisi siihen, että rahoituksen saatavuus heikkenisi olennaisesti ja rahoituskustannukset voisivat nousta mahdollisesti jopa hyvinkin dramaattisesti. Tämä taas heikentää olennaisesti Elenian kykyä ja mahdollisuutta toteuttaa suunnitellut investoinnit aikataulussaan, mikä taas ei ole Elenian asiakkaiden tai yhteiskunnan etu millään tavoin.

Samat haasteet koskettavat laajemmin koko alaa. Energiavirastolle kesällä 2022 toimitettujen verkon kehittämissuunnitelmien pohjalta on selvää, että koko alalla on vielä edessä hyvin merkittävät investoinnit säävarman sähköverkon vahvistamiseksi yhteiskunnan vihreää siirtymää tukien. Investointien määrä on lähes kaksinkertainen vuosien 2022-2036 aikana kuin vuosien 2014-

2021 aikana. Tästä syystä on äärimmäisen tärkeää, että uudet valvontamenetelmät kannustavat investointeihin ja mahdollistavat niiden toteuttamisen myös nykyisessä muuttuneessa korkoympäristössä. Korkomarkkinoiden muutos koskee Elenian lisäksi kaikkia muitakin verkkoyhtiöitä, pienempiä yhtiöitä varmasti vielä voimakkaammin kuin Eleniaa. Kohtuullisen tuottoasteen ja kohtuullisen tuoton pitää antaa nousta niin, että se kattaa verkkoyhtiöiden kasvavat rahoituskulut ja mahdollistaa investointien toteuttamisen ja rahoittamisen suunnitelman ja kuluvan kauden hallitusohjelmankin mukaisesti. Se on verkkoyhtiöiden, asiakkaiden ja koko yhteiskunnan kannalta elintärkeää.

Lisäksi edellytämme, että Energiavirasto luopuu tavasta kuvata korkomarkkinoiden muutokset osana menetelmämuutosten vaikutusten analyysiä, koska ne eivät liity menetelmämuutosten vaikutusten analyysiin vaan ovat kompensatio verkkoyhtiölle korkeammista korkokuluista.

Elenian tilaama ulkopuolinen arvio DFC Economicsin raportista

Olemme pyytäneet kansainväliseltä asiantuntijaorganisaatiolta, Nera Economic Consulting:ta ("Nera"), joka on tunnustettu osaamisestaan kohtuullisen hinnoittelun valvontamenetelmien teorian ja käytännön soveltamisen saralla, arviota Energiaviraston DFC Economicsilta ("DFC") tilaamasta raportista ja siitä esitetyistä ehdotuksista. Neran selvityksestä, joka on toimitettu tämän lausunnon liitteenä 1, nousee esiin useita vakavia puutteita DFC:n raportissa, jonka myötä siinä esitetyt ehdotukset eivät ole käytännössä päteviä. Merkittävämpinä puutteina mainittakoon, että DFC:

- Ei esitä minkäläistä vaikutustenarviota ehdotusten perustaksi
- Ei ymmärrä riittävällä tasolla muissa maissa harvoin nähtyä yksikköhintamallia, joka kannustinvaikutusten myötä on johtanut keskimäärin laskeviin yksikköhintoihin
- Ei ymmärrä riittävällä tasolla nykyistä regulaatiomallia ja kuinka se on kannustanut yhtiöitä investoimaan sähkömarkkinalain toimitusvarmuustavoitteiden mukaisesti pitäen samalla jakelutariffit kansainvälisesti katsottuna hyvin kilpailukykyisellä tasolla
- Ei huomioi, kuinka ehdotetut perustavanlaatuiset muutokset olisivat kansainvälisesti katsottuna ennennäkemättömät ja kuinka näiden toteuttaminen vaikuttaisi ratkaisevasti mahdollisuuden saada jatkossa edullista rahoitusta kansainvälisiltä markkinoilta
- Esittää virheellisesti, että regulaatiomenetelmien mukaiset muutokset tuottopohjassa nähdään rahoitusmarkkinoilla suurempiriskisenä kuin perustavanlaatuiset muutokset tuottopohjan määrittelyssä
- Ei huomioi, kuinka ehdotetut perustavanlaatuiset ja takautuvat muutokset menetelmissä asettaisivat verkkoyhtiöt keskenään huomattavan eriarvoiseen asemaan
- Käyttää ehdotetun reaalisesta tuottopohjaan perustuvan mallin perusteluina argumentteja, jotka eivät ole teoreettisesti kestäväällä pohjalla

Vahvistuspäätösluonnosten yhteydessä julkaistun perustelumuistion mukaisesti virasto on 1. suuntaviivojen jälkeen havainnut teoreettisen mahdollisuuden tuplainflaatioon nykyisissä menetelmissä. Perustelumuistion mukaisesti yksikköhintojen korjaamatta jättäminen valvontajakson aikana ei eliminoi inflaation vaikutusta oikein eikä riittävästi. Täten virasto päätyi muuttamaan verkko-omaisuuden oikaisperiaatetta käytettäessä nimellistä tuottoastetta.

Olemme tästä teoreettisesta tuplainflaatiosta täysin eri mieltä. Energiaviraston näkemys inflaatiokäsittelystä ei ota huomioon alan kustannuskehitystä, joka on siirtynyt yksikköhintoihin niiden päivitysten yhteydessä.

Toimialan tehostumisen vaikutuksen tunnustamatta jättäminen inflaatiokäsittelyn perusteluissa on erittäin yllättävää huomioiden, että lähtökohta yksikköhintojen hyödyntämiseen on alusta lähtien ollut nimenomaan ollut kannustaa toimialaa tehokkuuteen ja siirtää tämä hyöty ajan yli asiakkaille. Valvontamenetelmät ovatkin yksikköhintojen osalta toimineet erinomaisesti ja toimiala on kehittänyt jakeluverkkoja tehokkaasti varmistaen edulliset siirtohinnat asiakkaille kuten liitteessä 2 käy ilmi.

Elenian esitys

Esitämme, että 6. ja 7. valvontajakson menetelmät pohjautuvat 4. ja 5. valvontajaksoilla sovellettaviin valvontamenetelmiin mahdollisimman pienin muutoksin ja parametripäivityksin. Tämä koskee myös yksikköhintaluettelon rakennetta. Vain näin voidaan turvata verkkoyhtiöiden kyky rahoittaa ja toteuttaa verkon kehittämissuunnitelman mukaiset investoinnit.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Verkon arvon määrittäminen

Merkittävin esitetty muutos 1. suuntaviivoihin ja nykyisiin menetelmiin nähden koskee verkon arvon määrittämisperiaatteiden muuttamista. Valvontamenetelmissä verkon arvon määrittäminen on perustunut jo vuodesta 2005 alkaen nykyhetken markkina-arvosta määritetyn jälleenhankinta-arvon ja siitä edelleen johdetun nykykäyttöarvon määrittämiseen. Vahvistuspäätösluonnoksen mukainen verkon arvon määrittelytapa on todella merkittävä ja ennakoimaton muutos valvontamenetelmiin, joiden tulisi olla pitkäjänteiset ja vakaat.

Vahvistuspäätösluonnoksen mukaisten menetelmien esitetyllä tavalla määritetty verkon arvo ei enää kuvaisi verkon markkina- tai käyttöarvoa, eikä täten vastaa sähkömarkkinalain vaatimusta. Energiavirasto on näin itsekkin tulkinnut, kun verkon arvon määrittämisperiaatteista keskusteltiin Energiaviraston sidosryhmäneuvottelukunnassa kesäkuussa 2022. Tuolloin keskusteltiin nimenomaan verkon arvon jäädyttämisestä, jonka osalta Energiavirasto itse kirjallisesti totesi, että sähkömarkkinalain mukaisesti verkonarvon tulisi kuvata sen markkina- tai käyttöarvoa.

Energiavirasto ei ole millään tavalla indikoinut tämän näkemyksen olevan virheellinen aiemmin tai edes nyt lausunnonle annetuissa menetelmäluonnoksissa tai perusteluissa. Pidämme Energiaviraston aiempaa tulkintaa oikeana ja nyt esitettyä muutosta sähkömarkkinalain vastaisena.

Esitetyllä verkon arvon määrittämistavalla määritetty ”jälleenhankinta-arvo” ei tosiasiallisesti kuvaisi enää jälleenhankinta-arvoa vaan arviota verkon historiallisesta hankintahetken arvosta. Vaikutus näkyy Energiaviraston omassakin vaikutustenarvioinnissa tasapoistoa merkittävästi pienentävänä. Nyt voimassa olevien valvontamenetelmien mukaan tasapoiston tarkoitus on mahdollistaa riittävien korvausinvestointien tekeminen. Mikäli ”jälleenhankinta-arvo” määritettäisiin esitetyllä tavalla, ei tasapoisto tosiasiallisesti mahdollista riittävien korvausinvestointien toteutusta ja johtaisi verkkoyhtiöiden velkaantumiseen sekä investointikyvyn merkittävään heikkenemiseen.

Esitetyllä verkon arvon määrittämistavalla määritetty ”nykykäyttöarvo” ei tosiasiallisesti kuvaisi enää nykykäyttöarvoa vaan arviota verkon historiallisesta hankintahetken arvosta ikävähennettynä. Koska esityksen mukainen ”jälleenhankinta-arvo” huomioisi jo iän vanhojen yksikköhintojen käytön kautta, tulisi komponentin ikä huomioitua kahdesti. Ohjausvaikutukseltaan tämä kannustaisi investoimaan verkkoon komponenttien ikäjärjestyksessä eikä tarveperusteisesti.

Nykyisten valvontamenetelmien mukaisella päivittyviin yksikköhintoihin perustuvaan verkon jälleenhankinta-arvon määrittämisellä ja mallilla kokonaisuudessaan on ollut kannustava vaikutus verkkotoiminnan tehokkuuden ja tuottavuuden kehittymiseen. Verkkotoiminnan tuottavuuden parantuminen hyödyttää sekä asiakkaita, että toimialaa kokonaisuutena. Puhtaan siirtymän ja sähköistymisen mahdollistaminen sekä toimitusvarmuustavoitteiden saavuttaminen edellyttävät merkittäviä määriä sekä korvausinvestointeja että uuden verkon rakentamista. Tämän edellytyksenä ovat yhtiöiden riittävät taloudelliset edellytykset, jota ilman tuottavuuskehitystä ei synny. Nykymuotoisissa valvontamenetelmissä verkon käyttäjät ovat hyötäneet tuottavuuskehityksestä yksikköhintapäivitysten kautta. Nykyinen valvontamenetelmien kokonaisuus ja pitkäjänteinen ja ennakoitava regulaatio ovat rakentaneet yhtiöille vahvan kannusteen tehostaa toimintaa, joka on pitkällä aikavälillä asiakkaiden etu.

Näemme, että Energiaviraston tulee jatkaa nykyisten menetelmien mukaisilla verkon arvon määrittämisperiaatteilla. Täten nykymuotoinen jo lähes 20 vuotta hyvin toiminut regulaatio Suomessa jatkuisi pitkäjänteisenä, vakaana ja ennen kaikkea ennakoitavana mahdollistaen

toimitusvarmuuden, huoltovarmuuden ja puhtaan siirtymän vaatimat investoinnit sekä tehokkaan operatiivisen toiminnan. Nykyinen valvontamalli on hyvin toiminut kokonaisuus, joka tulisi säilyttää.

Kertyneen poistoeron käsittelytapa

Energiavirasto on esittänyt vahvistusluonnoksessa muutosta kertyneen poistoeron käsittelytapaan. Muutosta ei ole korjattu 1. suuntaviivoista, eikä esittämiimme argumentteihin ole otettu kantaa. Esitämme täten edelleen muutoksen kumoamista.

Energiavirasto on 3.3.2023 julkaistussa perustelumuistiossaan ja esityksessään verkkoliiketoiminnan ajankohtaispäivillä 9.5.2023 perustellut poistoeron käsittelyn muutosta 4. ja 5. valvontajaksoihin verrattuna sillä, että nykyisellä käsittelytavalla taseen tasauserä ja sen mukana tuottopohja on kasvanut koko verkon hyödykkeistä kerrytetyn poistoeron tasearvon määrän (lainaus Energiaviraston esityksestä Tasauserä ja taseen oikaisut 9.5.2023). Pidämme esitettyä tulkintaa virheellisenä.

Nykyisten valvontamenetelmien mukaisessa poistoeron käsittelyssä, poistoeron käyttö ei vaikuta yhtiöiden tuottopohjaan. Päinvastoin Energiaviraston esittämässä muutetussa käsittelytavassa poistoeron käytöllä olisi vaikutus tuottopohjaan. Nykyinen poistoeron käsittelytapa on selkeä ja kannatettava, sillä lopputulos on tuottopohjan osalta sama riippumatta, siitä kirjataanko sähköverkon poistoeroa vai ei. Nykyiset valvontamenetelmät ovat siis verolainsäädännön näkökulmasta neutraalit, kun sillä, kuinka paljon yhtiö veropoistoja hyödyntää, ei ole suoraa vaikutusta sitoutuneen pääoman määrään.

Ylipäättään pidämme esitettyä muutosta poistoeron käsittelyyn ongelmallisena regulaation ennakoitavuuden ja vakauden näkökulmasta. Verkkoyhtiöiden on voitava luottaa siihen, ettei asioita muuteta edestakaisin eikä takautuvasti. Korostamme, että esitetty muutos poistoeron käsittelyyn vaikuttaa takautuvasti kahta kautta. Ensinnäkin rankaistaan jatkossa jo tehdyistä veropoistoista ja toiseksi edellisillä regulaatiojaksoilla tehtyjen investointien poistoeroa ei voida tulevana vuosina hyödyntää kuten investointipäätöstä tehtäessä oletettiin. Lisäksi koronapandemian vuoksi investointeihin nimenomaan kannustettiin kaksinkertaistamalla veropoistojen mahdollisuus vuosille 2020-2023.

Pidämme tärkeänä, että valvontamenetelmät säilyvät veroneutraaleina, eikä poistoeron hyödyntämistä investointikyvyn parantamiseksi estetä verkkoliiketoiminnassa. Veropoistot on luotu verolainsäädäntöön kannustimeksi investoimiseen. Ja Energiavirastolle kesällä 2022 toimitettujen verkon kehittämissuunnitelmien pohjalta on selvää, että alalla on vielä edessä hyvin merkittävät investoinnit. Tästä syystä on tärkeää, että uudet valvontamenetelmät kannustavat investointeihin ja mahdollistavat niiden toteuttamisen, sen sijaan, että ne heikentäisivät jo verkkoyhtiöille tarjolla olevia investointikannustimia.

Lisäksi esitetty muutos asettaisi verkkoyhtiöt eriarvoiseen asemaan verotuksen näkökulmasta suhteessa muihin pääomavaltaisiin, kilpailluilla markkinoilla toimiviin yrityksiin. Ehdotus ei myöskään kohteile tasapuolisesti vain jakeluverkkotoimintaa harjoittavia yhtiöitä ja useampia liiketoimintoja harjoittavia konserniyhtiöitä.

Investointien purkukustannukset

Vahvistuspäätösluonnoksen mukaisesti korvausinvestointien purkukustannukset tulee saattaa tehostamiskannustimen piiriin osaksi operatiivisia kontrolloitavia kustannuksia ja sen vuoksi aktivoituja purkukustannuksia ei huomioida enää oikaistussa verkko-omaisuudessa. Tämä on merkittävä muutos, jonka suuruutta kuvaa se, että Energiaviraston keräämien teknisten tunnuslukujen perusteella kaikki 77 sähkön jakeluverkonhaltijaa toteuttivat esimerkiksi vuoden 2021 aikana yhteensä 640 miljoonalla eurolla korvausinvestointeja, jotka nimensä mukaisesti aiheuttavat purkutarpeita ja siten purkukustannuksia.

Purkukustannukset ovat kiinteä osa korvausinvestointeja ja niitä tulee käsitellä verkkopääomaan kuuluvina erinä myös valvontamenetelmissä. Lisäksi valvontamenetelmien ei tule ohjata yhtiöiden kirjanpitokäytäntöjä, vaan kannustaa verkkoyhtiöitä kokonaisuutena tehokkaaseen toimintaan.

Esitetty purkukustannusten käsittelytapa eriarvostaa yhtiöitä sen mukaan miten paljon yhtiöt tekevät korvausinvestointeja ja täten purkavat vanhaa verkkoa. Paljon korvausinvestointeja tekevissä maaseutuyhtiöissä paine operatiivisissa kustannuksissa nousee purkukustannuksien vuoksi kohtuuttomaksi. Ensimmäisiin suuntaviivoihin nähden purkukustannusten käsittelyä tiukennettiin edelleen pakottamalla purkamaan regulaatiolaskelmalla olevat purkukustannukset tulevien 8 – vuoden aikana. Tämä takautuva vaikutus nostaa edelleen painetta operatiivisissa kustannuksissa.

Pidämme nykyisten valvontamenetelmien mukaista käsittelytapaa perustelluimpana tapana käsitellä purkukustannukset. Vähimmäisvaatimus on, ettei 4. ja 5. valvontajaksoilla aktivoiduista purkukustannuksista rankaista verkkoyhtiöitä tulevilla valvontajaksoilla.

Kohtuullinen tuottoaste

Kohtuullisen tuottoasteen vakaus ja jatkuvuus mahdollistaa jakeluverkkoyhtiöille vakaan toimintaympäristön ja liiketoiminnan suunnittelun valvontajakson ajaksi sekä parantaa siirtotariffien ennakoitavuutta ja vakautta asiakkaiden näkökulmasta.

Elenian näkemyksen mukaan esitetty beeta-kertoimen, pääomarakenteen ja vieraan pääoman riskipreemion 2 vuoden välein tapahtuva päivitys lisää tuottoasteen tarpeetonta volatilitteettia, eikä välttämättä kuvasta todellista markkinafundamenteissa tapahtuneita vaan yksittäisten verrokkiyhtiöiden parametreissa tapahtuneita muutoksia. Verrokkiryhmä koostuu rajatusta määrästä yhtiöitä, eikä sisällä lainkaan suomalaisia tai pohjoismaisia yhtiöitä. Näiden riskiprofiili voi poiketa olennaisesti suomalaisista, paikallisesti toimivista verkkoyhtiöistä. Mikäli verrokkiryhmän yhtiöissä tapahtuu esimerkiksi rakennemuutoksia tai muita verrattavuutta heikentäviä muutoksia, muutokset yksittäisen yhtiön parametreissa saattavat vaikuttaa kokonaisuuteen merkittävästi. Lisäksi beeta-kerroin ja tavoiteltu pääomarakenne ovat luonteeltaan melko hitaasti muuttuvia parametreja, erityisesti yhden valvontajakson aikana, jolloin regulaatiomenetelmät pysyvät muuttumattomina, joten niiden vaihtelu valvontajakson aikana on oletettavasti maltillista. Muihin Euroopan maihin verrattaessa parametrien päivittäminen kesken valvontajakson on poikkeuksellista.

Riskittömän koron päivittyminen vuosittain riittää arviomme mukaan heijastelemaan markkinoiden riskitasoissa ja pääoman kustannuksessa tapahtuvia muutoksia. Valvontajakson vaihtuminen on Elenian näkemyksen mukaan luonnollinen ajankohta uudelleenarvioida kohtuullisen tuottoasteen parametrit. Valvontamenetelmiin ehdotetaan siis muutosta seuraavasti: kohtuullisen tuottoasteen beeta-kerroin, pääomarakenne ja vieraan pääoman riskipreemio päivitetään neljän vuoden välein suuntaviivoissa ehdotetun 2 vuoden välin sijaan.

Vahvistusluonnoksissa on 1. suuntaviivoista poiketen muokattu beetan, vieraan pääoman riskipreemion ja velkaisuusasteen määrittelyä siten, että verrokkiryhmän reguloidun verkkoliiketoiminnan liikevaihdon keskimääräisen osuuden ollessa alle 50%, sovelletaan verrokkiryhmän mediaanin sijaan kahden ensimmäisen osalta alakvartiilia ja viimeiseksi mainitun osalta yläkvartiilia. Esitetty muutos ei ole teoreettisesti kestäväällä pohjalla useasta eri syystä.

Korjaus on täysin mielivaltaisen sekä valitun parametrin että vaikutuksen osalta. Liikevaihdon sijaan voisi yhtä hyvin käyttää kannattavuutta tai tasearvoa, jotka johtaisivat mahdollisesti erilaiseen lopputulemaan. Kvartiilien käyttö ei perustu minkäänlaiseen kvantitatiivisesti tai teoreettisesti perusteltavissa olevaan logiikkaan. Se kuitenkin johtaa siihen, että wacc parametrit perustuvat 1,5 yhtiön lukuihin (jatkossa verrokkiryhmässä on 6 yhtiötä) jolloin riski suuriin vaihteluihin perustuen puhtaasti yksittäisten havaintojen kohinaan on merkittävä. Lisäksi on huomionarvoista, että kaikki valitut ylä- ja alakvartiilit ovat wacc:ia alentavia, mikä herättää epäilyksen muutosten tarkoitushakuisuudesta. Huomioiden toimialan investointitarpeet ja sitä myötä rahoitustarpeet, päinvastainen korjaus olisi huomattavasti perustellumpi.

Betan osalta pitäisi erityisesti huomioida, että valitut verrokkiyhtiöt ovat liiketoiminnaltaan hajautettuja ja kooltaan aivan eri luokkaa kuin Suomessa toimivat verkkoyhtiöt – nämä vaikuttavat rahoitusteoreettisesti todettavasti riskisyyteen täysin päinvastoin kuin ehdotettu korjaus. Esimerkiksi jälkimmäisen vaikutuksen osalta on tunnustettuja empiirisiä tutkimuksia, jotka myös kvantifioivat kuinka paljon suuremmalla korolla pienempiä yhtiöitä tyypillisesti diskontataan. Suomen verkkoyhtiöiden kokoisten yritysten diskonttokoron korjaamiseksi tulisi Kroll'in (2022) tutkimuksen mukaan käyttää kokoriskipreemiona 3,05%.

Velkaisuusparametrin osalta, teorian lisäksi myöskään käytännön evidenssi ei tue Energiaviraston näkemystä siitä, että suurempi osuus reguloitua liiketoimintaa johtaisi korkeampaan velkaisuusastetavoitteeseen. Verrokkiryhmässä yhtiöllä, jolla on suurin osuus jakeluliiketoimintaa (Edison International) on ollut historiallisesti matalammasta päästä oleva velkaisuusaste. Vaikutus näkyy myös toiseen suuntaan – EDF:llä on matala osuus jakeluliiketoimintaa ja samalla korkeimmasta päästä oleva velkaisuusaste.

Markkinariskipreemion osalta valittu määrittelytapa ja päivitystiheys johtaa huomattavaan vaihteluun ja kohinaan wacc:ssa – lisäksi parametrin valittu määrittely ei johda teoreettisesti eheästi määriteltyyn wacc:iin. Markkinariskipreemion osalta tulisi käyttää mahdollisimman neutraalia ja vakaata mittaria. Esimerkiksi Damodaran itse perustelee ennustettavuuden kannalta pidemmän aikavälin keskiarvon käyttämistä loogisena valintana .

Menetelmäluonnoksissa ehdotettu markkinariskipreemio perustuu Yhdysvaltojen markkinaan, mikä ei johda loogiseen lopputulemaan huomioiden Europan markkinaan perustuvaan määrittelyyn riskittömästä korosta. Teoreettisesti kokonaistuotto-odotus on pitkällä aikavälillä sama kehittyneiden välillä, joiden osalta ei ole perusteltua olettaa rakenteellista eroavaisuutta luottokelpoisuudessa tai inflaatioissa. Täten markkinariskipreemion ja riskittömän koron eroa tulisi tarkastella yhden ja saman markkinan näkökulmasta, eli tässä tapauksessa Saksan. Mantereiden välisten riskittömän koron erojen takia markkinariskipreemio on Saksassa noin 1.5% korkeampi kuin Yhdysvalloissa.

Laatukannustin

Laatukannustimen rooli on tärkeä kannustaessa verkkoyhtiötä toimitusvarmuuden kehittämiseen ja vianhoidon asiakashaitan minimointiin. Pidämme edelleen 1. suuntaviivojen lausuntomme mukaisesti ristiriitaisena, että KAH-yksikköhinnat laskevat yhteiskunnan muuttuessa yhä sähköriippuvaisemmaksi.

Suurjännitteisen jakeluverkon suunniteltujen keskeytysten huomioon ottamatta jättäminen on perusteltu ja oikeasuuntainen toimenpide sekä linjassa kantaverkon valvontamenetelmien kanssa. Suurjännitteisessä jakeluverkossa keskeytykset suunnitellaan yhteistyössä asiakkaiden kanssa huomattavasti etukäteen ja eri toimijoiden tarpeet yhteensovitetaan. Lisäksi puhtaan energian liittämistä väistämättä aiheutuu keskeytyksiä, joiden osalta laatukannustin ei saa toimia negatiivisesti.

Suunniteltujen keskeytysten yksikköhinnat suhteessa vikakeskeytyksiin tulisi olla menetelmissä pienemmät. Varsinkin maakaapeloidun verkon osalta katkottomia kunnossapitomenetelmiä on käytettävissä vähemmän kuin ilmajohtoverkossa. Menetelmien pitäisi edistää matalaa kynnystä tehdä katkottoman jakelun edistämiseen liittyviä toimenpiteitä, joten suunniteltujen keskeytysten

yksikköhintoja olisi syytä tarkistaa alaspäin pien- ja keskijänniteverkossa. On syytä huomioida, että suunnitelluista keskeytyksistä informoidaan asiakasta etukäteen.

Haluamme 1. suuntaviivojen lausuntomme mukaisesti edelleen korostaa, että suurjännitteisen jakeluverkon energiapainotettujen keskeytystunnuslukujen laskenta voi olla vaikeaa tai joissain tapauksissa mahdotonta. On tapauksia, joissa verkonhaltijan suurjännitejohtoon liitetty oma sähköasema ei sisällä liittymispistekohtaista mittausta, josta voisi liityntäpisteen vuosien energian laskea. Elenian tapauksessa liittymispistekohtaisen mittauksen lisääminen kaikille sähköasemille tarkoittaisi merkittäviä investointeja ja asiakaskeskeytyksiä. Ehdotamme, että verkonhaltijat käyttävät laskennassa keskimääräistä liityntäpistekohtaista energiaa.

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

Investointikannustimen hyötyleikkuri

Vahvistuspäätösluonnoksessa esitetyn mukainen hyötyleikkuri ei toteuta sille asetettuja tavoitteita vaan pahimmillaan kannustaa yhtiöitä tehottomuuteen toiminnassaan. Esitetty hyötyleikkuri on asiakkaan näkökulmasta etupainotteinen eli puolet hyödystä jaetaan asiakkaalle investointivuonna. Verkkoyhtiölle koitua hyöty jakautuu investoinnin koko elinkaaren ajalle, joten tehokkuudella saavutettu hyöty on yhtiölle epävarma ja vaatii oletuksen siitä, että regulaatioon elinkaaren aikana tehdyt mahdolliset muutokset eivät elinkaaren aikana kavenna tai poista hyötyä. Tämä johtaa pahimmillaan lyhytaikaisen hyödyn maksimoimiseen tehokkuuden kustannuksella, koska verkkoyhtiön näkökulmasta on varmempaa varmistaa hieman matalampi kokonaistuotto, joka ei johda hyödyn jakamiseen. Esitetyn mukaisena kannustin johtaa tehokkuuden heikkenemiseen ja sitä kautta korkeampaan hintatasoon, joka ei ole valvontamenetelmien tavoite eikä asiakkaiden etu. Esitettyyn mekanismiin liittyy merkittäviä riskejä, jotka johtavat pidemmällä aikavälillä negatiiviseen investointitehokkuuteen ja sitä kautta asiakashintojen nousuun.

Ehdotamme edelleen ensisijaisesti, että vahvistuspäätösluonnoksessa esitetty investointikannustimen hyötyleikkuri poistetaan lopullisista valvontamenetelmistä. Mikäli hyötyleikkuri kuitenkin halutaan sisällyttää valvontamenetelmiin, ehdotamme sen vaikutuksen rajaamista ja muuttamista symmetriseksi.

Mikäli hyötyleikkurin vaikutus rajattaisiin muuttamalla se putkeksi, jossa tehokkuushyöty tai -haitta jää tiettyyn rajaan asti verkkoyhtiölle ja jakautuu tämän rajan ylityksen tai alituksen jälkeen yhtiön ja asiakkaiden kesken, kannustin tehdä investointeja tehokkaasti säilyisi edelleen myös suuremmilla investointitasoilla. Muuttamalla asymmetrinen hyötyleikkuri symmetriseksi putkeksi varmistetaan, että hyöty tehokkaista investoinneista siirtyy asiakkaille aiempaa nopeammin, mutta samalla säilytetään verkkoyhtiöiden kannustin tehostaa investointeja. Ehdotamme raja-arvoiksi putkelle 0.85x-1.15x markkinoiden keskimääräiseen tasoon verrattuna, mikä Elenian arvion mukaan johtaa parempaan lopputulemaan sekä kokonaistehokkuuden että asiakashinnoittelun näkökulmasta.

Innovaatio- ja joustokannustimet

Mikäli valvontamenetelmät kokonaisuudessaan mahdollistavat verkkoyhtiöiden toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen, tällöin esitetyt kokonaisuudet innovaatio- ja joustokannustimesta toimivat tavoitteidensa mukaisesti hyvinä lisämahdollistajina toiminnan ja palveluiden innovatiiviseen kehittämiseen asiakas- ja markkinatarpeita kuunnellen. Erityisesti kustannuksiltaan suurempien kehitysprojektien alustavaa etukäteishyväksyntäkäytäntöä kriteerien täyttymisestä osaksi kannustimia tulisi jatkokehittää ja systematisoida. Tämä rohkaisisi jakeluverkonhaltijoita laajemmin hyödyntämään kannustimien mahdollisuudet mm. asiakkaiden palvelukehitykseen.

Muuta

Toivomme, että esittämämme muutokset ja näkemykset huomioidaan lopullisissa vahvistuspäätöksissä. Sähkönjakelu Suomessa on kansainvälisesti vertailtuna laadultaan, tehokkuudeltaan ja innovatiivisuudeltaan huippuluokkaa sekä asiakashinnaltaan edullista – toiminnan olosuhteet huomioiden Euroopan halvimmat. Valvontamenetelmien jatkuvilla rajuilla muutoksilla ei saa turmella koko yhteiskunnan sähköistymisen, toimitusvarmuuden ja huoltovarmuuden kannalta hyvää tilannetta. Annamme mielellämme lisätietoja lausunnostamme.

Kunnioittavasti

Tapani Liuhala

Toimitusjohtaja

Elenia Verkko Oyj

Liuhala Tapani
Elenia Verkko Oyj

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Valvontaperiaatteet ovat säilyneet hyvin pitkään ”riittävän” samalla tasolla, se on ollut erinomainen konsti hallita urakointipuolen materiaaleja, työkuormaa, suunnittelua ja henkilöstöä. Nyt laskettu malli näyttäisi pudottavan yleisellä tasolla n. 20 % investointeja. Se olisi merkittävä pudotus työllisyydelle ja investointikyvyille. Tasainen ja hyvä kehitys on ollut suomalaisittain hieno saavutus, on sitten kysymys korvausinvestoinneista, kehitysinvestoinneista, älyverkon kehityksestä, vihreästä siirtymästä tai hyvä toimenpiteemme hiilijalanjäljen pudottamiseksi. Tämä sama palvelu on pystynyt ylläpitämään riittävän määrän verkon vikapalveluresursseja ja lähtöaika on ollut 15 minuuttia epäsäännöllisissä vioissa, huoltovarmuus on ollut takuuna. Verkkokomponenteissa on laskentavirheitä, osa komponenteista on nyt hinnoiteltu niin, että emme pysty niitä tekemään. Toivomme, että huomioitte toteuttavan portaan jatkoajatukset.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Lindén Sofia
Vertek Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Yleisesti sääntelyllä halutaan varmistaa asiakkaille kohtuullinen hinta ja luotettava sähköntoimitus. Eli tähdätään luotettavaan energiajärjestelmään, joka on yhteiskunnalle kustannuksiltaan kohtuullinen. Myös omistajille halutaan turvata kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle. Samalla sääntelyn pitää olla pitkäjänteinen ja vakaa sekä turvata verkkoyhtiöille riittävät varat toiminnan harjoittamiseen.

Jakeluverkkotoiminnan valvontamenetelmät ovat peruseriaatteiltaan säilyneet pitkää samanlaisina, ja niitä voidaan mielestämme pitää pääosin onnistuneina. Viimeisen kymmenen vuoden aikana Suomen sähköverkkojen toimitusvarmuus on merkittävästi parantunut samalla, kun asiakkaiden verkkopalvelumaksut ovat säilyneet eurooppalaisittain verraten kohtuullisina.

Koska verkkoyhtiöiden omistuksista on suuria eroja, joitakin yhtiöitä on omistettu useita vuosikymmeniä ja toisia on äskettäin vaihtaneet omistajia, on sijoitetun pääoman tuoton sijaan kohtuullisen tuoton laskelmassa käytetty verkon jälleenhankinta-arvoa (JHA). Nyt ehdotetussa mallissa tästä periaatteesta luovutaan, koska ehdotetun mallin mukaisesti laskettu JHA ei enää millään tavalla vastaisi verkon todellista jälleenhankinta-arvo pidemmällä aikavälillä.

Nyt elämme aikaikkunaa, jolloin vihreä siirtymä tulee toteuttaa ja siinä sähköverkkoyhtiöillä on merkittävä rooli. Yhteiskunnan sähköistyminen ja vihreän siirtymän investoinnit, kuten vedyntuotantolaitokset ja suuret aurinkovoimala-hankkeet, tulevat toimitusvarmuustavoitteiden ja mittariuudistuksen ohella edellyttämään mittavia verkkoinvestointeja jakeluverkkoihin. Valvontamenetelmien tulee tämän takia mahdollistaa yhtiölle riittävät taloudelliset resurssit tehdä tarvittavat investoinnit niin ettei verkoista muodostu pullonkaulaa.

Porvoon Sähköverkko Oy on viimeisten viidentoista vuoden aikana tehnyt merkittävät panostukset jakeluverkkoon investointien olleen keskimäärin n. 40 % vuosittaisesta liikevaihdosta. Kuitenkin olemme pystyneet pitämään verkkopalvelumaksut kohtuullisina. Tämä on näkynyt asiakkaille sekä toimitusvarmuuden että asiakastytyvyyden parantumisena. Nyt edessä oleva vihreän siirtymän investointiohjelma tulee seuraavien 10 vuoden aikana tarkoittamaan keskimäärin yli 50 % investoinnit suhteutettuna liikevaihtoon. Tämä asettaa toiminnan rahoitukselle kovat paineet ja valvontamallista toivotaan toimintaa tukeva.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Huomioitavaa uudessa valvontamallissa on se, että sovellettava yksikköhinta riippuu aiemmista menetelmistä poiketen komponenttien investointivuodesta. Näin ollen verkko-omaisuuden näkökulmasta yksikköhinnoilla oikaistava verkko-omaisuus kuvastaa verkon keskimääräistä käyttöarvoa, josta on siivottu inflaation vaikutus pois. Inflaation vaikutus verkko-omaisuudesta laskettavaan kohtuulliseen tuottoon otetaan huomioon vain tuottoasteen kautta.

Jokaiselle investointivuodelle määritetään oma investointivuosi-kohtainen yksikköhinta, jota käytetään vain kyseisen vuoden investointien arvottamiseen komponentin elinkaaren aikana. Jotta investointivuoden komponenttien oikaisussa yksikköhinta vastaisi keskimäärin investointihetken keskimääräistä kustannustasoa, eli yksikköhinta vastaisi paremmin investointiajanhetken arvoa, yksikköhintoja tullaan korjaamaan kuluttajahintaindeksin tai elinkustannushintaindeksin muutoksella eri vuosille varsinaista yksikköhintojen päivittämistä lukuun ottamatta. Vuotta 2011 vanhempien investointien yksikköhintojen määrittämiseen käytetään vuosittaista elinkustannusindeksin muutosta vuodesta 2011 taaksepäin

Esitetyn mallin mukaisesti verkon jälleenhankinta-arvo (JHA) ja tästä seuraava nykykäyttöarvo (NKA) jäädytettäisiin kulloisenkin investointivuoden yksikköhintojen tasoon. Tämän seurauksena käytännössä luovutaan periaatteesta käyttää jälleenhankinta-arvoa, koska ehdotetun mallin mukaisesti laskettu JHA ei enää millään tavalla vastaisi verkon todellista jälleenhankinta-arvo pidemmällä aikavälillä, ja JHA:sta laskettu tasapoisto jäättyisi myös kyseisen vuoden arvoa vastaavalle tasolle. Erityisesti vanhempien verkkokomponenttien osalta JHA:sta laskettu tasapoisto putoaisi pieneen osaa niiden nykypäivän hankinta-arvosta.

Muutoksen keskeisenä perusteena Energiavirasto toteaa, että koska sallitun tuoton laskennassa huomioidaan inflaation vaikutus, tulee JHA jäädyttää investointivuoden tasolle, jotta inflaation vaikutus ei tulisi toistamiseen huomioiduksi verkko-omaisuuden arvossa. Tämä kuitenkin jättää huomioimatta sen merkittävän seikan, että verkkokomponenttien yksikköhintojen muutoksiin on inflaatiota huomattavasti enemmän vaikuttanut toimialan tehokkuuden parantuminen menneiden valvontajaksojen aikana.

Määrittäessään verkko-omaisuuden arvon selvästi markkina-arvosta poiketen ja heikentäen näin yhtiöiden mahdollisuutta kattaa korvausinvestoinnit poistoilla, esitys on nähdäksemme Sähkömarkkinalain vastainen. Sähkömarkkinalain yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan (HE20/2023):

”Hinnoittelun kohtuullisuuden valvonta perustuisi yritysten sähköverkko-omaisuuden todelliseen käyttöarvoon, joka kuvaa yrityskohtaista markkina-arvoa. ”Sähkömarkkinalain tavoitteena on myös turvata verkkoyhtiöiden tulorahoitus niin, että se riittää kattamaan korvausinvestoinnit (HE20/2013):

Nämä Sähkömarkkinalain tavoitteet ovat tähän saakka valvontamenetelmissä toteutuneet, kun koko verkko-omaisuuden JHA on jokaisen valvontajakson alussa yksikköhinnoilla vastaamaan sen markkina-arvoa, sekä laskemalla tasapoisto näin päivitetystä verkko-omaisuuden jälleenhankinta-arvosta.

Tämä muutos kyllä tarkoittaa sitä, että verkkoyhtiöiden tulorahoitusvaje pahenisi vuosi vuodelta eikä riittäisi korvausinvestointeihin, jolloin investointeja olisi toteutettava yhä enemmän lainarahalla, mikä ohjaa verkkoyhtiöitä velkaantumaan entistä enemmän.

Kohtuullinen tuottoaste

Tässä yhdyimme Paikallisvoiman lausuntoon seuraavasti:

WACC-parametrien määrittämiseen esitetään muutosta, jossa verrokkiyhtiöistä johdettavien parametrien osalta käytettäisiin verrokkiryhmän mediaaniarvoa, jos verrokkiyhtiöiden keskimääräinen säännellyn verkkoliiketoiminnan osuus ylittää 50% koko konsernin liikevaihdosta viimeisimpien tilinpäätöstietojen perusteella, ja muussa tapauksessa sitä neljänneistä, joka tuottaa pienemmän tuottoasteen. Tämä muutos ei ole mielestämme perusteltu, koska verrokkiyhtiöitä on vähän, ja muutos lisäisi yksittäisen verrokkiyhtiön painoarvoa kohtuuttomasti.

Laatukannustin

Tässäkin kohtaa kiristetään vaatimuksia ja yhdessä muiden tuottotasoa heikentävien muutosten kanssa laatukannustimen tiukkeneminen kuitenkin entisestään heikentää yhtiöiden investointikykyä.

Tehostamiskannustin

Pidämme tervetulleena, että tehostamistavoite 6. valvontajaksolle olisi 0 %. Tavoitteen asettaminen 7. valvontajaksolla 1 prosenttiin aiemmin esitetyn 2 % sijasta on myös tervetullutta. Kuten olemme aiemmin todenneet, tulevina vuosina jakeluverkkoyhtiöillä on merkittäviä operatiivisten kulojen kasvupaine muun muassa kasvavien tietojärjestelmäkustannusten kautta. Lakiin perustuvien velvoitteiden tuoman operatiiviset kulut tulisi jättää kokonaisuudessaan tehostamistavoitteen ulkopuolelle.

Huomautamme, että StoNED-rintaman estimoinnissa käytetyt nykykäyttöarvot eivät ole yhdenmukaiset esitetyn uuden verkko-omaisuuden määrittystavan nykykäyttöarvojen kanssa. NKA:n määrittystavan muutoksen vaikutus tehostamistavoitteisiin tulisi arvioida. Nyt on erittäin vaikeaa arvioida tehostamiskannustimen vaikutus pitkällä tähtäimellä.

Investointikannustin

Edellä kuvattu verkko-omaisuuden arvon jäädytys tulee merkittävästi heikentämään investointikannustinta. Heikennys kasvaa ajan kuluessa yhä suuremmaksi, kun verkkojen JHA ja

tasapoisto jäävät jälkeen todellisista yksikköhinnoista. Energiavirasto esittää edelleen myös tasapoistojen mahdollisesti tuottaman tehokkuushyödyn puolittamista, mikä tulee heikentämään kannustinta entisestään.

Yhtiöiden aikaansaama tehokkuushyöty on tähän saakka välittynyt asiakkaille yksikköhintojen päivittymisen kautta. Päivitysväliksi esitetään neljä vuotta, mikä on sinänsä perusteltua. Esitetyssä arvonmääritysmallissa asiakas saisi aina tehokkuushyödyn, ja inflaatio jäisi yhtiön tappioksi. Kun vielä tasapoistojen inflaatiokorjauksesta luovuttaisiin, investointikannustimen heikennys olisi varsin dramaattinen ja aiheuttaa vakavan huolen sekä toimitusvarmuuden, että verkkojen kehittämisen tulevaisuudesta.

Innovaatio- ja joustokannustimet

Pidämme uutta joustokannustinta sinänsä tervetulleena. Sille esitetty osuus (1 % liikevaihdosta) jää kuitenkin pienempien jakeluverkkoyhtiöiden tapauksessa niin pieneksi, että joustokannustimen käyttö jäisi todennäköisesti vähäiseksi tai olemattomaksi. Ehdotamme harkittavaksi joustokannustimen suhteellisen osuuden kasvattamista käänteisesti suhteessa liikevaihtoon, jotta myös pienemmät verkkoyhtiöt voisivat sitä aidosti hyödyntää. Energiavirasto ohjaa verkkoyhtiöitä kehittämään verkkotoimintaa kohti energiamurroksen mahdollistavaa toimintaa kohtuullisen hinnoittelun kautta. Verkkotoiminnan tulee toimia yhteiskunnan kannalta tehokkaasti ja mahdollistaa toimivat ja terveet markkinat sekä asiakkaiden osallistumisen markkinoille. Vuonna 2024 alkavalla valvontamenetelmäjaksolla keskeisiä tavoitteita ovat verkkotoiminnan kehittäminen ja kokonaistehokkuus.

Muuta

Poistoeron käsittelyn muutos

Pidämme edelleen valitettavana heikennyksenä yhtiöiden investointien rahoitukselle, että poistoeron verovelkaosuutta ei sisällytettäisi kohtuullisen tuoton laskelmaan. Poistoero, joka käytännössä on lykättyä verojen maksua, on ollut yhtiölle merkittävä tapa rahoittaa välttämättömiä verkkoinvestointeja, minkä vuoksi nykyinen poistoeron käsittelytapa tulisi säilyttää.

Purkukustannusten aktivointi

Purkukustannusten aktivointi taseelle on käytäntö monissa jakeluverkkoyhtiöissä, ja niiden huomioimatta jättäminen heikentäisi mielestämme perusteettomasti tuottopohjaa ja investointikykyä. Purkukustannukset ovat aito verkon ylläpitoon liittyvä kustannus, joka tulee nähdä

osana investointia. Mikäli purkukustannukset siirrettäisiin operatiivisiin kustannuksiin, tulee operatiivisten kulujen sallittua tasoa nostaa niiden määrällä.

Nylander Magnus
Porvoon Sähköverkko Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Lammaisten Energia käyttää mahdollisuuttaan lausua valvontamenetelmien vahvistuspäätösluonnoksista ja toimittaa Energiavirastolle erillisen ei-julkisen yhtiökohtaisia vaikutuksia käsittelevän liitteen.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Kivikko Kimmo
Lammaisten Energia Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Jylhän Sähköosuuskunta kiittää mahdollisuudesta lausua vahvistuspäätösluonnoksesta jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoille 2024-2027 ja 2028-2031.

Osuuskunta on kustannustehokkaalla verkkoliiketoiminnalla aina pyrkinyt siihen, että se pystyisi tarjoamaan asiakkaille edullisia siirtohintoja. Olemme investoineet jakeluverkkoon määrätietoisesti niin kuin muutkin verkkoyhtiöt, että saavutetaan asiakkaille toimitusvarmuutta, hyvää sähkön laatua ja mahdollisimman edullisia palveluita. Siihen vanha malli on antanut mahdollisuuden ja sen kohtuullisuutta on energiaviranomaisten taholta valvottu. Osuuskunnan edellisten valvontajaksojen alijäämät ovat menneet asiakkaiden eduksi.

Ollaanko mahdollisesti tekemässä liian hätiköityjä ja verkkoyhtiöiden liiketoiminnan kannattavuuden kannalta merkittäviä negatiivisia päätöksiä?

Nyt lausunnolla olevassa luonnoksessa verkko-omaisuuden määrittämisperiaatteet tulevat heikentämään radikaalisesti verkkoyhtiömme investointikykyä ja toimintaedellytyksiä seuraavilla valvontajaksoilla. Eli pidemmällä aikavälillä jälleenhankinta-arvon ja nykykäyttöarvon arvostuksen merkittävä pudotus johtaisi tilanteeseen, jossa osuuskunnalla ei olisi riittävää rahoitusta tehdä tarvittavia korvausinvestointeja, kun jälleenhankinta-arvosta laskettu tasapoisto ei riitä kattamaan korjausinvestointeja.

Nykyisiin määrittämisperiaatteisiin mielestämme ei tulisi kajota.

Haluaisimme vielä tuoda esille sen, että Energiaviraston kokonaisuudessaan verkkoyhtiöille muodostamat velvoitteet ovat kasvaneet jatkuvasti ja nyt ollaan näiden vahvistuspäätösluonnosten mukaan lisäämässä työkuormaa merkittävästi. Suuri osa tuosta työstä olisi täysin tuottamatonta. Tässä ja tulevassa toimintaympäristössä meillä ja varmasti monella vastaavalla pienellä yhtiöllä ei ole varaa ja resurssia siihen. Vähäiset resurssit kun pitäisi kohdistaa tuon sijaan tehostamiseen ja tuottavaan työhön.

Jukka Ylitalo, toimitusjohtaja

Jylhän Sähköosuuskunta

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Ylitalo Jukka
Jylhän Sähköosuuskunta

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Lausuntopalvelu / kirjaamo@energiavirasto.fi

Lausuntopyynnön diaarinumero: 3171/040300/2023

FORTUM OYJ:N LAUSUNTO KUULEMISEEN KOSKIEN VAHVISTUSPÄÄTÖSLUONNOSTA SÄHKÖN JAKELU-VERKKOYHTIÖIDEN VALVONTAMENETELMIKSI VALVONTAJAKSOILLA 2024-2027 JA 2028-2031

Fortum Oyj kiittää mahdollisuudesta toimittaa lausunto Energiaviraston kuulemiseen koskien vahvistuspäätösluonnosta. Lausuntomme keskittyy pääosiltaan tarkastelemaan ehdotettuja valvontamenetelmiä sähkön jakeluverkkojen ja lämmityssektorin, erityisesti kaukolämmön, sektori-integraation näkökulmasta, jolla pyritään nopeuttamaan Suomen hiilineutraalisuustavoitteiden saavuttamista ja energiatehokkuuden parannuksia kustannustehokkaasti. Kannatamme Energiaviraston tavoitteita kehittää sähkön jakeluverkkotoimintaa kohti energiamurroksen mahdollistavaa toimintaa, kokonaistehokkuutta ja joustavuutta. Tällöin tulee ennen muuta huomioida, että sähköverkkojen investointikyky ja kannustimet sen lisäämiseen eivät muodostuisi energiamurroksen pullonkaulaksi.

Lämmityssektorin, teollisuuden ja muun yhteiskunnan voimakkaasti sähköistyessä kuluvan vuosikymmenen aikana sähkön jakeluverkkojen kapasiteetin lisäykseen ja toimitusvarmuuteen kohdistuu merkittäviä ja entistä suurempia haasteita. Esimerkiksi Espoossa nykyinen sähkön jakeluverkon kehittämissuunnitelma, jota toki päivitetään jatkuvasti, on ennakoanut noin 85 %:n huipputehon lisäystarvetta vuoteen 2025 ja noin 116 %:n lisäystarvetta vuoteen 2035 mennessä, mikä johtuisi pitkälti kaukolämmön hiilineutraalisuustavoitteiden lunastamisesta ja muusta sähkön käytön kasvusta.

Ennuste sähkönkulutukselle Suomessa vuoteen 2030 toimitetaan erillisessä dokumentissa.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Ehdotamme, että sähkön KJ-verkon liittymisjohdot voitaisiin sisällyttää sähköverkkoyhtiön sitoutuneeseen pääomaan varsinkin silloin, kun kyse on sähköverkon kuluttaja-asiakkaista. Tämän mahdollistamiseksi tarvittaneen Energiaviraston sähköliittymiä koskevien nykyisten ohjeistusten ja periaatteiden päivittämistä.

Ehdotettu menetelmäluonnos sisältää useita muuttujia, joiden vuoksi sähkön jakeluverkkojen investointitoiminnan kannattavuus heikentyisi nykyisestä. Fortumin näkökulmasta tällä voisi toteutuessaan olla merkittäviä viivyttyviä vaikutuksia kaukolämmön, teollisuuden ja liikenteen näköpiirissä olevaan ja vedyntuotannon vaatimaan sähköistymiseen. Erityinen tarve tähän on kaukolämpöliiketoiminnan Espoon Clean Heat -investointiohjelmalla. Olisi ensiarvoisen tärkeää, että esitetty valvontamalli mahdollistaa ja kannustaa sähköverkkojen tulevat investoinnit suomalaisen yhteiskunnan kehittämiseen ja eri asiakasryhmien jo toteutuksessa olevien tarpeiden ja sähköistymisinvestointien palvelemiseen.

KJ-verkon rooli yhteiskunnan sähköistämisessä erityisesti tiheään asutuilla alueilla on niin merkittävä, että sähkön jakelujärjestelmän kokonaisoptimoinnin kannalta olisi ensiarvoisen tärkeää varmistaa sähköverkkoyhtiöille riittävä päätäntävalta ja vastuu siitä, miten KJ-verkot kokonaisuudessaan (liityntäjohdot mukaan lukien) kannattaa huomioida sähköverkon pitkän ja keskipitkän aikavälin kokonaissuunnitelmassa ja toteutuksessa.

Käsityksemme mukaan tämä onnistuu parhaiten siten, että sähköverkkoyhtiö omistaa myös KJ-verkon liittymisjohdot, joiden taakse kehittyy nyt ja jatkossa eri toimijoiden keskisuurista sähkötehoista riippuvaa tuotantoa ja sähkön käyttöä. Näin verkkoyhtiöllä on mahdollisuudet taata riittävä kapasiteetti ja palvelut sähköverkon asiakkaille eri tilanteissa sähkön tarpeen kasvaessa voimakkaasti. Tällä hetkellä tilanne on epäselvä erityisesti, kun ensimmäinen liittymäasiakas on merkittävä sähkön kuluttaja ja samalla lämpöenergian tuottaja.

Sähköjärjestelmän kehittämisen kustannustehokkuus toteutuu parhaiten, koska verkkoyhtiöillä on suuremman investointivolyymin turvin vahva neuvotteluvoima koskien myös liittymisjohtoja. Näin voitaisiin välttää myös ennenaikaiset korvausinvestoinnit, koska sähköverkon arkkitehtuuri on suunniteltu alusta alkaen palvelemaan useita eri toimijoita. Uskomme, että tämä kannustaa parhaiten uusiutuvan energian investointeja sekä muuta yhteiskunnan sähköistymistä kuten suuritehoiset sähköauton latausasemat, isot lämpöpumput, jne.

KJ-verkkojen rooli tulevaisuuden yhteiskunnassa on merkittävä useilla eri tavoilla:

- Luotettava ja tehokas sähkönjakelu: KJ-verkot mahdollistavat sähkön jakelun suurjänniteverkoista loppukäyttäjille, mukaan lukien asuin-, kaupalliset ja teolliset asiakkaat. KJ-verkot takaavat luotettavan ja tehokkaan sähkönkulun, minimoiden siirtohäviöt ja jännitteen laskut.
- Lämmityksen ja liikenteen sähköistäminen: Tulevaisuuden yhteiskunnassa korostetaan sähköistämistä kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi. KJ-verkot ovat avainasemassa sähköistämisen tukemisessa eri sektoreilla, kuten lämmityksessä ja liikenteessä. Ne tarjoavat tarvittavan infrastruktuurin sähkön jakeluun sähkölämmitysjärjestelmille, sähköautojen lataukselle ja muille sähköistetyille sovelluksille kuten sähkökattilat ja teollisen mittakaavan lämpöpumput, jotka myös mahdollistavat erilaisten hukkalämpöjen hyödyntämisen kaukolämmössä.

- Uusiutuvan energian integrointi: Siirryttäessä yhä enemmän puhtaampien ja kestävämpien energialähteiden käyttöön, KJ-verkot ovat tärkeässä roolissa kaukolämmön tuotannon sähköistämisessä ja muun uusiutuvan energiantuotannon integroinnissa. Nämä verkot helpottavat aurinkovoimaloiden, tuulivoimaloiden ja muiden hajautettujen energialähteiden liittämistä verkkoon, mahdollistaen uusiutuvan energian tehokkaan hyödyntämisen.
- Hajautettu energiantuotanto: KJ-verkot mahdollistavat hajautetun energiantuotantojärjestelmän kehittämisen. Kasvavan hajautetun energian kuten kattoaurinkopaneelien ja paikallisten energiavarastojen myötä KJ-verkot voivat mahdollistaa sähkön kaksisuuntaisen virtauksen, jolloin kuluttajat voivat sekä kuluttaa että toimittaa sähköä verkkoon. Tämä edistää energiariippumattomuutta, huoltovarmuutta ja joustavuutta.
- Sähköajoneuvojen latausinfrastruktuuri: Sähköajoneuvojen yhä laajempi käyttöönotto edellyttää vahvan latausinfrastruktuurin kehittämistä. KJ-verkot voivat tukea sähköautojen latausasemien asentamista niin julkisiin tiloihin kuin asuinalueillekin. Ne tarjoavat tarvittavan teho- ja vakauskapasiteetin nopealle sähköajoneuvojen lataukselle.
- Älyverkon integrointi: KJ-verkot muodostavat tärkeän osan kehittyvää älyverkon infrastruktuuria, esimerkkinä dynaamiset liittymät. Kehittyneen mittauksen, antureiden ja automaatioteknologioiden avulla nämä verkot mahdollistavat sähkönjakelun reaaliaikaisen seurannan ja hallinnan. Tämä helpottaa kysyntäjouston monipuolista käyttöönottoa, vikojen havaitsemista, kuormituksen tasapainotusta ja energiankulutuksen optimointia, mikä johtaa parannettuun verkon kokonaistehokkuuteen ja luotettavuuteen.
- Kestävyys ja sähkön laatu: KJ-verkot edistävät sähköverkon kestävyyttä. Jakamalla jakeluverkko pienempiin osiin ne pystyvät eristämään vikoja ja minimoimaan katkosten vaikutuksen. Lisäksi nämä verkot auttavat ylläpitämään sähköntuotannon laatua säätämällä jännitetasoja, vähentämällä tehovaihteluja ja lieventämällä mm. reaktiivisen tehon ongelmia.

Kohtuullinen tuottoaste

Laatukannustin

Ehdotamme, että sääntelymenetelmään lisätään nykyisen laatukannustimen luonteinen kannustin taajuuden hallintaan. Tämä voisi olla joko toisena laatukannustimen komponenttina tai vaihtoehtoisesti osana joustokannustinta. Kannustimen kehitys ja käyttökustannukset jakeluverkkoyhtiö voisi sisällyttää läpilaskutettaviin eriin 7. valvontajaksolla. Vaikka taajuuden hallinta on perinteisesti kuulunut pääosin Fingridin tehtäväkenttään, pidämme tärkeänä, että taajuuden hallinnan näköpiirissä olevia haasteita otettaisiin valvontamallissa huomioon myös KJ-verkkojen vastuissa. Tähän liittyviä tarkempia ohjeistuksia tulisi jatkokehittää uuden valvontamallin toteutuksen myötä.

Sähkön jakeluverkkojen taajuuden hallinta tulee olemaan keskeisessä roolissa sähköverkkojen vakauden ja toimivuuden varmistamisessa. Tulevaisuudessa jakeluverkkojen taajuuden vaihteluihin vaikuttavat yhä moninaisemmat tekijät, erityisesti kaukolämpö- ja koko energiasektorin muutokset kohti uusiutuvaa energiaa, sähköautojen kasvava kuorma ja yhteiskunnan muu, erityisesti teollisuuden suunnitteilla oleva sähköistyminen.

Kaukolämmön tuotannon sähköistyminen sekä tuuli- ja aurinkovoiman nopeasti kasvava tuotanto vaikuttavat sähköverkkojen toimintaan. Nämä tuotantomuodot ovat vaihtelevia ja epäsäännöllisiä, mikä edellyttää sähköverkolta lisää joustavuutta ja nopeaa reagointikykyä tasalaatuisen sähkön jakelussa sekä taajuuden hallinnassa.

Ennuste sähkön tuotannolle Suomessa vuoteen 2030 toimitetaan erillisessä dokumentissa.

Tehostamiskannustin

Investointikannustin

Innovaatio- ja joustokannustimet

Ehdotamme, että dynaamisesti hinnoiteltu sähköliittymä voisi toimia osana uutta joustokannustinta.

Energiavirasto ehdottaa, että joustokannustimen kustannuksista korkeintaan 1 % voitaisiin sisällyttää 7. valvontajaksolla (2024-27) läpilaskutettaviin eriin. Pääpaino olisi joustoratkaisujen kehittämisessä. Edelleen ehdotetaan, että korkeintaan 2 % voitaisiin sisällyttää 8. valvontajaksolla (2028-31) läpilaskutettaviin eriin. Pääpaino olisi joustoratkaisujen käyttöönotossa.

Espoon kaukolämmön hiilineutraalisuustavoitteiden suunniteltu saavuttaminen edellyttää sähkön siirtokapasiteetin nopeaa vahvistamista suurista kuormien lisäyksistä johtuen. Vaihtoehtoisena ratkaisuna verkkoinvestointien toteuttamisen ohella voisi toimia sähköverkon dynaamisesti hinnoiteltu liittymä edellyttäen, että myös sähköverkkoyhtiö voi sen toteuttaa riittävän kannattavasti. Espoossa dynaamisesti hinnoiteltua liittymää on jo konseptoitu ja kehitetty, joten pääpaino 7. valvontajaksolla tulisi olla jo pilotoinnissa ja käyttöönotossa.

Dynaamisesti hinnoiteltu liittymä ohjaa verkon kuormia verkon kannalta hiljaisille tunneille. Kaukolämmön sähköistymisen edetessä tarve on suurille kuormille kuten sähkökattilat ja teollisen mittakaavan lämpöpumput. Esimerkiksi Espoossa tietyillä alueilla sähköverkon kapasiteetti ei ole riittävä suuritehoisen sähkökattilan käyttöönotolle, mikäli kattilaa käytettäisiin tasakuormalla vuorokauden ympäri, vaan sähköverkosta muodostuu tuotannon pullonkaula. Ratkaisu olisi dynaamisesti hinnoiteltu sähköliittymä, jossa sähköverkon asiakkaan kannalta palvelutaso on alempi kuin jos kapasiteettia olisi riittävästi.

Koska lisääntyvä sähköverkon volyymi suoraviivaisesti johtaa tariffien alenemiseen eikä siten lähtökohtaisesti luo sähkön jakeluverkkoyhtiölle riittäviä kannustimia tarjota dynaamista liittymää, Energiavirasto voisi hyväksyä em. syistä johtuvaa säännellyn liikevaihdon menetystä osittain tai kokonaan sisällyttämisen osaksi joustokannustimen läpilaskutettavia eriä.

Dynaamisesti hinnoiteltu liittymä voisi nopeuttaa kaukolämmön hiilineutraalisuustavoitteiden saavuttamista ja tarvittavia investointeja. Kaikki asiakkaat hyötyvät pitkällä tähtäimellä, kun verkkoon kytketään lisää kuormia, jotka nykyisellä verkko-omaisuudella on mahdollista siirtää. Yhteiskunta ja asiakkaat hyötyvät hiilineutraalista kaukolämmöstä. Asiakkaat hyötyvät lisäksi siitä, että sähköverkon tarvitsemia investointeja voidaan joko korvata tai lykätä eteenpäin osana joustokannustinta.

Yhteiskunnan sähköistyessä sähköverkon pitkän tähtäimen suunnitelma tulee olemaan entistä tärkeämmässä roolissa. Monilla alueilla on kuitenkin vielä epäselvää, miten tulevaisuuden kaupunkirakenne muotoutuu ja minne sijoittuvat suuritehoiset sähköautojen latausasemat, suuren tehon vaativat lämpöpumput tai sähkökattilat. Joustokannustimen avulla saamme lisää aikaa tarkempaan sähköverkon investointisuunnitteluun, jolloin sähköverkkojen kokonaisarkkitehtuuri tulee paremmin ja tarkemmin suunniteltua sekä optimoitua asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeita vastaavaksi.

Muuta

-

Korhonen Harri
Fortum Oyj

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Harju Elekter on ollut mukana sähköverkkojen kehityksessä vuodesta 1968 ja tarjonnut ratkaisuja verkon turvallisuuden ja toimintavarmuuden kehittämiseen.

Edessä hahmottuvat muutokset energian käytön tarpeissa tulevat vaatimaan merkittäviä muutoksia myös sähköverkkojen rakenteessa ja uusien teknologioiden käyttöönottoa.

Energiamurroksen vaikutuksesta sähkön kulutus tulee seuraavien vuosikymmenien aikana kasvamaan merkittävästi, tämä lisää olennaisesti sähkönjakeluverkkoon kohdistuvia investointitarpeita mahdollistamaan tarvittavan kapasiteetin noston ja luotettavan energiansiirron.

Olemme huolissamme siitä, että suunnitellut valvontamenetelmän muutokset heikentävät verkkoyhtiöiden investointihalukkuutta ja heikentävät siten olennaisesti Suomen energiavarmuutta ja siirtymistä kohti vihreän energian käyttöä.

Lisäksi sääntely-ympäristön muutokset heikentävät Suomen mainetta hyvänä ja vakaana sijoitusympäristönä erityisesti ulkomaisten sijoittajien silmissä, millä voi olla merkittäviä seurauksia muihin vihreän energian siirtymän edellyttämiin investointeihin.

Kunnioittavasti,

Harju Elekter Oy

Ville Tamssi

Myynti- ja markkinointijohtaja

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Penttilä Anne
Harju Elekter Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Pohjanmaan kauppakamari kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024–2027 ja 2028–2031.

Pohjanmaan kauppakamarilla on huoli siitä, että Energiaviraston kuultavana olevat valvontamenetelmät tarkoittavat merkittävää muutosta valvontamenetelmiin suhteessa nykyisiin valvontamenetelmiin ja heikentävät rajusti sähkön jakeluverkkoyhtiöiden kykyyn investoida sähköverkkoon. Vakaa ja ennakoitava toimintaympäristö on näin isojen ja kauaskantoisten investointien elinehto. Suomessa investoidaan parhaillaan merkittävästi uusiutuviin energiamuotoihin ja investoinnit ovat riippuvaisia verkkojen kehittämisestä ja investoinneista.

Suomi on vihreän siirtymän eturintamassa ja uusiutuvan energian saatavuus sekä energian ennakoitava hinta ovat tuotannollisten investointien näkökulmasta yksi suurin houkutin investoida Suomeen. Suomeen on investoitu ja tullaan investoimaan ennennäkemätön määrä sekä energiantuotannon että raskaan teollisuuden investointeja, joita ei tällä uudistuksella saa vaarantaa ja näin hidastaa vihreän siirtymän etenemistä. Näillä investoinneilla on kansantaloudellisestikin merkittävä vaikutus hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitämisessä. Suomi on ollut tähän asti kansainvälistenkin investoreiden kannalta turvallinen ja vakaa maa tehdä investointeja. Esitetyt muutokset ovat niin merkittäviä, että ne voivat heikentämään Suomen mainetta vakaana investointiympäristönä ja sillä voi olla laajempiakin vaikutuksia kansainvälisten sijoittajien kiinnostukseen tehdä investointeja Suomeen.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Erkkilä Paula
Pohjanmaan kauppakamari

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Kiitos mahdollisuudesta lausua vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024–2027 ja 2028–2031. Vatajankoski Sähköverkko toimittaa Energiavirastolle erillisen luottamuksellisen vaikutusten arvioinnin esitetyn valvontamallin arvioiduista vaikutuksista yhtiöllemme.

Olemme pyrkineet kommenteissamme kuvaamaan arvioimiamme valvontamenetelmän vaikutuksia sekä yleisesti että oman yhtiömme näkökulmasta.

Verkon investointisuunnittelu on yhtiössämme perustettu vakaalle valvontamallille. Jälkikäteen tehtävät heikennykset sallitun tuoton laskentaan syövät pohjaa verkon pitkän aikavälin suunnittelulta.

Sähkön siirron hinnoittelu on yhtiössämme haluttu pitää kohtuullisena, olettaen että yhtiöllämme on mahdollisuus kerätä investointeihin tarvittavat varat pitkäjänteisesti. Nyt ehdotetuilla muutoksilla valvontamalliin rangaistaan niitä yhtiöitä, jotka eivät ole keränneet valvontamallin sallimaa maksimaalista tuottoa, vaan suunnitelleet hinnoittelua pitkällä aikavälillä.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Verrattuna tähän saakka sovellettuihin arvostusperiaateisiin, ehdotetut muutokset vähentäisivät rajusti sähköverkkomme jälleenhankinta- ja nykykäyttöarvoa, kuten Energiavirasto on omassa vaikuttavuusarvioinnissaankin todennut.

Korkean investointitarpeen takia yhtiö joutuu velkaantumaan merkittävästi lisää ja / tai toiminnasta ei ole mahdollista tulouttaa omistajille laskentamallin edellyttämää sallittua tuottoa. Vihreästä siirtymästä aiheutuvat investointitarpeet saattavat olla tämänhetkisiä arvioita merkittävästi suuremmat, kasvattaen rahoitustarvetta.

Rahoittajien näkökulmasta yhtiön luottokelpoisuus heikkenee verkon arvon laskiessa ja liiketoiminnan alhaisempien tuottonäkymien vuoksi. Valvontamallin muutos lisää tempoilevuutensa vuoksi toimialariskiä rahoittajien näkökulmasta. Näin ollen lainarahoituksen kustannukset tulevat nousemaan ja saatavuus heikkenemään.

Kohtuullinen tuottoaste

Suunniteltu muutos johtaisi yhtiömme osalta tilanteeseen, jossa siirtohintoja tulisi nostaa kymmeniä prosentteja nopealla aikataululla, valvontamallin muutosten aiheuttamien pidemmän aikavälin taloudellisten tappioiden minimoimiseksi. Huomionarvoista on, että verkkomme topologian takia siirtohinnat alueellamme ovat jo nyt merkittävästi valtakunnan keskitason yläpuolella.

Siirtohinnan korotuksista huolimatta tuottopohjan rapautuminen johtaa lähivuosina tilanteeseen, jossa lisäinvestointeja ei ole mahdollista rahoittaa asiakkailta kerättävillä tuloilla, koska tuottopohjan heikkeneminen johtaa ylituottoihin. Melko optimistisillakin arvioilla (riskittömän korkotason säilyminen n. 3 % tasolla) tällainen tilanne saattaa olla edessä nyt lausunnolla olevien valvontajaksojen kuluessa. Mikäli riskittömän koron taso laskee kuten tällä hetkellä vaikuttaa, siirtohintoja saatetaan joutua laskemaan tilanteessa, jolloin investointitarve on edelleen suuri, johtaen lisävelkaantumiseen.

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Tehostamiskannustimen laskentaan sovellettu laskentamalli rankaisee haja-asutusalueiden jakeluverkkoyhtiöitä, joilla ei ole ollut rahallisia ja verkkoalueen topologiasta johtuvia mahdollisuuksia tehdä merkittäviä investointeja maakaapelointiin, jolloin myrskyjen aiheuttamat lisäkustannukset samoin kuin verkon ylläpitoon kohdentuvat kustannukset ovat vertailutasoa korkeampia.

Investointikannustin

Investointikannustimen vaikutus sallitun tuoton laskelmassa kääntyy negatiiviseksi, vanhan verkko-omaisuuden tasapoistojen pienentyessä esitetyn muutoksen myötä. Tämä johtaa siihen, että todelliset kirjanpidon poistot tulevat olemaan vanhan verkko-omaisuuden osalta Energiaviraston

laskennan mukaisia tasapoistoja suuremmat. Valvontamallin muutos johtaa siis jälkikäteen tilanteeseen, jossa investointivaiheessa tehdyn päätöksen perusteet muutetaan jälkikäteen.

Investointikannustimen vaikutus oli jo vuoden 2022 komponenttihinnoilla lähes merkityksetön, jota tilannetta suunniteltu muutos heikentää entisestään.

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Lopputulena voitaneen todeta, että ainakin kaltaisellemme maaseutualueilla toimivalle verkkoyhtiölle toimitusvarman verkon rakentamiseen vaadittavat investoinnit ovat niin merkittävät, että mikäli ne kokonaisuudessaan olisi toteutettu ja investointikustannukset peritty asiakkailta, siirtohintojen taso olisi kestävä. Koska yhtiömme on pyrkinyt säilyttämään alueen elinkeinoelämän ja asukkaiden toimintaedellytykset suunnittelemalla sähkön siirron hinnoittelua pitkäjänteisesti, tulee uusi malli toteutuessaan johtamaan tilanteeseen, jossa yhtiöllä ei ole mahdollisuuksia rahoittaa vihreän siirtymän ja toimitusvarman sähköverkon edellyttämiä investointeja, yhtiö velkaantuu merkittävästi lisää ja / tai yhtiön omistajille ei pystytä tulouttamaan sijoitetulle pääomalle tuottoa.

Johtopäätöksenä toteamme, että esitetty valvontamalli vesittää pidemmällä aikavälillä ainakin pienten haja-asutusalueilla toimivien sähköverkkoyhtiöiden toimintaedellytykset.

Poussa Jussi
Vatajankoski Sähköverkko Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkö- ja maakaasuverkkotoimintojen valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024-2027 ja 2028-2031.

Kiitämme mahdollisuudesta lausua vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 – 2031.

Pohjois-Suomen verkkoyhtiöille tyypillisiä piirteitä ovat laaja harvaan asuttu jakelualue ja verkkopituus asiakasta kohti on suuri. Tämä tarkoittaa, että toimitusvarmuusinvestointeja tehdään vielä pitkään ensi vuosikymmenelle saakka. Nyt esitetyt muutokset valvontamenetelmiksi vaarantavat kehittämissuunnitelmien mukaiset investoinnit toimitusvarman sähköverkon rakentamiseksi sekä vihreän siirtymän edistämiseksi.

Lapissa on vielä tuhansia kilometrejä metsässä kulkevia ilmajohtoja, joiden vian korjaukseen tarvitaan riittävästi osaavaa työvoimaa. Mikäli vuosittaiset investointitasot tippuvat merkittävästi, heijastuvat muutokset väistämättä myös sähköverkkojen rakentamis- ja kunnossapitopalveluita tarjoaviin yrityksiin. Samalla, kun jakeluverkkoyhtiöiltä viedään taloudelliset mahdollisuudet investoida, joutuvat niiden palveluntarjoajat sopeuttamaan toimintaansa mm. henkilöstöresursseja leikkaamalla. Tämä johtaa tilanteeseen, että vian korjaus- ja kunnossapitoresurssien määrä tippuu, joka näkyy viime kädessä asiakkaiden sähkön laadun heikentymisenä.

Merkittävimmät esitetyt muutokset koskevat verkon arvon määrittämisperiaatteiden muuttamista sekä kohtuullisen tuottoasteen määrittämisperiaatteiden muuttamista. Näin merkittävien muutosten esittäminen vain kaksi ja puoli kuukautta ennen seuraavien 8 vuoden valvontamenetelmien vahvistamista on kohtuutonta. Vaikutusarviointimme perusteella muutokset

yksittäisen yhtiön verkon jälleenhankinta- sekä nykykäyttöarvoon ovat kymmeniä prosentteja. Vastaavasti vaikutusarvioinnin perusteella vaikutus vuosittaiseen kohtuulliseen tuottotasoon pienentää tuottotasoa yli kolmanneksen verrattuna tilanteeseen, jossa muutoksia malliin ei olisi tehty. Kahden valvontajakson ajalta vaikutusten yhteenlaskettu suuruusluokka vastaisi vuosittaista verkkoliiketoiminnan liikevaihtoa.

Maaseutumaisten verkkoyhtiöiden lisäksi vaikutukset pienille kaupunkiyhtiöille ovat merkittäviä. Vuonna 2013 voimaantulleen sähkömarkkinalain toimitusvarmuusvaatimukset eivät käytännössä lisänneet yhtiöiden investointitasoja, joiden kaapelointiaste oli valmiiksi suuri. Energiaviraston esittämässä uudessa mallissa verkko-omaisuus oikaistaan investointivuosiakohtaisilla jäädytetyillä yksikköhinnoilla, eli koko verkko-omaisuutta ei uudelleenarvoteta tuoreimmilla yksikköhinnoilla, vaan sovellettava yksikköhinta riippuu komponentin investointivuodesta. Vanha massa lasketaan soveltaen vanhoja valvontatietoja yksikköhintoineen vuoden 2011 loppuun saakka, jonka jälkeen vanhempien investointien arvottamiseen yksikköhintoja korjataan elinkustannusindeksillä taaksepäin kuvaamaan tarkemmin investointihetken kustannustasoa. Tämä muutos tarkoittaa, että kaupungissa sijaitsevan vanhan toimivan kaapeliverkon arvo romahtaisi, eikä pienevillä tasapoistoilla ole mahdollisuutta rahoittaa korvausinvestointeja.

Lausunrossamme toivomme etenkin seuraavia muutoksia, jotka takaisivat jakeluverkkoyhtiöiden toimintamahdollisuudet jatkossakin.

- 1) Koko verkko-omaisuuden määrittäminen voimassa olevien yksikköhintojen perusteella
- 2) Aktivoitujen purkukustannusten huomioiminen verkko-omaisuudessa

Pohjois-Suomen verkkoyhtiöiden puolesta,

Iin Energia Oy

Kemin Energia ja Vesi Oy

Koillis-Lapin Sähkö Oy

Muonion Sähköosuuskunta

Rovakaira Oy

Tervolan Energia ja Vesi Oy

TLS Verkko Oy

Tornion Energia Oy

Tunturiverkko Oy

Marko Haaranen

kehitysjohtaja

Rovakaira Oy

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Haaranen Marko
Rovakaira Oy - Pohjois-Suomen verkkoyhtiöt

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Turku Energia Sähköverkot Oy yhtyy toimialajärjestöjen kaupunkiverkkoyhtiöiden KV11-ryhmän, Energiakaupungit ry:n ja Energiateollisuus ry:n lausuntoihin, joissa on erittäin hyvin kuvattu ongelmia ja puutteita lausuttavana olevassa päätösehdotuksessa esiin tulleisiin muutoksiin erityisesti verkon arvostuksessa. Näkökantamme mukaan päätösehdotuksen mukaisessa valvonnassa sähkömarkkinalain esitöiden mukaisten verkkoyhtiön kolmen perustoiminnallisuuden (verkkopalvelun tuottaminen, korvausinvestointien tekeminen ja kohtuullisen tuoton aikaansaaminen omistajalle) yhtäaikaisten toteuttaminen muuttuu mahdottomaksi.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Viittaamme edelleen toimialajärjestöjen lausunnoissaan esittämiin epäkohtiin verkon arvostuksen muutoksissa ja niissä esiin tuotuun ongelmaan verkon uudisrakentamisen rahoittamisessa. Vanhan verkon arvon alentaminen merkittävästi alle todellisen käyttöarvon ohjaa toimimaan kansantaloudellisesti ajatellen väärällä tavalla. Esimerkiksi Suomen ensimmäisen kantaverkkojohdon päätepisteen Koroisten sähköaseman (rakennettu 1928) arvo on valvontamallissa nykyarvossa ja tasapoistossa käytännössä nolla, joten sen viereen olisi valvontamallin perusteella järkevää rakentaa uusi sähköasema. Juuri kun olemme asemarakennusta peruskorjanneet lähes miljoonalla eurolla, jotka eivät ole uudessa eikä nykyisessä mallissa lisänneet verkon arvoa mitenkään. Ehdotetun mallin tasapoistoilla aseman ylläpito ei ole mahdollista, vaikka se kansantaloudellisesti olisikin kannattavaa.

Esimerkkimme osoittaa millaisia vakavia puutteita valvontamallissa on ollut nykyiselläänkin ja ehdotetussa mallissa puutteet muuttuvat entistä suuremmiksi. Käytännön esimerkkinä verkkoyhtiömme päämuuntajien jälleenhankinta-arvo laskee 47 prosenttia verrattuna vuoden 2022 lopun tilanteeseen.

Verkostoyksiköiden kehitys on ollut pääosin myönteistä. Yksiköt ovat tarkentuneet ja yleisesti ottaen kuvaavat paremmin eri toimintaympäristöjen kustannuseroja. Tarkennukset eivät vain ole yltäneet kaikkiin komponenttiryhmiin ja lisäksi kaikkien yksiköiden hinnat eivät vastaa kaupunkiympäristön todellisia kustannuksia. Ehdotamme olosuhdetekijöiden käyttöönottoa nyt huomioitavien komponenttien lisäksi jakokaappien ja muuntamoiden yksikköhintoihin.

Käytännön esimerkkinä yksikköhintojen vinoumasta markkinahintoihin suhteutettuna esitämme päämuuntajien nykyiset markkinahinnat, jotka käytännössä ovat moninkertaiset yksikköhintoihin verrattuna tällä hetkellä.

Verkon rakentamiseen saadut tuet kohdassa on ymmärryksemme mukaan viraston tarkoitus ollut kohdistaa sääntely EU:lta, Suomen valtiolta tai muulta viranomaistaholta saatuun tukeen, joilla mahdollistetaan kyseisen kohteen toteutus. Ehdotukseen on lisätty maininta, etteivät asiakkaiden pyynnöstä tehdyt linjasiirrot ole tukia. Päätoisehdotukseen on kuitenkin jätetty tälle vastainen kirjaus ”Lähtökohtaisesti kyse on aina tuesta, jos jokin taho osallistuu suoraan verkonhaltijan rakentamiskustannuksiin.” Kyseinen kirjaus tulisi poistaa ja ilmaista yksilöidysti pelkästään ne tapaukset, milloin tuki on huomioitava verkkotoiminnassa. Maininta asiakkaiden pyynnöstä tapahtuvista siirroista on liian rajallinen, sillä pyyntöjä tulee merkittäviä määriä kuntien puolelta kaavoituksen ja liikenneväylien rakentamiseen liittyen. Myös Väylävirasto on erityisesti tällä hetkellä verkkoalueellamme merkittävä verkkojen siirtäjä. Jos tällaiset siirrot ja/tai yhteiset rakennuskohteet eri infratoimijoiden kesken laskettaisiin tueksi, niin verkonhaltijoiden verkkotietojärjestelmiin pitäisi kehittää kokonaan uudet koodaustavat, joilla hallittaisiin eri perusteilla siirrettyjä tai yhteistyössä toteutettuja verkon osia. Kohdan tekstin mukaan kaikki tällaiset kohteet pitäisi tunnistaa rakentamishistoriasta nykyisen olevan verkon alueella. Tämä olisi jälleen yksi esimerkki asiasta, jota tehdään vain ja ainoastaan Energiaviraston valvonnan vuoksi ilman mitään mainittavaa hyötyä. Asiasta lausumme erikseen kohdassa Muuta.

Kaapeliojien ympäristöolosuhdealueiden uudelleenmäärittäminen on kannatettavaa sillä se kuvastaa aikaisempaa paremmin todellisia kaivuukustannuseroja eri ympäristöissä. CLC-alueista luopuminen on hyvä ratkaisu.

Toisaalta ojien arvon ja ikätietojen määrittämisessä on selkeitä virheellisyyksiä. Viraston mukaan ojien arvon määrittäminen muuttuu lähemmäs muiden komponenttien käsittelyä. Tähän yhteydessä on mielestämme vaikea perustella menettelyä, jossa uuden ojan kaivaminen poistaa viereisen vanhemman ojan arvon kokonaan. Missään muussakaan komponentissa ei tällaista suoritettua verkkoinvestoinnin arvon nollausta suoriteta sillä perusteella, että viereen rakennetaan toinen vastaava komponentti.

Nyt kun verkon JHA määritetään rakennusvuoden perusteella eikä enää nykyhetken rakennuskustannuksen perusteella, niin myös ojien arvostuksessa tulisi luopua käytännöstä, jossa yhdellä reitillä hyväksytään vain yksi oja. Aikaisemmassa menettelyssä sillä oli jokin loogisesti perusteltavissa oleva peruste (kaikki kaapelit rakennetaan uudelleen yhteen uuteen ojaan), mutta uudessa verkon arvon määrittämisessä tuo peruste on hävinnyt.

Kaapeliojan määräksi tulisi hyväksyä jokainen erillinen eri vuosina tapahtunut tosiasiallinen kaivu. Kun kyseisiä reitillä olevia vanhoja kaapeleita ei pureta, niin miksi niiden oja pitäisi purkaa? Aikaisempien vuosien investointien arvon tulisi säilyä jäädytettynä ennallaan ehdotuksen mukaisessa mallissa. Miksi uuden ojan rakentaminen vähentää jäädytetyn investoinnin arvoa aikaisemmilta vuosilta? Energiavirasto ei esitä esittämälleen pääsäännöstä poikkeavalle periaatteelleen minkäänlaisia perusteita.

Tapauksessa, jossa ojassa olevat kaikki kaapelit poistetaan käytöstä, on ojan purkaminen luonnollisesti tarpeellista.

Edelleen olevien ojien ikämäärittäystä ei virasto ole mitenkään esittänyt. Ainoastaan yhden vuoden arvon muutoksen laskenta on esitetty, mutta ojien koko massan arvon laskentaa ikämäärittäyksiin.

ei ole esitetty. Jos usean kaapelin reitillä oleva oja arvostetaan uusimman kaapelin mukaan, niin ojien keski-ikä on uudempi kuin kaikkien kaapelien keski-ikä, joka tähän asti on ollut ojien arvon määrittämisen perusta. Keski-ikäeroisuuden huomioimista mallissa ei ole esitetty.

Tiedostamme, että kaapeliojien arvonmäärittäminen osana kaapeliverkon kokonaisuutta on vaikea kokonaisuus ja virastolle vieras asia mahdollisten putkitusten hyödyntämisen myötä, mutta periaate, että vaikea asia aliarvostetaan tietoisesti ei pitäisi olla viranomaisen lähtökohta toiminnalle. Kaapeliverkon merkittävä aseman yhteiskunnan toimitusvarmassa sähkönjakelussa tulisi tuoda esiin myös jakeluverkon arvon määrittämisessä sen kustannusta vastaavalla tavalla.

Kohtuullinen tuottoaste

5.2 kohdassa verkkotoimintaan kuulumattomaksi kustannukseksi luetaan komponenttien sijoittamiskorvaukset sillä perusteella, ettei verkonhaltija saa korvauksella mitään vastiketta. Oudoksumme kyseistä kirjausta. Eikö yksityiseltä tai julkiselta kiinteistönomistajalta saatu 50 vuoden sijoitusoikeus muuntamolle, kaapelille tai pylvälle ole vastike, jonka verkonhaltija saa? Ehdotamme kyseinen kohta poistamista määräyksestä tai sen muotoilemista niin, että se selvästi kohdistuu ainoastaan mahdolliseen verkkoyhtiön omistajan perimään markkinahintaa korkeampaan sijoittamiskorvaukseen, joka olisi voitonjaon luonteinen erä. Tällä hetkellä teksti kohdistuu kaikkiin maksettuihin verkon sijoittamiskorvauksiin.

Purkukustannukset ovat näkemyksemme mukaan osa uudelleenrakentamisen investointia. Korkein hallinto-oikeus on päätöksessään (KHO: 2018:67) todennut että purkukustannukset kuuluvat osaksi korvausinvestointeja:

”Vanhan rakennuksen purkukustannuksilla [...] on katsottava olevan yhteys suoraan ja välittömästi nyt kysymyksessä olevaan toimintaan, jossa yhtiöllä on tarkoitus rakentaa purettavan rakennuksen tilalle uudisrakennus. Purkukustannusten on katsottava olevan osa arvonalisäverolain 31 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettua kiinteistöön kohdistuvaa rakennustyötä.”

Ehdotamme purkukustannusten hyväksymistä nykyisellä tavalla investoinniksi tapauksissa, joissa ne kiinteästi liittyvät verkon uudelleenrakentamiseen.

Laatukannustin

Pidämme myönteisenä SJ-verkossa vain odottamattomien katkojen huomioimisen. Odottamattomissa katkoissa myös tulee kaikilla jännitetasoilla huomioida keskeytyksen päättyvän siihen, että varayhteys saadaan käyttöön, vaikka varayhteys tulisi eri jännitetasolta tai eri verkosta.

Puhtaan energian siirtymän myötä verkkoon kytketään hyvin suuritehoisia suur- ja keskijännitteisiä liittymiä, joiden täyden tehon varayhteyden toteuttaminen harvoin toistuvaa odottamatonta tai suunniteltua keskeytystä varten on kansantaloudellisesti kannattamatonta ja johtaa hyvin raskaisiin verkkorakenteisiin. Kuitenkin jakeluverkkoyhtiön kannalta näissä aiheutuvien keskeytysten kustannus laatukannustimen kautta voi aiheuttaa sietämättömän riskin, joka pakottaa kokonaistaloudellisesti tarkastellen mielettömiin investointeihin.

Tehostamiskannustin

Verkkoyhtiöiden velvollisuudet varautua erilaisiin aikaisemmasta poikkeaviin fyysisen turvallisuuden ja sähköjärjestelmän häiriötilanteiden uhkiin ovat lisääntyneet viimeisten vuosien aikana. Nämä toimenpiteet ovat perusteltuja ja tarpeellisia, mutta niiden takia tehostamistavoitteiden saavuttaminen on entisestään vaikeutunut. Lisääntyneet kustannukset tulisi ottaa huomioon valvontamallissa esimerkiksi Kopex-vertailutasossa.

Huomautamme viestiverkkojen osalta kuudennen valvontajakson kustannusten huomioimisen seuraavan jaksolla vertailutasona jättävän huomiotta kustannusten kasvun jaksolta toiselle esimerkiksi lisääntyvien muuntamokaukokäyttöjen kohdalla.

Jos oletetaan menetelmäliitteen tarkoittamat ”verkkotoiminnan kannalta tarpeelliset ja kustannustehokkaat järjestelmäratkaisut” olevan samoja järjestelmiä ja viestiverkkoja kuin aikaisemmillä valvontajaksoilla oikaistuun verkko-omaisuuteen lasketut järjestelmät ja viestiverkot, tällöin on näiden erottaminen vanhoista aktivoinneista vaikeaa niistä investoinneista, jotka eivät suoraan kohdistu kokonaan juuri näihin verkkotoiminnan kannalta tarpeellisiin ja kustannustehokkaisiin järjestelmiin.

Investointikannustin

Pidämme myönteisenä tasapoistojen jatkumisen yli pitoajan olevilla komponenteilla. Kuitenkin järjestelmien ja viestiverkkojen investointien arvostaminen tasearvollaan kohtelee näitä investointeja eriarvoisesti, jos oikaistussa tilinpäätöksessä huomioitavat sumu-poistot loppuvat tasearvon ollessa nollassa. Tällöin pitoajan päässä olevalle järjestelmän uusimiseksi ei ole mahdollista kerätä kohtuullista tuottoa.

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Jotta Suomessa voidaan toteuttaa ajankohtaisia puhtaan siirtymän vaatimia toimenpiteitä, on myös sähköverkkoihin investoitava huomattavasti nykyistä enemmän. Näin on erityisesti kaupunkiympäristöissä, jonne puhtaan energian vaatimat toimenpiteet keskittyvät. Kantaverkkoyhtiö Fingrid on tässä tilanteessa jo aloittanut merkittävät verkon kehittämistoimet ja vastaava investointien kasvattaminen on edessä myös kaupunkiseutujen verkkoyhtiöillä. Turku Energia Sähköverkko Oy:n tapauksessa olemme arvioineet tarvittavan lisäpanostuksen nykyisen investointitason lisäksi olevan noin 100 miljoonaa euroa seuraavan 15 vuoden aikana. Energiaviraston ehdottama valvontamalli estää tämän toteuttamisen.

Valvontamallin ja Energiaviraston muiden raportointivaatimusten jatkuva muuttuminen aiheuttaa verkkoyhtiöille jatkuvaa lisätyötä ja muutoksen hallinnan kustannuksia sekä omassa ympäristössään että tietojärjestelmätoimittajien taholta. Energiavirasto ei mitenkään huomioi päätöksissään paljonko kustannuksia ja ajankäyttöä verkkoyhtiöiden on panostettava vastatakseen viraston

päätöksiin. Yksi viraston päätehtävä on kuitenkin hallita asiakkaiden verkkopalvelumaksujen kohtuullisuutta. Tempoilevilla ja ennustamattomilla toimillaan Energiavirasto toimii vastoin omia tavoitteitaan. Ehdotamme valvontamallin kehitystyöhön pidempää ajanjaksoa nykyisen kolmen kuukauden sijaan ja nykyistä laajempaa sidosryhmäyhteistyötä, jossa erilaisia verkkoyhtiöitä kuultaisiin oikeasti ilman erilaisia väli-instansseja.

Toivonen Tomi
Turku Energia Sähköverkot Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Kajave Oy kiittää mahdollisuudesta lausua Energiaviraston vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkotoimintojen valvontamenetelmiksi. Haluamme viitata myös Energiateollisuuden lausuntoon sekä nostaa seuraavat asiat erityisesti esille.

Jakeluverkkoyhtiöt ovat merkittävässä roolissa mahdollistamassa vihreän siirtymän ja tulevaisuuden yhteiskunnan muutosten toteutumisen paikallisissa olosuhteissa. Verkon kehittäminen ja ylläpito tulee mahdollistaa kokonaisvaltaisesti ja kansantaloudellisesti järkevästi sekä alueelliset erityisolosuhteet riittävästi huomioiden. Valvontamenetelmien ei tule rajoittaa yhtiöiden mahdollisuutta sähköverkkojen kehittämisen suhteen eikä toisaalta liikaa ohjata tiettyihin menetelmiin. Alueellisesti on mahdollistettava eri keinot sähköverkon ylläpidon ja kehittämisen suhteen, muutenkin kuin investoinneilla.

Yhteiskunta on entistä riippuvaisempi sähköverkon toimitusvarmuudesta.

Toimitusvarmuuslainsäädännön siirtymäkausi on puolivälissä eikä siten ole perusteltua eikä oikeudenmukaista muuttaa valvontaperiaatteita kesken siirtymäkauden ehdotetun radikaalisti ja siten asettaa yhtiöitä eriarvoiseen asemaan. Tavoitteena on tehdä toimitusvarmuuden parantamistoimenpiteet mahdollisimman oikea-aikaisesti ja siten minimoida asiakkaille koituva kustannusvaikutus. Samalla mahdollistetaan riittävät resurssit ylläpitämään kriittistä huoltovarmuutta.

Valvontapäätösluonnoksen mukaiset ennakoimattomat, merkittävät ja laajavaikutteiset regulaatiomuutokset haastavat verkon pitkäjänteisen kehittämisen mahdollisuudet strategiselta tasolta alkaen. Infraverkkojen hallintaa ei voida perustaa lyhytjänteisille linjauksille. Lainsäädännön tulee olla vakaata ja ennustettavaa, jotta pitkävaikuttavia investointeja voidaan toteuttaa myös tulevaisuudessa.

Regulaation ohjauksen tulee olla pitkäjänteistä, luotettavaa ja ennustettavaa ja viranomaisen toimintaan on pystyttävä luottamuksensuojan nojalla luottamaan.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Menneet ja tulevat jakeluverkkoinvestoinnit tullaan jatkossa jäädyttämään investointivuoden mukaan. Ennen vuotta 2012 tehdyt investoinnit arvotetaan korjaamalla 2011 vuoden lopun yksikköhintoja elinkustannusindeksillä. Elinkustannusindeksillä arvottaminen romahduttaa verkon vanhimpien komponenttien arvon, sillä käytettäessä elinkustannusindeksiä komponenttien arvostuksessa, verkon vanhimpien (60- ja 70-luvun) komponenttien arvostus on noin 10-20% 2011 vuoden hinnasta. Uudet valvontamenetelmät kannustavat täten vahvasti vanhimman verkon korvausinvestointeihin sen sijaan, että korvausinvestoinnissa priorisoitaisiin kokonaisvaikutuksen kannalta vaikuttavimpia kohteita. Lisäksi vanhimman verkon pitoajan maksimointi kunnossapidollisin toimenpitein on vielä nykyistä kannattamattomampaa.

Sähkömarkkinalain toimitusvarmuusvaatimusten täyttäminen edellyttää verkon teknologista parantamista, esimerkiksi keskijänniteverkon merkittävän maakaapeloinnin suhteen. Teknologinen parantaminen tarkoittaa yleensä keskimääräisesti korkeampia johtopituuskohtaisia kustannuksia. Pienentyvän tasapoiston ja ylipäättään kiristyvän regulaation tilanteessa joudutaan tekemään arvovalintoja verkon teknologisen parantamisen ja kilometrivolyymien suhteen. Verkon teknologisesta parantamisesta tingittäessä verkon kapasiteettitilanteen sekä toimitusvarmuuden kehittäminen hidastuu eikä lain asettamiin vaatimuksiin päästä määräjassa.

Menetelmissä mainitaan purkukustannusten osalta, että ne tulee saattaa tehostamiskannustimen piiriin. Tämän vuoksi purkukustannuksia ei enää huomioitaisi oikaistussa verkko-omaisuudessa. Purkukustannukset ovat olennainen osa verkkoon tehtäviä korvausinvestointeja. Pidämme nykyistä tapaa käsitellä purkukustannuksia perustelluimpana.

o Kajavella poistoero muodostaa merkittävän osan taseen loppusummasta, jolloin poistoeron verovelan poistamisella omasta pääomasta on suuri vaikutus kohtuulliseen tuottoon. Kajave on luottanut siihen, että poistoeron käsittely jatkuu samanlaisena kuin ennenkin ja myös hallitus on tukenut poistoeron käyttämistä mahdollistamalla korotetut poistot vuodesta 2020 alkaen, minkä yhtenä tarkoituksena oli tukea yritysten investointimahdollisuuksia tiukassa koronatilanteessa. Lyhyellä tai edes keskipitkällä aikavälillä Kajavella ei ole mahdollisuutta pienentää kestävästi poistoeron määrää, jolloin yhtäkkinen poistoeron käsittelyn muuttaminen on Kajavelle kohtuuton. Poistoeron käyttämisen tilalla olisi voinut hyödyntää esimerkiksi konserniavustusta, jonka käsittely ei jatkossakaan muutu, jolloin poistoeron kasvattaminen olisi voitu välttää. Kuitenkin valvontamalli ja hallituksen toimet investointimahdollisuuksien tukemiseen kannustivat hyödyntämään poistoeroa, mistä syystä poistoeroa on päädytty käyttämään.

Kohtuullinen tuottoaste

WACC:n parametrimuutokset yhdessä tuottopohjan pienentymisen kanssa johtavat merkittävästi pienempään kohtuulliseen sallittuun tuottoon, joka vie pohjan tehdyiltä investointi- ja rahoituspäätöksiltä. Jatkossa parametrit päivittyvät myös useammin, mikä tekee tulevaisuuden ennustamisesta entistä hankalampaa ja voi johtaa poukkoilevaan hinnoitteluun vuosien välillä, kun nopealla aikavälillä hinnoittelun muuttaminen on käytännössä ainoa ratkaisu ylituoton leikkaamiseen (tai alituoton kiinni kuromiseen).

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

StoNED-mallissa tulisi mielestämme käyttää eri jännitetason verkkopituuksille niiden ylläpitokustannuksia vastaavia painokertoimia, koska muutoin samantyyppisillä ja toisiinsa vertautuvilla eri verkonhaltijoilla on merkittävästi erilainen suhteellinen osuus keskijännite- ja pienjänniteverkkoa. Eri jännitetason verkkojen ylläpitokustannukset eroavat merkittävästi ja on sitä suurempi, mitä suurempi jännite. Ylläpitokustannukset ovat merkittävästi korkeammat 20kV verkossa kuin pienjänniteverkossa.

Operatiiviset kustannukset ja investoinnit eivät ole tasavertaisia vaihtoehtoja. Tämä epätasapainoisuus on ristiriidassa tehostamistavoitteen ja asiakashyödyn kanssa ja hidastaa operatiivisia kuluja vaativien ratkaisujen kehittämistä.

Näkemyksemme mukaan valvontamallin tulisi mahdollistaa ja kannustaa verkkoyhtiötä vaihtoehtoisena keinona investoinneille kasvattamaan operatiivisia kustannuksia, mikäli toimenpiteillä saavutetaan asiakkaille positiivinen kustannusvaikutus. Tämä on erityisen tärkeää toimitusvarmuuden parantamiseen tähtäävissä toimenpiteissä, kuten tehostetun raivauksen (vierimetsien käsittely ja levennetyt johtokadut), ennakoivan viankorjauksen (kuuran kopistelu) ja tehostetun viankorjausvalmiuden ylläpidon mahdollistamisessa. Tällaiset toimenpiteet ovat erityisen käyttökelpoisia ja tärkeitä autioituvilla syrjäseuduilla sekä alueilla missä asiakastiheys on alhainen. Näin vältetään ylisuuret ja väärinkohdistetut investoinnit ja toisaalta varmistetaan syrjäseutujen asiakkaiden tasapuolinen kohtelu.

Investointikannustin

Uusien yksikköhintaperiaatteiden myötä JHA tulee pienentymään rajusti, kun komponentteja ei enää arvosteta uusimmilla yksikköhinnoilla. Tämä johtaa siihen, että pitoaikojen pysyessä samalla tasolla tasapoistojen määrä pienenee. Näin ollen tasapoistojen ja kirjanpidon poistojen erotus pienenee tai muuttuu negatiiviseksi, jolloin kannustimen vaikutus muuttuu negatiiviseksi.

Lisäksi uusissa investoinneissa kirjanpitoarvon ja yksikköhintaisen arvon välinen erotus jaetaan jatkossa puoliksi, mikäli yksikköhintainen arvo on isompi kuin kirjanpitoarvo. Puolikas erotuksesta vähentää suoraan aikaisemmin lasketun tasapoiston määrää, mikä heikentää entisestään investointikannustinta. Koska uudet investoinnit arvostetaan keskimäärin korkeammilla yksikköhinnoilla kuin mitä vanhan verkkomassan jälleenhankinta-arvon laskennassa käytetään, vaikutus on merkittävä. Mikäli verkkoyhtiön uusien kirjanpitoinvestointien summa on suurempi kuin yksikköhintaiset investoinnit, näiden haittavaikutusta ei kuitenkaan jaeta puoliksi verkkoyhtiön ja asiakkaiden kesken, vaan verkkoyhtiö kantaa yksin negatiivisen vaikutuksen tästä. Investointikannustin ei siten kannusta verkkoyhtiöitä löytämään kustannustehokkaita ratkaisuja, mitkä voisivat pitkällä aikavälillä vaikuttaa koko toimialaa koskeviin yksikköhintoihin ja siten vaikuttaa positiivisesti sitä kautta asiakkaisiin.

Energiavirasto mainitsee perustelumuistiossaan investointihyödyn puolittamisen perusteeksi verkkoyhtiöiden kirjanpidon laahaavuuden. Perustelumuistion mukaan osa yhtiöistä raportoi saman komponentin sekä keskeneräisissä investoinneissa että valmiissa investoinneissa, mikä johtaa siihen, että samalle komponentille saa sekä tasearvon mukaisen tuoton että yksikköhinnan (ja tasapoiston) mukaisen tuoton. Valvontamallin pitäisi ohjata yhtiöitä tekemään kirjanpitoa ajantasaisesti siellä, missä vaikuttavuutta oikeasti on. Ne yhtiöt, jotka tekevät jo nykyisellään erottelun aidosti keskeneräisten ja valmiiden investointien välillä, ovat tähän mennessä tehneet oikein ja siten olleet

saamatta ylimääräistä tuottoa ja nyt leikkurin myötä oikein toimimisesta rangaistaan kollektiivisesti lisää ns. varmuuden vuoksi. Toimenpiteiden vaikuttavuuden pitäisi kohdistua sinne, missä toimintatapaa pitää muuttaa ja ohjata verkkoyhtiöitä toimimaan oikein muulla tavalla kuin kiristämällä sieltä, missä kirjanpitoa ei ole tarpeen muuttaa. Tämän tyyppinen perustelu antaa myös kuvan, että jatkossakin voisi kirjata saman komponentin useaan paikkaan, koska väärä toimintatapa kuitenkin korjataan investointikannustimessa. Sen sijaan oikeinkohdistetulla toimenpiteellä ohjattaisiin yksittäisiä yhtiöitä kirjanpidon oikeellisuudessa, jolloin korjaava toimenpide kannustaisi niitä yhtiöitä aidosti kehittämään kirjanpitoaan ajantasaiseksi.

Nyt voimassa olevien valvontamenetelmien mukaan tasapoiston tarkoitus on mahdollistaa riittävien korvausinvestointien tekemisen. Muutokset verkkomassojen arvostamisessa johtavat myös tasapoiston romahtamiseen ja näin ollen vuotuiset tasapoistot eivät riitä edes vuotuisten korvausinvestointien kattamiseen.

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Suurjännitteisen jakeluverkon kehittämiseen suhteen menetelmissä on tarkennettu Energiaviraston tulkintaa verkko-omaisuuteen sisällytettävistä verkon osista. Mielestämme tarkennettu tulkinta on ristiriidassa kokonaisvaltaisen ja kansataloudellisesti järkevän verkon kehityksen kanssa. Tulkinnassa on sanottu, että reitin tulee olla lyhin mahdollinen. Kokonaisvaltaisen verkon kehittämisen kannalta lyhin reitti ei välttämättä ole paras mahdollinen tai voi johtaa tarpeettomien rinnakkaisten johtojen rakentamiseen.

Menetelmistä on luettavissa, että tulkinta tehdään ns. jälkijättöisesti, eikä esimerkiksi hankeluvan yhteydessä. Olisi kohtuullista, että jos tarkennettu tulkinta tulee voimaan, tulisi se tehdä hankeluvan yhteydessä. Tämä ei kuitenkaan saa pitkittää hankelupien käsittelyä.

Lopuksi kiitämme vielä mahdollisuudesta lausua vahvistuspäätösluonnoksesta.

Kunnioittaen

Timo Jutila

Toimitusjohtaja

Kajave Oy

Kangas Annastiina
Kajave

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksolla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Rexel Finland Oy:n kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Energiaviraston vahvistuspäätösluonnokseen sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksolle 2024-2031.

Rexel Finland Oy on sähkötukkuliiketoimintaa harjoittava yritys ja toimii materiaalitoimittajana laajasti sähkönjakeluverkkoyhtiöille sekä jakeluverkkourakoitsijoille.

Uusien valvontamenetelmien vaikutus sähkö jakeluverkkoyhtiöiden tuottopohjaan vaikuttaa merkittävästi tulevien vuosien verkkoinvestointeihin. Verkkoinvestoinnit tulevat jatkossa laskemaan ja se hidastaa vihreää siirtymää ja vaikeuttaa verkkoyhtiöiden toimitusvarmuudelle asetettujen vaatimusten täyttämistä. Sähkönjakelun toimitusvarmuus on myös huoltovarmuus asia nykyisessä yhteiskunnassa, vaikkakaan verkkopalveluehdoissa ei luvata keskeytyksetöntä toimitusta. Sähkönjakelu on yhteiskunnan toiminnan ja kansantalouden kannalta kriittinen toimiala, joka mahdollistaa jatkuvan kehittymisen ja hyvinvointiyhteiskunnan turvaamisen.

Materiaalitoimittajan näkökulmasta verkkoinvestointien väheneminen vaikuttaa suoranaisesti alan työllisyyteen ja elinvoimaisuuteen koko toimitusketjussa alkaen materiaalien valmistajista aina asennustyön suorittavaan asentajaan saakka. Mikäli koko verkonrakennusala lähtee taantumaan, se johtaa toimijoiden vetäytymiseen alalta ja ulkomaisten tavarantoimittajien vetäytymiseen Suomen markkinoilta. Sillä on suoranainen vaikutus tulevaisuudessa materiaalien saatavuuteen ja hintakehitykseen. Vianhoito ja verkonrakennuspalveluita tuottavien verkostourakoitsijoiden tilanne muuttuu haastavaksi työn vähenemisen myötä ja se ei voi olla vaikuttamatta vianhoitopalveluihin, varsinkin suurhäiriötilanteissa.

Rexel Finland Oy

Jukka Kokkonen

Myyntijohtaja

verkonrakennus

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Kokkonen Jukka
Rexel Finland Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Huoltovarmuusnäkökulma muistettava verkkojen kehittämisessä

Energiavirasto on valmistellut verkkotoimintojen hinnoittelun kohtuullisuuden valvontamenetelmien päivittämistä vuosille 2024–27 ja 2028–31. Vuoden 2024 alusta voimaan tulevien uusien valvontamenetelmien tavoitteena on verkkotoiminnan kustannusvastaavuuden parantaminen ja verkkojen järjestelmällisen kehittämisen jatkaminen.

Huoltovarmuuskeskus (HVK) näkee verkkojen järjestelmällisen ja suunnitelmallisen kehittämisen tärkeänä asiana. Sähköverkot ovat kriittisiä perusrakenteita ja sähkön jatkuva sekä häiriötön saanti on erittäin tärkeää niin huoltovarmuuden säilyttämisen, energiamurroksen kuin kansallisen turvallisuuden näkökulmasta.

HVK esittää perehdyttyään seuraavia huomioita perehdyttyään suunnitelmaan sekä materiaaliin:

Toimintavarman sähköverkon rooli energiamurroksessa kriittinen

Sähköverkkoihin liitetään kiihtyvällä vauhdilla uusia elementtejä. Yhteiskunnan sähköistyminen ja energiamurros merkitsevät pitkällä aikavälillä suuria muutoksia infrastruktuurissa. Muuttuvat järjestelmät korostavat huoltovarmuustoiminnan merkitystä.

Huoltovarmuuskeskus näkee tärkeänä, että verkkoja koskevat valvontamenetelmät kannustaisivat yhtiöitä huomioimaan erityisesti huoltovarmuusnäkökulman. Huoltovarmuuden turvaaminen

edellyttää esimerkiksi riittävää materiaalista varautumista, järjestelmällistä ja jatkuvaluonteista harjoitustoimintaa sekä laajaa, poikkialaista yhteistyötä kriittisten toimijoiden välillä.

Vaikutusarviointi tärkeää lyhyellä ja pitkällä aikavälillä

HVK korostaa ennakkoinnin merkitystä verkkojen kehittämisessä. Toimialalla on varauduttava turvallisuusuhkiin sekä ilmiöihin, joita järjestelmien muutoksista syntyy. Verkkoja on kyettävä suunnittelemaan ja ylläpitämään ennakoivasti ja taattava niiden häiriönsietokyky sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Jos kehittäminen perustuu reagointiin, riski vakaville häiriöille voi olla suurempi. HVK peräänkuuluttaa erityisesti valvontamenetelmien muutosten yksityiskohtaisempaa vaikutusarviointia huoltovarmuuden näkökulmasta pitkällä aikavälillä.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Lisätietoja antaa varautumisasiantuntija Paavo Tertsunen

(etunimi.sukunimi@nesa.fi)

Kallioinen Päivi
Huoltovarmuuskeskus

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Energiaviraston vahvistuspäätösluonnos (Dnro 3171/040300/2023) sisältää erittäin merkittäviä ja poikkeuksellisia muutoksia sähkön jakeluverkkojen valvontamalliin. Nämä muutokset vaarantavan pitkäjänteisen ja ennakoitavan valvontaperinteen. Vahvistuspäätösluonnoksessa esitetyt muutokset muuttavat perustavanlaatuisesti sähköverkon arvostusperiaatteita ja luovat alalle ennennäkemättömän epävarmuuden tilan hetkellä, jolloin yhteiskunnan ja kaupunkien sähköistyminen edellyttäisi investointikykyä energiamurroksen toteuttamiseksi ja sähköverkkojen kehittämiseksi.

Tässä KV11-sähköverkkoyhtiöiden (=suuret kaupungit) yhteisessä lausunnossa keskitymme vahvistuspäätösluonnoksessa esitettyihin merkittävimpiin muutoksiin verrattuna keväällä julkaistuun 1. suuntaviivaluonnokseen. Lausunnossamme keskitymme suurten kaupunkien näkökulmasta olennaisempiin yhteisiin asioihin. Lisäksi haluamme tuoda esille, että muihin ehdotettuihin muutoksiin olemme jo esittäneet lausuntomme 1. suuntaviivaluonnosten yhteydessä eikä niitä toisteta tässä lausunnossa. Samoin yhtiökohtaisten erityispiirteiden osalta viittaamme yhtiöiden omiin lausuntoihin.

Lausunnossamme haluamme painottaa, että luonnoksessa ehdotetut muutokset valvontamalliin eivät edusta vakaata ja ennustettavaa sääntelyä, vievät sähköverkkoyhtiöiden investointikyvyn eivätkä mahdollista suurten kaupunkien siirtymää puhtaaseen energiaan.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Vahvistuspäätösluonnoksessa on ehdotettu sähköverkon arvostustavan muuttamista siten, että luovutaan verkon jälleenhankinta-arvosta (JHA) ja korvataan se arvioidun historiallisen hankinta-arvon perusteella. Tässä arvonnäilyksessä sovellettaisiin vanhoja yksikköhintaluetteloita, jotka eivät vastaa nykyistä tietämystä verkkokomponenteista eli uuden, seuraavalle valvontajaksoille käyttöönotettavan yksikköhintaluettelon kustannusvastaavampaa ja oikeudenmukaisempaa jaottelua. Vuoden 2023 aikana toteutettu yksikköhintaluettelon päivitys osoittaa kiistatta, että

vanhat yksikköhintaluettelot kuvaavat erittäin heikosti kaupunkiyhtiöiden todellista verkostorakennetta ja toimintaympäristöä.

Vahvistuspäätösluonnoksessa on ehdotettu, että yksikköhintojen osalta sovellettaisiin voimassa olleita yksikköhintoja vuosien 2011–2023 osalta ja ennen vuotta 2011 valmistuneita investointeja korjattaisiin alaspäin elinkustannusindeksillä. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että ennen vuotta 2011 tapahtuneet investoinnit eivät huomioisi alalla tapahtunutta tuottavuuskehitystä suhteessa yleiseen inflaatioon.

Käsityksemme mukaan ehdotettu muutos perustuu DFC Economicsin Energiavirastolle tekemään teoreettiseen selvitykseen, jossa on puutteellisesti ymmärretty toimialan tuottavuuden kehitys suhteessa yleiseen inflaatioon ja Energiaviraston nykyisin käyttämä menetelmä, joilla yksikköhintapäivitysten avulla toimialan tuottavuuskehitys siirretään asiakkaiden hyödyksi aina seuraavan valvontajakson alussa. Historiallisesti tarkasteltuna asiakkaiden toimialan tuottavuuskehityksestä saama hyöty on ollut huomattava.

Tekemämme tarkemman verkonarvon määritysmenetelmän analyysin perusteella, toteamme, että vahvistuspäätösluonnoksessa ehdotettu malli sisältää useita epäloogisuuksia ja puutteita valvontakokonaisuuden kannalta. Erityisesti voidaan nostaa esille seuraavat asiat:

- Luonnoksessa ehdotetun mallin investointien inflaatiokorjausten käsittely on epälooginen ja valikoiva eikä se huomioi toimialan tuottavuuskehitystä ennen vuotta 2011. Täten ennen vuotta 2011 tehtyjen investointeja ei arvoteta niiden todelliseen historialliseen investointikustannukseen. Tuottavuus huomioiden investointien arvo on liian matala ja ongelma on sitä suurempi, mitä kauemmaksi historiaan tarkastelu ulotetaan.
- Energiavirasto ja toimiala on tarkentanut yksikköhintaluetteloa valvontajaksojen vaihtuessa jatkuvan parantamisen periaatteita noudattaen. Mikäli nyt verkon arvostus perustuisi vanhoihin ja epätarkoiksi todettuihin yksikköhintaluetteloihin ja määritystapoihin, romutettaisiin tämä kehitys ja heikennettäisiin merkittävästi valvonnan laatua. Vuonna 2023 tehty yksikköhintaluettelon tarkentava päivitys on konkreettinen todiste siitä, että vanhat yksikköhintaluettelot eivät ole riittävän tarkkoja. Kaupunkiyhtiöiden osalta vanhojen yksikköhintaluetteloiden käyttö johtaisi merkittävään verkon investointikustannusten aliarvostamiseen.
- Korvaamalla nykyisessä mallissa JHA arvioiduilla historiallisilla hankinta-arvoilla ja NKA ikäkorjatuilla arvioiduilla hankinta-arvoilla päädytään tilanteeseen, ettei yhtiöiden tulorahoitus riitä kattamaan edes korvausinvestointeja eivätkä yhtiöt saa täysimääräistä tuottoa investoinneilleen. Ongelma korostuu yhtiössä, joissa on vanhaa, mutta hyvin toimintakuntoista verkkoa, jota kuitenkin joudutaan lähitulevaisuudessa uusimaan puhtaan siirtymän mahdollistamiseksi liikenteen ja kaukolämpötoiminnan sähköistyessä.
- Luonnoksessa ehdotettu malli kannustaisi ikäperusteisiin investointeihin tarveperusteisten investointien sijaan, koska mitä vanhempi komponentti on, sitä pienempi on sen arvioitu hankinta-arvo ja siitä laskettu tasapoisto. Tämä houkuttelisi suuntaamaan investoinnit vanhoihin, vaikkakin toimiviin, komponentteihin. Esimerkiksi kaupunkien vanhojen sähköasemien saneerausten sijaan malli kannustaisi rakentamaan kokonaan uuden sähköaseman.
- Luonnoksessa muutokset heijastuvat haitallisesti myös valvontamallin muihin osiin ja kannustimiin. Erityisesti NKA:n uusi määrittely johtaa ongelmiin StoNED-mallin soveltamisessa, koska rintaman estimoinnissa käytetty NKA ei vastaisi tulevaisuudessa käytettävää verkon arvostusta

Sähkön jakeluverkkoyhtiöt ovat perustaneet strategiansa, toimintatapansa ja kehittämissuunnitelmansa oletukselle, että sääntelyssä noudatetaan vuodesta 2005 voimassa ollutta systemaattista valvontaperiaatetta. Tässä yhtenä keskeisenä tekijänä on ollut, että JHA:sta lasketulla tasapoistolla on voitu rahoittaa korvausinvestoinnit täysimääräisesti. Tämän lisäksi yhtiöt ovat rahoittaneet itse toimitusvarmuutta parantaneet parannusinvestoinnit sekä uusinvestoinnit sähköverkon laajetessa ja yhteiskunnan sähköistyessä. Mikäli valvontamalli ei mahdollista jatkossa korvausinvestointien rahoittamista täysimääräisesti, johtaa se yhtiöiden velkaantumiseen ja lainansaannin vaikeutumiseen, vieraanpääoman riskipreemion kasvuun ja lopulta jopa konkurssiuhkaan ja sitä kautta sähköverkkoluvan menettämiseen.

Tekemämme vertailu verkon arvostusmenetelmän muutosten vaikutuksista KV11-yhtiöiden osalta osoitti, että muutokset verkon arvoon ovat erittäin merkittäviä. Muutos kohtelee erityisen kielteisesti ja epätasa-arvoisesti kaupunkiverkkoyhtiöitä, joilla on paljon keskimääräistä vanhempaa kestävästi rakennettua verkkoa. Yhtiöiden Energiavirastolta saamien vaikutuslaskelmien perusteella KV11-yhtiöiden JHA:t laskisivat 14–28 % verrattuna vuoteen 2021. Vastaavasti NKA:t laskisivat 4–30 %. Muutosten vaihteluväli on erittäin suuri jo samankaltaisilla kaupunkiyhtiöillä ja siten kohtelee yhtiöitä erittäin eriarvoisesti.

Kaupunkiyhtiöiden kannalta ehdotetun verkon arvostusmallin pahin ongelma on siinä, että kaupungeilla on kaupunkien keskustoissa arvokasta maakaapeliverkkoa ja kaapeliojia, jotka ovat vanhoja ja joiden uusinta on erittäin kallista. Vahvistuspäätösluonnoksen malli kattaisi tasapoiston kautta ainoastaan murto-osan tarvittavasta korjausinvestoinnista. Esimerkiksi vuoden 1973 investoinnin osalta ainoastaan 17 %, jolloin yhtiön pitäisi hankkia uutta rahoitusta 83 %, jotta edes komponentti voitaisiin korvata vastaavalla. Kaupunkien keskustojen osalta ei riitä edes, että tehtäisiin korvausinvestointi samanlaisella komponentilla, vaan samalla on lisättävä verkon kapasiteettia ja tehtävä kalliimpia investointeja, jolloin rahoitustarve kasvaa entisestään. Ehdotettu malli, jossa yhtiöt joutuisivat rahoittamaan etukäteen investointinsa ei toimi tässä tilanteessa, jossa kaupunkiyhtiöt joutuvat uusimaan ja parantamaan verkkojaan yhteiskunnan vaatimusten mukaisesti.

Todettakoon, että nykyinen valvontamalli ja sen verkon arvostustapa on kannustanut laadukkaaseen verkonrakentamiseen ja ylläpitoon ja siten ohjannut tekemään elinkaareltaan kestäviä ratkaisuja ja välttämään turhia ikäperusteisia investointeja, mikä on ennen kaikkea asiakkaiden etu. Samoin nykyisen valvontamallin periaate, että verkon arvo päivitetään uusilla, kustannusvastaavilla ja tasapuolisilla yksikköhinnoilla jokaisen valvontajakson alussa huomioimaan teknologisen kehityksen ja toimialan tuottavuuden on osoittautunut toimivaksi ja asiakkaiden eduksi toimivaksi ratkaisuksi. Käytännössä viimeisen kymmenen vuoden aikana yksikköhinnat ovat pysyneet nimellisesti samana inflaatiosta huolimatta ja asiakkaat ovat hyötäneet tästä tuottavuuskehityksestä.

Verkon arvostustavan lisäksi haluamme kommentoida myös yksikköhintaluetteloa yleisesti ja kaupunkiyhtiöiden verkon arvon kannalta merkittävimpien komponenttiryhmiä eli maakaapeleiden kaivuulosuhteiden sekä sähköasemarakennusten ja -tonttien osalta, jotka ehdimme analysoida tarkemmin lausuntoajan puitteissa.

Yleisesti ottaen verkkokomponenttien tarkemmalla määrittelyllä on menty oikeaan suuntaan, vaikkakin uudistus on jäänyt KV11-yhtiöiden näkökulmasta puolittiehen. Tarkemmasta yksikköhintakyselyn mukaisesta jaottelusta tulee pitää kiinni ja kerätä kustannustietoja, jotta jatkossa voidaan hinnoittelua edelleen tarkentaa. Etenkin joidenkin harvinaisempien ja kalliiden komponenttien osalta yksikköhinnat, jotka perustuvat keskiarvoistamiseen tai komponenttien yhdistämiseen, eivät vastaa todellisia kustannuksia. Ennen kuin lopulliset tarkennukset saadaan

tehtyä, poikkeukselliset komponentit pitäisi huomioida yhtiökohtaisella yksikköhinnalla. Samoin on huomattava, että joissain komponenteissa (erityisesti päämuuntajat) kyselyhetken tilanteen mukaan määritetyt yksikköhinnat eivät vastaa läheskään nykyisiä hintoja.

Maakaapelien ympäristöolosuhteiden osalta on menty oikeaan suuntaan, mutta edelleenkin se ei mahdollista verkon rakentamista tiheällä kaupunkialueella, minkä takia määrittelyä tulisi vielä tarkentaa. Samoin erilliset maakaapeliojat pitää tulkita erillisiksi ojiksi riippumatta siitä ovatko ne samalla vai eri puolella tietä. Lisäksi vahvistuspäätösluonnoksen linjaus, että mikäli verkonhaltija ei selvitä puretun ojan ikää uskottavasti, laskennassa käytetään suoraan voimassa olevia yksikköhintoja purkuvuoden arvossa, on kohtuuton huomioden se tosiasia, että vaikka verkkoyhtiöllä on ollut velvoite saattaa maakaapelien sijaintia koskevat tiedot digitaaliseen muotoon viimeistään vuoden 2014 loppuun mennessä, velvoite ei ole edellyttänyt ikätiedon selvittämistä.

Sähköasemien arvostustavan muutoksella on erittäin negatiivisia vaikutuksia niille kaupunkiverkkoyhtiöille, joilla on paljon keskimääräistä vanhempaa ja kestävästi rakennettua verkkoa. Tämä korostuu etenkin sähköasemien ja 110kV verkon osalta.

Kohtuullinen tuottoaste

Vahvistuspäätösluonnoksessa on muutettu huomattavasti WACC-mallin parametrejä ja parametrien määrittelytapoja verrattuna kevään suuntaviivaluonnokseen. Ensinnäkin jo erittäin suppeasta vertailujoukosta on poistettu kaksi yhtiötä, jotka eivät harjoita sähköverkkotoimintaa ja jäljelle on jäänyt vain 7 yhtiötä, joissa relevantin sähköverkkotoiminnan osuus vaihtelee 12–52 % välillä ollen keskimäärin 24 %. Tämän perusteella voidaan todeta, että vertailujoukon kattavuus ja edustavuus on heikko. Tilannetta pahentaa se, että Energiaviraston esittämässä parametrien määrittelytavassa tukeudutaan aiemmin käytetyn mediaanin sijasta kvartaaleja. Seitsemän yhtiön joukosta kvartaalin muodostaa alle kaksi yhtiötä. Täten parametrien määrittäminen tapahtuu suppean joukon erittäin suppeasta osajoukosta. Energiavirasto on itsekin todennut vertailujoukon relevanttisuuden heikkouden ja päätyntä tällä perusteella käyttämään vertailujoukosta johdettujen parametrien osalta muutoin alakvartiilia, mutta pääomarakenteen velan osalta yläkvartiilia. Menetelmää ei voida millään tavoin perustella tilastotieteellisesti, vaan toiminta näyttää siltä, että valinnoilla on systemaattisesti tähdätty kohtuullisen tuottoasteen minimoimiseen.

Yksittäisistä WACC-mallin parametreista vieraan pääoman riskipreemiota on ehdotettu laskettavan 2,1 %:sta 1,6 %:iin. Kun otetaan huomioon, että vahvistuspäätösluonnoksessa esitetyt muutokset heikentävät verkkoyhtiöiden taloudellista tilannetta, samaan aikaan ehdotettu vieraan pääoman riskipreemion merkittävä lasku on epäloogista ja rahoitusteorioiden vastainen. Sääntelyn tiukentuminen ja regulaatorin kasvu on jo aiemmin johtanut verkkoyhtiöiden luottoluokituksen laskuun ja siten vieraanpääoman riskipreemion kasvuun. Huomioiden suurten kaupunkien tulevat investointitarpeet ja ehdotetut muutokset valvontamalliin, on oletettavaa, että yhtiöt velkaantuvat ja niiden vieraan pääoman riskipreemio kasvaa.

Samoin markkinariskipreemio 4,4 % on liian alhainen ja sen päivitysväli liian pitkä suhteessa riskittömän koron päivitystaajuuteen. Markkinariskipreemio pitäisi päivittää vuoden välein samassa yhteydessä, kun päivitetään riskitön korko, koska nämä asiat kytkeytyvät toisiinsa.

Laatukannustin

Tehostamiskannustin

Yhtiökohtaisen tehostamistavoitteen määrittämisessä käytettyyn StoNED-malliin on esitetty vahvistuspäätösluonnoksessa muutoksia, joihin sisältyy seuraavia ongelmia:

- NKA:n määrittäisperiaatteet ja yksikkökustannukset rintamaa estimoitaessa (vuosien 2016–2022 datalla) eivät vastaa tulevan valvontajakson (2024–2025) NKA:n laskentaperiaatteita ja yksikköhintoja, joten näin määritettävät uuden valvontajakson SKOPEX:it eivät määräydy oikein. Ongelmaa korostaa se, että StoNED-malliin ehdotetaan muutoksena, että jatkossa NKA ei olisi kiinteä panosmuuttuja vaan se vaihtelisi vuosittain. Huomattavaa on, että jo vuoden 2022 NKA on määritetty eri yksikköhinnoilla kuin vuosien 2016–2021 NKA:t. Sama ongelma pätee KAH:iin, jonka kattavuutta laajennetaan tulevalle valvontajaksolle ja samalla myös muutetaan yksikkökustannuksia.
- Aktivoitujen purkukustannusten sisällyttäminen KOPEX:iin siten, että aiemmin tehnyt aktivoinnit pitää poistaa seuraavan kahdeksan vuoden aikana ei ole linjassa sen kanssa, mitä KOPEX:ejä rintamaa estimoitaessa on käytetty. Käytännössä rintaman estimoinnissa käytetystä KOPEX-datasta puuttuvat purkujen aktivoinnit. Lisäksi on huomattava, että sieltä puuttuvat myös ne purkukustannukset, jotka yhtiöt ovat aktivoineet verkon rakentamisprojekteille erittelemättä niitä aktivoiduiksi puruiksi. Täten estimoitu rintama on liian tiukka, koska se ei sisällä kaikkia KOPEX:ja, mitkä jatkossa huomioidaan SKOPEX-laskennassa.
- Tehokkuusrintama estimoidaan jatkossa kahden vuoden välein aiemman neljän vuoden sijaan. Tämä rankaisee erityisesti niitä verkonhaltijoita, jotka ovat pystyneet tehostamaan toimintaansa, koska tehokkuusrintaman kiristyminen ulosmittaa heidän saamansa hyödyn asiakkaille täysimäärisesti nykyistä tiheämmällä aikavälillä.

Ensimmäistä ongelmaa analysoimme KV11-yhtiössä tarkastelemalla vuoden 2022 yksikköhintamuutoksen vaikutusta tehokkuuslukuihin. Tarkastelu tehtiin siten, että yhtiöiden vuoden 2022 muuhun dataan vaihdettiin vuoden 2021 NKA:n. Tällöin havaitsimme, että tehokkuusluvut muuttuivat 1,4–7,1 % eli muutokset olivat merkittäviä ja yhtiökohtaiset erot suuria. Todettakoon, että yhtiöiden NKA:n vuosimuutos, mikäli yksikköhintoja ei muuteta, on pieni verrattuna yksikköhintamuutokseen ja arvostustavan muutoksen, joten edellä kuvattu analyysi tuo selkeästi esiin StoNED-malliin liittyvän ongelman, mikäli NKA:n määrittelytapaa tai yksikköhintoja muutetaan kesken rintaman estimointiperiodia taikka jos rintama on estimoitu eri metriikalla kuin mihin sitä tullaan soveltamaan tulevalle valvontajaksolla.

Toisen ongelman juurisyy on sama kuin ensimmäisen ongelman eli rintaman estimoinnissa käytetty KOPEX ei vastaa soveltamisessa käytettävää KOPEXia.

Kolmannen ongelman seuraus on se, että kannustamisen sijaan mallin tiheämpi päivittäminen rankaisee suhteessa enemmän niitä yhtiöitä, jotka ovat pystyneet tehostamaan toimintaansa. Aiemman neljän vuoden sijasta tehostamishyöty jaetaan asiakkaille kahden vuoden välein. Aiemmin mainitussa Ecktan selvityksessä on tutkittu asiaa ja todettu, että erityisesti kaupunkiyhtiöt ovat pystyneet parantamaan toimintaan, joten tämä muutos osuu haitallisesti erityisesti heihin.

Kun verrataan tehokkuuslukuja nyt lokakuussa 2023 julkaistun laskelman ja aiemmin julkaistun samalla mallispesifikaatiolla tehdyn laskelman kesken, havaitaan, että uudella datalla tehokkuusluvut pienenevät selvästi kaikenlaisilla yhtiöillä. Täsmällistä analyysiä tästä on vaikea tehdä, koska käytössä ei ole täsmällistä tietoa, miten uudemman datan omaava rintama on

estimoitu aiempaan verrattuna ja miten varjohintojen rajoittaminen on käytännössä tehty. Samoin on vaikea arvioida lähtödatan laatua ja mikä merkitys, sillä on, että NKA on muuttunut vuosien 2021 ja 2022 välillä. Sähköverkkoyhtiöiden näkökulmasta on erittäin arveluttavaa, että niiden tehokkuusluvut vaihtelevat merkittävästi, kun uusi rintama estimoidaan eikä yhtiöillä ole minkäänlaista näkymää siihen, mistä muutokset johtuvat.

Investointikannustin

Investointikannustimen osalta haluamme tuoda esille, että korvaamalla valvontamallissa JHA arvioiduilla historiallisilla hankinta-arvoilla päädytään tilanteeseen, ettei yhtiöiden JHA tasapoiston kautta saada tulorahoitus riitä kattamaan edes korvausinvestointeja. Ongelma korostuu kaupunkiyhtiössä, joissa on vanhaa, mutta hyvin toimintakuntoista verkkoa, jota kuitenkin joudutaan lähitulevaisuudessa uusimaan puhtaan siirtymän mahdollistamiseksi liikenteen ja kaukolämpötoiminnan sähköistyessä.

Samalla haluamme tuoda esille, että yksikköhintaluettelon päivityksessä on tehty sellaisia keskiarvoistuksia ja komponenttien niputuksia, että yhtiöillä ei ole joissain investointiprojekteissa mitenkään mahdollista päästä yksikköhintojen tasolle. Jotta investointikannustin olisi oikeudenmukainen pitäisi sen olla joko symmetrinen hyödyn / haitan jakamiseksi asiakkaiden kanssa koko valvontajakson ajalta yhteenlaskettuna tai sitten hyödynjakoehdotuksesta pitäisi luopua ja palata voimassa olevaan toimivaksi osoittautuneeseen käytäntöön, jossa toimialan tuottavuushyöty siirtyy täysimääräisesti asiakkaille valvontajakson mittaisen viiveen jälkeen.

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Sähkömarkkinalain esitöiden (HE 20/2013) mukaan hinnoittelun kohtuullisuuden arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös verkon kehittämisvelvollisuudesta aiheutuvat investoinnit ja niiden rahoittaminen. Ehdotetut valvontamenetelmät eivät takaa jakeluverkkoyhtiöille riittäviä toimintaedellytyksiä ylläpitää ja kehittää verkkoaan sähkömarkkinalain vaatimusten mukaisesti. Kokonaisuudessaan ehdotetut muutokset eivät muodosta loogista ja oikeudenmukaista tasapainoa jakeluverkkoyhtiöiden ja asiakkaiden välille.

Valvonnan jatkuvuuden ja ennakoitavuuden näkökulmasta vahvistuspäätösluonnoksen ehdotukset verkon arvon (JHA ja NKA) määrittämiseksi romuttavat lähes 20 vuoden perinteen, joka on perustunut vakaaseen sääntelyyn, johon yhtiöt ovat voineet luottaa ja joiden pohjalta yhtiöt ovat tehneet kehittämissuunnitelmansa, investointipäätöksensä sekä hinnoittelunsa. Ehdotettu sähköverkon arvostusmalli olisi erittäin haitallinen kaupunkiyhtiöille, joilla on paljon vanhaa maakaapeliverkkoa ja sähköasemia, joita pitää korvata hankalissa olosuhteissa tulevana vuosina ja joiden JHA ja sitä kautta JHA tasapoisto on vain murto-osa siitä, mitä korvausinvestointeihin tarvitaan, kun liikenne- ja lämmöntuotanto sähköistyvät.

Todettakoon myös, että Energiaviraston tekemä vaikutustenarviointi oli puutteellinen ja keskittyi tuomaan esille edellä mainitut muutokset yhtiöiden JHA:han ja NKA:han sekä tarkastelemaan lyhyen aikavälin hinnoitteluväriä. Vaikutustenarviointi ei tarkastellut lainkaan verkkoyhtiöiden kykyä

selviytyä tulevaisuuden investointivelvoitteista, ylläpitää verkkoa toimintakykyisenä ja toimitusvarmana sekä taata kohtuullinen tuotto omistajille.

Yhteenvetona voidaan todeta, että vahvistuspäätösluonnoksessa ehdotetut muutokset tuhoavat sähköverkkoyhtiöiden investointikyvyn, eivät takaa riittävää rahoitusta verkon toimintavarmuuden ylläpitämiseksi eivätkä takaa riittävää tuottoa omistajalle. Investointikyvyn tuhoa erityisesti JHA tasapoiston liian pieni arvo suhteessa korvausinvestointeihin tarvittavaan rahamäärään. Tehokkuuskannustimen StoNED-mallin aiempaa tiukempi tehostamisvaade ja verkkoyhtiölle lankeavat uudet tehtävät tarkoittavat, että yhtiöille sallitut operatiiviset kustannukset (SKOPEX) eivät riitä kattamaan välttämättömiä operatiivisia kustannuksia. Tuottopohjaan ja tuottoasteeseen tehdyt heikennykset puolestaan leikkaavat omistajien tuottoa erittäin merkittävästi, mikä pitkällä aika välillä johtaa siihen, että omistajien ei kannata sijoittaa sähköverkkoyhtiöiden liiketoimintaan. Kokonaisuudessaan vahvistuspäätösluonnoksessa esitetyt muutokset tarkoittavat, etteivät suurten kaupunkien sähköverkkoyhtiöt pysty mahdollistamaan Suomen suurimpien kaupunkien puhdasta siirtymää.

Kari Väänänen

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Valvontamenetelmissä todetaan, että lopputuloksen kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon, onko verkonhaltijan ollut mahdollista:

- investoida riittävästi verkkoon
- selvittää kustannuksistaan
- maksaa omistajilleen tuottoa

Katsomme, että lausunnolla olevat valvontamenetelmät vaarantavat verkkoyhtiön näkökulmasta kohtuullisen lopputuloksen ja tämän myötä menetelmien vaikuttavuutta tulisi uudelleen arvioida.

Menetelmämuutokset osuvat kipeästi kaupunkimaisessa ympäristössä toimiviin yhtiöihin, joiden verkkopalvelumaksujen hinnoittelu on jo valmiiksi edullisimmasta päästä Suomen mittakaavassa. Hyvin todennäköisesti energiamurroksen vaikutukset näkyvät ensin kaupunkimaisessa ympäristössä toimivassa verkkoyhtiössä liikenteen ja lämmityksen sähköistymisen myötä. Tästä on jo ensimmäisiä merkkejä kaukolämmön tuottamista varten tehtyjen sähkökattilainvestointien muodossa. Samassa yhteydessä paikallinen CHP-tuotanto on vähenemässä murto-osaan vuosituhaten alun tilanteeseen nähden. Esimerkiksi Tampereen Energia Sähköverkon jakelualueella sähkön vuosituotanto on pienentynyt tuossa ajassa neljäsosaan. Suuntaus vaatii mittavia investointeja lähitulevaisuudessa kantaverkkoyhteyksiin, 110 kV:n verkkoon ja sähköasemiin, joiden tekemistä tuleva malli ei mahdollista.

Yhtiömme näkemys on, että menetelmät eivät tule mahdollistamaan tarpeellisten investointien tekemistä ympäristössä, jossa sähköverkkoon kohdistuu poikkeavalla tavalla vaatimuksia mm. energiamurroksen myötä. Vaikutusten arviointi on tehty nykyhetkeen, mutta tulevaisuuden vaikutuksia ei ole tehty riittävästi. Toimitusvarmuus ja sitä kautta huoltovarmuus korostuvat epävarmassa maailmantilanteessa: lausuttavien valvontamenetelmien voidaan katsoa oleellisella tavalla heikentävän Suomen vahvana pidetyn sähköverkon tilaa ja mahdollisesti johtavan pidemmällä aikavälillä ongelmiin, jotka mm. rajoittavat sähköverkkoon liittymistä ja ovat esteenä Suomeen kohdistuville investoinneille.

Toimialalla tehdään investointeja pitkälle tulevaisuuteen ja siten valvontamenetelmien ennustettavuus ja jatkuvuus ovat aivan keskiössä, kun verkkoa rakennetaan ja kehitetään. Siispä osaltamme oudoksumme merkittäviä muutoksia ensimmäisten sekä toisten suuntaviivojen välillä. Suuntaviivojen ehdottamien muutosten vaikutusten yhtiökohtaiseen arviointiin ei ole ollut riittävästi aikaa. Lisäksi lausuntoaika on ollut hyvin rajallinen.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Yksikköhinnoissa tulee ottaa huomioon aiempaa paremmin olosuhde ja vuodesta 2024 eteenpäin esitettyihin yksiköihin näin on jo osin tehtykin, mutta jäädytettävässä verkko-omaisuudessa olosuhteita ei juurikaan huomioida, koska niissä käytetään vanhoja yksikköhintoja.

Verkkokomponenttien ulkopuolisten komponenttien tai ratkaisujen hyväksyntään tulee olla mahdollisuus saada päätös kohtuullisessa ajassa Energiavirastolta ennen investointia.

Varastoitujen komponenttien ikätiedon ilmoittaminen hankintavuoden mukaan asettaa verkonhaltijat eriarvoiseen asemaan. Jos verkonhaltija hankkii komponentit itse, niin ikätieto tulee hankintavuodesta. Mikäli komponentit hankitaan urakoitsijan kautta, niin ikätiedoksi tulee käyttöönottopäivämäärä. Käytännössä ei ole järkevää poiketa käyttöönottopäivämäärästä komponenttien ikätietoa määriteltäessä, koska vaikutus on marginaalinen verrattuna työmäärään ja tiedon valvonta on käytännössä mahdotonta.

Positiivista on tarkennus asiakkaiden pyynnöstä/tarpeista saatujen maksujen käsittelyn aiempaa tarkempi tulkinta.

Ikähajontatietojen määrä on huomattava, verrattuna nykyisiin verkonrakennetietoihin. Niiden toimittaminen ei onnistu nykyisen Vertti-järjestelmän kautta. Tietojen toimittaminen tulisi olla mahdollista nykyaikaisilla menetelmillä: esimerkiksi tiedonsiirrolla eri rajapintojen kautta.

Yksikköhintojen indeksikorjaus on armoton jopa 1980-luvulla tehdyn verkon osalta. Tämä ohjaa tulevia investointeja täysin teknisesti käyttökelpoisen verkon uudistamiseen, jota on ennen valvontamalleja rakennettu enemmän teknisellä näkökulmalla tavoitteena luotettava ja pitkäikäinen verkko. Tämä pätee erityisesti kaapeliverkon sekä sähköasemien osalta.

Perustelumuistiossa kirjattu teoria yksikköhintojen simuloinnista on ristiriitainen. Energiavirasto on myöntänyt olosuhteiden vaikutuksen puutteellisuuden nykyisissä ja vanhoissa yksikköhinnoissa, joten yksikköhintakyselyssä kysytyt komponentit olivat huomattavasti tarkempia ja sitä kautta muodostui 6. ja 7. jakson tarkempi yksikköhintaluettelo. Tarkemmat komponentit on mahdollista simuloida aiempien vuosien komponenttihintoihin esimerkiksi 2023 tehdyn yksikköhintakyselyn hintojen suhteella, esimerkiksi 20 kV kaapeli keskusköydellä tai ilman. Mikäli olosuhteita ei huomioida jäädytetyssä verkko-omaisuudessa, niin kaupunkiympäristössä toimivat yhtiöt edelleen kärsivät raskaammalla rakenteella tehtyjen verkkojen aliarvostuksesta. Kaupunkiympäristössä toimiminen vaatii, että verkkoa rakennetaan tulevaisuudessa tapahtuva siirtomäärän kasvu huomioiden, koska toistuva keskusta-alueella rakentaminen ei ole mahdollista. Energiaviraston näkemystä uudempien vuoden 2024 yksikköhintojen korjauksen epätarkkuudesta ja huonosta kustannusvastaavuudesta ei ole perustelumuistiossa perusteltu. Tarkempi komponenttijako huomioi olosuhteen, joten kustannusvastaavuus tarkentuu.

Purettu oja käsittely on hämmentävä, koska kyseessä ei ole verkkotoimintaan liittyvä tekninen komponentti. Toki ojat on digitaalisesti dokumentoitu vuosikymmeniä sitten, mutta ikätietoa niihin ei ole edellä mainituin syin tallennettu.

Valvontamenetelmissä on todettu seuraavaa: ”Mikäli verkonhaltija ei selvitä puretun ojan ikää uskottavasti, laskennassa käytetään suoraan voimassa olevia yksikköhintoja purkuvuoden arvossa”. Tulkintamme mukaan korvausinvestointien purkukustannukset luetaan seuraavissa valvontamenetelmissä osaksi kontrolloitavia kustannuksia. Tarkoittaako kohta siis sitä, että verkkoyhtiön kontrolloitavat kustannukset lisääntyvät viimeisimmän yksikköhinnan mukaisesti, mikäli ikätietoa ei ole käytettävissä? Jos näin, niin muutos on kohtuuton, sillä ojien ikätietojen dokumentointia ei ole sähkömarkkina-laissa tai em. lakiin liittyvissä asetuksissa velvoitettu.

Kohdassa ”Ojatietojen selvittäminen ja tulkinta” esitetty poikkeustapausten hallinta on käytännössä mahdotonta. Kohdan kirjausta noudatettaessa työllistävä vaikutus on huomattava viranomaisella sekä verkonhaltijalla. Vastaavia tilanteita on kaupunkiverkossa huomattavasti kaapeliverkkoa saneerattaessa.

Valvontamenetelmien kohdassa ”Sähköverkon hyödykkeisiin kirjattu muu omaisuus” viitataan varastoituihin sähköverkkotoimintaan liittyviin laitteisiin ja materiaaleihin, jotka voidaan lukea osaksi verkko-omaisuutta. Toisaalta Energiaviraston 20.10.2023 julkaiseman ”Verkkotoiminnan kohtuullisen hinnoittelun valvontamenetelmien vaikutusarviointi” -muistion sivulla 6 todetaan, että vaihto-omaisuus eliminoidaan oikaistulta taseelta.

On ensinnäkin hämmentävää, että valvontamenetelmissä varastointiin viitataan puhuttaessa pysyvistä vastaavista. Toiseksi kummallista on se, että samassa yhteydessä viitataan tasapoistoihin, joita tehtäisiin varastossa olevista omaisuuseristä. Lopulta avoimeksi jää se, että tuleeko varastossa oleva – ja siten oletetusti vaihto-omaisuuteen kuuluva – verkko-omaisuus eliminoida oikaistulta taseelta vai ei.

Kohtuullinen tuottoaste

Kuudennella sekä seitsemännellä valvontajaksolla Suomen sekä Saksan kymmenen vuoden valtion velkakirjojen korkojen ero on ehdotettu tasattavan toisiinsa hyödyntämällä niin kutsuttua maariskipreemiota.

Käyttämällä referenssitasona AAA-luokituksen omaavan maan obligaatiokorkoa (oman pääoman riskitön korkokanta) on rahoitusteoreettisesti perusteltua. Kuitenkin juuri maariskipreemion käytön jälkeen laskennassa päädytään samaan lopputulokseen verrattuna siihen, että kyseessä oleva WACC-mallin korkokomponentti laskettaisiin kuten aiemmissa valvontamenetelmissä: johdettuna suoraan Suomen valtion velkakirjan kymmenen vuoden huhti-syyskuun päiväarvojen keskiarvosta. Laskennan tarpeeton monimutkaistaminen ei mielestämme tuo lisäarvoa valvontamenetelmiin.

Näemme ongelmallisena, että markkinariskipremio:

- a) Lukitaan kerrallaan vakioksi koko kuudennelle valvontajaksolle.
- b) On määritetty kuudennelle valvontajaksolle ajanjaksolta, joka ei vastaa nykymarkkinaa ja siten nykymarkkinassa vallitsevaa riskipreemiotasoa.
- c) Määritellään lasketuksi AAA-luottoluokitellusta valtiosta (Yhdysvallat), jonka luottoluokitus 2.11.2023 on AA+.

Markkinariskipremio (engl. equity premium) on muuttuva ajassa. Mielestämme preemio tulisi päivittää vuotuisesti ja vuodelle 2024 se tulisi laskea vuoden 2023 syyskuun markkinatilanteesta tai vuoden 2023 huhti-syyskuun keskiarvosta.

Rahoitusteorian mukaan yritys pyrkii luomaan itselleen pääomarakenteen, joka minimoi sen rahoituskustannusten määrän (=ja siten maksimoi yrityksen arvon). WACC-mallin markkinaehtoisuuden saavuttamiseksi optimaalisen pääomarakenteen referenssitaso (56 %-44 %) on laskettu otoksesta, joka muodostuu ulkomailla julkisesti noteeratuista yhtiöistä. Näin ollen edellä mainittuun otokseen kuuluvien yritysten voidaan olettaa pyrkivän pääomarakenteeseen, jossa

niiden korollisen vieraan pääoman (VPO) määrä on 56 % ja taas oman pääoman (OPO) ehtoisen rahoituksen määrä on 44 %.

Pidämme ongelmallisena, että Suomessa toimivien verkkoyhtiöiden optimaalisen VPO/OPO-suhteen oletetaan olevan sama, kuin ulkomailla toimivien yritysten, koska:

- a) Yhtiöiden liiketoiminnot sekä liiketoimintaympäristöt ovat oleellisesti erilaisia. Verkkoyhtiöt toimivat reguloidussa monopoliympäristössä, kun taas referenssiyhtiöt toimivat vapaasti kilpailussa markkinassa.
- b) Verkkoyhtiöt eivät voi hyödyntää vieraan pääoman rahoituskustannuksen (engl. tax shield) verohyötyä täysmääräisesti. Vähennyksen määrä (rahoitusomaisuuden kohtuullinen kustannus) rajoittuu sen sijaan 10 % maksimitasoon suhteessa verkkotoiminnan liikevaihtoon.

Näkisimme perusteltuna, että verkkoyhtiöiden VPO/OPO suhde laskettaisiin verkkoyhtiöiden eriytetyistä tilinpäätöksistä, jolloin optimaalinen pääomarakenne kuvastaisi paremmin todellista tasoa.

Valvontamenetelmien taulukosta 6 puuttuu maininta kantaverkkomaksuista sekä Datahub-kustannuksista. Voimassa olevissa menetelmissä asia on tarkennettu lauseella: ”Näihin lukeutuvat kantaverkkopalvelumaksut ja Fingrid Datahub Oy:lle ulkoistetun keskitetyn tiedonvaihdon palvelumaksut.” Selkeyden vuoksi edellä mainittu lause olisi hyvä lisätä myös uusiin valvontamenetelmiin.

Alakohdassa ”Aktivoidut verkon hyödykkeiden korvausinvestointien purkukustannukset” todetaan, että: ”Kuudennella (2024–2027) ja seitsemännellä (2028–2031) valvontajaksolla kontrolloitavissa oleviin operatiivisiin kustannuksiin lasketaan lisäksi mukaan 1/8 osa vuoden 2023 tilinpäätöksen mukaisista aktivoiduista verkon hyödykkeiden korvausinvestointien purkukustannuksista.” Toivomme, että Energiavirasto harkitsee edellä mainitun kirjauksen tarpeellisuutta pohtimalla asiaa vaikuttavuuden sekä regulaation monimutkaistumisen ja kuormittavuuden kannalta. Onko 1/8 osan ilmoittaminen ja toisaalta säädöksen noudattamisen valvominen järkevää pohdittaessa asiaa tuotto vs. panos -näkökulmasta?

Laatukannustin

Pienjänniteverkon suunniteltujen keskeytysten huomiointi ei ole järkevää. Keskijänniteverkolla suunniteltujen keskeytysten huomiointi on ymmärrettävää, koska käyttö- ja työmenetelmin voidaan

niitä vähentää, mutta pienjänniteverkolla se ei enää siinä määrin onnistu. Lisäksi suunniteltujen pienjänniteverkon keskeytysten minimointi johtaisi siihen, että aina kun mahdollista, työt pyritäisiin tekemään ns. jännitetöinä jännitetyöohjeiden mukaisesti, mikä yleensä lisää kokonaistyoaika ja kustannuksia ja sisältää ohjeitakin noudattaen aina huomattavasti suuremman sähkötyötapaaturmariskin, kun jännitteettömässä sähköverkossa työskentely.

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

Tasapoisto jäädytetyssä mallissa ei toimi järkevästi, koska jälleenhankinta-arvo ja sen perusteella laskettava tasapoisto romahtaa teknisesti toimivassa verkossa. Tämä ohjaa käyttökelpoisen verkon korvausinvestointeihin, eikä muuttuvan toimintaympäristön vaatimiin investointeihin.

Kannustinleikkurin tulisi olla symmetrinen, kuten muissakin menetelmissä käytetyissä leikkureissa. Lisäksi edelleen on syytä harkita uudelleen rajattua aluetta (omavastuuta), jonka sisällä hyötyä tai haittaa ei jaettaisi.

Kirjanpidon puutteisiin viittaus menetelmissä on perin outoa. Verkkoyhtiöiden eriytetyt tilinpäätökset tilintarkastetaan. Jos tilinpäätöksissä on puutteita tai virheitä, tulee ne korjata tilintarkastusvaiheessa, ei menetelmissä. Kun yhtiö toimii sääntöjen mukaan, niin leikkuri osuu perusteettomasti myös näihin yhtiöihin.

Kannustinleikkurin ongelmana ovat myös olosuhteiden huomioinnin puutteet, jolloin kohtelu eri verkon haltioiden välillä ei ole tasa-arvoista. Kuitenkin suurin osuus yhtiöiden investoinneista kilpailutetaan erityisalojen hankintalain mukaan, jolla varmistetaan urakoiden riittävä kilpailutus sekä kustannustehokkaat ratkaisut yhtiöiden olosuhteissa. Myös toimitusvarmuustavoiteaikataulujen erilaisuus tulee huomioida leikkurissa.

Viraston yhteenvedossa menetelmien keskeisistä muutoksista keväällä 2023 kuultuihin 1. suuntaviivoihin verrattuna todetaan indeksikorjauksen poiston osalta, että "Tasapoistoon ei enää tehdä erillistä inflaatiokorjausta vuosittain, koska inflaatio tulee otettua oikein huomioon suoraan määritetyssä jälleenhankinta-arvossa, josta tasapoisto lasketaan." Menetelmistä on kuitenkin tehtävissä tulkinta, että jälleenhankinta-arvossa, jonka perusteella tasapoisto lasketaan, inflaatiota ei huomioida valvontajaksojen sisällä ollenkaan vuosilla 2011-2023, vaikka toisaalta todetaan, että "jokaiselle investointivuodelle määritetään oma investointivuosisikohtainen yksikköhinta, jota käytetään vain kyseisen vuoden investointien arvottamiseen komponentin elinkaaren aikana." Menetelmissä on kuitenkin mainittu inflaatiokäsittely vain vuotta 2011 edeltäville vuosille sekä vuodelle 2025 ja siitä eteenpäin.

-

Muuta

Liite 1: Kirjauksesta voi tulkita, että yksikköhintaluettelon jaottelu ja rakenne pysyisi ennallaan seuraavat 8 vuotta. Käynnissä oleva energiamurros tulee muuttamaan verkonrakennetta, joten tähän toivoisi joustavampaa kirjausta.

Yleisesti yksikköhintaluettelon laajentaminen kuvaamaan paremmin olosuhdetta on onnistunut melko hyvin ja pyydetty yksiköt ovat pääsääntöisesti kerättävissä verkkotietojärjestelmästä.

110 kV kaapeleissa ei ole vastaavaa logiikkaa, kuin muissa kaapeleissa. Jako alle 1601 mm²/muihin kaapeleihin on liian karkea. Sähköasemarakennuksissa rakennusten pinta-alat eivät kuvaa kustannusta, vaan sähköaseman sijainti ja kaavoituksen sekä rakennusvalvonnan määräykset. Sähköasemarakennuksia on pyritty rakentamaan mahdollisimman tehokkaalla tilankäytöllä, joka muodostuu ongelmaksi julkaistuissa yksikköhinnoissa.

Huomautamme lopuksi, että muuttuneiden menetelmien myötä on harhaanjohtavaa käyttää verkon arvoa tarkastellessa termejä ”jälleenhankinta-arvo” ja ”nykykäyttöarvo”. Ehdotettujen menetelmien mukainen jälleenhankinta-arvo ei vastaa markkinoilta hankittavan vastaavan komponentin arvoa ja toisaalta nykykäyttöarvo ei vastaa todellista käyttöarvoa. Menetelmät kuvaavat pikemminkin hankinta-arvoa ja (jäädytettyä) jäännösarvoa.

Olemme tietoisia Energiateollisuus ry:n, Energiakaupungit ry:n sekä Kaupunkiverkot KV11-ryhmän lausuntojen sisällöstä ja tuemme niitä.

Lopuksi kiitämme Energiavirastoa mahdollisuudesta lausua 2024-2031 valvontamenetelmien 2. suuntaviivoista.

Kunnioittaen

Petri Sihvo

toimitusjohtaja

Tampereen Energia Sähköverkko Oy

Sihvo Petri
Tampereen Energia Sähköverkko Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Kiitämme mahdollisuutta lausua Vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024–2027 ja 2028–2031.

Pääsääntöisesti olemme pystyneet luottamaan, että toimialaamme valvova viranomainen on kehittänyt valvontamenetelmiä avoimesti sidosryhmien, yhtiöiden ja asiakkaiden kanssa. Tämän takia pidämme vähintäänkin yllättävänä, että Energiavirasto muuttaisi valvontamallia ratkaisevasti verkon arvon määrittelyn osalta tällaisella aikataululla, etenkin kun olemme investoineet sähköverkkoomme pitkän aikavälin suunnitelmien mukaisesti, niin että sähköverkon luotettavuus ja sen kehittäminen vastaavat alan vaatimuksia ja lainsäädäntöä.

On myös todettava, että aikataulullisesti valvontamenetelmäluonnoksiin perehtymiseen ja niihin lausumiseen käytettävä aika on jokseenkin riittämätön. Lisäksi Energiaviraston tapa käsitellä valvontamallin mahdollisia muutoksia yhtiöihin keskimäärin antaa virheellisen tuloksen, sillä vaikutukset yhtiöittäin voivat olla merkittävästi laajempia kuin mitä keskimääräinen arviointi antaa ymmärtää.

Seiverkot Oy:n puolesta

10.11.2023

Marja Lotta Syrjälä

Kehityspäällikkö

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Valvontamenetelmäluonnoksen mukaan, verkon jälleenhankinta-arvo (JHA) ja nykykäyttöarvo (NKA) jäädytetään kulloisenkin investointi vuoden yksikköhintojen tasoon. Näin ollen verkko-omaisuuden JHA ei vastaisi enää jälleenhankinta-arvoa ja JHA:sta laskettava tasapoisto jäädytettäisiin kyseisen vuoden tasolle. Tämä vaikuttaa etenkin vanhemmista komponenteista laskettuun tasapoistoon, joka olisi huomattavasti pienempi kuin nykypäivän hankinta-arvo. Seurauksena on tulorahoitusvaje, joka johtaa siihen, että verkkoinvestointeja joudutaan rahoittamaan yhä enemmän lainarahalla.

Muutoksien vaikutusten arviointi:

- Järjestelmien poistuminen yksikköhintaluettelosta pienentää Seiverkot Oy:n NKA:ta noin 1 000 t€.
- Nykykäyttöarvo tulee laskemaan uusilla suuntaviivaluonnoksilla 9 % 2022 arvosta ja 17 % 2021 arvosta verrattuna voimassa olevaan valvontamalliin.
- Tasapoisto tulee laskemaan n. 2 200 t€ tasolle, kun vuonna 2021 tasapoisto oli 2 800 t€ ja vuonna 2022 2 400 t€.
- Tämän takia investointikannustin on 0 € vuodesta 2024 lähtien, sillä kirjanpidonpoistot ja verkkovuokra ovat vuonna 2022 2 200 t€.
- Kohtuullista tuottoa pienentää myös negatiivinen kassa (- 2 000 t€, 2022), sekä sähköverkon poistoeron veron osuus (- 2 500 t€)
- Valvontamallin muutoksien yhteisvaikutuksesta seuraa, että kohtuullinen tuotto tulee laskemaan Seiverkot Oy:llä 22 %.

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Syrjälä Marja
Seiverkot Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Energiavirasto (jatkossa virasto) esittää merkittäviä muutoksia verkonarvon määrittämiseen.

Ns. vanhan massan laskenta, vuosittaisten purkujen käsittely, yksikköhintojen jäädyttäminen vuositasolle, yksikköhintojen indeksikorjaukset, ympäristöolosuhteiden määrittely uudistuu ja CLC aineisto poistuu, kaapeliojien ikätiedot ja ojien "purku" sekä uusien ojien rakentaminen.

Näin laajat muutokset voivat heilauttaa verkkoyhtiön verkonarvoa merkittävästi. Virasto on omassa vaikutusarvioinnissaan todennut seuraavaa: Menetelmämuutos vaikuttaa enemmän hinnoitteluvaraa alentavasti niihin yhtiöihin, joilla on keskimäärin vanhempaa verkkoa. 95 %:lla yhtiöistä verkon arvon aleneminen verrattuna vuoden 2021 nykykäyttöarvoon on välillä -37 % ja – 3 %. Muiden verkkoyhtiöiden kanssa käytyjen keskustelujen perusteella todelliset verkonarvon muutokset tulisivat olemaan vielä suuremmat, kuin mitä virasto on omissa vaikutusarvioissaan esittänyt.

Lisäksi valvontamenetelmissä virasto toteaa seuraavaa: Tarkasteltaessa verkonhaltijan kannalta, ovatko valvontamenetelmät käytännössä johtaneet kokonaisuutena tarkoituksensa mukaiseen kohtuulliseen lopputulokseen, on otettava huomioon tiettyjä seikkoja. Lainsäädännön esitöiden perusteella (HE20/2013 vp, 24§:n yksityiskohtaiset perustelut) näitä ovat esimerkiksi, onko verkonhaltijan ollut mahdollista investoida verkkoon, selvittää kustannuksistaan, maksaa omistajilleen tuottoa. Mikäli verkonhaltija on nämä saavuttanut tai se olisi mahdollista, on verkonhaltija selvinnyt velvoitteistaan valvontamenetelmien puitteissa.

Huomioiden pelkästään verkonarvon määrittelyyn tulevat merkittävät muutokset, joka vaikuttaa suoraan verkkoyhtiöiden tuottopohjaan, sekä viraston vaikutusarvioinnin mukaisen näkemyksen, jossa 95 %:lla verkkoyhtiöitä verkon arvo alenee -3 %:sta aina 37 %:iin, voidaan olettaa, että useilla verkkoyhtiöillä tulee olemaan ongelmia selvittää velvoitteistaan valvontamenetelmien puitteissa.

Toisin sanoen useilla verkkoyhtiöillä todennäköisesti tulee olemaan ongelmia rahoittaa investointeja, selvitä kustannuksistaan tai maksaa omistajilleen tuottoa.

Lisäksi kun huomioidaan inflaation vaikutus verkonrakennusmateriaaleihin sekä työnkustannuksiin, voidaan nähdä tilanne, jossa viraston esittämät yksikköhinnat eivät vastaa todellisuutta. Hintojen nousu verkonrakennusmateriaalien osalla on ollut vuosina 2022 sekä 2023 merkittävää, eikä yksikköhintakyselyn ja viraston määrittämien yksikköhintojen taso vastaa vuoden 2023 hintatasoa tai arvioita hintakehityksestä vuodelle 2024.

Voidaan täten esittää kysymys, onko virasto muuttamassa valvontamenetelmiä siten, ettei jatkossa verkonhaltijoilla ole mahdollisuutta toteuttaa investointeja, selvitä kustannuksistaan tai maksaa omistajilleen tuottoa. Toimiiko virasto tällöin vastoin lainsäätäjän tahtoa sekä voimassa olevaa lakia?

Virasto esittää valvontamenetelmissä korjaavansa havaitsemansa virheelliset valvontatiedot valvontamenetelmien mukaisiksi, mikäli verkonhaltija ei sitä tee. Mikäli virasto käyttäisi esittämäänsä oikeutta korjata havaitsemansa virheet, tulisi sen aina antaa verkkoyhtiölle yksityiskohtainen selvitys havaituista virheistä, mihin tietoon perustuen virheet ovat virheellisiä, viraston tekemistä muutoksista ja mitä tietoja sekä milloin virasto on valvontatietoja korjannut.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Mallin uudistunut tapa arvottaa verkko-omaisuus herättää kysymyksiä. Nykyinen malli antaa tasapoiston sähköverkkokomponentille, niin pitkään kuin komponentti on tosiasiallisessa käytössä. Mikäli yhtiö on valinnut strategiakseen välttää ennenaikaisia investointeja, ja pitää käyttöikänsä loppuun asti toimivaa ilmajohtoverkkoa raivaamalla vierimetsää ja leventämällä johtokatuja, saa uuden mallin kautta lain mukaan täysin toimivalle verkolle merkittävästi alhaisemman verkon arvon verrattuna uuteen kaapeli-investointiin. Tämä asettaa yhtiöt eriarvoiseen asemaan yhtiön valitsemasta strategiasta riippuen, ja kannustaa ikäperusteisiin investointeihin myös silloin kun purettava verkko on täysin toimivaa. Tällöin nk. asiakasmyönteinen strategia johtaa voimakkaaseen vanhan verkon ikäperusteiseen investointipaineeseen, joka taas lyhyellä aikavälillä aiheuttaa voimakkaan tarpeen korottaa hintoja.

JHA:n laskennassa tulisi jatkossa käyttää ns. vanhan massan osalta tietoja, joita ei ole aiemmin tarvinnut tilastoida. Purettujen komponenttien osalta verkkoyhtiöiden ei ole tarvinnut laatia vuosikohtaisia purkumääriä, joten näitä todennäköisesti ei ole laajasti dokumentoitu. Täten tällaisten tietojen käyttäminen JHA:n laskennassa on kyseenalaista. On myös epäselvää, onko virasto pystynyt tekemään luotettavaa arviota miten näin laaja menetelmämuutos, mahdollisesti puutteellisilla tiedoilla, vaikuttaa verkkoyhtiöiden verkonarvoon ja sitä kautta tuottopohjaan.

Mikäli verkkoyhtiöt joutuvat vuositasolla ilmoittamaan eri komponenttien vuosittaiset purkumäärät, aiheutuu tästä merkittävä lisäys verkon dokumentointiin ja tietojen keräämiseen sekä syöttämiseen viraston järjestelmiin. Tästä saatava lisäarvo verkonarvon määrittämiseen jää epäselväksi.

Virasto on esittänyt uusia komponentteja sekä näille uudet yksikköhinnat. Nyt jää kuitenkin epäselväksi, miten näiden uusien komponenttien osalta käsitellään verkkoyhtiön verkonarvo ns. vanhan massan osalta. Eli mikäli nyt esim. 0,4kV pylväsvarokkeet tulee uutena komponenttina, eikö verkkoyhtiö saa jo aiemmin asennetuille pylväsvarokkeille lainkaan verkonarvoa? Ehdotetun mukaisesti vanhalle massalle lasketaan verkonarvo käyttäen investointivuoden yksikköhintoja ja uusille komponenteille ei luonnollisesti ole vuosille 2012–2023 olemassa yksikköhintoja. Tai vaihtoehtoisesti jos verkkoyhtiö on rakentanut esim. 20kV maakaapeleita ilman keskusköyttä, lasketaanko näille vanhan massan osalta arvo käyttäen vanhoja yksikköhintoja? Tämä on valvontamenetelmissä epäselvästi määriteltä ja voi mahdollisesti antaa verkkoyhtiölle joko liikaa arvoa ns. vanhalle massalle tai vastaavasti olla antamatta arvoa komponenteille, joita verkkoyhtiö on joutunut asentamaan esim. ilmajohtoverkon suojausten toteuttamiseksi.

Virasto on myös esittänyt verkonarvonmäärityksessä käytettäviä yksinkertaistuksia, mikäli verkkoyhtiöllä ei ole todentaa uusien määrittelyiden mukaisia tietoja. Näin laajan menetelmämuutoksen osalta, jossa vaaditaan tietoja, joita ei aiemmin ole dokumentoitu, on kyseenalaista toteuttaa verkonarvolaskenta pohjautuen yksinkertaistuksiin. Esimerkiksi ilmajohtoverkkojen osalta virasto on määritellyt, että laskennassa käytetään pitoaikavälin alarajaa, mikäli verkkoyhtiö ei pysty todentamaan todellista purkuikää. Koska verkon purkutietoja ei ole aiemmin tarvinnut dokumentoida tällä tarkkuudella, voi tästä aiheutua merkittäviä vääristymiä verkonarvonlaskentaan. Miten virasto haluaa, että purettavan verkon ikä todennetaan?

On myös huomautettava, että virasto esittää merkittävää muutosta verkon jälleenhankinta-arvon (JHA) laskentaperiaatteeseen siten, ettei saatu tulos enää vastaa sitä mitä JHA:lla yleisesti tarkoitetaan. Yleisesti jälleenhankinta-arvolla tarkoitetaan rakennuksen tai tässä tapauksessa verkko-infran rakennuskustannuksia, jos vastaava rakennus tai verkko-infra rakennettaisiin arviointihetkenä uudelleen. Viraston esittämän mallin mukaan verkko-infran jälleenhankinta-arvo indeksi korjataan infran rakennusvuoden rahan arvoon. On selvää, että esimerkiksi vuoden 1980 rakennuskustannuksilla ei voida rakentaa samaa verkko-infraa vuonna 2023. Viraston esittämä JHA:n laskentaperiaate on yleisen JHA:n arvostusperiaatteen vastainen. Tämä laskentaperiaatteen muutos vaikuttaa merkittävästi verkkoyhtiöiden tasapoistojen arvostukseen ja on täten täysin kestämaton ja perusteeton muutos.

Maakaapeliojien jälleenhankinta-arvon määrittäminen esitetään muutettavan merkittävästi. Aiempi CLC-aineistoon pohjautuva määrittelystä luovutaan kalliomaata lukuun ottamatta ja tilalle otetaan käyttöön puhtaasti kaupunkimaisuutta ja maaperää kuvaavat aineistot. On epäselvää, onko virasto laatinut lainkaan vertailuja, miten verkkoyhtiöiden ympäristöolosuhteiden muutos vaikuttaa verkonarvon määrittämiseen? Menetelmän merkittävä muutos aiheuttaa jälleen verkonhaltijoille lisää kustannuksia, koska muutos vaatii päivityksiä tietojärjestelmiin ja raportointi- sekä dokumentointijärjestelmiin.

Pelkästään sisemmän kaupunkialueen määrittäminen vaikeaksi ympäristöksi on jälleen erittäin kyseenalaista. Näitä alueita karttapalveluiden perusteella on erittäin suppeasti pienempien kaupunkien osalla ja toisaalta taas suurkaupungeissa, kuten Helsingissä, näyttää sisemmäksi kaupunkialueeksi määritelty erittäin laajoja alueita ja näihin alueisiin sisältyy myös laajoja rakentamattomia alueita, kuten puistoja sekä viljelymaita.

On myös epäselvää, miten virasto on päätenyt tulkintaan, että kaupunkiseudun keskusta-alueen koko määrittää eri ympäristöolosuhdeluokan. Jos nähdään, että on perusteltua määrittää ympäristöolosuhdeluokkia jaottelulla, joka perustuu esim. sisempään kaupunkialueeseen tai kaupunkiseudun keskusta-alueeseen, ei näiden alueiden koolla voi olla merkitystä ympäristöolosuhdeluokan määrittelyssä.

Ympäristöolosuhdeluokkien määrittelyssä tulisi huomioida myös muinaisjäännösalueet, sillä näillä alueilla kaivutöihin liittyy merkittäviä lisäkustannuksia, riippuen alueesta museovirasto voi vaatia suoritettavaksi mm. arkeologisia tutkimuksia, joiden kustannukset tulee rakennuttajan maksettavaksi. Pelkästään tämä nostaa kaivukustannuksia merkittävästi muinaisjäännösalueilla. On kestävämpiä, mikäli verkkoyhtiöt eivät saa muinaisjäännösalueilla toteutettavien verkonrakennushankkeiden osalta kasvaneita verkonrakennuskustannuksia huomioitua verkonarvoon. Verkkoyhtiöllä on kuitenkin lakisääteinen velvoite rakentaa, kehittää ja ylläpitää verkkoa myös näillä alueilla.

CLC alueiden kallioperän hyödyntämisessä tulee huomioida myös aiemmin mahdollisesti verkkoyhtiön esittämät ja viraston hyväksymät muutokset kallioperän määrittelyihin. Tämä tarkoittaa tilanteita, joissa CLC aineistossa on aiemmin todettu virheitä ja näiden pohjalta verkkoyhtiö on toimittanut virastolle perustelut, jotka virasto on hyväksynyt.

110kV kaapeloinnilla puuttuu jakeluverkon 04-45kV maakaapelin kaivutyö luokka 3:a vastaava kaivuuluokka. 110kV kaapeloinnille ei kuitenkaan voi käyttää vaihtoehtoisia rakentamismenetelmiä kallioalueilla.

Yksikköhintoja tulee korjata yksittäisten komponenttien osalta myös valvontajakson aikana. Yksittäisten komponenttien hinnat ovat nousseet rajusti ja nykyinen malli ei mahdollista investointeja kaikilla komponenteilla.

Tämänhetkisten tarjousten perusteella yksikköhinnoilla ei pysty hankkimaan ja asentamaan uusia tier-2 muuntajakoneita. Esimerkkinä 800kVA muuntajan yksikköhinta on 14 900 € kun toimittajalta saadun tarjouksen mukainen yksikköhinta kyseiselle komponentille on 19 500 € (per 5. lokakuuta).

Saatu tarjous koskee pelkkää muuntajakonetta eikä sisällä rahtia tai asennusta. Toimittajien kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta hinnat tulevat nousemaan entisestään.

Myös esimerkiksi 110kV kaasueristeisten kojeistojen hinnat ovat olleet rajussa nousussa viimeisen vuoden aikana. Toimittajilta saatujen tietojen ja tarjousten perusteella hinnat ovat nousseet 50–100 %. Yksikköhintaluettelon mukaisilla yksikköhinnoilla ei ole mahdollista tehdä investointeja ja rakentaa GIS-kojeistoja.

Suunnittelemamme sähköasemahankkeen rakentamisen kustannukset kokonaan uusilla komponenteilla olisi yksikköhintaluettelon pohjalta n. 4M€. Edullisin urakoitsijalta saamamme tarjous oli n. 5,4M€. Tarjouksessa on huomioitu, että osa käytettävästä kojeistosta on jo käytössä olevia verkkokomponentteja. Laskelma osoittaa, ettei yksikköhintojen mukaiseen kustannustasoon ole mitenkään mahdollista päästä edes osittain käytetyillä komponenteilla, jotka ovat markkina-arvoltaan edullisempia kuin uudet. Pelkästään uusilla komponenteilla urakan hinta olisi siis vielä kalliimpi, ja tällöin yksikköhinnoista jäätäisiin vielä enemmän.

Sähköasemarakennuksissa jaottelu on epäselvä. Myös paikan päällä rakennettu sähköasema voidaan myös rakentaa elementeistä. Jaottelu pinta-alan mukaan kiinteisiin yksiköihin voi aiheuttaa vääristystä verkkoyhtiöiden sähköasemarakennusten arvonomääritykselle. Näkisimme, että sähköasemarakennusten hinnoittelun tulisi perustua neliöhintaan, jolloin sähköasemarakennuksen verkonarvo määräytyisi rakennuksen pinta-alan mukaan suoraan ilman esimääriteltäviä kokoluokkia.

Näemme, että myös vuosille 2012–2023 käytettäviä yksikköhintoja tulisi korjata elinkustannusindeksillä, siten että käytettävät yksikköhinnat vastaisivat investointiajanhetken rahan arvoa. Ehdotettu valvontamalli lukitsee kyseiselle ajanjaksolle yksikköhinnat koko valvontajakson ajalle, eikä tällöin elinkustannusindeksiä (ja hintojen nousua) huomioida.

Huomioitavaa on myös suurten satama-alueiden, jotka CLC aineiston mukaisesti kuuluivat laajasti vaikeaan alueeseen, olevan tämän ehdotettujen sisemmän kaupunkialueen sekä keskusta-alueiden ulkopuolella. On kuitenkin selvää, että satama-alueilla kaivukustannukset ovat vähintään sisemmän kaupunkialueen tasoa, jopa korkeammat. Täten näiden alueiden sisällyttäminen CLC aineiston pohjalta olisi täysin perusteltua, mikäli muuta maankäyttöä kuvaavaa tasoa ei voida hyödyntää. Näille alueille tyypillisiä piirteitä ovat muun muassa asfaltoitu pinta, tie- ja rautatieverkosto, keskeytyskriittiset kohteet ja kasvava liiketoiminta. Ehdotetuissa menetelmissä satama-alueen kohtelu vaikeana kaivuolosuhteena muuttuu ilman järkeviä perusteita. Uusien menetelmien mukaan satama rinnastetaan taajama-alueeseen. Näemme, että satama-alue kuitenkin poikkeaa ominaisuuksiltaan merkittävästi taajama-alueesta ja sitä tulisi kohdella eri ympäristöolosuhteena tästä syystä.

Ehdotettu malli perustuu nimelliseen tuottoasteeseen, jossa verkon arvo määrittyy niiden rahallisten arvojen mukaan, jotka verkkoon on investoitu investointivuonna. Korjaamalla nämä elinkustannusindeksillä rahan arvo voidaan muuttaa nykyhetken rahan arvoksi. Sähkön jakeluverkkotoiminta perustuu pitkiin komponenttien pitoaikoihin (40 vuotta), jolloin on oletettavaa, että verkossa osa komponenteista on kymmeniä vuosia vanhoja. Tälle vanhalle verkko-omaisuudelle saatu tasapoisto on merkittävästi pienempi, kun investoitavan uuden verkon markkina-arvo. Tämä johtaa siihen, ettei korvausinvestointeja kyetä rahoittamaan tasapoistolla, vaan yhtiöön tarvitaan omistajan omaa pääomaa. Mikäli omistaja joutuu jättämään pääomaa yhtiöön, perusperiaatteiden mukaan omistajalle kuuluva oman pääoman kohtuullinen tuotto ei toteudu. Toisaalta omistajan nostaessa yhtiöstä hänelle kuuluvan oman pääoman kohtuullisen tuoton, yhtiön pääomarakenne ei säily valvontamenetelmien mukaisena eikä tilanne siten ole tarkoituksen mukainen. Mikäli yhtiö joutuu rahoittamaan yhä enemmän investointeja vieraalla pääomalla, johtaa se yhtiön velkaantumiseen ja rahoituskustannusten nousuun. Kun vieraan pääoman osuus kasvaa ja yhtiö velkaantuu, laskee samalla sen luottoluokitus ja rahoituskustannukset nousevat edelleen. Edellä kuvattu tilanne ajaa yhtiötä pitkällä aikavälillä taloudellisesti heikompaan suuntaan. Virasto on todennut toiminnan perusperiaatteiksi pitkäjänteisyyden ja ennakoitavuuden ja näemme, ettei ehdotettu malli näiltä osin vastaa kyseisiä periaatteita.

Malli ei myöskään huomioi oikein toimialalla tapahtunutta yleistä tehokkuuden kasvua. Kun teknologia kehittyy ja yhtiöt löytävät tehokkaampia tapoja investoida ja kehittää verkkoa, niin yksikköhinnat laskevat. Eli vaikka kustannukset ja materiaalien hinnat tulevat inflaation myötä ylemmäs niin toteutuneet hinnat verkkoinvestoinneista alenevat tehokkaan toiminnan tuloksena. Mikäli halutaan laskea verkko-omaisuudelle arvo nimellisellä tuottoasteella korjaamalla investointiajanhetkenä maksettu hinta elinkustannusindeksillä, tulisi verkon arvon nousta. Malli kuitenkin sekoittaa yhtiöiden kasvaneen tehokkuuden ja teoriassa perustellun nimellisen tuoton keskenään, sillä verkon arvon määrittämisessä käytettävät yksikköhinnat eivät nouse inflaation suhteessa. Tämä johtaa siihen, että kaikki yhtiöiden saavuttama tehokkuushyöty valuu suoraan asiakkaille alentuneen verkon arvon johdosta.

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Valvontamenetelmät sisältävät erillisen tehostamiskannustimen, jonka tehtävä on tehostaa toimintaa. Nyt tilanne on se, että yhtiö jopa kärsii tehokkaammasta toiminnasta alentuneiden yksikköhintojen ja sitä kautta alemman verkon arvon ja sallitun kohtuullisen tuoton kautta.

Tehostamiskannustimen perusteella yhtiön tulisi kuitenkin edelleen tehostaa toimintaansa. Mediaani jakeluverkonhaltija toimii mallin mukaan noin 80 % tehokkuudella, mikä tarkoittaa sen olevan 20% tehottomampi kuin malli edellyttää. Tämä herättää epäilyksen, siitä huomioiko kannustin todellisuudessa eri yhtiöiden toimintaympäristön ja niiden edellytykset riittävän tarkasti. Edellä mainittujen seikkojen lisäksi valvontamenetelmiin ehdotetaan yleiseksi tehostamistavoitteeksi 1 % seitsemännelle valvontajaksolle. Tämä kokonaisuus luo vaikutelman, ettei yhtiön ole mahdollista toimia Viraston edellyttämällä tehokkuudella. Lisäksi malli antaa ymmärtää, että vaikka yhtiö onnistuisi tehostamaan toimintaansa valusi kaikki saavutettu hyöty suoraan asiakkaille nousevien

kustannusten ja alenevien tuottojen kautta. Näemme, ettei tämä ole linjassa toiminnan yleisten tavoitteiden, yhtiöiden reilun kohtelun sekä omaisuuden suojan kanssa

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

Virasto on kehottanut yhtiöitä etsimään vaihtoehtoisia tapoja järjestelmän laajentamiselle, ja nähdäksemme Viraston ehdottama tapa verkon arvottamiseen ei kannusta vaihtoehtoisten menetelmien hyödyntämiseen, ainakaan riittävässä määrin. Viraston arvion mukaan uusilla menetelmillä verkon arvo tulee laskemaan 3–37 %, kun taas mm. joustokannustimen tuoma kustannussäästö uusien menetelmien hyödyntämisestä on 1–2% verkonhaltijan valvontajakson eriytettyjen tuloslaskelmien liikevaihtojen summasta.

Näemme, että joustokannustin asettaa yhtiöt eriarvoiseen asemaan yhtiön koon mukaan. Tämä näkyy pienemmille yhtiöille siinä, ettei 1 % osuudella liikevaihdosta pystytä toteuttamaan todellisia jouston hyödyntämistä kehittäviä hankkeita. Näkisimme paremmaksi mallin, joka nostaisi yhden prosentin sijasta joustokannustimen euromääräistä osuutta siten, että pienemmilläkin yhtiöillä olisi mahdollisuus kehittää toimintaansa kannustimen avulla.

Muuta

Jakeluverkonhaltijat ovat tehneet kehittämissuunnitelmansa sillä olettamuksella, ettei valvontamalli muutu olennaisesti. Uusien valvontamenetelmien mukaan verkon arvosta laskettava tuottopohja ja sen pohjalta määräytyvä tulo-rahastus tulee heikkenemään merkittävästi. Ilman riittävää tulo-rahastusta yhtiö ei kykene tekemään suunniteltuja toimitusvarmuus- ja korvausinvestointeja, siten kun ne on suunniteltu. Sähkömarkkinalaki 51§ määrittää jakeluverkon toiminnan laatuvaatimukset, jotka tulee saavuttaa viimeistään vuoteen 2036 mennessä. Verkkoyhtiöt ovat suunnitelleet vaadittavat investointinsa tämän pohjalta. Näemme, että valvontamalliin esitetyt muutokset vievät pohjan suunnitelluilta investoinneilta. Näin ollen yhtiöiden kehittämissuunnitelmia täytyy tarkastella uudelleen, mikäli 2. lausuntokierroksen mukaiset muutokset valvontamenetelmiin toteutuvat.

Haminan Sähköverkko Oy

Toimitusjohtajan puolesta

Mika Kuoppamäki

Kuoppamäki Mika

Haminan Sähköverkko Oy - Haminan Sähköverkko Oy Toimitusjohtajan
puolesta Mika Kuoppamäki

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Oulun Energia Sähköverkko Oy kiittää mahdollisuudesta lausua Energiaviraston vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkotoimintojen valvontamenetelmiksi. Oulun Energia Sähköverkko Oy tukee Energiateollisuus ry:n lausuntoa ja painottaa lisäksi alla olevia teemoja.

Energiavirasto esittää erittäin merkittäviä muutoksia valvontamenetelmiin suhteessa nykyisiin valvontamenetelmiin sekä keväällä lausunnolla olleisiin ensimmäisiin suuntaviivoihin. Esitetyt muutokset ovat historian valossa erittäin poikkeuksellisia ja vaarantavat pitkäjänteisen ja ennakoitavan valvontaperinteen sekä vievät realisoituessaan pohjan verkkoyhtiöiden vuosikymmenien aikana tekemältä yhteiskunnan sähköistymistä ja energiasiirtymää tukevalta työltä.

Luonnoksessa esitetyt menetelmät vaarantavat puhtaan siirtymän edellyttämän verkkojen kehittämisen ja niillä on erittäin merkittävä negatiivinen vaikutus verkkoyhtiöiden talouteen. Muutokset uhkaavat kriittisen infrastruktuurin jatkuvaa kehittämistä, jolla on myös negatiivinen vaikutus huoltovarmuuteen.

Nyt esitetyt menetelmät eivät toteuta sähkömarkkinalain esitöihin (HE 20/2013) kirjattuja tavoitteita, joiden mukaan

”verkkopalveluiden hinnoittelun tulisi turvata verkonhaltijalle kuuluvien tehtävien edellyttämä kohtuullinen tulorahoitus ja vakavaraisuus. Tulot saisivat

siten kattaa verkon ylläpidon, käytön ja rakentamisen kohtuulliset kustannukset sekä antaa sijoitetulle pääomalle kohtuulliseksi katsottavan tuoton.”

Esitetyt muutokset ovat ongelmallisia myös omaisuuden suojan näkökulmasta, kun esityksellä leikattaisiin taannehtivasti merkittävä osa koko toimialan omaisuusmassan arvosta yhdessä yössä.

Vakaa sääntely-ympäristö on kriittisin edellytys sille, että verkkoinvestoinnit voidaan suunnitella ja toteuttaa pitkäjänteisesti. Vastaavasti valvontamenetelmien muutokset on valmisteltava ennakoivasti ja huolella pitkälle aikavälille perustuen laadukkaaseen vaikutustenarviointiin.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Verkon arvon määrittelytapa:

Merkittävin esitetty muutos 1. suuntaviivoihin nähden koskee verkon arvonmäärittämisperiaatteiden muuttamista. Emme kannata esitettyä verkon arvon määrittelytavan muuttamista vaan pidämme ensimmäisten suuntaviivojen ja nykyisten valvontamenetelmien mukaista määrittäytapaa perusteltuna.

Esitetyllä verkon arvon määrittämistavalla määritetty ”jälleenhankinta-arvo” ei tosiasiallisesti kuvaisi enää jälleenhankinta-arvoa vaan arviota verkon historiallisesta hankintahetken arvosta. Vaikutus näkyy tasapoistoa merkittävästi pienentävänä. Nyt voimassa olevien valvontamenetelmien mukaan tasapoiston tarkoitus on mahdollistaa riittävien korvausinvestointien tekeminen. Mikäli ”jälleenhankinta-arvo” määritettäisiin esitetyllä tavalla, ei tasapoisto tosiasiallisesti mahdollista riittävien korvausinvestointien toteutusta.

Esitetyllä verkon arvon määrittämistavalla määritetty ”nykykäyttöarvo” ei tosiasiallisesti kuvaisi enää nykykäyttöarvoa vaan arviota verkon historiallisesta hankintahetken arvosta ikävähennettynä. Koska esityksen mukainen ”jälleenhankinta-arvo” huomioisi jo iän vanhojen yksikköhintojen käytön kautta, tulisi komponentin ikä huomioitua kahdesti. Ohjausvaikutukseltaan tämä kannustaisi investoimaan verkkoon komponenttien ikäjärjestyksessä eikä tarveperusteisesti. Ohjausvaikutus ohjaisi siten lyhentämään todellisia pitoaikoja.

Vahvistuspäätösluonnoksessa on esitetty, että yksikköhintojen osalta sovellettaisiin voimassa olleita yksikköhintoja vuosien 2011–2023 osalta ja ennen vuotta 2011 valmistuneita investointeja korjattaisiin alaspäin elinkustannusindeksillä. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että ennen vuotta 2011 tapahtuneet investoinnit eivät huomioisi alalla tapahtunutta tuottavuuskehitystä suhteessa yleiseen inflaatioon.

Vahvistuspäätösluonnoksessa esitetyt muutokset heijastuvat haitallisesti myös valvontamallin muihin osiin ja kannustimiin. Erityisesti nykykäyttöarvon uusi määrittely johtaa ongelmiin StoNED-mallin soveltamisessa, koska rintaman estimoinnissa käytetty nykykäyttöarvo ei vastaisi tulevaisuudessa käytettävää verkon arvostusta.

Kertynyt poistoero sähköverkon hyödykkeistä - käsittely sitoutuneessa pääomassa:

Toistamme ensimmäisten suuntaviivojen yhteydessä kommentoimamme näkemyksen, että poistoerokäsittely tulee säilyttää nykyisellään. Esitetty muutos ei varmista menetelmien veroneutraaliutta eikä erilaisissa konsernirakenteissa toimivien yhtiöiden tasapuolista kohtelua veropoistojen ja kumulatiivisen poistoeron osalta.

Nykyisten menetelmien mukainen poistoeron käsittelytapa on selkeä ja kannatettava, sillä lopputulos on tuottopohjan osalta sama riippumatta, siitä kirjataanko sähköverkon poistoeroa vai tehdäänkö tulosta. Nykyiset valvontamenetelmät ovat siis verolainsäädännön näkökulmasta neutraalit. Pidämme tärkeänä, että valvontamenetelmät säilyvät veroneutraaleina, eikä poistoeron hyödyntämistä investointikyvyn parantamiseksi estetä verkkoliiketoiminnassa. Suuntaviivoissa esitetty muutos asettaisi verkkoyhtiöt eriarvoiseen asemaan verotuksen näkökulmasta suhteessa muihin pääomavaltaisiin, kilpailluilla markkinoilla toimiviin yrityksiin. Lisäksi ehdotus ei kohtelee tasapuolisesti vain jakeluverkkotoimintaa harjoittavia yhtiöitä ja useampia liiketoimintoja harjoittavia konserniyhtiöitä.

Korvausinvestointien purkukustannukset:

Energiavirasto esittää edelleen merkittävää muutosta purkukustannusten käsittelyyn. Esityksellä on negatiivinen vaikutus sekä tulevien, että takautuvasti myös aiemmin toteutettujen purkujen osalta. Muutoksella rankaistaisiin takautuvasti perusteettomasti yhtiöitä nykyisten menetelmien periaatteiden noudattamisesta. Näkemyksemme mukaan purkukustannusten käsittelytapaa ei ole perusteltua muuttaa esitetyllä tavalla ja pidämme nykyisten valvontamenetelmien mukaista käsittelytapaa perustelluimpana tapana käsitellä purkukustannukset.

Kohtuullinen tuottoaste

Esityksessä todetaan, että menetelmissä sovellettaisiin ensimmäisistä suuntaviivoista poiketen WACC-parametrien määrittämisessä verrokkiyhtiöistä johdettavien parametrien osalta verrokkiryhmän mediaaniarvoa, jos verrokkiyhtiöiden keskimääräinen säännellyn verkkoliiketoiminnan osuus ylittää viimeisimpien saatavilla olevien tilinpäätöstietojen perusteella 50 % koko konsernin liikevaihdosta. Ja muussa tapauksessa sitä neljännestä, joka tuottaa pienemmän tuottoasteen. Emme pidä periaatetta perusteltuna.

Verrokkiyhtiöiden joukot ovat jo valmiiksi varsin suppeat. Ala- tai yläkvartiilin käyttäminen mediaanin sijaan antaa vielä lisäksi kohtuuttomasti painoarvoa yksittäisille verrokkiyhtiöille. Esimerkiksi seitsemän verrokkiyhtiön joukosta kvartiiliin muodostaa alle kaksi yhtiötä. Esitetty parametrien määrittelytapa on tilastotieteellisesti tarkasteltuna heikko ja sen ainoana päämääränä näyttää olevan tuottoasteen minimoiminen.

Vieraan pääoman riskipreemioon tehty muutos, jossa sähkön jakeluverkkotoiminnoille vieraan pääoman riskipreemio laskisi ensimmäisiin suuntaviivoihin nähden 2,1 %:sta 1,6 %:iin. Vahvistuspäätösluonnoksessa esitetyt kokonaisvaltaiset muutokset heikentävät verkkoyhtiöiden taloudellista tilannetta muutenkin, joten ehdotettu vieraan pääoman riskipreemion merkittävä lasku on täysin epälooginen ja rahoitusteorioiden vastainen esitys. Jatkuva sääntelyn kiristäminen on jo ennen esitettyjä muutoksia johtanut verkkoyhtiöiden luottoluokituksen laskuun ja siten vieraan pääoman riskipreemion kasvuun. Verkkoyhtiöiden merkittävät investointitarpeet ja ehdotetut valvontamallin muutokset johtavat yhtiöiden velkaantumiseen ja niiden vieraan pääoman riskipreemion kasvuun.

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Pidämme perusteltuna Energiaviraston esitystä asettaa sähkön kanta- ja jakeluverkkotoimintojen yleiseksi tehostamistavoitteeksi 0 % kuudennelle valvontajaksolle 2024-2027. Tämä tukee sähköverkkoyhtiöiden mahdollisuuksia kehittää operatiivisiin kustannuksiin painottuvia ratkaisuja mutta samalla asettaa tarkoituksenmukaisen tiukan tavoitteen tehostaa toimintaa.

Pidämme edelleen perusteltuna asettaa yleinen tehostamistavoite samoin perustein 0 %:iin myös 7. valvontajaksolle 2028-2031, mutta haluamme tuoda esiin, että 1 % yleinen tehostamistavoite on joka tapauksessa kannatettavampi ratkaisu kuin 1. suuntaviivoissa esitetty 2 %.

Energiaviraston StoNED rintaman estimoinnissa käyttämät nykykäyttöarvot eivät vastaa esitetyn uuden verkko-omaisuuden määrittystavan mukaisia nykykäyttöarvoja. Sama pätee KAH yksikkökustannuksiin. Tältä osin vaikutustenarvioinneissa ei siten ole huomioitu eri menetelmämuutosten keskinäisvaikutuksia.

Aktivoitujen purkukustannusten sisällyttämistä kontrolloitaviin operatiivisiin kustannuksiin aiemmin aktivoitujen purkukustannusten osalta ei ole huomioitu StoNED rintaman estimoinnissa. Lisäksi rintamasta puuttuvat myös ne purkukustannukset, jotka yhtiöt ovat aktivoineet verkon

rakentamisprojekteille erittelemättä niitä aktivoiduiksi puruiksi. StoNED rintama antaa siten virheellisen kuvan yhtiöiden tehokkuudesta ja johtaa liian ankaraan tehostamistavoitteeseen.

StoNED rintaman tihennetty estimointiväli muodostaa uuden sanktion erityisesti sellaisille verkkoyhtiöille, jotka ovat pystyneet tehostamaan toimintaansa, sillä rintaman päivittäminen poistaa saavutetun hyödyn aiempaa nopeammin.

Huomautamme lisäksi, että verkkoyhtiöille tulee jatkuvasti myös uusia lakisääteisiä tehtäviä, jotka aiheuttavat pääasiassa operatiivisia kustannuksia. Sellaisten lakisääteisistä vaatimuksista johtuvien operatiivisen toiminnan kustannusten, joihin verkkoyhtiö ei ole voinut vaikuttaa, ei tulisi heikentää yhtiöiden tehokkuutta valvontamenetelmien mukaisessa tehokkuuden arvioinnissa.

Investointikannustin

Investointikannustimen osalta haluamme tuoda esille, että korvaamalla valvontamallissa JHA arvioituilla historiallisilla hankinta-arvoilla päädytään tilanteeseen, ettei yhtiöiden JHA tasapoiston kautta saama tulorahoitus riitä kattamaan edes korvausinvestointeja. Ongelma korostuu kaltaisessamme yhtiössä, jossa on vanhaa, mutta hyvin toimintakuntoista verkkoa, jota kuitenkin joudutaan lähitulevaisuudessa uusimaan puhtaan siirtymän mahdollistamiseksi liikenteen ja kaukolämpötoiminnan sähköistyessä.

Jotta investointikannustin olisi oikeudenmukainen pitäisi sen olla joko symmetrinen hyödyn / haitan jakamiseksi asiakkaiden kanssa koko valvontajakson ajalta yhteenlaskettuna tai sitten hyödynjakoehdotuksesta pitäisi luopua ja palata voimassa olevaan toimivaksi osoittautuneeseen käytäntöön, jossa toimialan tuottavuushyöty siirtyy täysimääräisesti asiakkaille valvontajakson mittaisen viiveen jälkeen.

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Sähkömarkkinalain esitöiden (HE 20/2013) mukaan hinnoittelun kohtuullisuuden arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös verkon kehittämisvelvollisuudesta aiheutuvat investoinnit ja niiden rahoittaminen. Ehdotetut valvontamenetelmät eivät takaa jakeluverkkoyhtiöille riittäviä toimintaedellytyksiä ylläpitää ja kehittää verkkoaan sähkömarkkinalain vaatimusten mukaisesti. Kokonaisuudessaan ehdotetut muutokset eivät muodosta loogista ja oikeudenmukaista tasapainoa jakeluverkkoyhtiöiden ja asiakkaiden välille.

Valvonnan jatkuvuuden ja ennakoitavuuden näkökulmasta vahvistuspäätösluonnoksen ehdotukset verkon arvon (JHA ja NKA) määrittämiseksi romuttavat lähes 20 vuoden perinteen, joka on perustunut vakaaseen sääntelyyn, johon yhtiöt ovat voineet luottaa ja joiden pohjalta yhtiöt ovat tehneet kehittämissuunnitelmansa, investointipäätöksensä sekä hinnoittelunsa. Ehdotettu sähköverkon arvostusmalli olisi erittäin haitallinen kaltaisellemme yhtiölle, jolla on paljon vanhaa maakaapeliverkkoa ja sähköasemia, jota pitää korvata hankalissa olosuhteissa tulevana vuosina ja joiden JHA ja sitä kautta JHA tasapoisto on vain murto-osa siitä, mitä korvausinvestointeihin tarvitaan, kun liikenne ja lämmöntuotanto sähköistyvät.

Todettakoon myös, että Energiaviraston tekemä vaikutustenarviointi oli puutteellinen ja keskittyi tuomaan esille edellä mainitut muutokset yhtiöiden JHA:han ja NKA:han sekä tarkastelemaan lyhyen aikavälin hinnoitteluvaraa. Vaikutustenarviointi ei tarkastellut lainkaan verkkoyhtiöiden kykyä selviytyä tulevaisuuden investointivelvoitteista, ylläpitää verkkoa toimintakykyisenä ja toimitusvarmana sekä taata kohtuullinen tuotto omistajille.

Yhteenvedon voidaan todeta, että vahvistuspäätösluonnoksessa ehdotetut muutokset tuhoavat sähköverkkoyhtiöiden investointikyvyn, eivät takaa riittävää rahoitusta verkon toimintavarmuuden ylläpitämiseksi eivätkä takaa riittävää tuottoa omistajalle.

Investointikyvyn tuhoaa erityisesti JHA tasapoiston liian pieni arvo suhteessa korvausinvestointeihin tarvittavaan rahamäärään. Tehokkuuskannustimen StoNED-mallin aiempaa tiukempi tehostamisvaade ja verkkoyhtiölle lankeavat uudet tehtävät tarkoittavat, että yhtiöille sallitut operatiiviset kustannukset (SKOPEX) eivät riitä kattamaan välttämättömiä operatiivisia kustannuksia. Tuottopohjaan ja tuottoasteeseen tehdyt heikennykset puolestaan leikkaavat omistajien tuottoa erittäin merkittävästi, mikä pitkällä aika välillä johtaa siihen, että omistajien ei kannata sijoittaa sähköverkkoyhtiöiden liiketoimintaan.

Pasma Anna
Oulun Energia Sähköverkko Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Energiavirasto esittää nyt valvontamenetelmiin erittäin merkittäviä muutoksia suhteessa nykyisiin valvontamenetelmiin sekä keväällä lausunnolla olleisiin ensimmäisiin suuntaviivoihin.

Esitetyt valvontamenetelmien muutokset estävät PKSS:ä toteuttamasta sähkömarkkinalain 588/2013 määrittämien toimitusvarmuusvaatimusten vaatimia toimenpiteitä.

Nyt esitetyt menetelmät eivät toteuta sähkömarkkinalain esitöihin (HE 20/2013) kirjattuja tavoitteita, joiden mukaan:

”verkkopalveluiden hinnoittelun tulisi turvata verkonhaltijalle kuuluvien tehtävien edellyttämä kohtuullinen tulorahoitus ja vakavaraisuus. Tulot saisivat siten kattaa verkon ylläpidon, käytön ja rakentamisen kohtuulliset kustannukset sekä antaa sijoitetulle pääomalle kohtuulliseksi katsottavan tuoton.”

Merkittävin valvontamenetelmiin esitetty muutos koskee verkko-omaisuuden määrittämisperiaatteiden ja kohtuullisen tuottoasteen määrittämisperiaatteiden muuttamista.

Tämä esitetty siirtyminen ns. jäädytettyyn verkonarvoon vähentää merkittävästi PKSS:n mahdollisuuksia tehdä sekä sähkömarkkinalain edellyttämiä toimitusvarmuusinvestointeja että puhtaan siirtymän edellyttämiä investointeja.

Näiltä osin muutokset esitetään valitettavan myöhäisessä vaiheessa - juuri ennen kahdeksan vuoden valvontamenetelmajaksojen alkamista. Muutoksista ei myöskään ole käyty keskustelua muun muassa sidosryhmäneuvottelukunnan toiminnan aikana.

Kuulemiseen ja lausumiseen varattu aika on valitettavan lyhyt suhteessa muutosten suuruuteen. Siksi tarkempien vaikuttavuusarvioiden tekeminen ja kommentointi niiden valossa on mahdotonta.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Jälleenhankinta- ja nykyarvo

Uusi laskentatapa pienentää verkon jälleenhankinta-arvoa (JHA) ja sen avulla laskettua tasapoistoa ja nykykäyttöarvoa.

Tasapoiston ja nykykäyttöarvon pienentyminen on merkittävä. Se johtaa siihen, että PKSS:n sallittu liikevaihto laskee niin alas, että emme voi toteuttaa verkonkehityssuunnitelmassa välttämättömiksi näkemiämme investointeja.

Varaosat

PKSS:n mielestä varaosien tulee kuulua verkko-omaisuuteen.

Riittävällä varaosavarastolla turvataan toiminnan jatkuvuus vika- ja kriisitilanteissa, joissa rikkoutuneen komponentin tilalle on saatava korvaava komponentti välittömästi. Jos varaosia ei ole, korjausajat venyvät pitkiksi. Korvaaminen voi myös estyä kokonaan, jos komponentteja ei ole saatavilla toimitusketjuhäiriöiden takia. Tämä on todellinen uhka nykyisessä epävarmassa maailmantilanteessa.

PKSS ehdottaa, että varaosat tulee laskea mukaan verkko-omaisuuteen niiden tasearvon mukaisesti. Vuokraverkkoyhtiöllä varaosavaraston arvo lisätään jälleenhankinta-arvoon.

Kohtuullinen tuottoaste

Kohtuullisen tuottoasteen (WACC-kertoimen) laskennassa uusissa valvontamenetelmissä käytetyn vieraan pääoman riskipreemion lasku ei PKSS:n mielestä kuvaa alan tilannetta.

Riskitaso on kasvanut tekniikan nopean kehityksen, maaseudun nopean autioitumisen (myös taajamissa käyttöpaikkakatoa), valvontamenetelmien poukkoilun ja maailmantilanteen epävakaisuuden johdosta.

PKSS ehdottaa, että riskipreemiota ei pienennetä.

Laatukannustin

PKSS näkee hyväksi, että keskeytyskustannusten vertailutaso määritellään kahden edellisen valvontajakson kaikkien keskeytysten keskeytyskustannusten summana.

Tehostamiskannustin

PKSS:n mielestä on hyvä, että yleisen tehostamiskannustimen taso on kuudennella valvontajaksolla nolla prosenttia. PKSS:n mielestä sen tulisi olla nolla myös seitsemännellä valvontajaksolla.

Sähkökäyttö ja -tuotanto sekä kysynnänjousto ja energiavarastot muuttavat perinteistä sähköverkkotoimintaa. Tämän lisäksi muuttunut turvallisuustilanne on tuonut verkkoyhtiöille kriittisen infran haltijoina aivan uusia tietoturvaasteita.

PKSS näkee, että näistä aiheutuu uusia kulueriä, jotka tulee huomioida verkkoyhtiön kulutasossa. On ristiriitaista esittää kulujen leikkaamista samaan aikaan, kun kulujen tiedetään kasvavan.

PKSS on vuokraverkkoyhtiö. Vuokraverkkoyhtiö ei ole voinut hyödyntää purkukustannuksia eriytetyssä taseessa.

PKSS:n mielestä myös vuokraverkkoyhtiölle tulee olla mahdollista käsitellä purkukustannukset sallittua liikevaihtoa laskettaessa niin, että sen vaikutus on sama kuin verkon omistavilla yhtiöillä.

Investointikannustin

Tasapoiston laskeminen uudella mallilla antaa todellista vanhan verkon uusimiskustannusta pienemmän summan verkon uusimiseen.

Tasapoiston alkuperäinen tarkoitus on ollut, että olemassa oleva verkko voidaan uusia samanlaiseksi sen pitoajan päättyessä. Alkuperäinen tasapoisto ei ole kuitenkaan pystynyt rahoittamaan verkon uusimista alkuperäistä kalliimmalla tekniikalla (kts. kohta Tasapoisto).

Edellä kuvatun perusteella tasapoiston arvo pienenee entisestään ja se ei pysty kattamaan vanhan verkon uusimista edes nykyisen kaltaiseksi – sen uusimisesta käyttövarmemmaksi puhumattakaan.

Investointihyödyn puolikkaan vähentäminen tasapoistosta hidastaa toimitusvarmuustavoitteiden saavuttamista, koska se pienentää jo valmiiksi pienennettyä tasapoistoa. Mikäli tämä investointihyödyn puolitus säilyy valvontamenetelmissä, tulee sen olla PKSS:n mielestä symmetrinen, eli myös investointitappio tulee puolittaa ja lisätä tappion puolikas tasapoistoon.

Innovaatio- ja joustokannustimet

Ehdotettu joustokannustimen arvo (yksi prosentti liikevaihdosta) vaikuttaa PKSS:n mielestä kohtuulliselta.

Joustojen käyttö tulee olemaan verkkoyhtiölle kuluperusteista. Joustokannustin ei ota kantaa jouston käytöstä aiheutuvien vuosikulujen käsittelyyn kuudennella valvontajaksolla. Jouston käytön operatiiviset kustannukset tulee huomioida myös kuudennella valvontajaksolla joustokannustimessa vähintään läpilaskutuserätyyppisesti.

Muuta

Verkkotoimintaan kuuluvat kustannukset -kohdassa on mainittu, että resurssi- ja resurssivarauskorvaukset eivät kuulu verkkotoiminnan kustannuksiin.

PKSS:n mielestä tämä asia on jotenkin varmistettava, että vikojen korjaamiseen normaalin työajan ulkopuolella (yöt ja viikonloput) saadaan riittävä määrä henkilökuntaa. Verkkoyhtiö ei voi lähteä oletuksesta, että urakoitsijoilta saadaan nopeasti riittävä viankorjausresurssi myrskyn aiheuttamien vikojen korjaamiseen ilman minkäänlaista varautumista. Varautuminen aiheuttaa kustannuksia, jotka tulee kuulua PKSS:n mielestä verkkotoiminnan kustannuksiin ja ne on käsiteltävä KOPEX-kustannusten mukaisesti myös sen referenssitasoa määriteltäessä.

Esitetyt muutokset valvontamenetelmään pakottavat PKSS:n pienentämään merkittävästi verkonkehityssuunnitelmansa mukaista investointiohjelmaa. PKSS joutuu pienentämään

verkostotöiden tilauskanta. Tämä tulee heijastumaan PKSS:lle töitä tekeviin verkostourakoitsijoihin. Urakoitsijat joutuvat vähentämään henkilökuntaansa, koska tilauskanta pienenee pitkäksi aikaa.

Tämä vähentää häiriönhoitoon käytettävissä olevaa henkilömäärää ja pidentää sähkövikojen korjausaikaa. Asiakkaat kärsivät, yhteiskunnan toiminnan kannalta tärkeät toiminnot häiriintyvät ja maksettavat vakiokorjaukset sekä KAH-kustannukset kasvavat. Se pienentää PKSS:n sallittua liikevaihtoa. Tämä johtaa väijäämättä vaikeaan kierteeseen, joka heikentää entisestään PKSS:n lakisääteisten velvoitteiden täyttämistä ja vaikeuttaa asiakkaiden sekä yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja.

Lopuksi

PKSS kiittää vielä mahdollisuudesta lausua vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkotoiminnan hinnoittelun kohtuullisuuden valvontamenetelmiksi liitteineen.

Kassavirran hallinnan näkökulmasta PKSS esittää myös, että Energiavirasto ja verkonhaltijat keskustelevat yhdessä lainsäätäjän kanssa siitä, että sähkömarkkinalain edellyttämää toimitusvarmuustavoitteiden takarajaa siirrettäisiin kahdeksalla vuodella (kaksi valvontajaksoa) vuoteen 2044.

Lisäksi PKSS ehdottaa, että kumuloituneen alituoton tai ylituoton tasaamiseen annetaan siirtymäaikaa vuoden 2031 loppuun asti.

Lisäksi PKSS esittää yleisesti, että valvontamenetelmien tulisi säilyä rakenteeltaan ja pääperiaatteiltaan samankaltaisina usean valvontajakson ajan. Tämä helpottaisi sekä toiminnan ennakkointia että strategian ja rahoituksen pitkän aikavälin suunnittelua.

Kunnioittavasti

PKS Sähkönsiirto Oy

Sami Kervinen

Toimitusjohtaja

Ahonen Jukka
PKS Sähkönsiirto Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Energiavirasto

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausuntopyynnön diaarinumero: 3171/040300/2023

Lausunto

Kemijoki Oy kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiassa.

Kemijoki Oy on Suomen suurin vesivoiman tuottaja. Kemijoki Oy omistaa yh-teensä 20 vesivoimalaitosta. Yhtiö vauhdittaa Suomen turvallista energiasiirty-mää ja jatkaa pumppuvoimalaitoksen alustavaa esisuunnittelua Kemijärven Ai-langantunturilla. Samalla yhtiö jatkaa selvitystä myös muiden pumppuvoimalai-tosten rakentamisen mahdollisuuksista Pohjois-Suomessa.

Energiateollisuus ry:n mukaan vuonna 2022 vesivoimalla tuotettiin sähköä 13,4 TWh ja vesivoiman osuus kotimaisesta sähkön tuotannosta oli 19,3 %. Kemijoki Oy:n omistamien voimalaitosten osuus

tästä oli noin kolmannes (36 %). Uusiutu-villa energianlähteillä tuotetusta sähköstä vesivoiman osuus oli samana vuonna 35,7 %.

Vesivoiman ja Kemijoki Oy:n voimalaitosten merkitys sähköjärjestelmän toimin-nan kannalta välttämättömän säädön kannalta on kuitenkin vielä suurempi. Ve-sivoimalla on poikkeuksellisen laaja käyttöominaisuus ja vesivoima vastaa yli 70 %:n osuudella Suomen säätövoiman tuotannosta. Tästä yhtiön omistamien voi-malaitosten osuus on hyvän säädettävyytensä ja lupaehtojensa ansiosta yli kol-mannes. Säätökykyinen ja ennustettava vesivoima on edellytys sille, että sähkö-järjestelmään voidaan integroida merkittävästi vaihtelevaa uusiutuvaa sähkön-tuotantoa.

Käynnissä oleva energiamurros vaatii paitsi ominaisuuksiltaan erilaista sähkön-tuotantoa, kuten säätökykyistä vesivoimaa, myös kaikissa olosuhteissa toiminta-varman sähköverkon.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan Suomi nousee puhtaan energian edelläkävijäksi Euroopassa. Seuraavat kaksi lausuntopyynnön mukais-ta valvontajaksoa ovat ajallisesti kriittisessä roolissa tavoitteen saavuttamisen kannalta. On tärkeää, että vahvistettavat valvontamenetelmät turvaavat verkon-haltijoiden kyvyn tehdä tarvittavat investoinnit, joita käynnissä oleva ja edelleen kiihtyvä energiamurros vaatii.

Kaikissa olosuhteissa toimintavarma sähköverkko on myös Kemijoki Oy:n toi-minnan kannalta keskeinen tekijä. Tämä koskee niin yhtiön olemassa olevaa toimintaa, kuin tulevia investointeja.

Verkonhaltijat ovat esittäneet runsaasti huolta lausuntopyynnön mukaisten me-netelmien vaikutuksista toimintaansa. Valvontamenetelmiä vahvistettaessa tu-leekin kattavasti arvioida ja huomioida vaikutukset verkonhaltijoiden investointi-kykyyn. Toimintavarma sähköverkko on merkittävä tekijä myös arvioitaessa edellytyksiä investoida uusiutuvan energian hankkeisiin Suomessa. Investoin-neissa sähköverkkoon on kyse myös nykyisessä poliittisessä tilanteessa erityi-sen merkittävän huoltovarmuuden parantamisesta.

Rovaniemi 11.10.2023

KEMIJOKI OY

Tuomas Timonen

toimitusjohtaja

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Ala Janne
Kemijoki Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Sähkön siirtoyhteyksien vahvistaminen on kriittinen osa päästöjen vähentämistä ja Suomen kasvua. Valvontamenetelmäesitys saattaa merkittävästi heikentää jakeluverkkoyhtiöiden ja kantaverkkoyhtiön mahdollisuuksia investoida sähköverkkoon. Tämä heijastuu suoraan halukkuuteemme investoida kestävään energiantuotantoon. Huolenaiheenamme on, että aurinkoenergiainvestointien tekeminen hankaloituu huomattavasti valvontamenetelmäesityksen myötä.

Suomen hiilineutraaliustavoite, puhtaaseen energiaan perustuvan teollisuuden nousu ja siihen liittyvät investoinnit saattavat olla vakavasti uhattuina, mikäli valvontamenetelmäesitys hyväksytään käytäntöön. Suuret muutokset regulaatioympäristössä heikentävät Suomen mainetta hyvänä ja vakaana investointiympäristönä erityisesti ulkomaalaisten investoijien näkökulmasta. Sähkön siirtoinfrastruktuuri on keskeinen tekijä puhtaan siirtymän toteuttamisessa.

Orpon hallituksen hallitusohjelmassa on kirjaus, jonka mukaan sähkön jakeluverkonhaltijoiden valvontamallin uudistumisen yhteydessä arvioidaan ja toimeenpannaan mahdollisuudet edistää siirtohintojen kohtuullisuutta investoinnit turvaavalla ja riittävän ennakoitavalla sääntelyllä. Kyseinen malli ei mielestämme perustu näille periaatteille, vaan pikemminkin saattaa heikentää energiayhtiöiden investointihalukkuutta.

Ehdotettu valvontamenettely vaarantaa sähköverkkojen kehittämisen ja kyvyn toteuttaa uusia investointeja. Puhtaan sähköntuotannon kehittäminen vaatii, että sähköverkkoyhtiöt jatkavat investointejaan nykytasolla ja jopa kiihdyttävät tahtiaan. Tämä on välttämätöntä, jotta verkkoinfrastruktuuri kykenee siirtämään uusiutuvan sähkön nykyisille ja uusille loppukäyttäjille.

Puhtaan siirtymän investoinnit voivat onnistua vain, jos niiden toteuttamista tukee ennustettava, pitkäjänteinen ja kauas katsova regulaatio. Myös vetytalouden kulmakivenä on voimakkaasti kasvava puhtaan sähkön tarve ja sen siirtoyhteyksien varmistaminen. Energiaviraston valmisteleva esitys luo epävarmuutta puhtaan siirtymän investoinneille ja verkkoliittymöille. Tämä tulee käytännössä tarkoittamaan pidempiä liityntäjohtoja, kasvavia liittymiskustannuksia sekä ympäristövaikutusten lisääntymistä.

Valvontamenetelmien päivityksessä tulisi ottaa paremmin huomioon energiaverkkojen rooli puhtaan energian siirtämisessä ja tuotannossa. Tällä hetkellä esitetyt muutokset heikentävät vakavasti energiasektorin investointimahdollisuuksia ja voivat vaarantaa Suomen tavoitteen siirtyä kohti hiilineutraalisuutta ja puhdasta energiantuotantoa. Tämä voi vaikuttaa kielteisesti maan maineeseen investointikohteena. Suomessa tarvitaan ennustettavaa regulaatiota, joka edistää puhtaan siirtymän investointeja ja energian käyttöönottoa.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Lievonen Riku
Auringosta Energiaa -koalitio

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Kymenlaakson Sähköverkko Oy kiittää mahdollisuudesta lausua sähkönjakeluverkon valvontamenetelmien suuntaviivoista ja esittää vakavan huolensa menetelmien muutosten vaikutuksesta.

Sähkönjakeluverkkoa on Suomessa kehitetty viimeisen vuosikymmenen aikana toimitusvarmemmaksi kohdistetuvin investoinnein, jotka on onnistuttu tekemään yhteiskunnan kannalta tehokkaasti. Näemme, että Suomessa Energiavirasto on mahdollistanut tähän saakka sähköverkkojen kehittämisen toimenpiteet pitäen samalla verkkopalvelumaksut alhaisina verrattuna muihin EU-maihin. Verkkoon jo nyt tehdyt investoinnit ovat parantaneet huomattavasti verkon käytettävyyttä sekä häiriöttömyyttä. Investoinnit eivät kuitenkaan ole loppumassa vaan sähkömarkkinalain mukaista toimitusvarmuuden parantamista tullaan tekemään vielä vuoteen 2036 saakka.

Uusiutuvan, hajautetun tuotannon liittymämäärät kasvavat eksponentiaalisesti jakeluverkossa samalla kun mittakaavaltaan erittäin suuret tuulivoimapuistot liittyvät enenevässä määrin myös jakeluverkkoihin. Lisäksi aurinkosähkön pientuottajien määrä moninkertaistuu ja suuret aurinkovoimalat hakevat parasta aikaa verkkoliittymäjä. Uusiutuvaa tuotantoa ei saada markkinoille ilman merkittäviä investointeja sähköverkkoihin.

Liikenteen sähköistyminen tulee kiihtymään tulevien vuosien aikana ja sähköauton latauspisteiden tehot kasvavat jatkuvasti. Selvä suuntaus on myös energiavarastojen lisääntyminen jakeluverkossa. Lämmityksen yhä etenevä sähköistyminen vaatii toimenpiteitä verkkoyhtiöiltä ja jatkossa tarvitaan tämänkin vuoksi suurempia sähköliittymiä kaikilla sähkön käytön sektoreilla. Yhteiskunnan

sähköistyminen kasvattaa jo nyt investointitarpeita sähköverkkoon niin teollisuudessa kuin kotitalouksissa.

Valvontamenetelmien tavoitteena on käsityksemme mukaan mahdollistaa sähkönjakelun kehittäminen yhteiskunnan tarpeiden mukaiseksi ja edesauttaa sähköverkkoja tukemaan muutostilannetta, jossa koko Suomen energiajärjestelmä on tällä hetkellä. Nyt valvontamenetelmissä esitetyt merkittävät muutokset horjuttavat jakeluverkkoyhtiöiden kykyä vastata vihreän siirtymän aiheuttamiin investointitarpeisiin sekä verkkoyhtiöiden mahdollisuuksiin investoida toimitusvarmuustavoitteiden loppuunsaattamiseen. Näkemyksemme mukaan valvontamenetelmiin esitetyt muutokset tulevat vähentämään verkkoyhtiöiden mahdollisuuksia saada rahoitusta ja investoida sähköverkkoon siinä mitassa kuin on tarpeellista. Investointien väheneminen vaikuttaa mahdollisuuksiin saavuttaa hiilineutraali yhteiskunta vuoteen 2035 mennessä. Samalla se myös tulee vaikuttamaan työvoiman saatavuuteen verkostotöissä, joilla on suora kytkös sähköverkkoyhtiöiden viankorjausresursseihin ja kyvykkyyteen ylläpitää osaavaa henkilöstöä poikkeustilanteita varten. Tämä on ongelma myös huoltovarmuuden kannalta. Tekemiemme vaikutusarviointien perusteella joidenkin yhtiöiden elinkelpoisuus tulee heikkenemään merkittävästi, jos esitetynlaisina.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Suuntaviivoissa on oikaistun pääoman laskentatapaa muutettu aikaisempiin menetelmiin nähden merkittävästi. Nyt esitetty malli, jossa verkko-omaisuus jäädytetään verkkokomponentin rakentamisvuoden mukaisella yksikköhinnalla aiheuttaa merkittävät muutokset jakeluverkkoyhtiöiden kohtuulliseen tuottoon ja kykyyn investoida riittävästi toimitusvarmuuteen sekä sähköistyvän yhteiskunnan tarvitsemiin verkon laajennuksiin. Vaikka tuottopohjan malli voi olla teoreettisesti oikea ja toimia hyvin ideaalisessa tilanteessa, on aina muistettava, että teorioita pitää sovittaa reaali maailman reunaehtoihin. Historiallista kehitystä ei voi unohtaa malleja käyttöönotettaessa. Viimeisimmässä luonnoksessa esitetyn tuottopohjamallin käyttöönotto tulee vähentämään merkittävästi yhtiöiden investointimahdollisuuksia, koska näin suuri muutos lisää vääjäämättä rahoitukseen liittyviä riskejä ja tiukentaa rahoitusehtoja. Samalla se lisää merkittävästi yhtiöiden korkoriskiä tulevaisuudessa.

Menetelmäehdotuksessa määritetty verkon arvo kuvaa lähinnä yksikköhintaperusteista sähköverkon tasearvoa, joka ei huomioi tulevaisuuden investointitarpeita eikä perustu todelliseen yksikköhintatietoon ennen vuotta 2011. Lisäksi menetelmäluonnoksessa esimerkkinä todettakoon, että kolmannen valvontajakson hinnastossa ja rakenteessa on merkittäviä puutteita joissakin yksikkörakenteissa, mm. suurjännitteisen jakeluverkon yksiköissä. Tämä vaikuttaa kaikkiin yksiköihin, jotka on asennettu 2015 tai sitä ennen. Samalla todettakoon, että vuoden 2016 voimaan tullessa yksikköhintaluettelossa useat näistä epäkohdista on korjattu.

Käytännön haasteena laskentatavan muutos aiheuttaa merkittävän lisätyön jakeluverkkoyhtiöille sekä energiavirastolle, koska järjestelmiin tehdyt raportit on tehty tukemaan aikaisemmin valvontamenetelmissä olevaa tapaa. Suuntaviivoissa laskennan runko on esitetty, mutta suuntaviivojen lukijalle on jätetty paljon tulkittavaa. Näitä asioita ovat mm. käytettävät yksikköhinnat ja rakenne. Menetelmissä kerrotaan, että tiettyä hinnastoa käytetään tietyn

ikärakenteen yksikköhinnan määrittämisessä perustuen elinkustannus- ja kuluttajahintaindekseihin kuvaamatta kuitenkaan tarkemmin, miten indeksejä käytetään tai ei käytetä eri ajanjaksoina.

Lähtökohtaisena esityksenämme on, että verkonarvo tulee jatkossakin määrittää samalla tavalla kuin aiemmin ja palata kesällä 2023 julkaistuun ensimmäisen valvontamenetelmäluonnoksen mukaiseen tapaan käsitellä sähköverkon jälleenhankinta-arvo ja nykykäyttöarvo perustuen viimeisimpiin yksikköhintoihin. Palaamista viimeisimpien kerättyjen yksikköhintojen käyttämiselle tukee vuonna 2013 voimaan astuneen sähkömarkkinalain periaate määrittää sähköverkon arvo markkinaperusteisesti käypään arvoon perustuen.

Toissijaisena vaihtoehtona tuottopohjan määrittämiseen esitämme poistettavaksi yksikköhintaluettelon sekä takautuvan inflaatiokorjauksen vuodesta 2016 taaksepäin. Tätä aiemmissa yksikköhintaluetteloissa ei ole saatavilla Energiaviraston keräämiä riittävän tarkkoja yksikköhintoja. Inflaatiokorjaus takautuvasti ei myöskään perustu oikeaan kerättyyn tietoon eikä näin ollen vastaa todellisia keskimääräisiä rakentamiskustannuksia verkkoliiketoiminnassa. Tämä muutos vaimentaisi tuottopohjan muutoksen kerrannaisvaikutuksia verkkoyhtiöiden toimintaedellytyksiin ja säilyttäisi mahdollisuuden harjoittaa liiketoimintaa muuttuvassa korkoympäristössä. Vaihtoehto on esitetty myös Energiaviraston DFC Economicsilta¹ tilaamassa raportissa. Tämä vaihtoehtoinen ratkaisu poistaa kuitenkin vain osan ongelmista eikä tarjoa riittävää inflaatiosuojaa tulevaisuuden korvausinvestointien rahoitukselle, saati mahdollista kaikkia tarvittavia sähköverkon laajennusinvestointeja tukemaan yhteiskunnan sähköistymistä.

Kohtuullinen tuottoaste

Suuntaviivoissa esitetty vieraan pääoman riskitaso on esitetty määritettäväksi vaihteluvälin alakvartiilin mukaan. Tämä ei kuvasta todellista tilannetta vieraan pääoman riskistä. Tällä hetkellä riskitaso, johon merkittävät valvontamenetelmien muutoksetkin vaikuttavat, ovat todellisesti valittua tasoa korkeammat. Tästä syystä vieraan pääoman riskitaso tulisi määrittää vähintään verrokkiyhtiöistä johdetun vaihteluvälin mediaania kuvatun kriteerin mukaisesti.

Esitämme huolemme myös tulevaisuuden tuottotasosta, jos Saksan ja Suomen 10 vuoden valtion obligaatiokorot laskevat viime vuosikymmenen mukaiselle tasolle. Yhdistettynä tuottopohjan esitettyyn muutokseen näiden yhteisvaikutus tulee heikentämään yhä edelleen verkkoyhtiöiden mahdollisuuksia huolehtia sähköverkosta ja toteuttaa tarvittavia verkostoinvestointeja.

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Verkkoyhtiöille kohdistuu koko ajan uusia velvoitteita, mitkä nostavat kustannuksia jatkuvasti ja estävät toiminnan tehostamisen. Tästä syystä näemme positiivisena, että yleinen tehostamistavoite kuudennella valvontajaksolla on 0 % ja seitsemännellä valvontajaksolla 1 %.

Tehostamiskannustimen piiriin tuodaan kuudennella ja seitsemännellä valvontajaksolla purkukustannukset. Toimitusvarmuusinvestoinnit kohdistuvat olemassa olevaan vanhaan verkkoon, minkä takia purkukustannuksia syntyy samassa suhteessa kuin uutta jakeluverkkoa investoidaan. Purkukustannukset ovat aina kiinteä osa korvausinvestointia. Esitämme, että muutoksia purkukustannusten käsittelyyn ei tehdä ollenkaan tai jos tehdään, ei niitä tule tehdä takautuvasti aiempiin omaisuuseriin.

Nyt esitetyissä menetelmissä aikaisemmin tehdyt purkukustannukset, jotka on aikaisempien menetelmien mukaisesti kirjattu Energiaviraston ohjeiden mukaisella tavalla eriytetyn taseen mukaisessa arvossa, esitetään tulevissa valvontajaksossa palautettavaksi tehostamiskannustimen kautta verkkoyhtiön kuluksi. Tämä muutos, jossa osaa verkkoyhtiöistä rankaistaan jälkeinpäin tavalla, joka on ollut täysin valvontamenetelmien mukainen tapa aikaisemmin, ei kuvasta ollenkaan tasapuolisuutta, jota valvontamenetelmien periaatteissa korostetaan. Näin merkittävä muutos on pöyristyttävä ja tämä menettely tulee poistaa kokonaisuudessaan, kuten koko purkukustannusten käsittely tehostamiskannustimen piiristä. Käsityksemme mukaan tämä purkukustannusten takautuvan käsittelyn esitetty muutos on lisäksi hallintolain luottamuksensuojaperiaatteen vastainen (hallintolaki 2:6).

Investointikannustin

Nyt suuntaviivoissa ehdotettu malli, jossa investointikannustimeen lisättäisiin hyötyleikkuri, jossa vuosittain puolet investointikannustimen taseen ja yksikköhintojen välisestä erotuksesta palautetaan asiakkaille. Kannustin ei tällaisenaan kannusta tekemään investointeja tehokkaasti. Esitämme edelleen, että investointikannustimeen esitetty hyötyleikkuri tulee olla symmetrinen hyödynjakoperiaateiltaan sekä tarkastelujakso on valvontajakson pituinen (4 vuotta). Tällöin vuosittainen rakentamisen hintojen nopea muutos ei rankaise eikä myöskään hyödytä jakeluverkkoyhtiötä.

Innovaatio- ja joustokannustimet

Joustokannustin on erinomainen lisä valvontamenetelmiin edistämään joustojen hyödynnettävyyttä jakeluverkossa. Jakeluverkonhaltijoille tulee toimittaa yksiselitteinen ohje, missä on kerrottu mitkä kaikki kustannukset voidaan sisällyttää joustokannustimeen.

Muuta

Kertyneen poistoeron käsittelyyn liittyen sähköverkon hyödykkeisiin ja siihen liittyvän laskennallisen verovelan käsittelyä muutettiin 2016 alkavalle valvontajaksolle siirryttäessä. Käsityksemme mukaan muutos liittyi verojen jälkeisen kohtuullisen tuoton ja WACC:in osalta siirtymiseen ennen veroja tehtävään laskentaan ja niin kutsutun pretax WACC:in soveltamiseen. Ymmärryksemme mukaan valvontamenetelmien on lähtökohtaisesti tarkoitus kohdella yhtiöitä veroneutraalisti ja tämä lähtökohta oli myös 2016 tehdyn muutoksen taustalla.

Valvontamenetelmäluonnoksen mukaan tulevilla valvontajaksolla siirryttäisiin käsittelyyn, jossa poistoero huomioidaan kokonaisuudessaan oikaistussa taseessa, siten että poistoerosta laskettu

verovelka huomioidaan korottomissa veloissa ja loppuosa oikaistussa omassa pääomassa. Vaikutus liiketoimintaan on huomattava.

Esitämme muutoksen kumoamista. Näkemyksemme mukaan valvontamenetelmien tulisi jatkossakin olla lähtökohtaisesti veroneutraalit eikä niiden kuuluisi ohjata verkkoyhtiöitä operatiivisissa päätöksissä. Yhtiöt ovat rakenteeltaan ja toimintaympäristöltään hyvin erilaisia, jolloin operatiivisiin päätöksiin kohdistuvat ohjausvaikutukset johtavat vääjäämättä tehottomuuteen. Luonnoksen mukainen poistoeron käsittely oikaistussa taseessa ohjaisi yhtiöiden päätöksentekoa veropoiston hyödyntämisessä. Verolainsäädännössä poistoeron käsittelyä koskevilla säädöksillä on pyritty parantamaan pääomavaltaisten alojen kykyä investoida. Valvontamenetelmien ei tulisi ohjata yhtiöiden päätöksentekoa tähän liittyen.

Pylvänäinen Jouni
Kymenlaakson Sähköverkko Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Valvontamallin on varmistettava investoinnit puhtaan energiasiirtymän ja huoltovarmuuden tarpeisiin

Energiavirasto on muuttanut valvontamenetelmäänsä dramaattisesti nykyiseen ja aiempiin valvontajaksoihin verrattuna. Menettely on vahvasti ristiriidassa ennustettavan ja pitkäjänteisen regulaatioympäristön kanssa, mitä tarvitaan muutoin nyt epävakaassa toimintaympäristössä. Geopoliittinen tilanne ja talouden epävakaas ovat heikentäneet yhtiöiden investointikykyä merkittävästi yleisen kustannustason kasvun ja korkeiden korkojen myötä. Puhtaan energian siirtymä ja sähkön toimitus- ja huoltovarmuus luovat valtavat investointitarpeet, joihin nyt esitetyt valvontamenetelmän muutokset vaikuttavat äärimmäisen negatiivisesti. Erityisesti kaltaisellamme suurjännitteisellä jakeluverkkoyhtiöllä on merkittävä asema uusiutuvan tuotannon liittämässä verkkoon ja siirtämisessä edelleen kohti kulutusta. Emme millään tavoin voi pitää esitettyä verkko-omaisuuden uutta arvon määrittystä perusteltuna, vaan esitämme keväällä julkaistujen ensimmäisten suuntaviivojen ja nykyisten valvontamenetelmien mukaisten menettelyjen jatkamista myös tulevilla valvontajaksoilla.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Verkko-omaisuuden arvottaminen romahduttaa yhtiön tuottopohjan

Nähdäksemme Energiaviraston esitys loukkaa omaisuuden suojaa, koska valvontamalli leikkaa viidenneksen verkko-omaisuutemme eli tuottopohjamme arvosta. Kattava vaikutusten arviointi liiketoiminnalle annetussa aikataulussa on käytännössä mahdotonta, ja uusi valvontamallin on astumassa voimaan jo vajaan kahden kuukauden kuluttua. Muutoksilla on arviomme mukaan erittäin haitallinen vaikutus verkkoliiketoimintamme talouteen. Suurjännitteisen jakeluverkkoliiketoiminnan kannattavuuden romahdus näkyy väistämättä siten, ettemme voi rahoittaa suunnitteilla olevia investointejamme emmekä kehittää verkkotoimintaamme, jonka pitäisi mahdollistaa uuden puhtaan sähköntuotannon liittäminen ja sähkön häiriötön siirto.

Valvontamallin merkittävin muutosesitys on verkko-omaisuuden jäädyttäminen investointihetken yksikköhintoihin. Verkon arvon määrittäminen on perustunut valvontajaksojen alusta lähtien nykyhetken markkina-arvosta määritetyn jälleenhankinta-arvon (JHA) ja siitä edelleen johdetun nykykäyttöarvon (NKA) määrittämiseen. Muutos iskee erityisen kovaa suurjännitteisiin jakeluverkkoihin, sillä esimerkiksi EPV Alueverkko Oy:n uuden tuottopohjan määrittää pitkälti vain Energiaviraston julkaisemat vuoden 2012 yksikköhinnat 110 kV voimajohdoille suurimpana omaisuuseränämme. Tällä laskentatavalla NKA laskee lähes 20 %, ja JHA lähes 30 %. Sovellettavat yksikköhinnat ovat merkittävästi alhaisemmat 110 kV:n suurjännitevoimajohtojen osalta, mikä johtaa osaltamme kohtuuttomaan lopputulokseen. Kaikkiaan verkko-omaisuutemme voimakas lasku johtuu pääosin kolmesta verkkokomponentista toimintamme ollessa komponenteiltaan normaalia jakeluverkkoyhtiötä yksipuolisempaa.

Emme kannata esitettyä verkon arvon määrittelytavan muuttamista, vaan pidämme keväällä julkaistujen ensimmäisten suuntaviivojen ja nykyisten valvontamenetelmien mukaista määrittystapaa perusteltuna. Nähdäksemme vaihtoehtoisesti suurjännitteinen jakeluverkko-omaisuus voitaisiin jättää uudistetun laskentamallin ulkopuolelle, koska se poikkeaa rakenteeltaan huomattavasti muusta jakeluverkkotoiminnasta, jonka verkko-omaisuus koostuu laajemmin erilaisista verkkokomponenteista. Lisäksi suurjännitteisellä jakeluverkkoyhtiöllä ei ole alueellista ”luonnollista monopolia”, kuten jakeluverkkoyhtiöillä.

Kohtuullinen tuottoaste

Uuden verkko-omaisuuden arvonmäärityksen lisäksi Energiavirasto on esityksessään kiristänyt valvontamenetelmää myös muuttamalla WACC:n parametreja. Tämä pudottaa vuoden 2024 kohtuullista tuottoastetta 7,58 %:sta 6,79 %:iin, eli kohtuullinen tuotto putoaisi yksin tämän seurauksena noin 10 %. Emme pidä tuottoasteen parametrivalintoihin esitettyä uutta menettelyä perusteltuna. Nähdäksemme muutos vaarantaa edelleen yhtiön investointikykyä ja lisää rahoitusriskiä tulevilla valvontajaksoilla.

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

EPV Alueverkko Oy:n verkko-omaisuuden jälleenhankinta-arvo (JHA) laskee esityksen mukaan uudella valvontajaksolla lähes kolmanneksen, mikä vaikuttaa erittäin negatiivisesti yhtiön investointikannustimeen. JHA:n lopputulokseen vaikuttaa enemmän vanhempi verkko-omaisuus, jonka arvo romahtaa uudella laskentatavalla. Mikäli uusi 2024 hinnasto johtaa siihen, että todelliset investointikustannukset ovat alle viraston yksikkökustannusten, investointikannustimen uusi leikkuri astuu voimaan, vaikka sama 2024 hinnasto ei nosta investointikannustimen tasapoistoa. Leikkurin tavoite saattaa puolet tehokkaan investointitoiminnan hyödystä asiakkaille on menettänyt merkityksensä hyödyn ollessa nyt dramaattisesti pienempi, tai olematon. Esitämme leikkurista luopumista, mikäli uudesta yksikköhintojen laskentatavasta pidetään kiinni.

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Meistä yhtiönä

EPV Alueverkko Oy (EPA) on EPV Energian omistama yhtiö, joka harjoittaa verkkoluvan mukaista verkkoliiketoimintaa 110 kV suurjännitteisellä jakeluverkolla. EPA siirtää sähköä kantaverkosta/kantaverkkoon ja erilaisilta sähkön tuotantolaitoksilta jakeluverkkoyhtiöille ja muille loppukäyttäjille. Kaikkiaan yhtiön hallinnassa on 110 kV siirtoverkostoa 883 km (pääasiassa Pohjanmaalla) ja suurjänniteverkon liittymispisteitä 147 kpl. Verkosta luovutettua sähköenergia kulutukseen on lähes 4,9 TWh sekä tuotannosta vastaanotettu noin 3,5 TWh. EPA:n suurjännitteistä jakeluverkkotoiminta ei ole maantieteellisesti rajattu.

Oesch Pia
EPV Energia Oy - EPV Alueverkko Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Ohessa HSK Sähkö Oy:n huomiot vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmistä vuosille 2024–2027 ja 2028–2031

Toimimme kumppanina usealle suomalaiselle verkkoyhtiölle. Olemme huolissamme suunniteltujen valvontamenetelmien vaikutuksista verkkoyhtiöiden investointiedellytyksiin. Tulevien valvontamenetelmien tulisi kannustaa verkkoyhtiöitä investoimaan ja kehittämään entistä enemmän sähkönjakeluverkkoja.

- Verkkoinvestoinnit parantavat toimitusvarmuutta ja vähentävät häiriöitä myrskytilanteissa. Tulevaisuudessa yhteiskunta on entistä haavoittuvaisempi sähkönjakelun häiriöille mm. yhteiskunnan digitalisoituessa.
- Sähköverkkoja tulee saneerata tulevina vuosina, jotta verkkoyhtiöt ja palveluntuottajat pystyvät paremmin kehittämään palveluitaan vastaamaan sähköistyvän yhteiskunnan ja vihreän siirtymän tarpeita.
- 2021 valvontajakson tarkentaminen pakotti monet verkkoyhtiöt investointileikkauksiin. Tämä johti alalla henkilövähennyksiin ja vähensi uusien henkilöiden kiinnostusta alaa kohtaan. Vaikuttaen tämän vuoksi palveluntuottajien kykyyn toimia viankorjaustehtävissä.
- Verkkoyhtiöiden investoinnit ovat merkittävä työllistäjä suomalaisille eri alan palveluntuottajille. Pitkäjänteiset sopimukset sekä investointihankkeet mahdollistavat uusien osaajien kouluttamisen ja rekrytoinnin alalle. Sähköverkkoalan osaajia tarvitaan myös tulevaisuudessa rakentamis- että kunnossapito- ja viankorjaustöihin.

Yhteenvedona nyt esitetty uusi valvontamalli ei tue verkkoyhtiöiden investointimahdollisuuksia. Tuoden samalla lisää haasteita meille palveluntuottajille. Tämä vaikuttaa koko alan kykyihin toimia poikkeustilanteissa sekä heikentää koko Suomen kriittisen infran huoltovarmuutta.

Täten pyydämme Energiavirastoa huomioiman yllä esitetyt huolenaiheemme tehdessänne lopullisia päätöksiä.

Terveisin,

Hannu Kauppi

Toimitusjohtaja

HSK Sähkö Oy

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Kauppi Hannu
HSK Sähkö Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Leppäkosken Sähkö Oy kiittää Energiavirastoa lausuntopyynnöstä koskien uusia jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiä 6. ja 7. valvontajaksoille. Yhdymme Energiateollisuus ry:n sekä Paikallisvoima ry:n lausuntoihin ja lisäksi toteamme lausunnossamme seuraavaa.

Suomen nykyiset jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmät ovat ohjanneet yhtiöitä tavoitteellisesti ja mahdollistaneet verkkojen kehittämisen pitkäjänteisellä ja asiakasta hyödyttävällä sekä sähkömarkkinalain vaatimalla tavalla. Samalla Suomen verkkopalveluhinnat asiakkaille ovat olleet eurooppalaisessa vertailussa erittäin kilpailukykyiset. Yleisesti toteammekin, että valvontamenetelmiin nyt esitetyt muutokset tulevat merkittävästi heikentämään yhtiömme ja koko toimialan mahdollisuuksia investoida jakeluverkkojen kehittämiseen ja täten vihreän siirtymän mahdollistamiseen seuraavien valvontajaksojen aikana.

Koska esitetyt muutokset ovat todella laajoja ja valvonnan peruseräpäätöksiin kohdistuvia, menetelmämuutosten pitkän aikavälin vaikutustenarviointi tulisi tehdä ensin ala- ja yhtiökohtaisella tasolla ja vasta tähän arviointiin pohjautuen esittää muutoksia valvontamenetelmien perusrakenteeseen. Näin esitetyt muutokset kohtelisivat erityyppisiä yhtiöitä mahdollisimman tasapuolisesti ja menetelmämuutosten pitkän aikavälin vaikutukset voitaisiin arvioida mahdollisimman kattavasti. Huomautamme, että Energiaviraston tekemä vaikutustenarviointi koskee vain osaa valvontamenetelmien kokonaisuudesta ja muu menetelmämuutosten vaikutustenarviointi puuttuu.

Toteamme lisäksi, että valvontamenetelmiin esitetyt laajat muutokset, vain noin kaksi kuukautta ennen menetelmien vahvistamista, on vaikeuttanut merkittävästi yhtiökohtaista vaikutustenarviointia annetussa lausuntoaikataulussa. Aikaisemmassa valmisteluprosessissa nyt

esitetyn tyyppiset muutokset menetelmiin eivät ole olleet esityksissä mukana, joten niihin valmistautuminen on ollut mahdotonta. Tekemämme alustavat vaikutustenarvioinnit tukevat kuitenkin alan yleisiä havaintoja investointimahdollisuuksien merkittävästä heikentymisestä ja investointien tehottamasta kohdentumisesta jatkossa.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Valvontamenetelmissä verkon arvon määrittäminen on perustunut jo 2000 luvun alusta lähtien nykyhetken markkina-arvosta määritettyyn jälleenhankinta-arvoon ja siitä edelleen johdetun nykykäyttöarvoon. Emme kannata esitettyä verkon arvon määrittelytavan muuttamista, vaan pidämme ensimmäisten suuntaviivojen ja nykyisten valvontamenetelmien mukaista määrittästä perusteltuna.

Nyt tehty esitys pienentää verkkoyhtiöiden tuottopohjaa kymmeniä prosentteja ja heikentää merkittäväällä tavalla investointikykyä ja toimintaedellytyksiä. Investointikyvyyden heikkenemisellä on suora negatiivinen vaikutus puhtaan siirtymän investointien ja toimitusvarmuusinvestointien toteuttamiseen. Investointikyvyyden heikkeneminen vaikuttaa negatiivisesti myös verkonrakennustoimintaan ja sitä kautta huoltovarmuuteen ja häiriötilanteiden hoitamiseen.

Muutoksen jälkeen verkko-omaisuuden arvo ei enää vastaa verkon käypää arvoa, joka on ollut mallin peruseriaate käytännössä nykyaikaisen regulaation alusta alkaen. Myös voimassa olevan sähkömarkkinalain esitöissä todetaan, että hinnoittelun kohtuullisuuden valvonnan tulisi perustua yritysten sähköverkko-omaisuuden todelliseen käyttöarvoon, joka kuvaa yrityskohtaista markkina-arvoa.

Saavuttaaksemme sähkömarkkinalain mukaiset toimitusvarmuuskriteerit vuonna 2036 olemme sähköverkon kehittämissuunnitelmassa arvioineet, että keskijänniteverkon maakaapelointiasteen, mukaan lukien pylväsmuuntamoiden muuttaminen puistomuuntamoiksi, edellyttää kaapelointiasteen kasvattamisen nykyisestä 37 %:sta 60 %:iin. Nyt esitetty muutos romuttaa tämän tavoitteen ja meidän on tulevaisuudessa kehittämissuunnitelmissa pakko alentaa vuoden 2036 suunniteltua maakaapelointiprosenttia huomattavasti, joka heikentää edellytyksiämme päästä Sähkömarkkinalain mukaisiin toimitusvarmuusvaatimuksiin.

Esitetyllä verkonarvostusmenetelmällä nykyisen 1970-luvulla rakennetun verkon JHA laskee 68 %-yksikköä ja NKA 65 %-yksikköä nykyisestä tasostaan. Edelleen 1980-luvulla rakennetun verkon JHA laskee 45%-yksikköä ja NKA 45 %-yksikköä. Näin ollen esitetty menetelmä kannustaa siis tekemään puhtaasti ikäperusteisia investointeja JHA:n kasvattamiseksi. Tästä ei asiakas hyödy mitenkään, jos saneerataan vanhaa, mutta toimivaa verkkoa puhtaasti ikään perustuen. Investointien kohdistaminen sähköverkon vikaherkimpiin osiin ja toimitusvarmuusvaatimusten kannalta kriittisiin kohteisiin teknistaloudellisin perustein tuleekin edelleen turvata ja siihen tulee menetelmävalintojen avulla kannustaa.

Vuonna 2010 keskijänniteverkkomme maakaapelointiprosentti oli vielä alle kuusi prosenttiyksikköä. Tässä vaiheessa Energiavirasto kannusti käyttämään ulkopuolista rahoitusta. Näin olemme toimineetkin, kuten moni muukin jakeluverkkoyhtiö Suomessa. Nyt yllättävä verkon arvon alentuminen heikentää lainaehdotuksia ja uhkaa nostaa lainanhoitokuluja merkittävästi. Tämä ajaa monet verkkoyhtiöt negatiiviseen kierteseen.

Kohtuullinen tuottoaste

Verkkoliiketoiminta on pitkäjänteistä toimintaa, jossa horisontti investoinneille ja täten tuotoille on kymmeniä vuosia. Esitetyt muutokset kohtuullisen tuottoasteen määrittelyssä ja erityisesti eri parametrien päivitystiheyden merkittävä lyhentäminen altistaa toiminnan merkittävälle riskille maailmanmarkkinatilanteen muutoksissa. Verkkoliiketoiminnan luonteen takia pitkän aikavälin näkymä tulee olla hyvä, johon esitetty tuottoasteen määrittelytapa ei johda.

Esitämme että kohtuullisen tuottoasteen määrittelytapa pidetään nykyisten valvontamenetelmien mukaisena.

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Uusien valvontamenetelmien mukainen tehostamiskannustin kiristää kohtuullisena pidettyä operatiivisten kustannusten tasoa kohtuuttomasti. On huomioitava, että jakeluverkkoyhtiöiden toimintaan on kohdistettu viime vuosina merkittävästi uusia vaatimuksia (mm. Datahubin käyttöönotto, mittaasetuksen vaatimukset, viranomaisvaatimusten tiukkeneminen). Lisäksi vihreän siirtymän vuoksi jakeluverkkoyhtiöiden tulee jatkossa tarjota asiakkaille entistä monipuolisemmin erilaisia palveluita (mm. sähköautojen lataukseen ja mikrotuotantoon liittyen), mikä lisää väistämättä operatiivisten kustannusten tasoa. Huoltovarmuuteen liittyvien toimenpiteiden (mm. tietoturvallisuus) vaatimustaso on myös jatkuvasti kasvanut ja nämä toimenpiteet lisäävät jakeluverkkoyhtiöiden kustannuksia. Myös monet valvontamalliin esitetyt muutokset heikentävät investointien kannattavuutta ja lisäksi tehostamiskannustimen kohtuuton kiristyminen ei mahdollista jakeluverkon tehokasta kunnossapitoa.

On myös todettu, että kohtuullisten operatiivisten kustannusten laskentamenetelmä ei kohtelee erityyppisiä jakeluverkkoyhtiöitä tasa-arvoisesti (viite: Gaia Consulting Oy lausunto 1. suuntaviivoista ”Lausunto jakeluverkkoyhtiöiden epätasa-arvoisesta kohtelusta StoNED-mallissa”) ja uusi laskentamenetelmä heikentää tilannetta entisestään. Pienet ja keski suuret sekaverkkoyhtiöt, johon ryhmään Leppäkosken Sähkö Oy kuuluu, saavat mallissa järjestään heikompia SKOPEX kustannusten arvoja kuin kaupunkiverkkoyhtiöt ja suuret yhtiöt.

Energiaviraston esittämä muutos tehokkuusluvun laskennassa leikkaa kohtuullisten operatiivisten kustannusten tasoa osaltamme 11 % ”yhdessä yössä”. Leppäkosken Sähkö Oy on vuodesta 2019 vuoteen 2022 pienentänyt mallin mukaisia KOPEX kustannuksia n. 250 teur vaikka samaan aikaan esimerkiksi kuluttajahintaindeksi on noussut yli 15 %. Esitämme, että tehostamiskannustimen

osalta laskentamenetelmää tulee kehittää niin että se huomioi erityyppiset verkkoyhtiöt entistä paremmin eikä johda järjestelmällisesti epätasa-arvoisiin lopputuloksiin kuten nykyinen menetelmä.

Energiaviraston vaikutustenarvioinnissa ei ole huomioitu eri menetelmämuutosten riittävää ristiinarviointia. Esimerkkinä SKOPEX mallin yhtenä panosmuuttujana käytetään NKA:ta jonka laskentamenetelmää ollaan muuttamassa, näin ollen myös SKOPEX taso tulee muuttumaan vaikutustenarvioinnissa esitetystä. Kuten lausuntomme yleisessä osassa totesimme, näin laajojen menetelmämuutosten yhteydessä tulisi vaikutustenarviointi tehdä erityisellä huolella myös menetelmämuutosten ristikkäisvaikutukset sekä pitkän tähtäimen vaikutukset huomioiden.

Huomautamme lisäksi, että Energiavirasto on esittänyt purkukustannuksien siirtämistä operatiivisiin kuluihin ja täten saattamista tehostamiskannustimen piiriin. Tätä ei ole huomioitu tehokkuusluvun laskennassa, joka vielä entisestään tiukentaa kannustimen arvoja. Voimassa olevan oikeuskäytännön mukaan purkukustannukset ovat osa investointia. Ilman investointia ei ole purkua. Jo nykyisellään purkukustannuksiin kohdistuu tehokkuuskannustin investointikannustimen kautta. Nyt esitetty malli, jossa purkukustannukset eriytetään investoinnista, ei tue kokonaistehokkuutta. Esitämme että purkukustannusten käsittelyyn ei tehdä muutoksia nykyiseen malliin verrattuna.

Investointikannustin

Nyt voimassa olevien valvontamenetelmien mukaan tasapoiston tarkoitus on mahdollistaa riittävien korvausinvestointien tekeminen. Mikäli ”jälleenhankinta-arvo” määritettäisiin esitetyllä tavalla, ei tasapoisto tosiasiallisesti mahdollista riittävien korvausinvestointien toteutusta. Laskelmiemme mukaan Leppäkosken Sähkön osalta tasapoisto tulee vuositasolla laskemaan yli 10 %, mikä heikentää merkittävästi mahdollisuuksiamme investoida verkon kehittämiseen tulevaisuudessa.

Investointikannustin tulee leikkautumaan merkittävästi verkko-omaisuuden arvotusmenetelmän muutoksen takia. Tämän lisäksi Energiaviraston esittämä investointikannustimen leikkuri tulee edelleen vaikuttamaan jakeluverkkoyhtiöiden kannustimeen kehittää tehokkaampia verkonrakennustapoja. Huomautamme että yksikköhintojen päivitys itsessään sisältää jo kannustimen kehittää toimintaa ja leikkaamalla tätä kannustinta kehittämistyön merkitys pienenee merkittävästi.

Esitämme, että investointikannustimen leikkuri poistetaan valvontamenetelmistä. Vaihtoehtoisesti esitämme, että leikkuri olisi symmetrinen muiden kannustimien tapaan, eli myös haitta jaettaisiin. Lisäksi leikkuriin tulisi luoda rajattu alue, jonka sisällä hyötyä tai haittaa kumpaakaan ei jaettaisi. Tällöin investointikannustin palauttaisi rajattua aluetta tehokkaammista investoinneista saatua hyötyä asiakkaille nopeutetussa aikataulussa, mutta edelleen säilyttäisi verkkoyhtiöillä kannusteen tehostaa investointikustannuksia.

Innovaatio- ja joustokannustimet

Joustokannustimen määritelmä valvontamenetelmissä ei ole näkemyksemme mukaan riittävän yksiselitteinen. Riski siitä saako joustopalveluihin tai kysyntäjoustoon liittyvän hankkeen

kustannukset sisällytettyä kannustimen piiriin on jakeluverkkoyhtiöille liian iso. Tämä ei kannusta käyttämään kannustinta ja täten kehittämään joustotoimenpiteitä.

Esitämme, että Energiaviraston tulee kuvata joustokannustimen piiriin sopivat toimenpiteet yksityiskohtaisesti ja pyydettäessä annettava ennakkolausunto kannustimen piiriin ajateltujen hankkeiden soveltuvuudesta kannustimeen.

Muuta

Virasto julkaisee vuosittaisen kohtuullisen tuoton laskennan aina tarkasteluvuotta seuraavan vuoden syksyllä, eli uusien menetelmien mukaiset vuoden 2024 laskennat julkaistaan vuoden 2025 syksyllä. Verkkoyhtiöt voivat jossain tarkkuudessa arvioida nyt esitettyjen menetelmämuutoksien vaikutuksia omilla laskennoillaan, mutta tarkkaa laskentaa on esitettyjen menetelmäliitteiden ja -kuvauksien pohjalta mahdoton tehdä. Energiavirasto ei ole julkaissut osana vaikutusarviointia laskentakirjaa kohtuullisen tuoton ja oikaistun tuloksen laskentaan uusien menetelmien mukaiseksi. Verkkomaisuuden arvotusmenetelmä on kuvattu myös melko karkealla tasolla, mistä syystä omaisuuden arvo on vaikea laskea ilman viraston tekemää tarkempaa laskentaa.

Esitämme että valvontamenetelmämuutoksien toteutuessa esitetyssä laajuudessa, tulee Energiaviraston laskea uusilla menetelmillä (2022 sekä 2023 lukuja käyttäen) yhtiökohtaiset kohtuullisen tuoton laskennat yhtiöiden oman laskennan tueksi välittömästi valvontamenetelmien julkaisun jälkeen. Näin voidaan varmistaa myös valvonnan tehokas vaikuttavuus, kun yhtiöt pystyvät suunnittelemaan alkavan valvontajakson hinnoittelua pohjautuen viralliseen valvontatietoon.

Huomautamme, että valvontamallin toteutuessa esitetyllä tavalla, tulee verkonarvon määrittely vaatimaan merkittävästi lisätyötä niin jakeluverkkoyhtiöissä kuin Energiavirastolla. Verkkotietojen ilmoittaminen vuositasona aina kyseisen vuoden yksikkömäärittelyjen mukaisesti ei ole mahdollista nykyisistä järjestelmistä ja tulee vaatimaan merkittävästi kustannuksia lisäävää järjestelmäkehitystä sekä käsityötä.

Yksikköhinnat

Olemme tehneet hankintalain mukaisen julkisen hankinnan verkonrakennuksessa käytettävien materiaalien osalta syksyllä 2023, joten käytössämme on viimeisin tieto materiaalin hintatasosta. Esitetyt yksikköhinnat eivät kaikkien yksiköiden osalta kata edes materiaalikustannuksia. Erityisesti jakelumuuntajien osalta hinnat ovat nousseet merkittävästi yleistä inflaatiokehitystä enemmän. Tekemämme tarkastelun mukaan jakelumuuntajien osalta todelliset hinnat asennettuina ovat n. 60 % suuremmat kuin ehdotetut yksikköhinnat.

Huomautamme lisäksi, että Energiavirasto ei ole julkaissut verkkokomponenttien uusien yksiköiden tarkempia määrittelyohjeita. Tämä määrittelyohje tarvittaisiin välittömästi vuoden 2024 alussa, että verkkokomponentit voidaan dokumentoida uusien määrittelyiden mukaisesti. Huomautamme että nykyiset järjestelmät eivät mahdollista esitetyn tason dokumentointia ja tätä kehitystä ei ole mahdollista tehdä annetussa aikataulussa.

Poistoero

Leppäkosken Sähkö Oy tekee normaalia verosuunnittelua vero- ja kirjanpitolainsäädännön sallimin keinoin. Huomautamme, että nykyiset valvontamenetelmät ovat siis verolainsäädännön näkökulmasta neutraalit.

Tavoitteenamme on säilyttää kyky investoida sähköjakeluverkkoon. Lisäksi verkkoinvestointiemme lainaehtoihin liittyvät taseen omavaraisuusehdot edellyttävät poistoeron käyttämistä. Energiavirasto on kannustanut lainanottoon sähköön toimitusvarmuuskriteerien saavuttamiseksi. Emme näe tässä mitään kannustavaa vaikutusta, joten poistoeron käsittely tulee säilyttää nykyisten valvontamenetelmien mukaisena.

Kiitämme vielä lopuksi Energiavirastoa mahdollisuudesta lausua tulevien jaksojen valvontamenetelmistä ja toivomme, että kommenttimme huomioidaan menetelmien jatkokehityksessä.

Rajala Jukka
Leppäkosken Sähkö Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Jakeluverkkotoiminnan valvontamenetelmät ovat peruseriaatteiltaan säilyneet pitkään samanlaisina, ja niitä voidaan eurooppalaisessa vertailussa pitää varsin onnistuneina. Viimeisen kymmenen vuoden aikana Suomen sähköverkkojen toimitusvarmuus on merkittävästi parantunut samalla, kun asiakkaiden verkkopalvelumaksut ovat säilyneet eurooppalaisittain verraten kohtuullisina.

Energiavirasto on toteuttanut valvontamenetelmien kehittämisen tuleville 6. ja 7. valvontajaksolle pääsääntöisesti hyvässä vuoropuhelussa alan sidosryhmien, yhtiöiden ja asiakkaiden edustajien kanssa. Tämän vuoksi olemme yllättyneitä siitä, että nyt valmistelun viimeisillä viikoilla Energiavirasto esittää varsin karkeisiin vaikutusten arviointeihin tukeutuen valvontamallin keskeisen ydinperiaatteen muuttamista.

Valvontamenetelmissä verkko-omaisuuden arvon määrittäminen on jo parikymmenen vuoden ajan vuotta perustunut siihen, että verkon arvo on aina valvontajakson alussa päivitetty vastaamaan sen markkina-arvoa. Näin on mahdollistettu verkkoyhtiöille käyttöikänsä päähän tulevien verkon osien korvausinvestoinnit. Tämä periaate on käytännössä mahdollistanut jakeluverkkojen uusimisen ja kehittämisen toimitusvarmuusvelvoitteiden toteuttamiseksi. Nyt esitetty muutos verkkojen arvottamisesta takautuvasti kunkin investointivuoden mukaisesti romuttaisi tämän periaatteen.

Esitetty muutos laskea koko verkko-omaisuuden arvo takautuvasti kunkin investointivuoden hintatason mukaan olisi myös pitkälle menevä, taannehtiva heikennys jakeluverkkojen omistajien omaisuusarvoihin. Näin suuren ja nopean muutoksen kohtuullisuutta tulisi nähdäksemme tarkastella myös omaisuudensuojakysymyksenä.

Tulevilla valvontajaksoilla yhteiskunnan sähköistyminen ja vihreän siirtymän investoinnit tulevat toimitusvarmuustavoitteiden ohella edellyttämään mittavia verkkoinvestointeja jakeluverkkoihin. Monessa tapauksessa korvausinvestointi ei riitä, vaan verkkoja on vahvistettava nykyisestä. Valvontamalliin esitetyt muutokset tekisivät nämä investoinnit monella verkkoalueella mahdottomiksi.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Jälleenhankinta-arvon jäädytys

Esitetyn mallin mukaisesti verkon jälleenhankinta-arvo (JHA) ja tästä seuraava nykykäyttöarvo (NKA) jäädytettäisiin kulloisenkin investointivuoden yksikköhintojen tasoon. Tämän seurauksena verkko-omaisuuden JHA ei enää olisi jälleenhankinta-arvo, ja JHA:sta laskettu tasapoisto jäätyisi myös kyseisen vuoden arvoa vastaavalle tasolle. Erityisesti vanhempien verkkokomponenttien osalta JHA:sta laskettu tasapoisto putoaisi pieneen osaa niiden nykypäivän hankinta-arvosta, eikä yhtiöillä olisi varaa toteuttaa korvausinvestointeja tulorahoituksella.

Muutoksen keskeisenä perusteena Energiavirasto toteaa, että koska sallitun tuoton laskennassa huomioidaan inflaation vaikutus, tulee JHA jäädyttää investointivuoden tasolle, jotta inflaation vaikutus ei tulisi toistamiseen huomioiduksi verkko-omaisuuden arvossa.

Vaikka perustelua voi teoriassa pitää loogisena, se jättää huomioimatta sen merkittävän seikan, että verkkokomponenttien yksikköhintojen muutoksiin on inflaatiota huomattavasti enemmän vaikuttanut toimialan tehokkuuden parantuminen menneiden valvontajaksojen aikana. Nähdäksemme DFC:n selvityksessä, johon Energiavirasto tässä yhteydessä viittaa, ei ole huomioitu tätä tehokkuuden paranemista.

Määrittäessään verkko-omaisuuden arvon selvästi markkina-arvosta poiketen ja heikentäen näin yhtiöiden mahdollisuutta kattaa korvausinvestoinnit poistoilla, esitys on nähdäksemme Sähkömarkkinalain vastainen. Sähkömarkkinalain yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan (HE20/2023):

”Hinnottelun kohtuullisuuden valvonta perustuisi yritysten sähköverkko-omaisuuden todelliseen käyttöarvoon, joka kuvaa yrityskohtaista markkina-arvoa..”

Sähkömarkkinalain tavoitteena on myös turvata verkkoyhtiöiden tulorahoitus niin, että se riittää kattamaan korvausinvestoinnit (HE20/2013):

”Verkkopalveluiden hinnoittelun tulisi turvata verkonhaltijalle kuuluvien tehtävien edellyttämä kohtuullinen tulo- ja vakavaraisuus. Tulot saisivat siten kattaa verkon ylläpidon, käytön ja rakentamisen kohtuulliset kustannukset sekä antaa sijoitetulle pääomalle kohtuulliseksi katsottavan tuoton.”

Nämä Sähkömarkkinalain tavoitteet ovat tähän saakka valvontamenetelmissä toteutuneet, kun koko verkko-omaisuuden JHA on jokaisen valvontajakson alussa päivitetty yksikköhinnoilla vastaamaan sen markkina-arvoa, sekä laskemalla tasapoisto näin päivitetystä verkko-omaisuuden jälleenhankinta-arvosta.

Monet Paikallisvoiman jäsenyhtiöistä ovat pyrkineet pitämään verkkopalvelumaksunsa kohtuullisina ja välttämään yli-investointeja. Toimitusvarmuustavoitteita on täytetty muilla keinoin, esimerkiksi huolehtimalla johtokaduista ja panostamalla nopeaan korjaustoimintaan häiriötilanteissa. Esitetty malli JHA:n jäädyttämisestä investointivuoteen ja erityisesti sen taannehtiva indeksointi vuodesta 2011 taaksepäin rankaisisi erityisen pahasti näitä, usein pieniä kunnallisia yhtiöitä, joiden verkko-omaisuus on vanhempaa, mutta joiden verkkopalvelumaksut ovat edullisempia. Malli näyttäisi laskevan vähemmän niiden yhtiöiden verkon arvoa, jotka ovat investoineet aktiivisesti 5. valvontajaksolla ennen vuotta 2022, jolloin yksikköhinnat olivat korkeat. Voidaankin sanoa, että malli kohtelisi jakeluverkkoyhtiöitä huomattavan epätasa-arvoisesti.

Esitetyn muutoksen seurauksena verkkoyhtiöiden tulo- ja vakavaraisuusvaje pahenisi vuosi vuodelta eikä riittäisi korvausinvestointeihin, jolloin investointeja olisi toteutettava yhä enemmän joko lainarahalla tai omistajan rahoituksella. Tämä saattaisi johtaa lyhytnäköiseen omistajapolitiikkaan, jossa omistaja optimoisi yhtiöstä saatavat tuotonsa lyhytaikaisesti mahdollisimman suuriksi. Tällöin yhtiön olisi yhä enemmän nojattava vieraaseen pääomaan, mikä vaikuttaisi WACC-laskennassa vieraan pääoman riskipreemioon ja lopulta yhtiön sähköverkkolupa olisi vaarassa.

Muita tuottopohjaa koskevia huomioita

Pidämme edelleen valitettavana heikennyksenä yhtiöiden investointien rahoitukselle, että poistoeron verovelkaosuutta ei sisällytetä kohtuullisen tuoton laskelmaan. Poistoero, joka käytännössä on lykättyä verojen maksua, on ollut osalle yhtiöistä merkittävä tapa helpottaa välttämättömien verkkoinvestointien rahoitusta, minkä vuoksi nykyinen poistoeron käsittelytapa tulisi säilyttää.

Emme edelleenkään pidä perusteltuna vaihto-omaisuuden eliminointia sallitun tuoton laskennasta. Emme jaa näkemystä, jonka mukaan varastoon hankittuun verkko-omaisuuteen ei kohdistuisi lainkaan liiketoiminnallista riskiä. Tehokkaan suunnittelu- ja korjaustoiminnan kannalta varastojen ylläpito on perusteltua, eikä kannusteita siihen tämän vuoksi tulisi heikentää. Riittävällä vaihto-omaisuudella on merkitystä myös verkkoyhtiön huoltovarmuuteen ja edelleen yleiseen huoltovarmuuteen, kun komponenttien toimitukset käyvät yhä epävarmemmiksi.

Purkukustannusten aktivointi taseelle on käytäntö monissa jakeluverkkoyhtiöissä, ja niiden huomioimatta jättäminen heikentäisi mielestämme perusteettomasti tuottopohjaa ja investointikykyä. Purkukustannukset ovat aito verkon ylläpitoon liittyvä kustannus, joka tulee nähdä osana investointia. Mikäli purkukustannukset siirrettäisiin operatiivisiin kustannuksiin, tulee operatiivisten kulujen sallittua tasoa nostaa niiden määrällä.

Nähdäksemme ei ole loogista, että kun negatiivinen rahoitusomaisuus katsotaan tosiasiallisesti velaksi, niin siihen (myös tosiasiallisesti) kohdistuvia kuluja ei kuitenkaan huomioida oikaistun tuloksen laskennassa.

Kohtuullinen tuottoaste

WACC-parametrien määrittämiseen esitetään muutosta, jossa verrokkiyhtiöistä johdettavien parametrien osalta käytettäisiin verrokkiryhmän mediaaniarvoa, jos verrokkiyhtiöiden keskimääräinen säännellyn verkkoliiketoiminnan osuus ylittää 50% koko konsernin liikevaihdosta viimeisimpien tilinpäätöstietojen perusteella, ja muussa tapauksessa sitä neljänneistä, joka tuottaa pienemmän tuottoasteen. Tämä muutos ei ole mielestämme perusteltu, koska verrokkiyhtiöitä on vähän, ja muutos lisätäisi yksittäisen verrokkiyhtiön painoarvoa kohtuuttomasti. Lisäksi WACC-parametrien tiheämpi päivitysväli altistaisi verkkotoiminnan aiempaa enemmän riskeille maailmanmarkkinatilanteen heilahdellessa.

Laatukannustin

Pidämme perusteltuna suurjänniteverkon suunniteltujen keskeytysten poistamista laatukannustimen laskennasta.

Tehostamiskannustin

Kuten olemme aiemmin todenneet, tulevana vuosina jakeluverkkoyhtiöillä on merkittäviä operatiivisten kulujen kasvupaine muun muassa kasvavien tietojärjestelmäkustannusten kautta. Jatkossa tuottopohjasta poistuvat purkukustannukset tulisivat myös tehostamiskannustimen piiriin. Lakiin perustuvien veloitteiden tuoman operatiiviset kulut tulisi kuitenkin mielestämme jättää kokonaisuudessaan tehostamistavoitteen ulkopuolelle.

Huomautamme, että StoNED-rintaman estimoinnissa käytetyt nykykäyttöarvot eivät ole yhdenmukaiset esitetyn uuden verkko-omaisuuden määrittystavan nykykäyttöarvojen kanssa. NKA:n määrittystavan muutoksen vaikutus tehostamistavoitteisiin tulisi arvioida uudelleen.

StoNED-mallilla määritelty yhtiökohtainen tehostamistavoite kohtelee eri kokoisia ja erityyppisiä jakeluverkkoyhtiöitä epätasa-arvoisesti. Kaikkein epäoikeudenmukaisimmin StoNED-malli kohtelee pieniä sekaverkkoyhtiöitä, joilla on sekä maaseutu- että taajamaverkkoa. Gaia Consulting Oy:n tekemän klusterianalyysin perusteella* (käyttäen uusinta lokakuussa 2023 julkaistua tehokkuusrintamaa ja vuosien 2019-2022 tehokkuuslukujen keskiarvoa) pienten sekaverkkojen ja taajamayhtiöiden tehokkuuslukujen mediaani oli 66 %, kun esimerkiksi suurilla kaupunkiyhtiöille se oli 91 % ja suurilla maaseutuyhtiöllä se oli 88 %.

Pidämme tervetulleena, että tehostamistavoite 6. valvontajaksolle olisi 0%. Tavoitteen asettaminen 7. valvontajaksolla 1 prosenttiin aiemmin esitetyn 2% sijasta on myös muutos oikeaan suuntaan.

(*

Investointikannustin

Edellä kuvattu verkko-omaisuuden arvon jäädytys tulee merkittävästi heikentämään investointikannustinta. Heikennys kasvaa ajan kuluessa yhä suuremmaksi, kun verkkojen JHA ja tasapoisto jäävät jälkeen todellisista yksikköhinnoista. Energiavirasto esittää edelleen myös tasapoistojen mahdollisesti tuottaman tehokkuushyödyn puolittamista, mikä tulee heikentämään kannustinta entisestään.

Yhtiöiden aikaansaama tehokkuushyöty on tähän saakka välittynyt asiakkaille yksikköhintojen päivittymisen kautta. Päivitysväliksi esitetään neljä vuotta, mikä on sinänsä perusteltua. Esitetyssä arvonmäärittämissä asiakas saisi aina tehokkuushyödyn, ja inflaatio jäisi yhtiön tappioksi. Kun vielä tasapoistojen inflaatiokorjauksesta luovuttaisiin, investointikannustimen heikennys olisi varsin dramaattinen ja aiheuttaa vakavan huolen sekä toimitusvarmuuden, että verkkojen kehittämisen tulevaisuudesta.

Kuten olemme aiemmin todenneet, hyötyleikkurin soveltaminen vuositasolla voi tuottaa erityisiä ongelmia silloin, jos yhtiö on tehnyt ennen 6. valvontajakson alkua investointeja, joita ei ole kirjattu sähköverkko-omaisuuteen, mutta jotka kirjautuvat siihen jälkikäteen 6. valvontajakson kuluessa. Tällaisia investointeja ovat esimerkiksi tulevia kaapeli-asennuksia odottavat putkitukset, joiden investoinnit on aktivoitu taseeseen, mutta jotka lasketaan verkko-omaisuuden jälleenhankinta-arvoon vasta kun putkiin asennetaan kaapelit. Tällöin verkon asennusvuonna syntyy kyseiselle vuodelle tehokkuusvääristymä, kun verkko-omaisuuden arvo voi kasvaa ennen valvontajaksoa tehtyjen investointien perusteella, mutta kirjanpidossa samat investoinnit eivät kyseisenä vuonna näy. Jotta tehokkuusarviointi olisi oikeudenmukaista ja vuositasolla paikkansa pitävää, tulisi ennen 6. valvontajakson alkua tehty, mutta verkon jälleenhankinta-arvoa vasta tällä valvontajaksolla

kasvattavat investoinnit huomioida kyseisen vuoden investointitehokkuuden laskennassa tavalla tai toisella.

Innovaatio- ja joustokannustimet

Pidämme uutta joustokannustinta sinänsä tervetulleena. Joustokannustimen määrittely jättää kuitenkin epävarmaksi sen, millaiset kustannukset sen piiriin voidaan sisällyttää. Tämä heikentää joustokannustimen merkitystä jakeluverkoille.

Joustokannustimelle esitetty osuus (1 % liikevaihdosta) jää myös pienempien jakeluverkkoyhtiöiden tapauksessa niin pieneksi, että joustokannustimen käyttö jäisi todennäköisesti vähäiseksi tai olemattomaksi. Ehdotamme joustokannustimen tarkempaa määrittelyä sekä sen suhteellisen osuuden kasvattamista esimerkiksi käänteisesti suhteessa liikevaihtoon, jotta myös pienemmät verkkoyhtiöt voisivat sitä aidosti hyödyntää.

Muuta

-

Hurme Toivo
Paikallisvoima ry

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Ilmatar Energy Oy kiittää mahdollisuudesta lausua esitettyihin sähkönjakelun sekä kantaverkkotoiminnan valvontamenetelmien muutoksiin.

Ilmattaren tavoitteena on tuoda uusiutuvaan energiaa suomalaisen yhteiskunnan saataville seuraavan vuosikymmenen aikana merkittävä määrä investoiden voimantuotantoon sekä säätöratkaisuihin 300-500 M€ vuodessa. Näiden investointien myötä Suomesta on mahdollista rakentaa tulevaisuuden teollinen menestystarina, jonka keskiössä on kilpailukykyinen uusiutuva energia, toimiva sähkövoimajärjestelmä verkkoineen, sekä stabiili, ennakoitava ja houkutteleva investointiympäristö.

Nyt esitettyjen valvontamenetelmien muutokset koskettavat suoraan Ilmattaren tärkeitä sidosryhmiä, joista etenkin kantaverkolla on äärimmäisen keskeinen rooli uusiutuvan energian verkkoon liittämisessä, sekä sitä kautta tuotannon integroimisessa sähkömarkkinoille. Toisaalta näemme, että tällaisilla äkillisillä muutoksilla voi olla välillisiä vaikutuksia myös toisiin Ilmattaren kannalta merkittäviin sidosryhmiin, joita ovat esimerkiksi kansainväliset infrastruktuuriin sijoittavat tahot. Vaikutus voi näkyä investointiympäristön houkuttelevuuden laskuna ja tätä kautta vaikeuttaa Suomen kilpailukykyä rahoituksen saatavuuden näkökulmasta.

Lisäksi on hyvä tunnistaa, että tällaiset infrastruktuuriin sijoittavat tahot eivät pelkästään katso yksittäistä infrastruktuurisegmenttiä vaan toimivat poikkileikkaavasti. Toisin sanoen sama taho saattaa rahoittaa sähköntuotantoa, sähköverkkotoimintaa ja myös teollista toimintaa, jossa sähköenergialla on merkittävä rooli. Mitä pidemmälle vihreä siirtymä etenee ja sitä myöden sektori-integraatio syvenee, niin entistä yleisemmäksi edellä mainittu monialainen rahoittaminen tulee. Tällöin toiminnan rahoittaminen monimutkaistuu jo itsessään sijoittajan näkökulmasta. Tätä ongelmaa voidaan lieventää sillä, että markkinoiden pelisäännöt ovat selkeä ja läpinäkyvät, sekä niihin vaikuttavaa sääntelyä kehitetään pitkäjänteisesti pitkän aikavälin tavoitteiden mukaisesti.

Suomi on osa eurooppalaista sähkömarkkinaa, mutta valitettava tosiasia on, että olemme fyysisesti sähkömarkkinan reunalla ja todellinen teollinen kysyntä Keski-Euroopassa. Myös globaalista näkökulmasta jonkinlainen uusjako on käynnissä ja Euroopan kilpailukyky on koetuksella. Viime vuosina on kuitenkin havahduttu, että Suomella on huikeasti potentiaalia uusiutuvassa energiassa ja energiantensiivisissä korkean jalostusarvon tuotteissa. Tämä vaatii kuitenkin useita onnistumisia houkuttelevan investointiympäristön luomiseksi ja kaikkien tahojen hyvää yhteistyötä.

Sääntelyllä ja valvonnalla on keskeinen rooli osana sähkönjakelu- tai kantaverkkoliiketoimintaa, mutta toisaalta myös suuri vastuu yhteiskuntaa palvelevien infrastruktuurien suhteen. Toivomme että Energiavirasto harkitsee vielä tarkoin mahdollisia suoria ja välillisiä vaikutuksia, joita nyt ehdotetut valvontamenetelmät voivat aiheuttaa. Edellä mainittujen asioiden perusteella emme näe järkeväksi toteuttaa nyt ehdotettuja valvontamenetelmien muutoksia.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Keskinen Antti
Ilmatar Energy Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Sähköverkkoyhtiöiden jatkuvat investoinnit kantaverkkoon ovat edellytys niille suunnitelmille, joita Suomella on kunninahimoisessa tavoitteessaan olla puhtaan energian suurvalta.

Olemme European Energylla huolissamme siitä, miten uusi tapa arvottaa investointeja niiden silloisen hankintamenon perusteella eikä jälleenhankintahintaan perustuen. Mielestämme tämä voi asettaa uudet investoinnit etenkin taloudellisesti haastavina aikoina huonoon asemaan, vaarantaen tulevat investoinnit olemassa olevan verkon arvon laskiessa. Jatkuva investointi sähköverkkoon on tärkeä osanen palapeliä joka takaa Suomen kiinnostavuuden investointimarkkinana energiahankkeiden osalta. Suomen tulee tarjota avoin, reilu ja ennustettavissa oleva investointimarkkina, jotta pysymme kelkassa mukana kiinnostavana investointimaana. Suomi nykymuodossaan tarjoaa mahtavan mahdollisuuden kansainvälisille sijoittajille joka antaa Suomelle mahdollisuuden päästä puhtaan energian suurvallaksi, mutta se edellyttää nykytilanteen ylläpitämisen lisäksi kiihtyväätahtisia lisäinvestointeja sähköverkkoon. Tämä tarkoittaa sitä että ennakoasetelmien tulevien verkkosijoitusten osalta tulee myös olla kunnossa, esimerkiksi sähköverkon jatkuvan ja läpinäkyvän kehittämisen osalta ja verkkoinvestointien taloudellisen kannattavuuden täytyy olla riskitasoltaan matalaa jotta sitä on järkevä jatkaa.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Raitanen Leo
European Energy Suomi Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Helen on äärimmäisen huolissaan ehdotetun valvontamenetelmän vaikutuksesta vihreän siirtymän toteutumiseen ja Suomen hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseen. Sähkön siirtoyhteyksien kehittäminen on kriittinen osa yhteiskunnan sähköistymistä ja päästöjen vähentämistä. Uusi hajautettu ja vaihteleva energiajärjestelmä ei voi toimia ilman luotettavaa ja kattavaa sähköverkkoa.

Ehdotettu valvontamenetelmä heikentäisi merkittävästi sekä jakeluverkkoyhtiöiden että kantaverkkoyhtiö Fingridin investointikykyä sähköverkkoon. Menetelmän vahvistaminen käytännössä pysäyttäisi Helsingin lämmityksen sähköistymisen ja tekisi päästötavoitteiden saavuttamisen mahdottomaksi. Lisäksi se horjuttaisi huoltovarmuutta, sillä kriittinen infrastruktuuri vaatii jatkuvaa kehittämistä.

Nyt ehdotettu menetelmä eroaa voimakkaasti viime keväänä esitetyistä ensimmäisistä suuntaviivoista. Merkittävästi muokatun menetelmän julkistaminen näin lähellä sen voimaantuloa on kohtuutonta sekä verkkoyhtiöitä että niiden asiakkaita kohtaan, eikä tue millään tavalla periaatetta investointiympäristön ennakoitavuudesta ja pitkäjänteisyydestä.

Laki Energiavirastosta säättää, että Energiaviraston on toimittava ”kansallisen energiapolitiikan tavoitteiden edistämiseksi”. Nykyisen hallituksen selvä tahto on vahvistaa sähköverkon toimivuutta ja riittävyyttä energiamurroksen perustana ja Suomen keskeisenä kilpailuetuna sekä poistaa verkkoinvestointeja hidastavia pullonkauloja. Ehdotettu valvontamenetelmä toimii päinvastaisella tavalla.

Verkkoyhtiöt ovat ehdottaneet viime keväänä julkistettujen ensimmäisten suuntaviivojen vahvistamista tulevaksi valvontamenetelmäksi. Helen kannattaa painokkaasti verkkoyhtiöiden ehdotusta.

Kunnioittaen,

Olli Sirkka

toimitusjohtaja

Helen oy

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Jokila Sanna
Helen Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Suomen Omakotiliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua Energiaviraston vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024–2027 ja 2028–2031. Omakotiliitto keskittyy lausunnossaan jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiin.

Omakotiliitto edustaa pientalo- ja vapaa-ajan asukkaita ja toimii kohderyhmän edunvalvojana ja tarjoaa monipuolisia jäsenpalveluita. Olemme valtakunnallinen, riippumaton ja yleishyödyllinen kansalaisjärjestö, jossa on yli 230 jäsenyhdistystä, joihin kuuluu jo 70 000 jäsentä (kotitaloutta). Suomessa on yhteensä noin 1,2 miljoonaa omakotitaloa, joissa asuu noin 2,7 miljoonaa ihmistä sekä noin 0,5 miljoonaa vapaa-ajan asuntoa, joita käyttää 2,4–2,9 miljoonaa ihmistä.

Omakotiliitto pohjaa lausuntonsa akateemisen työryhmän raporttiin, joka laadittiin työ- ja elinkeinoministeriölle eduskunnan päätöksen pohjalta, sekä pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden näkemyksiin. (Työ- ja Elinkeinoministeriö (2022), Akateeminen työryhmä sähkönsiirron ja – jakelun tariffien laskentamenetelmistä, työryhmän lausunto Energiavirastolle, VN/2314/2021-TEM-3)

Akateemisessa työryhmässä toimivat ylijohtaja professori Mikael Collan, oikeustieteen tohtori Kaisa Huhta, professori Pertti Järventausta ja professori Matti Liski.

Työryhmällä oli useita keskeisiä ehdotuksia valvontamallin kehittämiseen.

Omakotiliitto pitää positiivisena, että valvontamallia on nyt kehitetty akateemisen työryhmän suositusten suuntaan esittämällä vanhan ja uuden verkko-omaisuuden jäädyttämistä investointihetken yksikköhintaan ja verkko-omaisuuden arvon oikaisua.

Omakotiliitto kiittää myös mahdollisuudesta osallistua sidosryhmäneuvottelukunnan työskentelyyn vuonna 2022.

Tavoitteet

Energiaviraston mukaan vuoden 2024 alusta voimaan tulevien uusien valvontamenetelmien tavoitteena on verkkotoiminnan kustannusvastaavuuden parantaminen ja verkkojen järjestelmällisen kehittämisen jatkaminen. Nämä tavoitteet perustuvat verkkoliiketoiminnan keskeisiin lakisääteisiin velvollisuuksiin eli hinnoittelun kohtuullisuuteen ja korkeaan toimitusvarmuuteen.

Energiavirasto toteaa, että olennaisimmat muutokset keväällä 2023 lausunnolla olleisiin suuntaviivoihin nähden nyt kuultavana oleviin valvontamenetelmiin on inflaatiokorjauksen teoreettisesti oikean käsittelytavan huomiointi valvontamenetelmien tuottoasteen, tuottopohjan ja tasapoiston määrittämisessä. Valvontamenetelmissä sovelletaan tältä osin jatkossakin nimellistä tuottoastetta (WACC), mutta tuottopohjan määrittämisessä yksikköhintojen päivittämisestä koko verkko-omaisuudelle ja tasapoiston inflaatiokorjauksesta tullaan luopumaan.

Energiaviraston mukaan luonnollisen monopolin erityisvalvonnan keskeisiä tavoitteita ovat tasapuolisuus, jatkuvuus ja tehokkuus. Tehokkuus tarkoittaa asiakkaan haluaman palvelun aikaansaamista mahdollisimman alhaisin kustannuksin.

Energiavirasto toteaa edelleen perustelumuiustiossaan, että ”Virasto on kuitenkin virkatyössään havainnut ensimmäisten suuntaviivojen julkaisun jälkeen, että edellisen menetelmän periaate, jossa jätetään yksikköhinnat vain korjaamatta valvontajakson aikana ei eliminoi inflaation vaikutusta pois oikein eikä riittävästi.” Omakotiliitto pitää erittäin hyvänä, että havaittuja virheitä on ryhdytty korjaamaan.

Valvonnan tavoitteena mainitaan tasapuolisuus, joka tarkoittaa yhteiskunnan sisäistä tulonjakoa valvottavien yritystenomistajien ja asiakkaiden välillä. Tuottotaso ei saa olla liian korkea esimerkiksi suhteessa sellaisiin investointeihin, joita omistajat voisivat tehdä vastaavan riskitason muihin liiketoimintoihin.

Valvontamallin esityksessä on kuluttajien asemaa käsitelty kuitenkin hyvin suppeasti. Sähkön sisämarkkinadirektiivin (2019/944/EU) johdantokappaleen kohdan 4 mukaan energiaunionin keskiössä ovat kansalaiset, jotka sitoutuvat energiajärjestelmän muutokseen, saavat uusista teknologioista hyötyä energialaskujensa pienentyessä ja osallistuvat aktiivisesti markkinoiden toimintaan, ja jossa suojellaan heikossa asemassa olevia kuluttajia.

Omakotiliiton näkemyksiä

Energiaviraston tehtävänä kansallisena riippumattomana sääntelyviranomaisena on huolehtia alan valvonnasta, kuluttajien oikeuksien toteutumisesta sekä valvoa, ettei jakeluverkkoyhtiöt peri ylihintaa asiakkailta eikä käytä monopoliasemaansa väärin. Omakotiliitto edellyttää, että tämä tulee näkymään entistä vahvemmin tulevassa valvontamallissa. Energiaviraston tulee kehittää valvontaa aiempaa kohtuulliseksi kuluttaja-asiakkaiden kannalta ja vahvistaa luottamusta sähkömarkkinoihin.

Omakotiliitto on tehnyt tiivistä sähkön siirtohintoihin liittyvää kuluttaja-asiakkaiden pitkäjänteistä edunvalvontaa lähtien muun muassa kansalaisaloitteen kautta. Tämän perusteella eduskunta päätti tietyistä toimista valvontamallin päivittämiseksi kuluneella valvontajaksolla.

Kuluttaja-asiakkaiden näkökulmasta alalla on ilmennyt useita ongelmia, joita ei ole vielä kyetty ratkaisemaan. Omakotiliitto on tehnyt Energiaviraston nykyisin käytettävänä olevasta valvontamallista EU-komissiolle kantelun, jonka avulla haluaa varmistaa, noudattaako valvontamalli EU sähkömarkkina-asetusta.

Omakotiliitto pitää hyvänä, että Energiavirasto on tehnyt vaikutustenarviointia, mutta toteaa kotitalouksien osalta puutteita. Energiaviraston tulisi täydentää kustannusvaikutuksien arviointia siitä näkökulmasta, miten tuleva valvontamalli tulee vaikuttamaan kotitalousasiakkaiden sähkön siirtomaksujen kustannuskehitykseen valvontakausilla. Samoin millä aikataululla esimerkiksi tullaan huolehtimaan, että meneillään olevan valvontakauden kaksoisinflaatiokäytännön mukaan ylilaskutetut siirtomaksut tulevat palautetuksi kuluttajille?

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Omakotiliitto pitää positiivisena asiana, että valvontamallin jatkovalmistelussa on otettu paremmin huomioon Akateemisen työryhmän raportin esityksiä valvontamallin kustannusvastaavuuden vahvistamisesta. Malli on kehittynyt kohti kustannusvastaavampaa suuntaa, mutta siinä on vielä kehitettävää. Omakotiliitto ihmettelee edelleen sitä, että valvonnassa ei voida jatkossa käyttää jakeluverkkoyhtiöiden tilinpäätöksiä. Verottajakin käyttää yhtiöiden tilinpäätöstietoja verotusta määrittäessään.

Kohtuullinen tuottoaste

Energiaviraston päivitettyssä valvontamallissa pääomarakennetta on päivitetty osittain Akateemisen työryhmän raportin suuntaiseksi. Omakotiliitto pitää tätä hyvänä kehityksenä. Omakotiliitto kysyy kuitenkin, miksi edelleen jatketaan pääomarakenteen vakioitua käyttöä, eikä käsitellä omaa pääomaa ja vierasta pääomaa akateemisen työryhmän raportissa esitetyn mukaan

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

Omakotiliitto pitää hyvänä, että jatkossa kustannustehokkuuden hyötyä jaetaan poistojen osalta tasan asiakkaiden ja verkonhaltijoiden kesken.

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Omakotiliitto muistuttaa kuluttajien oikeuksien vahvistamisen merkityksestä ja edellyttää, että Energiavirasto huolehtii kuluttajien oikeuksien toteutumisesta ja suojelee heikommassa asemassa olevia kuluttaja-asiakkaita aiempaa vahvemmin tulevilla valvontajaksoilla. Energiaviraston tulee varmistaa tehtävässään sekä verkonhaltijoiden että verkon loppukäyttäjien intressien tasapuolinen toteutuminen.

Omakotiliitto edellyttää, että Energiavirasto toimii alkavilla valvontajaksoilla aktiivisena ja omaaloitteisena valvojana, ja ryhtyy viipymättä korjaamaan uuden mallin mahdollisesti tuomia epäkohtia.

Omakotiliitto esittää, että sidosryhmäyhteistyö jatkuu suunnitelmallisena ja säännöllisenä nyt alkavan uuden valvontakauden aikana. Jatkamme mielellämme yhteistyötä asiassa.

Kunnioittavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander

toiminnanjohtaja

Ari Rehnfors

puheenjohtaja

Silander Marju
Suomen Omakotiliitto ry

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Lappeenrannan Energiaverkot Oy (LEV) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi vuosille 2024–2027 ja 2028–2031. Tuemme myös Energiateollisuuden, suurimpien kaupunkiverkkoyhtiöiden KV11-ryhmän ja Energiakaupungit ry:n lausuntoja.

Energiaviraston julkaisema vahvistuspäätösluonnos (Dnro 3171/040300/2023) on muuttunut dramaattisesti keväällä 2023 lausuttavana olleista ensimmäisistä suuntaviivoista.

Vahvistuspäätösluonnoksen sisältämien muutosten vaikutusten arviointia pidemmällä aikavälillä on mahdotonta analysoida erittäin lyhyeksi jääneellä lausuntoajalla. Tämän osalta voidaan todeta valvontamenetelmien muutosprosessin olleen epäonnistunut.

Muutokset tulevat joka tapauksessa heikentämään jakeluverkkoyhtiöiden kykyä investoida älykkäisiin ja turvallisiin sähköverkkoihin, jotka ovat oleellinen osa ja edellytys rakentaa sähköistyvää yhteiskuntaa ja teollisuuden investointien mahdollistaja. Pidemmällä aikavälillä vaikutukset tulevat näkymään toimitusvarmuuden heikentymisessä ja sitä kautta myös huoltovarmuus sähköverkkojen osalta tulee kärsimään. Onko meillä yhteiskuntana varaa riskeerata nykyisessä toimintaympäristössä kriisien keskellä edellä mainittuja asioita?

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Tehokkuuskannustimen osalta viittaamme edelleen Gaian 31.3.2023 toimittamaan lausuntoon 1.suuntaviivoissa, missä todetaan menetelmän kohtelevan sekaverkkoyhtiöitä, joihin Lappeenrannan Energiaverkot lukeutuu epätasa-arvoisesti.

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Lappeenrannan Energiaverkot on huolissaan esitetyn sähköverkonarvostustavan muutoksista. Muutokset vaikuttavat yhtiön kykyyn investoida, kun jakeluverkon tasapoistojen laskentatapa muuttuu.

Lappeenrannan Energiaverkoilla on kaupunkialueellaan vanhahkoa, hyvin toimivaa maakaapeliverkkoa, jonka tasapoistot pienenevät merkittävästi esitetystä mallissa. Toisaalta Lappeenrannan Energiaverkoilla on myös merkittävästi iäkästä haja-asutusalueen verkkoa, johon kohdistuu toimitusvarmuustavoite. Lappeenrannan Energiaverkot on pystynyt aikaisempina vuosina investoimaan verkkoonsa saavuttaakseen tavoitteensa toimitusvarmuuden suhteen. Nyt esitetystä mallista luodaan regulaatioympäristö, missä ajaudutaan tilanteeseen, että toimitusvarmuustavoitteiden saavuttaminen ja vanhan kaupunkiverkon ylläpitäminen muuttuvat erittäin haastaviksi, ellei mahdottomiksi.

Edellä mainitun lisäksi vihreä siirtymä ja yhteiskunnan sähköistyminen asettavat sähköverkoille lisääntyviä vaatimuksia ja haasteita, joihin esitetty malli ei vastaa.

Selenius Jussi
Lappeenrannan Energiaverkot Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Energiakaupungit kiittää mahdollisuudesta lausua ja tulla kuulluksi Energiaviraston vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkotoimintojen valvontamenetelmiksi. Energiakaupunkien lausunto ei sisällä salassa pidettävää tietoa.

YLEISET HUOMIOT: ENERGIASIIRTYMÄ JA KAUPUNKIEN SÄHKÖISTYMINEN UHKAA PYSÄHTYÄ

Energiakaupungit ilmaisee pettymyksensä Energiaviraston vahvistuspäätösluonnoksessa esittämiin äärimmäisiin muutoksiin, jotka vievät realisoituessaan pohjan kaupunkiverkkoyhtiöiden vuosikymmenien aikana tekemältä kaupunkien sähköistymistä ja energiasiirtymää tukevalta työltä.

Esitettyjen muutosten realisoituminen uhkaa perustavanlaatuisella tavalla kaupunkiverkkoyhtiöiden kykyä harjoittaa liiketoimintaa ja kantaa sitä yhteiskunnallista vastuuta, jonka niiden harteille asettaa lainsäädäntö, omistajapohja ja velvollisuudet asiakkaita kohtaan. Kaupunkiverkkoyhtiöillä on kriittinen rooli kaupunkien elinvoiman, kasvun ja sähköistymisen mahdollistamisessa sekä energiasiirtymän edistämisessä. Tarvittavat investoinnit uhkaavat pysähtyä Energiaviraston vahvistuspäätösluonnoksessa esitettyjen ratkaisujen seurauksena kuin seinään ja alan epävarmuus lisääntyy merkittäväällä tavalla.

Tiivistetysti Energiakaupungit toteaa, että Energiaviraston vahvistuspäätösluonnoksessa esittelemä valvontamalli uhkaa kaupunkiverkkoyhtiöiden investointikykyä ja elinvoimaa tavalla, jota ei voi pitää hyväksyttävänä. Energiakaupungit esittää, että Energiavirasto palaa valmistelussaan nykyisen valvontamallin viitoittamalle pohjalle.

SÄÄNTELYN ENNUSTETTAVUUS JA VALVONTAMALLIN KEHITTÄMISEN ONGELMAT

Suomi selvisi Venäjän hyökkäyssodan käynnistämästä energiakriisistä historiassa tehtyjen oikeiden ratkaisujen, kuten tuotantopohjan hajauttamisen ja kattavien verkkoinvestointien, ansiosta huomattavasti pienemmin vaurioin kuin monet muut Euroopan maat. Myös verkkopalvelujen hintataso on kansainvälisesti vertailtuna erittäin edullinen ja asiakkaiden tarpeisiin on kyetty vastaamaan kattavasti. Energiakaupunkien edellisellä kuulemiskierroksella esittämien huomioiden ja huolien kuulemisen sijasta Energiavirasto on vienyt vahvistuspäätösluonnoksessa valvontamallia suuntaan, jossa kaupunkienergiayhtiöiden kyky jatkaa näiden oikeiden ratkaisujen tekemistä vaarantuu.

Muutosten mittakaava suhteessa nykyiseen valvontamalliin ja jopa ensimmäisiin, maaliskuussa 2023 esiteltuihin suuntaviivoihin, on dramaattinen. Erityisesti kaupunkiympäristössä, jossa verkkojen kehittäminen on kallista ja vaatii suunnitelmallisuutta sekä sektorirajat ylittävää yhteistyötä, vahvistuspäätösluonnoksen seuraukset vaarantavat paitsi energiasiirtymään ja kaupunkien sähköistymiseen liittyvät tavoitteet myös kaupunkiverkkoyhtiöiden kyvyn ylläpitää huoltovarmuuden kannalta kriittistä verkkoinfrastruktuuria.

Energiakaupungit pitää ongelmallisena, että Energiavirasto esittää ensimmäisiin suuntaviivapapereihinkin verrattuna järjestyttävän mittaluokan muutoksia valvontamalliin näin lähellä uuden valvontajakson käynnistymistä. Kireä aikataulu on vaikuttanut myös Energiaviraston vaikutustenarviointiin, josta puuttuu kokonaan ohjausvaikutusten arviointi ja arviointi verkkoyhtiöiden kyvystä hoitaa lakisääteisiä velvollisuuksiaan ja rahoittaa verkkoinvestointeja tulevaisuudessa. Kuulemiseen varattu kohtuuttoman lyhyt aika vaikeuttaa merkittävästi kaupunkiverkkoyhtiöiden kykyä laatia kattavat vaikutustenarviot ja vaarantaa siten yhtiöiden tasapuolisen kohtelun.

Kokonaisuutena Energiaviraston vahvistuspäätösluonnos heikentää oleellisella tavalla vakaata sääntely-ympäristöä ja kaupunkiverkkoyhtiöiden kykyä arvioida liiketoimintaympäristön kehittymistä.

Energiakaupunkien näkökulmasta vakaus ja ennustettavuus sekä investoinnit mahdollistava valvontamalli ovat edellytyksiä modernien ja kattavien jakeluverkkojen kehittämiseksi. Verkkoinvestointien suunnittelu ja toteutus on pitkäjänteistä työtä, joka vaarantuu Energiaviraston esittämien erittäin poikkeuksellisten ja mittakaavaltaan dramaattisten muutosten seurauksena.

OMAISUUDENSUOJA JA TAANNEHTIVA SÄÄNTELY

Energiakaupungit edellyttää, että Energiavirasto huomioi valvontamallissa omaisuuden suojan ja välttää taannehtivaa sääntelyä.

Energiakaupungit kiinnittää huomiota Energiaviraston vahvistuspäätösluonnoksessa esitettyyn tapaan arvottaa uudelleen suurin osa kaupunkiverkkoyhtiöiden omaisuuden arvosta jopa vuosikymmenten takaa valvontamallin astuessa voimaan. Vahvistuspäätösluonnoksessa esitetyt muutokset muuttavat sähköverkkojen arvostusperiaatteita siten, että verkon käypä markkina-arvo käytännössä romahtaa monissa yhtiöissä. Tällä on suoria heikentäviä vaikutuksia kaupunkiverkkoyhtiöiden kykyyn rahoittaa korvausinvestointeja täysimääräisesti.

Pahimmillaan tämä johtaa kierteeseen, jossa pakollisia investointeja rahoitetaan velkarahalla ja kaupunkiverkkoyhtiöiden lainansaanti vaikeutuu, vieraan pääoman riskipreemiot kasvavat ja yhtiöitä uhkaavat jopa konkurssit ja sähköverkkoluvan menettäminen.

Tämä ei voi olla Energiaviraston valvontamallin tarkoittama ohjausvaikutus.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Energiakaupungit ei kannata esitettyä versiota verkon arvon määrittelytavan muuttamisesta. Energiakaupungit pitää ensimmäisen suuntaviivapaperin ja nykyisten valvontamenetelmien mukaista määrittelytapaa oikeudenmukaisena ja perusteltuna tapana määrittää verkon arvostus.

Energiakaupungit pitää selvänä, että verkon arvon määrittelytapa vahvistuspäätösluonnoksessa esitetyllä tavalla ei kuvaa kaupunkiverkkoyhtiöiden verkkojen jälleenhankinta-arvoa vaan takautuvasti sen historiallista hankintahetken arvoa.

Uudessa, DFC Economicsin puutteellisesti laadittuun teoreettiseen selvitykseen nojaavassa, arvonmäärittelyssä Energiavirasto aikoo soveltaa vanhoja, jopa vuosikymmenten takaisia yksikköhintaluetteloita, jotka eivät ole vertailukelpoisia nykyisiin, tarkempiin ja tarkoituksenmukaisempiin yksikköhintaluetteloihin. Kaupunkiverkkoyhtiöiden ja Energiakaupunkien ensimmäisen suuntaviivapaperin yhteydessä esittämät kommentit yksikköhintaluettelon päivittämisen tarpeesta on ainakin osin kuultu Energiavirastossa. Tämä osoittaa Energiakaupunkien mielestä selkeän heikkouden vanhojen yksikköhintaluetteloiden soveltuvuudessa kaupunkiverkkoyhtiöiden verkostorakenteen ja toimintaympäristön kuvaamisessa.

Tästä huolimatta Energiaviraston vahvistuspäätösluonnoksessa on ehdotettu, että yksikköhintojen osalta sovellettaisiin voimassa olleita yksikköhintoja vuosien 2011–2023 osalta ja ennen vuotta 2011

valmistuneita investointeja korjattaisiin alaspäin elinkustannusindeksillä. Kaupunkiverkkoyhtiöiden osalta tämä on erityisen ongelmallista, koska niiden alueella on huomattavasti jo 80–90-luvuilla ja tätäkin ennen rakennettuja energiaverkkoja, kuten maakaapeleita, joihin tehtyjen investointien yhteydessä ei huomioitaisi alalla tapahtunutta tuottavuuskehitystä suhteessa yleiseen inflaatioon.

Käytännössä Energiaviraston vahvistuspäätösluonnoksessa esitetyllä mallilla useiden kaupunkiverkkoyhtiöiden vanhojen verkkojen arvostus putoaisi dramaattisesti, millä on huomattavia kumulatiivisia vaikutuksia yhtiöiden toimintakykyyn. Lisäksi tällä on merkittävä negatiivinen ohjausvaikutus ikäperusteisten investointien suuntaan ja pois tarveperustaisista investoinneista, minkä seurauksena vanhojen, mutta toimivien, komponenttien uusiminen olisi houkuttelevaa verkkoyhtiöille.

Vahvistuspäätösluonnoksessa esitetyt muutokset heijastuvat haitallisesti myös valvontamallin muihin osiin ja kannustimiin. Erityisesti nykykäyttöarvon uusi määrittely johtaa ongelmiin StoNED-mallin soveltamisessa, koska rintaman estimoinnissa käytetty nykykäyttöarvo ei vastaisi tulevaisuudessa käytettävää verkon arvostusta.

Energiakaupungit viittaa myös kaupunkiverkkoyhtiöiden KV11-ryhmän ja useiden kaupunkiverkkoyhtiöiden toimittamiin lausuntoihin, joissa tarkennetaan muutosten yksityiskohtaisia vaikutuksia verkkoyhtiöille.

YKSIKKÖHINTALUETTELO

Energiakaupungit pitää Energiaviraston työtä verkkokomponenttien tarkemmasta määrittelystä oikeansuuntaisena, mutta keskeneräisenä. Kaupunkiverkkoyhtiöiden näkökulmasta on tärkeää pitää kiinni riittävän tarkasta yksikköhintakyselyn mukaisesta jaottelusta ja jatkaa kustannustietojen keräämistä, jotta hinnoittelua voidaan jatkossa edelleen tarkentaa.

Keskiarvoihin ja komponenttien yhdistämiseen perustuvat yksikköhinnat eivät toistaiseksi vastaa todellisia yhtiöille aiheutuvia kustannuksia. Poikkeukselliset komponentit tulisi Energiakaupunkien mielestä huomioida yhtiökohtaisten todellisten investointikustannusten eli tasearvon kautta. Jaamme myös KV11-ryhmän näkemyksen siitä, että kyselyhetken tilanteen mukaan määritetyt yksikköhinnat tiettyjen komponenttien osalta (mm. päämuuntajat) eivät vastaa todellista nykyistä hintatasoa.

Energiakaupungit viittaa myös aiemman suuntaviivapaperin lausuntokierroksella antamaansa lausuntoon sekä kaupunkiverkkoyhtiöiden KV11-ryhmän ja useiden kaupunkiverkkoyhtiöiden

toimittamiin aiempiin lausuntoihin sekä tällä lausuntokierroksella annettuihin lausuntoihin, joissa tarkennetaan yksikköhintaluettelon merkitystä yhtiöille.

Kohtuullinen tuottoaste

Energiakaupungit on huolissaan vahvistuspäätösluonnoksen WACC-mallin huomattavasti muuttuneista parametreista ja niiden määrittelytavoista eikä kannata niitä.

WACC-mallin parametrien ja niiden määrittelytapojen muuttaminen keväällä esitellyistä suuntaviivoista on toteutettu erittäin suppealla vertailujoukolla, jonka edustavuus on heikko. Energiaviraston parametrien määrittelytavassa tukeudutaan aiemmin käytetyn mediaanin sijasta ylä- ja alakvartiileihin, minkä seurauksena parametrien määrittäminen tapahtuu suppean joukon vielä suppeammasta osajoukosta. Menetelmä on tilastotieteellisesti tarkasteltuna heikko ja sen ainoana päämääränä näyttää olevan tuottoasteen minimoiminen.

Kaupunkiverkkojen osalta erityisesti WACC-mallin vieraan pääoman riskipreemioita koskevaa parametria on ehdotettu laskettavan 2,1 prosentista 1,6 prosenttiin. Vahvistuspäätösluonnoksen kokonaisvaltaiset muutokset heikentävät kaupunkiverkkoyhtiöiden taloudellista tilannetta muutenkin, joten ehdotettu vieraan pääoman riskipreemion merkittävä lasku on täysin epälooginen ja rahoitusteorioiden vastainen esitys. Jatkuva sääntelyn kiristäminen on jo ennen esitettyjä muutoksia johtanut verkkoyhtiöiden luottoluokituksen laskuun ja siten vieraan pääoman riskipreemion kasvuun. Kaupunkiverkkoyhtiöiden merkittävät investointitarpeet ja ehdotetut valvontamallin muutokset johtavat yhtiöiden velkaantumiseen ja niiden vieraan pääoman riskipreemion kasvuun.

Energiakaupungit katsoo myös, että markkinariskipreemion 4,4 prosentin taso on liian alhainen ja sen päivitysväli on liian pitkä suhteessa riskittömän koron päivitystaajuuteen. Markkinariskipreeio on päivitettävä vuoden välein samalla, kun päivitetään riskitön korko.

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Vahvistusluonnoksen yhtiökohtaisen tehostamiskannusteen määrittämisessä käytetty StoNED-malli sisältää useita Energiakaupunkien näkökulmasta ongelmallisia muutoksia, jotka vaikuttavat kaupunkiverkkoyhtiöihin negatiivisesti. StoNED-rintaman estimoinnin antaa virheellisen kuvan verkkoyhtiöiden tehokkuudesta ja edellyttää sen seurauksena liian ankaria tehostamiskannusteita. Emme kannata esitettyjä muutoksia tältä osin.

Energiakaupungit viittaa KV11-ryhmän lausuntoon, jossa tehostamiskannustimen ongelmallisuutta on avattu yksityiskohtaisemmin.

Investointikannustin

Energiakaupungit kummeksuu vahvistusluonnoksessa esitettyä investointikannustimen merkityksen ja ohjausvaikutuksen heikentämistä. Investointikannustin on menneillä valvontajaksoilla kannustanut verkkoyhtiöitä investointien tehostamiseen, mutta esitetyssä muodossaan sen ohjausvaikutukset jäävät vähäpätöisiksi.

Erityisen ongelmalliseksi tilanne muodostuu kaupunkiverkkoyhtiöissä, joissa verkon jälleenhankinta-arvo arvioiduilla historiallisilla hankinta-arvoilla päädytään tilanteeseen, jossa yhtiöiden jälleenhankinta-arvon tasapoiston kautta saama tulorahoitus ei riitä kattamaan edes korvausinvestointeja. Ongelma koskettaa erityisesti kaupunkiverkkoyhtiöitä, joilla on vuosikymmeniä sitten rakennettua, mutta toimintakykyistä verkkoa, jota joudutaan lähitulevaisuudessa uusimaan energiasiirtymän mahdollistamiseksi kaupungeissa.

Energiakaupungit pitää tärkeänä, että investointikannustimen oikeudenmukaisuuden varmistamiseksi sen pitäisi joko olla symmetrinen hyödyn / haitan jakamiseksi asiakkaiden kanssa tai sitten hyödynjakoehdotuksesta pitäisi luopua ja palata voimassa olevaan toimivaksi osoittautuneeseen käytäntöön, jossa toimialan tuottavuushyöty siirtyy täysimääräisesti asiakkaille valvontajakson mittaisen viiveen jälkeen.

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Samaan aikaan, kun kaupunkiverkkoyhtiöt kantavat huomattavaa vastuuta energiasiirtymän vaatimien investointien ja kehitystyön toteutuksesta sekä toiminnan jatkuvasta tehostamisesta, Energiaviraston valvontamalliesitys lisää valvonnan aiheuttamaa tuottamatonta työkuormaa ja vaikeuttaa merkittäväällä tavalla yhtiöiden toimintaa. Tämä ei ole toivottavaa.

Energiakaupungit pitää tärkeänä, että valvontamenetelmät mahdollistavat kaupunkiverkkoyhtiöiden toteuttamat energiasiirtymää tukevat investoinnit myös tulevaisuudessa. Kaupunkiverkkoyhtiöt kantavat lakisääteisen vastuun lisäksi merkittävää yhteiskuntavastuuta kaupunkien elinvoimasta ja kasvusta sekä asiakkaille mahdollistettavien palveluiden huolto- ja toimintavarmuudesta sähköistyissä kaupungeissa. Energiakaupungit toistaa äärimmäisen huolensa vahvistuspäätösluonnoksessa ilmenevistä huomattavista ja ennakoimattomista muutoksista, jotka vaarantavat kaupunkiverkkoyhtiöiden liiketoimintamahdollisuudet ja jopa olemassa olon.

Energiakaupunkien ja kaupunkiverkkoyhtiöitä edustavan KV11-ryhmän sekä useiden toimintamme parissa olevien kaupunkiverkkoyhtiöiden analyysien perusteella tehdyt vertailut nykyisen valvontamallin ja Energiaviraston vahvistuspäätösluonnoksessa esittämän mallin välillä osoittavat, että nykyinen malli on puutteistaan huolimatta merkittävästi esitettyä parempi ja oikeudenmukaisempi. Sähköverkon arvostustapa ja jälleenhankinta-arvosta laskettu tasapoisto mahdollistavat kaupunkiverkkoyhtiöille kokonaisuutena korvausinvestointien täysimääräisen toteuttamisen ja takaavat niille riittävät toimintaedellytykset ylläpitää ja kehittää lakisääteisten vaatimusten mukaisia jakeluverkkoja.

Valvontamalleissa pitkään vallinnut periaate, jossa sähköverkko arvostetaan valvontajaksojen alussa uusin yksikköhinnoin, huomioiden alan teknologinen kehitys ja tuottavuuden parantuminen, on johtanut asiakkaiden huomattavaan pitkän aikavälin hyötyyn tuottavuuden kehittyessä. Mikäli tästä oikeudenmukaisesta ja loogisesta tasapainosta asiakkaiden ja kaupunkiverkkoyhtiöiden välillä luovutaan, Suomi voi heittää hyvästit energiasiirtymälle kaupungeissa ja kunnianhimoisille uusiutuvan energian tavoitteilleen. Niiden toteuttaminen ei Energiaviraston vahvistuspäätösluonnoksessa esittämällä mallilla ole yksinkertaisesti kaupunkiverkkoyhtiöille mahdollista.

Energiakaupungit haluaa myös kiinnittää huomiota jatkuvuuteen, ennakoitavuuteen ja omaisuudensuojaan, jotka Energiaviraston vahvistuspäätösluonnos asettaa uhanalaisiksi. Nyt esitetyllä mallilla uhataan vetää matto alta vuosikymmenten vakaan sääntelyn perinteelle, jonka varaan kaupunkiverkkoyhtiö ovat rakentaneet strategiansa, kehittämissuunnitelmansa, investointipäätöksensä ja hintapolitiikkansa.

Kaupunkiverkkoyhtiöiden toimintaympäristö ja historiassa tehdyt investoinnit huomioiden, vahvistuspäätösluonnoksen valvontamalli olisi yhtiöille erittäin haitallinen. Kaupunkiympäristöön vuosikymmenten aikana rakennetut maakaapeliverkot vaativat mittavat investoinnit sähköistyvien kaupunkien tarpeiden täyttämiseksi ja energiasiirtymän tavoitteiden saavuttamiseksi. Niiden jälleenhankinta-arvo ja niistä tehtävät tasapoistot ovat vain murto-osa siitä, mitä kaupunkiverkkoyhtiöt tulevat tarvitsemaan korvausinvestointeihin, kun liikenne ja lämmöntuotanto kaupungeissa sähköistyvät.

Vahvistuspäätösluonnoksessa esitetty valvontamalli ei ole ainoastaan haitallinen koko toimialalle vaan laajemmin Suomen yhteisille energiasiirtymän tavoitteille, kaupunkien kasvuille, elinvoimalle ja sähköistymiselle. Vahvistuspäätösluonnoksessa esitetty malli myös epäoikeudenmukainen ja verkkoyhtiöitä eriarvoistava.

Energiakaupungit esittää, että Energiavirasto palaa valmistelussa nykyisen valvontamallin pohjalle ja kiinnittää huomiota keväällä julkaistun ensimmäisen suuntaviivapaperin yhteydessä antamaansa lausuntoon. Energiakaupungit katsoo, että paluu aiemman valvontamallin periaatteisiin ja

ensimmäisen suuntaviivapaperin linjauksiin on ainoa keino välttää Suomen sähköjakeluverkkojen valvontamallin aiheuttama täydellinen umpisolmu jäljellä olevassa aikataulussa.

Aarva Aku
Energiakaupungit ry

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Energiaviraston vahvistuspäätösluonnos ei takaa riittäviä taloudellisia edellytyksiä ylläpitää ja kehittää sähköverkkoa tulevaisuudessa sähkömarkkinalain vaatimusten mukaisesti. Yhteiskunnan sähköistyminen (liikenne, kaukolämpö, teollisuus) edellyttää tulevaisuudessa merkittäviä panostuksia sähköverkon kehittämiseen eikä vahvistuspäätösluonnoksessa esitetty malli mahdollista edes korvausinvestointien rahoittamista täysimääräisesti. Ehdotettu malli on täysin ennakoimaton muutos pitkään valvontaperiaatteeseen, jonka jatkuvuuteen olemme luottaneet ja jonka varaan olemme laatineet kehittämissuunnitelmamme ja vakaan hinnoittelumme.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Sähköverkon arvostusperiaatteisiin ehdotetut muutokset aiheuttaisivat erityisesti pitkällä aikavälillä tilanteen, ettei yhtiöllämme ole riittävästi rahoitusta tehdä tarvittavia korvausinvestointeja, koska ehdotetun muutoksen jälkeen verkon jälleenhankinta-arvo ei kuvaa enää verkon jälleenhankinta-arvoa ja siten myöskään jälleenhankinta-arvosta laskettu tasapoisto ei riittäisi kattamaan korjausinvestointejamme. Energiaviraston tekemä vaikutustenarviointi osoitti, että jakeluverkkoyhtiöiden JHA:t laskisivat 3 – 37 % ja samalla vanhojen komponenttien arvo lähes mitätöityisi, mikäli ennen vuotta 2011 valmistuneiden komponenttien arvo inflaatiokorjattaisiin elinkustannusindeksillä. Tämä muutos olisi historiallisesti poikkeuksellinen. Samalla muutos romuttaisi nykyisen kehittämissuunnitelman mukaisen investointisuunnitelma ja ohjaisi kohdistamaan investoinnit kaikkein vanhimpaan verkkoon, jotta muutoksen aiheuttamaa JHA:n ja NKA:n laskua voisi korjata, sen sijaan, että investoinnit kohdistettaisiin tukemaan yhteiskunnan sähköistymistä, energiamurrosta ja puhdasta siirtymää sekä parantamaan toimitusvarmuutta.

Kohtuullinen tuottoaste

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Yhtiökohtaisen tehostamistavoitteen määrittäminen StoNED-mallilla kohtelee epätasa-arvoisesti eri kokoisia ja erityyppisiä jakeluverkkoyhtiöitä. Pienen sähköverkkoyhtiön, jolla on sekä hyvin maaseutumaista verkkoa sekä taajamaverkkoa on lähes mahdoton saavuttaa StoNED-mallin määrittelemää STOTEX-tasoa ilman, että toiminnan laadusta tingittäisiin radikaalisti. Tämä sama johtopäätös on toistunut joka kerta kun StoNED-mallia on muutettu tai tehty uuden tehokkuusrintaman estimointi uudella datalla. Käytännössä StoNED-malli ei kuvaa yhtiön tehottomuutta tai tehokkuutta vaan kertoo sen, että pienen verkkoyhtiön, jolla on monentyyppistä verkkoa, on käytettävä enemmän operatiivisia kustannuksen suhteessa StoNED-mallin tuotoksiin, jotta verkkotoiminta ylipäättään pyörisi laadukkaasti. Käytännössä tehostamiskannustin toimii tällaisilla yhtiöillä, kuten meillä, automaattisena rangaistuksena vieden 20 % kohtuullisesta tuotosta pois yhtiöltä ja sen omistajalta vain sen takia, että mittarina käytetään epäoikeudenmukaista mallia.

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Lopuksi haluamme tuoda esille, että yhdistettynä verkon arvostustavan muutos ja StoNED-mallista tuleva rangaistus aiheuttaa yhtiölle tilanteen, jolla sen on pitkällä aikavälillä hyvin vaikeaa täyttää sähkömarkkinalain edellytyksen ylläpitää ja kehittää sellaista verkkoa, jota tulevaisuudessa vaaditaan. JHA tasapoisto ei riitä edes korvausinvestointien tekoon eikä tehostamiskannustimen SKOPEX mahdollista laadukasta operatiivista toimintaa.

Korpelainen Timo
Nivos Verkot oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Energiavirasto on varannut sidosryhmille mahdollisuuden lausua vahvistuspäätösluonnoksista sähkön jakeluverkkotoiminnan hinnoittelun kohtuullisuuden valvontamenetelmiksi liitteineen. Energiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteamme lausuntonamme seuraavaa. Lausuntomme ei sisällä salassa pidettäviä tietoja.

YLEISET HUOMIOT

Energiavirasto esittää erittäin merkittäviä muutoksia valvontamenetelmiin suhteessa nykyisiin valvontamenetelmiin sekä keväällä lausunnolla olleisiin ensimmäisiin suuntaviivoihin. Esitetyt menetelmät vaarantavat puhtaan siirtymän edellyttämän verkkojen kehittämisen ja niillä on erittäin merkittävä negatiivinen vaikutus verkkoyhtiöiden talouteen. Muutokset uhkaavat kriittisen infrastruktuurin jatkuvaa kehittämistä, jolla on myös negatiivinen vaikutus huoltovarmuuteen. Esitetyt merkittävät uudet muutokset hyvin lähellä menetelmien vahvistamista murtavat verkkoyhtiöiden toimintaedellytykset sekä investointiympäristön ennakoitavuuden ja pitkäjänteisyyden.

Kun ensimmäiset suuntaviivat olivat lausunnolla maaliskuussa 2023, Energiateollisuus esitti huolen valvontamenetelmien vaikutuksista yhtiöiden investointikyvykkyteen, jolla on keskeinen rooli puhtaan siirtymän mahdollistamisesta Suomessa seuraavien 8 vuoden aikana. Samalla Energiateollisuus korosti lausunnossaan, että verkkoyhtiöt tarvitsevat pitkäjänteisen ja ennakoitavan sääntely-ympäristön kyetäkseen vastaamaan verkkojen käyttäjien tarpeisiin. Nyt esitetyt muutokset ovat käytännön vaikutuksiltaan täysin päinvastaiset näiden lausumiemme päätavoitteiden kanssa.

Nyt esitetyt menetelmät eivät toteuta sähkömarkkinalain esitöihin (HE 20/2013) kirjattuja tavoitteita, joiden mukaan ”verkkopalveluiden hinnoittelun tulisi turvata verkonhaltijalle kuuluvien tehtävien edellyttämä kohtuullinen tulo- ja vakavaraisuus. Tulot saisivat siten kattaa verkon ylläpidon, käytön ja rakentamisen kohtuulliset kustannukset sekä antaa sijoitetulle pääomalle kohtuulliseksi katsottavan tuoton.”

Nyt esitetyt muutokset heikentävät perustavalla tavalla yhtiöiden toimintaedellytyksiä ja investointikykyä ja pienentävät yhtiöiden menetelmien mukaista verkon arvoa yhtiöstä riippuen useita kymmeniä prosentteja. Useat verkkoyhtiöt arvioivat, ettei niillä ole muutoksen toteutuessa edellytyksiä jatkaa yhteiskunnan vaatimia, kehittämissuunnitelmiansa mukaisia investointeja tai saada niihin rahoitusta. On lisäksi huomioitava, että kesällä 2022 toimitetuissa sähkönjakeluverkon kehittämissuunnitelmissa arviot etenkin puhtaan siirtymän edellyttämistä todellisista investointitarpeista ovat osoittautuneet varsin konservatiivisiksi. Näköpiirissä on verkkoinvestointien toteuttamisen vaikeutuminen radikaalisti, osalla verkkoyhtiöistä jopa täyspysähdys. Esitetyt muutokset ovat ongelmallisia myös omaisuuden suojan näkökulmasta, kun esityksellä leikattaisiin taannehtivasti merkittävä osa koko toimialan omaisuusmassan arvosta yhdessä yössä.

Merkittävimmät esitetyt muutokset koskevat verkon arvon määrittämisperiaatteiden muuttamista sekä kohtuullisen tuottoasteen määrittämisperiaatteiden muuttamista. Näin merkittävien muutosten esittäminen vain kaksi ja puoli kuukautta ennen seuraavien 8 vuoden valvontamenetelmien vahvistamista on kohtuutonta. Muutoksista ei ole käyty vuoropuhelua sidosryhmien (esim. sidosryhmäneuvottelukunta) kanssa. Valmisteluprosessi on tältä osin vakavasti epäonnistunut ja sidosryhmien kannalta kohtuuton.

Myös kuulemiseen varattu kohtuuttoman lyhyt aika huomattavan lähellä menetelmien voimaantuloa uhkaa verkkoyhtiöiden kykyä tasavertaisesti suoriutua riittävän perusteellisesti vaikutusten arvioinnista. Energiavirasto arvioi omassa vaikutustenarvioinnissaan riittämättömästi ja suppeasti vain yhtiöiden hinnoitteluvaran muutosta.

Sähkömarkkinalain esitöiden (HE 20/2013) mukaan ”Hinnoittelun kohtuullisuuden arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös verkon kehittämisvelvollisuudesta aiheutuvat investoinnit ja niiden rahoittaminen.” Energiaviraston vaikutustenarviointi ei ole tältä osin sähkömarkkinalain mukainen. Välittömien taloudellisten vaikutusten lisäksi on yhtä tärkeää tietää mallin ohjausvaikutukset verkkoyhtiöiden toimintaan ja verkkojen kehittämiseen koko tulevien valvontajaksojen aikana. Myöskään vaikutuksia yhtiöiden kykyyn hoitaa tulevia velvollisuuksiaan tai saada riittävää rahoitusta ei ole arvioitu.

Suomessa verkkoihin on tähän asti ollut mahdollista investoida yhteiskunnan ja asiakkaiden tarpeisiin vastaamiseksi. Samalla sähköverkkopalvelun hinta suhteutettuna asiakaskohtaiseen verkon määrään on Suomessa Euroopan alimpia. Kohtuullisen hinnan ja laadukkaan verkkopalvelun tulee olla tavoitteena myös tulevaisuudessa. Esitetyt menetelmämuutokset ohjaavat arvioidemme

mukaan päinvastaiseen suuntaan ja esitetyillä, investointikyvykkyyttä merkittävästi heikentävillä menetelmillä verkoista uhkaa muodostua yhteiskunnan puhtaan siirtymän ja sähköistymiskehityksen este.

Vakaa sääntely-ympäristö on kriittisin edellytys sille, että verkkoinvestoinnit voidaan suunnitella ja toteuttaa pitkäjänteisesti. Vastaavasti valvontamenetelmien muutokset on valmisteltava ennakoivasti ja huolella pitkälle aikavälille perustuen laadukkaaseen vaikutustenarviointiin.

Esitämme seuraavaksi yksityiskohtaiset muutosesityksemme ja niiden perustelut.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

VERKON ARVON MÄÄRITTELYTAPA

Merkittävin esitetty muutos 1. suuntaviivoihin nähden koskee verkon arvon määrittämisperiaatteiden muuttamista. Valvontamenetelmissä verkon arvon määrittäminen on perustunut jo ainakin vuodesta 2005 alkaen nykyhetken markkina-arvosta määritetyn jälleenhankinta-arvon ja siitä edelleen johdetun nykykäyttöarvon määrittämiseen. Emme kannata esitettyä verkon arvon määrittelytavan muuttamista vaan pidämme ensimmäisten suuntaviivojen ja nykyisten valvontamenetelmien mukaista määrittystapaa perusteltuna.

Verkon arvon määrittelytavan muuttaminen muuttaa merkittävästi valvontamallin peruslähtökohtia ja ohjausvaikutuksia. Näin suuri periaatetason muutos olisi vaatinut huolellisen valmistelun riittävällä aikataululla, sidosryhmien osallistamisen muutoksen valmisteluun ja arviointiin sekä huomattavasti nyt esitettyjä kattavammat vaikutustenarviointit.

Energiaviraston uudessa verkon arvon määrittämisperiaatteita koskevassa esityksessä on useita ongelmia valvontamenetelmien muodostaman kokonaisuuden toimivuuden kannalta, kuten:

1. Menetelmien mukainen verkon arvo ei kuvaisi nyt eikä tulevaisuudessa verkon käypää markkina-arvoa, joka on kirjattu vaatimuksena myös sähkömarkkinalain esitöihin.
2. Vanhojen yksikköhintaluetteloiden käyttö johtaa vanhan verkon osalta verkon arvon määrittämisen epätarkkuuden kasvamiseen.
3. Nykykäyttöarvossa verkon ikätekijä tulee huomioiduksi kahdesti.
4. Esitys aiheuttaa välillisiä vaikutuksia tehostamiskannustimeen, joita ei ole käsitelty esitetyissä menetelmissä.
5. Esitys käsittelee inflaatiota ristiriitaisesti ja jättää huomioimatta toimialan tuottavuuden kehittymisen.

Esitetyllä verkon arvon määrittämistavalla määritetty verkon arvo ei enää kuvaisi verkon käypää markkina-arvoa. Energiavirasto on itsekin tulkinnut, ettei tämä ole sähkömarkkinalain mukaista, kun asiasta keskusteltiin Energiaviraston sidosryhmäneuvottelukunnassa kesäkuussa 2022. Tuolloin keskusteltiin nimenomaan verkon arvon jäädyttämisestä (nk. jäädytetty regulaatiotase), jonka osalta Energiavirasto itse totesi (ote Energiaviraston muistiosta), että ”sähkömarkkinalain mukaisesti verkonarvon tulisi kuvata sen markkina- tai käyttöarvoa ja [akateemisen työryhmän] lausunnon mukaisesti ehdotettu verkonarvon määrittäminen ei enää kuvaisi verkon markkina- tai käyttöarvoa”

Energiavirasto ei ole millään tavalla indikoinut tämän näkemyksen olevan virheellinen aiemmin tai edes nyt lausunnonle annetuissa menetelmäluonnoksissa tai perusteluissa. Pidämme Energiaviraston aiempaa tulkintaa oikeana ja nyt esitettyä muutosta sähkömarkkinalain vastaisena.

Esitetyllä verkon arvon määrittämistavalla määritetty ”jälleenhankinta-arvo” ei tosiasiallisesti kuvaisi enää jälleenhankinta-arvoa vaan arviota verkon historiallisesta hankintahetken arvosta. Vaikutus näkyy Energiaviraston omassakin vaikutustenarvioinnissa tasapoistoa merkittävästi pienentävänä. Nyt voimassa olevien valvontamenetelmien mukaan tasapoiston tarkoitus on mahdollistaa riittävien korvausinvestointien tekeminen. Mikäli ”jälleenhankinta-arvo” määritettäisiin esitetyllä tavalla, ei tasapoisto tosiasiallisesti mahdollista riittävien korvausinvestointien toteutusta.

Esitetyllä verkon arvon määrittämistavalla määritetty ”nykykäyttöarvo” ei tosiasiallisesti kuvaisi enää nykykäyttöarvoa vaan arviota verkon historiallisesta hankintahetken arvosta ikävähennettynä. Koska esityksen mukainen ”jälleenhankinta-arvo” huomioisi jo iän vanhojen yksikköhintojen käytön kautta, tulisi komponentin ikä huomioitua kahdesti. Ohjausvaikutukseltaan tämä kannustaisi investoimaan verkkoon komponenttien ikäjärjestyksessä eikä tarveperusteisesti. Ohjausvaikutus ohjaisi siten lyhentämään todellisia pitoaikoja.

Yhtiöiden investointikyky heikkenee radikaalisti, mikäli verkon arvo ei kuvaa enää verkon käypää arvoa vaan historiallista rakentamiskustannusta. Lisäksi esitys johtaisi takautuvasti jo tehtyjen investointien kannattavuuden heikkenemiseen.

Esityksen vaikutuksia tehostamiskannustimeen on kuvattu otsikon TEHOSTAMISKANNUSTIN alla.

Energiavirasto perustelee esitettyä muutosta tilaamansa konsulttiselvityksen (DFC Economics: Rate-base adjustment for inflation in energy networks regulation) johtopäätöksillä. Pidämme konsulttiselvityksessä tehtyjä johtopäätöksiä osittain puutteellisina ja kontekstista irrotettuina. Konsulttiselvitys esittää teoreettisen tarkastelun, jonka sovellettavuutta suomalaisen valvonnan kokonaisuuteen ja sen historialliseen kehitykseen sekä toimintaympäristön olosuhteisiin ja suomalaisten verkkojen kehitystarpeisiin ei ole selvityksessä analysoitu. Kokonaisuutta ei myöskään

ole analysoitu Energiaviraston perusteluissa tai vaikutusten arvioinnissa. Konsulttiselvitys jättää esimerkiksi huomioimatta suomalaisen verkkotoiminnan yksikköhintojen kehityksen viimeisen 10 - 12 vuoden ajalta ja toimialan tehostumisen.

Konsulttiselvityksessä esiin tuotu näkemys inflaation kaksinkertaisesta huomioimisesta Energiaviraston nykyisissä valvontamenetelmissä ei ole perusteltu, kun huomioidaan suomalaisen valvonnan todelliset vaikutukset edellisillä valvontajaksoilla. Konsulttiselvityksessä inflaation arviointi perustuu oletukseen, että yksikköhinnat seuraisivat inflaatiota ja yksikköhintapäivitysten yhteydessä inflaatio tulisi huomioiduksi tuottopohjassa. Konsulttiselvitys ei kuitenkaan huomioi toimialan tehostumista ja tuottavuuskehitystä.

Konsulttiselvitys esittää myös vaihtoehtoisia ratkaisuja menetelmiksi. Mikään konsulttiselvityksen esittämistä vaihtoehtoista ei nähdäksemme toteuta menetelmille asetettuja tavoitteita, sillä niissäkään ei ole huomioitu toimialan tehostumista ja tuottavuuskehitystä. Konsulttiselvityksen esityksiin ylipäättään liittyy perustavanlaatuinen ongelma toimintaympäristön ennakoitavuuden murenemisesta sekä kattavien vaikutustenarviointien mahdottomuudesta annetussa ajassa.

Energiavirasto on itse todennut valvonnan vaikuttavuusraportissaan vuonna 2021, että ”Rakentamisen liittyvät kustannukset ovat rakennuskustannusindeksin perusteella nousseet Suomessa noin 25 % vuodesta 2005 vuoteen 2016. Samalla aikavälillä keskijänniteverkon maakaapelien yksikköhinnat ovat keskimäärin taas laskeneet 15 %” Tämä osoittaa selvästi, että konsulttiselvityksen oletus yksikköhintojen ja inflaation suhteesta ei ole Suomessa pitänyt paikkansa.

Nykyisten valvontamenetelmien mukaisella päivittyviin yksikköhintoihin perustuvalla verkon jälleenhankinta-arvon määrittämisellä ja mallilla kokonaisuudessaan on ollut kannustava vaikutus verkkotoiminnan tehokkuuden ja tuottavuuden kehittymiseen. Verkkotoiminnan tuottavuuden parantuminen hyödyttää sekä asiakkaita, että toimialaa kokonaisuutena. Puhtaan siirtymän ja sähköistymisen mahdollistaminen sekä toimitusvarmuustavoitteiden saavuttaminen edellyttävät merkittäviä määriä sekä korvausinvestointeja että uuden verkon rakentamista. Tämän edellytyksenä ovat yhtiöiden riittävät taloudelliset edellytykset, jota ilman tuottavuuskehitystä ei synny. Nykymuotoisissa valvontamenetelmissä verkon käyttäjät ovat hyötäneet tuottavuuskehityksestä yksikköhintapäivitysten kautta. Nykyinen valvontamenetelmien kokonaisuus ja pitkäjänteinen ja ennakoitava regulaatio ovat rakentaneet yhtiöille vahvan kannusteen tehostaa toimintaa, joka on pitkällä aikavälillä asiakkaiden etu.

Energiavirasto on huomioinut alan tehostumisen perustellessaan vuonna 2021 voimassa oleviin vahvistuspäätöksiinsä tekemäänsä muutosta: ”Mikäli verkonhaltijat keskimäärin pystyvät investoimaan yksikköhintoja halvemmalla, niin seuraavissa valvontamenetelmissä investointitehokkuus siirtyy yksikköhintoihin ja ne laskevat. Tällöin verkko-omaisuuden oikaisussa koko verkkomassan arvo alenee suhteessa vanhaan, ja asiakkaat hyötyvät tästä investointitehokkuuden siirtyessä yksikköhintoihin. Jo valvontajakson aikana asiakkaat hyötyvät

yksikköhintojen leikatessa tehottomien investointien kustannukset kohtuulliselle tasolle” Pidämme nykyisiä valvontamenetelmiä tältä osin perusteltuina ja nyt esitettyä muutosta perusteettomana.

Esitetty muutos johtaisi epätarkoituksenmukaisesti siihen, että suuri osa nykyisistä ja tulevista investoinneista muuttuisi kannattamattomiksi. Esitetty muutos rapauttaisi yhtiöiden tuottopohjan pitkällä aikavälillä ja tekisi siten korvausinvestoinnit liiketaloudellisesti kannattamattomiksi. Esitetty muutos muuttaa perustavalla tavalla mallin rakennetta ja kaikkia vaikutuksia mallin ohjausvaikutuksiin ei ole tässä aikataulussa edes mahdollista tehdä riittävän kattavasti.

Pidämme valvontamenetelmien ohjausvaikutusten, yhtiöiden investointikyvykkyyden varmistamisen sekä mallin kokonaisuuden toimivuuden vuoksi välttämättömänä, että verkon arvon määrittely perustuu jatkossakin tosiasialliseen jälleenhankinta-arvoon ja nykykäyttöarvoon.

KERTYNYT POISTOERO VERKON HYÖDYKKEISTÄ - KÄSITTELY SITOUTUNEESSA PÄÄOMASSA

Toistamme ensimmäisten suuntaviivojen yhteydessä kommentoimamme näkemyksen, että poistoerokäsittely tulee säilyttää nykyisellään. Esitetty muutos ei varmista menetelmien veroneutraaliutta eikä erilaisissa konsernirakenteissa toimivien yhtiöiden tasapuolista kohtelua veropoistojen ja kumulatiivisen poistoeron osalta. Olemme perustelleet näkemystämme yksityiskohtaisesti lausunnoissamme ensimmäisiin suuntaviivoihin.

Nykyisten menetelmien mukainen poistoeron käsittelytapa on selkeä ja kannatettava, sillä lopputulos on tuottopohjan osalta sama riippumatta, siitä kirjataanko verkon poistoeroa vai tehdäänkö tulosta. Nykyiset valvontamenetelmät ovat siis verolainsäädännön näkökulmasta neutraalit. Pidämme tärkeänä, että valvontamenetelmät säilyvät veroneutraaleina, eikä poistoeron hyödyntämistä investointikyvyn parantamiseksi estetä verkkoliiketoiminnassa. Suuntaviivoissa esitetty muutos asettaisi verkkoyhtiöt eriarvoiseen asemaan verotuksen näkökulmasta suhteessa muihin pääomavaltaisiin, kilpailluilla markkinoilla toimiviin yrityksiin. Lisäksi ehdotus ei kohtelee tasapuolisesti vain jakeluverkkotoimintaa harjoittavia yhtiöitä ja useampia liiketoimintoja harjoittavia konserniyhtiöitä.

KORVAUSINVESTOINTIEN PURKUKUSTANNUKSET

Energiavirasto esittää edelleen merkittävää muutosta purkukustannusten käsittelyyn. Esityksellä on negatiivinen vaikutus sekä tulevien, että takautuvasti myös aiemmin toteutettujen purkujen osalta. Muutoksella rankaistaisiin takautuvasti perusteettomasti yhtiöitä nykyisten menetelmien periaatteiden noudattamisesta.

Toistamme ensimmäisten suuntaviivojen yhteydessä kommentoimamme näkemyksen, ettei purkukustannusten käsittelytapaa ole perusteltua muuttaa esitetyllä tavalla. Pidämme nykyisten valvontamenetelmien mukaista käsittelytapaa perustelluimpana tapana käsitellä purkukustannukset.

Huomautamme uudelleen, että verkkoa uusittaessa tai korvattaessa purkukustannukset ovat olennainen osa investointia. Korkein hallinto-oikeus on päätöksessään (KHO: 2018:67) todennut että purkukustannukset kuuluvat osaksi korvausinvestointeja: ”Vanhan rakennuksen purkukustannuksilla [...] on katsottava olevan yhteys suoraan ja välittömästi nyt kysymyksessä olevaan toimintaan, jossa yhtiöllä on tarkoitus rakentaa purettavan rakennuksen tilalle uudisrakennus. Purkukustannusten on katsottava olevan osa arvonlisäverolain 31 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettua kiinteistöön kohdistuvaa rakennustyötä.” Esitetty uusi käsittelytapa on tämän korkeimmat hallinto-oikeuden päätöksen vastainen. Esitys myös johtaisi siihen, että verkonhaltijoilla ei ole mahdollisuutta saada sähkömarkkinalain mukaista kohtuullista tuottoa tekemilleen investoinneille korvausinvestointeihin kuuluvien purkukustannusten osalta. Kohtuullisen tuoton varmistamiseksi aktivoidut purkukustannukset tulee voida jättää sidottuun pääomaan tai vastaavasti menetelmien tulee tarjota saman suuruinen korvauksen sallittujen operatiivisten kustannusten kautta.

Mikäli purkukustannukset kirjataan operatiivisiin kustannuksiin, tulevien purkukustannusten osalta on varmistettava, että operatiivisten kustannusten sallittua tasoa voidaan kasvattaa purkukustannuksia vastaavalla määrällä.

Mikäli purkukustannukset sisällytettäisiin kaikilta osin kuluihin, tulisi myös StoNED-mallin mukaisen tehokkuusrintaman estimoinnissa käytettävä data korjata siten, että laskennassa käytettäviin kontrolloitaviin operatiivisiin kustannuksiin lisätään aiemmin aktivoidut purkukustannukset. Toisin sanoen purkuja vastaavat tuotokset, eli puretut johtokilometrit ja muut sähköverkon komponentit tulisi ottaa osaksi StoNED-rintaman estimointia. Mikäli näin ei tehtäisi, koko toimialan tehokkuus laskisi suhteessa StoNED-rintamaan perusteettomasti.

VERKON RAKENTAMISEEN SAADUT TUET

Esityksessä on tarkennettu ensimmäisiin suuntaviivoihin nähden, ettei asiakkaiden tilaamien johtosiirtojen kustannusten edelleen laskutusta tule käsitellä verkon rakentamiseen saatuina tukina. Tämä on tervetullut tarkennus.

Esityksessä on kuitenkin edelleen todettu vastaavasti kuin ensimmäisissä suuntaviivoissa, että tuella rahoitetulle verkko-omaisuudelle ei tule saada kohtuullista tuottoa eikä tasapoistoja. Esitämme

edelleen, että tuilla tai kompensatioilla rahoitetut komponentit huomioidaan sähköverkko-omaisuuden oikaistussa jälleenhankinta-arvossa, kun siitä investointikannustimessa lasketaan sähköverkko-omaisuuden oikaistuja tasapoistoja. Vaikka verkkoyhtiö saisi itse investoinnin toteutettua tukirahan avulla, jää verkkoyhtiölle rakennetun verkonosan kunnossapitovastuu verkon käyttöänsä aikana. Lisäksi verkko tulisi voida uudelleenrakentaa vastaavanlaiseksi pitoajan päätyttyä. Emme kannata esitettyä käsittelytapaa sillä se käytännössä estää tukirahoituksen käytön verkkoinvestointeihin. Vaikutus on merkittävä etenkin kantaverkossa, mutta myös jakeluverkoissa voisi etenkin tulevaisuudessa olla erilaisilla tukimekanismeilla saatavissa Suomen kansantalouden kannalta hyvinkin merkittävää etua.

Kohtuullinen tuottoaste

Esityksessä todetaan, että menetelmissä sovellettaisiin ensimmäisistä suuntaviivoista poiketen WACC-parametrien määrittämisessä verrokkiyhtiöistä johdettavien parametrien osalta verrokkiryhmän mediaaniarvoa, jos verrokkiyhtiöiden keskimääräinen säännellyn verkkoliiketoiminnan osuus ylittää viimeisimpien saatavilla olevien tilinpäätöstietojen perusteella 50 % koko konsernin liikevaihdosta. Ja muussa tapauksessa sitä neljännestä, joka tuottaa pienemmän tuottoasteen. Emme pidä periaatetta perusteltuna.

Verrokkiyhtiöiden joukot ovat jo valmiiksi varsin suppeat. Ala- tai yläkvartiiliin käyttäminen mediaanin sijaan antaa vielä lisäksi kohtuuttomasti painoarvoa yksittäisille verrokkiyhtiöille. Esimerkiksi seitsemän verrokkiyhtiön joukosta kvartiiliin muodostaa alle kaksi yhtiötä. Esitetty parametrien määrittelytapa ei nähdäksemme ole tilastollisesti edustava eikä perusteltu. Kvartiilivalinnoilla vaikuttaa olevan tarkoituksellisesti pyritty tuottoasteen minimoimiseen mitä emme myöskään pidä perusteltuna.

Vieraan pääoman riskipreemioon tehty muutos on jakeluverkkotoimintojen osalta epälooginen. Erityisesti sähkön jakeluverkkotoiminnoille vieraan pääoman riskipreemio laskisi ensimmäisiin suuntaviivoihin nähden 2,1 %:sta 1,6 %:iin. Samalla on esitetty ensimmäisiin suuntaviivoihin nähden merkittäviä heikennyksiä verkkoyhtiöiden taloudelliseen tilanteeseen, joka kasvattaa vieraan pääoman riskitasoa. Suomessa on konkreettisesti nähty yhtiöiden talouteen negatiivisesti vaikuttavien valvontamenetelmämuutosten vaikutus vieraan pääomaan riskiin, kun kahden suomalaisen sähkönjakeluverkkoyhtiön luottoluokitusta laskettiin 2022 alusta voimaan tulleiden menetelmämuutosten jälkeen. Vaikka tämä muutos koski suoraan kahta sähkönjakeluverkkoyhtiötä, vaikuttavat negatiiviset muutokset rahoituksen saatavuuteen ja hintaan väistämättä koko toimialaan. Luottoluokituksen putoaminen vaikuttaa vieraan pääoman riskipreemioon merkittävästi. Esimerkiksi Bloombergin datasta nähdään BBB ja BB luokitettujen eurooppalaisten velkakirjojen tuottoeron olleen keskimäärin 2 % (aikavälillä 2018-2023). Tämä kuvastaa vieraan pääoman riskipreemion kasvua, jos luottoluokitusta laskettaisiin BBB:stä BB:hen. Vieraan pääoman riskipreemio olisikin perustellumpaa perustaa verrokkiryhmän ylempään kuin alempaan kvartiiliin.

Emme pidä tuottoasteen parametrivalintoihin esitettyä uutta periaatetta perusteltuna ja esitämme sen poistamista.

Laatukannustin

Pidämme perusteltuna esitystä, ettei suurjänniteverkon suunniteltuja keskeytyksiä huomioida laatukannustimessa.

Tehostamiskannustin

Pidämme perusteltuna Energiaviraston esitystä asettaa sähkön jakeluverkkotoimintojen yleiseksi tehostamistavoitteeksi 0 % kuudennelle valvontajaksolle 2024-2027. Tämä tukee sähköverkkoyhtiöiden mahdollisuuksia kehittää operatiivisiin kustannuksiin painottuvia ratkaisuja, mutta samalla asettaa tarkoituksenmukaisen tiukan tavoitteen tehostaa toimintaa.

Pidämme edelleen perusteltuna asettaa yleinen tehostamistavoite samoin perustein 0 %:iin myös 7. valvontajaksolle 2028-2031, mutta haluamme tuoda esiin, että 1 % yleinen tehostamistavoite on joka tapauksessa kannatettavampi ratkaisu kuin 1. suuntaviivoissa esitetty 2 %.

Kannatamme Energiaviraston esitystä, että seitsemännellä valvontajaksolla markkinaehtoisesti hankittujen joustoratkaisujen kustannukset käsitellään läpilaskuttavana eränä eikä niitä sisällytettäisi tehostamiskannustimeen sisältyviksi kustannuksiksi. Tämä mahdollistaa jakeluverkonhaltijalle joustojen hyödyntämisen vaihtoehtona verkkoinvestointien rinnalla aiempaa paremmin.

Energiaviraston StoNED rintaman estimoinnissa käyttämät nykykäyttöarvot eivät vastaa esitetyn uuden verkko-omaisuuden määrittystavan mukaisia nykykäyttöarvoja. Sama pätee KAH yksikkökustannuksiin. Tältä osin vaikutustenarvioinneissa ei siten ole huomioitu eri menetelmämuutosten keskinäisvaikutuksia.

Aktivoitujen purkukustannusten sisällyttämistä kontrolloitaviin operatiivisiin kustannuksiin aiemmin aktivoitujen purkukustannusten osalta ei ole huomioitu StoNED rintaman estimoinnissa. Lisäksi rintamasta puuttuvat myös ne

purkukustannukset, jotka yhtiöt ovat aktivoineet verkon rakentamisprojekteille erittelemättä niitä aktivoiduiksi puruiksi. StoNED rintama antaa siten virheellisen kuvan yhtiöiden tehokkuudesta ja johtaa liian ankaraan tehostamistavoitteeseen.

StoNED rintaman tihennetty estimointiväli muodostaa uuden sanktion erityisesti sellaisille verkkoyhtiöille, jotka ovat pystyneet tehostamaan toimintaansa, sillä rintaman päivittäminen poistaa saavutetun hyödyn aiempaa nopeammin.

Huomautamme lisäksi uudelleen, että verkkoyhtiöille tulee jatkuvasti myös uusia lakisääteisiä tehtäviä, jotka aiheuttavat pääasiassa operatiivisia kustannuksia. Sellaisten lakisääteisistä

vaatimuksista johtuvien operatiivisen toiminnan kustannusten, joihin verkkoyhtiö ei ole voinut vaikuttaa, ei tulisi heikentää yhtiöiden tehokkuutta valvontamenetelmien mukaisessa tehokkuuden arvioinnissa.

Investointikannustin

Investointikannustin on aiemmillä valvontajaksoilla luonut yhtiöille voimakkaan kannusteen tehostaa investointeja. Nyt esitetyn mukaisena investointikannustimen mekanismi sinällään säilyy, eli verkkokomponentin oikaistu jälleenhankinta-arvo jaetaan verkkokomponentin pitoajalla. Kannustimen merkitys ja kannustava vaikutus kuitenkin pienenisi huomattavasti verkon arvon määrittystavan muuttuessa. Vaikutus on erityisen merkittävä pitkällä aikavälillä verkon arvon jatkuvasti loitotessa kauemmas ja kauemmas verkon käyvästä markkina-arvosta (jälleenhankinta-arvo huomioiden verkon ikä).

Investointikannustimen hyöty asiakkaille on realisoitunut yksikköhintojen päivittyessä. Viimeksi näin tapahtui sähkön jakeluverkkotoiminnoille 2022 alusta voimaan tullessa yksikköhintapäivityksessä, jolloin tehostuminen siirtyi asiakkaiden hyödyksi. Esityksen mukaan yksikköhinnat päivitettäisiin jatkossa 4 vuoden välein. Pidämme tätä hyvänä ratkaisuna ja katsomme, että neljän vuoden päivitysväli siirtää tehostamisesta saadun hyödyn riittävän nopeasti asiakashintoihin (eli 1-4 vuoden kuluessa).

Pidämme esitettyä verkon arvon määrittystavan muutosta kohtuuttomana ja ohjausvaikutuksiltaan kokonaistavoitteiden vastaisena myös investointikannustimen näkökulmasta. Voimassa olevien valvontamenetelmien mukaan tasapoiston tarkoitus on mahdollistaa riittävien korvausinvestointien tekeminen. Tämä on ollut periaatteena myös aiemmissa menetelmissä. Mikäli tasapoisto ei perustuisi enää verkon jälleenhankinta-arvoon, tasapoisto ei tosiasiallisesti mahdollista riittävien korvausinvestointien toteutusta. Pidämme tätä merkittävänä periaatteellisena muutoksena valvontamenetelmien tavoitteisiin ja näemme välttämättömänä, että verkon arvon sekä tasapoiston nykymenetelmien mukainen määrittystapa säilytetään.

Esityksessä on edelleen mukana 1. suuntaviivoissa esitetyn mukainen jakeluverkkotoiminnan investointikannustimen niin kutsuttu hyötyleikkuri. Kuten kommentoimme jo 1. suuntaviivoihin, emme kannata esitetyn mukaista mekanismia.

Emme näe, että esitetty hyötyleikkuri toteuttaisi sille asetettuja tavoitteita vaan pahimmillaan se poistaisi yhtiöiltä kannusteen toimia tehokkaasti. Esitetyn mukaiseen mekanismiin liittyy merkittäviä riskejä, jotka toteutuessaan johtavat tehokkuuden heikkenemiseen ja sitä kautta asiakashintojen nousuun. Heikennykset tehokkuuteen kannustamisessa voivat johtaa pidemmällä aikavälillä korkeampiin yksikköhintoihin ja siten korkeampiin verkkopalvelumaksuihin asiakkaille.

Pidämme selvänä, että esitetyn mukainen hyötyleikkuri ei johda tavoiteltuun lopputulokseen. Riittävän kannustinvaikutuksen säilyttämiseksi esitämme, että investointikannustimen leikkuria kehitetään siten, että se olisi symmetrinen, eli myös haitta jaettaisiin. Lisäksi leikkuriin tulisi luoda rajattu alue, jonka sisällä hyötyä tai haittaa kumpaakaan ei jaettaisi. Tällöin investointikannustin palauttaisi rajattua aluetta tehokkaammista investoinneista saatua hyötyä asiakkaille nopeutetussa aikataulussa, mutta edelleen säilyttäisi verkkoyhtiöillä kannusteen tehostaa investointikustannuksia.

Energiaviraston esityksestä jää epäselväksi, miten investointikannustimen hyötyleikkuri käsittelee keskeneräisiä investointeja. On tyypillistä, että varsinkin suuremmat investointihankkeet toteutuvat useamman vuoden aikana. Uudet verkon osat on aktivoitava taseeseen kirjanpitolain mukaisesti. Maksuerien siirtymä eri vuosina ei myöskään ole tasainen vaan yhtenä vuonna voi valmistua merkittävästi enemmän hankkeita kuin toisena. Leikkuri ei saa rankaista yhtiöitä kirjanpitolain noudattamisesta eikä ohjata investointien toteutusajankohtaa epätarkoituksenmukaisesti.

Innovaatio- ja joustokannustimet

Sähkön jakeluverkkotoimintoja koskevassa esityksessä 7. jaksolle esitetty joustokannustin on kuvattu niin ylätasolla, että sen tulkinta on haastavaa. On epäselvää mitä tarkoitetaan joustoratkaisuilla, joustotoimenpiteen hankintaa vai myös joustojen hyödyntämisen edellyttämiä investointeja. Toteamme, että 7. jakso on askel oikeaan suuntaan, mutta ei vielä poista niin kutsuttua capex-opex tasapaino-ongelmaa joustohankinnan osalta. Esitetty malli ei vielä tällaisenaan aidosti kannusta yhtiöitä hyödyntämään joustoja vaihtoehtona verkkoinvestoinneille. Joustokannustimen tulee aidosti kannustaa joustojen hyödyntämiseen eikä toimia pelkästään läpilaskutuseränä. Läpilaskutuksen lisäksi esitämme joustokannustimeen joustoon kannustavaa lisäkannustuserää. Lisäksi esitämme, että markkinaehtoisesti hankituille joustoratkaisuille mahdollistettaisiin jo 6. jaksolla 7. jaksoa vastaava käsittely nyt esitetyn innovaatiokannustimen kaltaisen kannustimen lisäksi.

Esitämme, että 6. ja 7. jakson aikana Energiavirasto seuraa tiiviisti yhteistyössä sidosryhmien kanssa markkinaehtoisten joustojen kehittymistä ja kannustimen edelleen kehittäminen 8. jaksolle aloitetaan hyvissä ajoin ja sitä tehdään tiiviissä yhteistyössä verkkoyhtiöiden sekä muiden sidosryhmien kanssa.

Muuta

Verkkokomponenttien yksikköhinnat muodostavat merkittävän osan valvontamenetelmien kokonaisuudesta. Sähkön jakeluverkon yksikköhintakysely toteutettiin tänä vuonna merkittävästi aiempaa tarkemmalla komponenttijaottelulla. Tiedossamme on, että hintatietojen kerääminen oli verkkoyhtiöille osin haasteellista tietojen jaottelun hienojakoisuuden vuoksi. Tästä syystä kannustamme Energiavirastoa hyödyntämään jäljellä oleva aika ennen lopullisten vahvistuspäätösten antamista yksikköhintojen huolelliseen läpikäyntiin ja tarvittavien tarkastusten tekemiseen, jotta voidaan mahdollisimman hyvin varmistua siitä, että asetettavat yksikköhinnat kuvaavat todellisia kustannuksia.

LOPUKSI

Lopuksi kiitämme vielä mahdollisuudesta lausua vahvistuspäätösluonnoksista sähkön jakeluverkkotoiminnan hinnoittelun kohtuullisuuden valvontamenetelmiksi liitteineen.

Ystävällisin terveisin

Ina Lehto, johtava asiantuntija

Verkot ja palvelut

Energiateollisuus ry

Lehto Ina
Energiateollisuus ry

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Energiequellen lausunto Energiaviraston valvontamenetelmien suunniteltuihin muutoksiin:

Suomessa on valtava potentiaali rakentaa edullista uusiutuvaa energiaa, jonka riittävä ja kasvava tuotanto on käytännössä edellytys vihreän siirtymän investointien sekä sen mukanaan tuoman teollisuuden ja työpaikkojen tulemiselle Suomeen. Toisin sanoen uusiutuvan energian tuotannon kasvattamisen mahdollisuuksien turvaaminen on kokonaisuutena erittäin tärkeä osa Suomen kansantalouden kasvua tulevaisuudessa.

Sähkönsiirtoinfrastruktuuri on aivan oleellinen mahdollistaja tälle kehitykselle. Vihreän sähköntuotannon investoinnit eivät ainoastaan edellytä sitä, että sähköverkkoyhtiöt jatkavat investointeja nykytasolla, vaan investointitahdin tulisi merkittävästi kiihtyä, jotta verkkoinfrastruktuuri kykenee siirtämään uusiutuvan sähkön nykyisille ja uusille loppukäyttäjille. Niin sähköntuotannon kuin sähkönkulutuksen yhteiskunnan sähköistyessä odotetaan kasvavan, joten siirtoyhteyksien on pakko toimia, tai tulemme jäämään kilpailijamaistamme jälkeen.

Olemme Energiequellella yleisesti ottaen huolissaan siitä, että nyt suunnitellut muutokset siirtoverkon regulaatioon romahduttavat verkkoyhtiöiden omaisuuden arvon ja sitä myöten heikentää suoraan verkkoyhtiöiden halua ja kykyä tehdä investointeja. Tällä on siis myös oleellisesti heikentävä vaikuttavuus Suomen mahdollisuuksiin nousta vihreän energian merkittäväksi tuottajaksi Euroopassa ja maailmalla, ja houkutella uutta teollisuutta Suomeen. Lisäksi muutokset regulaatioympäristössä heikentävät Suomen mainetta hyvänä ja vakaana investointiympäristönä erityisesti ulkomaalaisten sijoittajien sekä rahoituslaitosten silmissä. Tällä voi olla merkittäviä seurannaisvaikutuksia muihinkin vihreän siirtymän vaatimiin investointeihin (Esim. aurinko ja tuulivoima, sekä vedyntuotantolaitokset) sekä kansalaisille.

Energiequelle vaatii, että muutos palautetaan takaisin valmisteluun. Energiaviraston on tehtävä ennen muutosta kattavat vaikutusarvioinnit sekä esitellä avoimesti niiden tulokset, jossa arvioidaan muutoksen mahdolliset eri vaikutukset lyhyellä ja pitkällä aikavälillä kansalaisiin, yrityksiin ja yhteiskuntaan. Erityisesti viraston tulee arvioida muutoksen vaikutuksia säänneltyihin verkkoyhtiöihin ja niiden omaisuuden arvoon ja luottokelpoisuuteen, mutta myös tarkastella verkkoyhtiöiden investointikyvyn romahduksen seurannaisvaikutuksia Suomen uusiutuvan energian tuotantoon ja vihreään siirtymään.”

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Törmänen Valtteri
Energiequelle Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Power Prof Partners Oy (3P) on vuodesta 2016 alkaen toiminut sähköverkkourakointiyhtiö. Asiakkainamme ovat useat verkkoyhtiöt ja olemme uusien toimintamalliemme avulla toteuttaneet useita hankkeita vuosien varrella. 3P:n työntekijöiden historia on ollut päättäjätaholla eri sähköyhtiöiden johtotehtävissä ja siksi valvontamenetelmät ovat tulleet tutuiksi jo alusta alkaen. Investointien toteuttamisessa valvontamallin tunteminen auttaa, koska mallia verrataan saatavaan hyötyyn.

Nykyiset jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmät ovat ohjanneet yhtiöitä ja mahdollistaneet verkkojen kehittämisen pitkäjänteisellä tavalla – pois lukien vuoden 2022 alussa tapahtuneet muutokset. Nyt esitetyt muutokset tulevat merkittävästi heikentämään sekä meidän yhtiömme että asiakkaidemme mahdollisuuksia investoida jakeluverkkojen kehittämiseen.

Voisimme tässä yhteydessä ottaa kantaa moneenkin muutokseen, mutta merkittävimmät meidän kannalta ovat investointikannustimet ja yksikköhinnat.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

Voimassa olevien valvontamenetelmien mukaan tasapoiston tarkoitus on mahdollistaa riittävien korvausinvestointien tekeminen. Mikäli jälleenhankinta-arvo määritetään esitetyllä tavalla, ei tasapoisto mahdollista riittävien korvausinvestointien toteutusta. Käymiemme selvitysten perusteella tasapoistot tulevat vuositasolla laskemaan useilla yhtiöillä yli 10 %, mikä heikentää merkittävästi mahdollisuuksia investoida verkon kehittämiseen. Investointikannustin tulee siis leikkaamaan merkittävästi verkko-omaisuuden arvotusmenetelmän muutoksen takia. Tämän lisäksi Energiaviraston esittämä investointikannustinleikkuri tulee edelleen vaikuttamaan jakeluverkkoyhtiöiden kannustimeen kehittää tehokkaampia verkonrakennustapoja. Pitää kuitenkin muistaa, että yksikköhintojen päivitys itsessään sisältää jo kannustimen kehittämistä.

Esitämme näin ollen, että investointikannustimen leikkuri poistetaan valvontamenetelmistä.

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Yksikköhintojen osalta toteamme, että toimintamme vuoksi olemme hyvin tietoisia materiaalien ja työsuoritteiden hintatasoista. Esitetyt yksikköhinnat eivät kaikkien yksiköiden osalta kata edes materiaalikustannuksia. Erityisesti jakelumuuntajien osalta hinnat ovat nousseet merkittävästi yleistä inflaatiokehitystä enemmän ja ovatkin yli 60 % suuremmat kuin ehdotetut yksikköhinnat. Näinollen yksikköhintatarkastelu on syytä tehdä uudelleen.

Vettervik Janne
2679020-7

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Lausunnonantajina tässä ovat Keravan Energia Oy sekä tytäryhtiömme Sipoon Energia Oy. Viittaamme tässä lausunrossamme myös Energiateollisuuden sekä Paikallisvoiman antamiin lausuntoihin.

Esitetyn valvontamallin vaikutuksia yhtiöihimme on arvioitu seuraavissa kohdissa lausuntoamme niiden havaintojen pohjalta, joita meillä oli mahdollisuus analysoida erittäin lyhyellä ajanjaksolla huomioiden mallin muutokset ja epävarmuudet.

Energiavirasto on esittämässä erittäin suuria muutoksia nykyiseen ja toimivaan valvontamalliin, käytännössä rajoittamalla verkkoyhtiöiden liiketoimintamahdollisuuksia merkittävästi. Yleisesti ottaen näemme valvontamallin muutoksen aiheuttavan yhtiöllemme merkittävän sallitun liikevaihdon laskun, alustavan analyysimme perusteella puhutaan 15-20 %:sta. Yhtiöidemme alueelle Keravalla, Sipoossa ja Helsingissä on odotettavissa suurtakin suhteellista kasvua sekä asiakasmäärässä, sähkön käytön lisääntyessä ja vihreän siirtymän asiakkailla. Olemme pyrkineet huomioimaan näitä tekijöitä aiemmassa kehityssuunnitelmassamme ja nykyisen mallin laskelmien mukaan kaikki nämä asiakastarpeet on mahdollista kattaa tulorahoituksella ja tarpeellisella vieraalla pääomalla kannattavasti.

Uuden, esitetyn mallin mukaan olemme arvioineet, että yhtiöillämme ei ole enää mahdollisuuksia pitkäjänteiseen liiketoimintaan, kun tulorahoitustamme leikataan voimakkaasti ja samalla sähkön suurjännitteiseen jakeluverkkoon että itse jakeluverkkoon olisi tehtävä historian suurimpia investointeja toimitusvarmuuteen sekä verkon kapasiteetin varmistamiseen vihreän siirtymän asiakkaillemme että hukkalämpöä tarjoaville asiakkaillemme. Näemme, että joudumme sopeuttamaan pitkän tähtäimen investointiohjelmaamme uuden valvontamallin rajoitusten mukaiseksi ja pidämme toimitusvarmuustavoitteiden saavuttamista vuoteen 2036 mennessä toisella yhtiöillämme käytännössä mahdottomana. Tämä joudutaan huomioimaan myös vuonna 2024 jätettävissä verkon kehittämissuunnitelmissa.

Investointien mahdollinen leikkaus näkyy suoraan urakoitsijoilla ja materiaalitoimittajilla vähentyneinä tilauksina ja näiden toimintaedellytysten rajoittumisena. Lisäksi mikäli urakoitsijat

joutuvat vähentämään työvoimaansa pienemmän rakentamisvolyymin takia, aiheuttaa se ison riskin mm. sähköverkon ylläpidolle ja viankorjaukselle: sähköverkon vikojen korjaus voi viivästyä merkittävästikin, mikäli riittävää määrää verkostoasentajia ei ole saatavilla.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Merkittävin muutos koko ehdotetussa mallissa koskee oikaistun pääoman määrittelyä. Nykyisen mallin mukainen verkon arvon määrittely kuvaa näkemyksemme mukaan todellista verkon jälleenhankinta-arvoa (JHA) sekä siitä laskettua nykykäyttöarvoa (NKA) ja tasapoistoa (TP).

Jälleenhankinta-arvoon vaikuttaa hyvin keskeisesti vanhan verkon rakentamisvuodet. Esitetyssä mallissa ennen vuotta 2011 rakennettu verkko arvotetaan inflaatiolla deflatoidulla lukemalla rakentamisvuoteen asti ja esim vuonna 1973 rakennetulla verkolla on jäljellä enää alle 20 % laskennallista JHA:ta verrattuna nykymalliin. Tämä johtaa käytännössä äkilliseen ja ennakoimattomaan JHA:n laskuun eikä yhtiöillämme ole ollut käytännön mahdollisuutta varautua tähän. Sama koskee olettavasti useita muitakin verkkoyhtiöitä Suomessa ja asettaa eri yhtiöt epätasa-arvoiseen asemaan. Mikäli valvontamallin esitetty muutos olisi ollut tiedossa jo esimerkiksi 10 vuotta sitten, olisi verkkostrategiamme ollut todennäköisesti erilainen, painottuen voimakkaammin vanhimpien verkonosien saneeraamiseen riippumatta näiden jo olemassa olevasta toimitusvarmuudesta. Kun JHA laskee näin merkittävästi, aiheuttaa se myös mallissa sallitun liikevaihdon laskun NKA:n ja muiden parametrien kautta.

Poistoeron käsittelyyn esitetään merkittävää muutosta, jossa laskennallisen verovelan osuus vähennetään tuottopohjasta ja siirretään korottomaan vieraaseen pääomaan. Tämä on mielestämme tarpeettomasti liiketoimintaa ja sen verokäsittelyä rajoittava toimenpide ja pidämmekin nykymallin mukaista poistoeron käsittelyä tarkoituksenmukaisena ja yhtiöitä neutraalimmin ja oikeudenmukaisemmin kohtelevana.

Vanhan verkon purkukustannusten deaktivointi on mielestämme kohtuuton muutos esitetyssä mallissa. Energiavirasto on aiemmassa ohjeistuksessaan mahdollistanut aktivoinnin ja nyt tätä ollaan yllättäen purkamassa. Viitaten Energiateollisuuden lausuntoon purkukustannuksista, näemme että esitetty malli purkukustannusten käsittelystä ei täytä arvolisäverolain linjauksia ja purkukustannukset on syytä jatkossakin pystyä aktivoimaan taseeseen.

Kohtuullinen tuottoaste

Kohtuullinen tuottoaste (WACC) ei näkemyksemme mukaan enää vastaa mallissa esitetyn muutoksen käytännön vaikutuksia yhtiöillemme. Oikaistun pääoman kohdassa arvioitu sallitun liikevaihdon laskun kompensoiminen vaatii huomattavasti lisää vierasta pääomaa, jotta edes perustoiminnot ja pakolliset investoinnit saadaan turvattua. Odotamme että vieraan pääoman osuus toiminnassamme kasvaa merkittävästikin yli uuden mallin parametreissa mainitun 56 % ja johtaa omavaraisuusasteen laskuun. Mikäli tämä omavaraisuusaste laskee riittävästi, ei yhtiömme enää saa kohtuukorkoista vierasta pääomaa ja/tai lainaa yleensäkkään, jolloin koko liiketoiminnan tulevaisuus on vaarassa.

Vieraan pääoman riskipreemion laskua 2,1 %:sta 1,6 %:iin verrattuna ensimmäisiin suuntaviivoihin pidämme ongelmallisena huomioiden muut vieraan pääoman saatavuuteen vaikuttavat tekijät:

tulorahoituksen rajoittaminen aiheuttaa entistä suuremman riskin vieraan pääoman saatavuudelle ja aiemmin esitetty 2,1 % on näkemyksemme mukaan jopa liian alhainen taso, mutta hyväksyttävissä mikäli muut tekijät ja parametrit tätä tukevat.

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Uudessa mallissa esitetty yleinen tehostamistavoite on määritetty 0 %:ksi jota pidämme tarkoituksenmukaisena kun jatkossa verkkoyhtiöiltä odotetaan uusia palveluja (mm. uuden sukupolven mittareiden mukanaan tuomat palvelut) ja näistä aiheutuu lisäkustannuksia nykyiseen.

Tehostamiskannustimen pohjana olevassa StoNED-mallissa on kuitenkin varmistuttava, että kaikki tehostamistavoitteen alaisiin operatiivisiin kustannuksiin liittyvät tekijät on huomioitu ja varmistuttu eri yhtiöiden tasavertaisesta kohtelusta mallissa. Viittaamme tällä sekä verkon nykykäyttöarvon huomiointiin että toisessa lausuntomme kohdassa mainittujen purkukustannusten huomiointiin tehokkuusrintamaa estimoitaessa. Käytettävissä olevan lausuntoajan puitteissa emme pystyneet arvioimaan näiden tekijöiden vaikutusta yhtiöihimme.

Investointikannustin

Investointikannustimen periaate on säilynyt muuten samana, mutta ehdotetussa mallissa mukaan tulee investointikannustimen hyötyleikkuri, jolla pyritään nopeammin jakamaan tehokkaan investointitoiminnan hyöty asiakkaille. Näkemyksemme mukaan tämä ei kannusta enää maksimoimaan investointitehokkuutta, kun suhteellinen osuus pienenee tehokkuuden kasvaessa. Perusajatus on sinänsä ymmärrettävä, mutta näkemyksemme mukaan asiakkaat saavat joka tapauksessa tehokkaan investointitoiminnan hyödyn yksikköhintojen kautta, kun valvontajakson vaihtuessa määritetään uudet yksikköhinnat, joiden voi odottaa laskevan tehostuneen toiminnan kautta.

Suurin vaikutus investointikannustimeen on pienentyneeseen JHA:han perustuvan tasapoiston merkittävä pienentyminen nykyisen mallin mukaiseen tasoon. Tämä yksin tekee kannustimesta ongelmallisen, kun nykyisessä mallissa tasapoiston merkitys kokonaisuutena on ollut suuri. Aiemmin tasapoisto on mahdollistanut korvausinvestointien tekemisen, mutta esitetyssä mallissa näin ei käytännössä enää ole.

Tulkintamme mukaan investointien aktivointia ja yksikköhintojen mukaisia investointeja seurataan vuositasolla. Tämä aiheuttaa näkemyksemme ongelman isommille investoinneille, jotka jakautuvat useammalle vuodelle ja mahdollisesti joudutaan aktivoimaan erikseen, joka taas voi johtaa kokonaisuutena näennäisesti investointitehottomaan toimintaan.

Innovaatio- ja joustokannustimet

Joustokannustimen mukaanotto malliin on kannatettava uutena elementtinä. Koska joustomarkkinat ovat vasta kehittymässä, olisi näkemyksemme mukaan Energiaviraston muutettava malliaan paremmin joustoihin ja niiden hyödyntämiseen kannustavaksi aitona vaihtoehtona investoinneille.

Nyt tulkitsemme, että esitetty 1 % valvontajakson eriytettyjen tuloslaskelmien liikevaihtojen summasta on vähäinen suhteessa korvaavan, tuottopohjaa kasvattavan investoinnin tekemiseen, vaikka tuottopohja onkin pienentynyt. Kehittyvien markkinoiden tapauksessa on tyypillistä, että kustannukset suhteessa tuottoihin ovat korkeat jolloin kustannusvastaavuus voi olla heikko. Tämän perusteella joustokannustimen pitäisi olla huomattavasti suurempi 6. valvontajaksolla, jopa 5 %, jolla katetaan riskirahoitustyyppistä toimintaa.

Näkemyksemme mukaan valvontajaksolle 2028-2031 esitetty 2 % olisi vähintään syytä ottaa käyttöön jo alkavalla valvontajaksolla, 1 %:n sijaan. Tällöin pienemmätkin yhtiöt voivat paremmin hyötyä joustojen pilotoinnista ja joustokannustimesta vaihtoehtona investoinneille.

Muuta

Kiitämme Energiavirastoa mahdollisuudesta antaa lausunto uusien valvontamenetelmien suuntaviivaluonnokseen ja tuoda esille yhtiöidemme suuri huoli oman liiketoimintamme kannattavuudesta ja tulevaisuudesta. Pyydämme Energiavirastoa huomioimaan antamamme lausunnot ja korjaamaan mallia näiden periaatteiden mukaisesti, käytännössä lähemmäs nykyisin voimassa olevaa mallia.

Esitetyssä mallissa on moninkertaisia vaikutuksia liiketoimintaan. Esimerkiksi jälleenhankinta-arvon merkittävä pienentyminen heijastuu suoraan nykykäyttöarvoon, joka on taas oikaistun taseen oman pääoman perusta ja samalla tasapoistoon, joka pienentää investointikannustinta. NKA:lla on myös nähdäksemme haitallinen vaikutus StoNED-mallissa tehokkuuskannustimeen. Pidämme tällaisia päällekkäin kertautuvia parametrejä ongelmallisina ja kohtuuttomina liiketoiminnallemme.

Toimitamme yhtiökohtaisia alustavia laskelmiamme Energiavirastolle erillisessä viestissä.

Keravalla 10.11.2023

Osmo Auvinen, liiketoimintajohtaja

Keravan Energia & Sipoon Energia

Auvinen Osmo
Keravan Energia Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Rovakairan Verkonrakennus Oy on lappilainen yritys, joka rakentaa, ylläpitää ja kunnostaa pääsääntöisesti Keskijännite- ja Pienjänniteverkkoja Pohjois-Suomen alueella.

Olemme huolestuneina perehtyneet Energiaviraston uuteen valvontamenetelmään vuosille 2024-2027 ja 2028-2031. Ilmastonmuutos näkyy jo täällä pohjoisessa erityisesti haastavina talviolosuhteina. Kaksi edellistä vaikeaa tykkylumitalvea on työllistänyt meitä kovasti. Asiakkaillamme on suurimmaksi osaksi ilmajohtoverkkoa. Säävarmanverkon rakentaminen jatkuu 2036 vuoteen asti. Nyt tähän kokonaisuuteen on tulossa isoja kysymysmerkkejä ja tulevaisuus on sumun peitossa. Olemme investoineet voimakkaasti henkilökuntaan esimerkiksi oppisopimuskoulutuksiin. Jos asiakkaamme (verkkoyhtiöt) joutuvat supistamaan tulevaisuuden investointeja, se näkyy meillä välittömästi omissa rekrytoinneissa ja kehityshankkeissa.

Pyydämme Energiavirastoa vielä harkitsemaan uudestaan valvontamallin käyttöönottoa esitetyssä muodossa. Epävarmuus tulevaisuudesta on myrkyä yritysten tulevaisuuden suunnitelmille.

Terveisin

Rovakairan Verkonrakennus Oy

Jari Jaakola

toimitusjohtaja

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Jaakola Jari
Rovakairan Verkonrakennus Oy

Lausunto

10.11.2023

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Lausunto Energiaviraston valvontamenetelmien muutosten vaikutuksesta sähköverkkoalalle, -urakointiin, ENP:lle ja Suomen huoltovarmuudelle.

Efficient Network Partner Oy, ENP Power Oy ja ENP Group Oy ("ENP"):

Rakennamme sujuvampaa ja toimintavarmaa sähköistä arkea suomalaisille. Olemme tehokas ja innovatiivinen verkkokumppani sähkö- ja tietoliikenneverkkojen suunnittelussa, projektinjohdossa, rakentamisessa sekä ylläpidossa. Työllistämme suoraan sekä kumppaniverkostomme kautta lähes 200 kriittisen infra-alan ammattilaista.

Näemme yrittäjinä suuria uhkakuvia alalle ja koko Suomen hyvinvoinnille näiden Energiaviraston valvontamallien muutosten vuoksi.

1. Valvontamenetelmien tulisi kannustaa toiminnan kehittämiseen ja investointeihin sekä mahdollistaa niiden rahoittaminen ja toteuttaminen, sen sijaan, että ne heikentävät verkkoyhtiöiden nykyisiä edellytyksiä.
2. Esitetyt valvontamenetelmät tulevat heikentämään verkkoyhtiöiden investointiedellytyksiä huomattavasti ja täten aiheuttamaan merkittäviä haasteita sähköverkkojen urakointiyhtiöille, maanrakentajille sekä materiaalityöntekijöille. Useat toimijat suunnittelevat jo tällä hetkellä alalta poistumista, ja toteutuessaan tämä vaikuttaa merkittävästi Suomen kriittisen infran huoltovarmuuteen.
3. Mikäli nämä muutokset johtavat verkkoinvestointien merkittävään leikkaamiseen, niin se todennäköisesti johtaa meidän, kumppaniemme sekä kilpailijoidemme keskuudessa merkittävään konkurssiaaltoon.
4. Verkkoyhtiöt ovat erittäin heikosti (osa hieman, osa ei ollenkaan) kompensoineet kustannusten nousua meille verkonrakentajille. Alan urakointiyhtiöt ovat jo nyt pääosin kannattamattomia. Mikäli jatkossa verkkoyhtiöt eivät senkään vertaa pysty kompensoimaan meille

toimijoille kustannusten nousua, niin tällä alalla ei ole tulevaisuutta eikä verkonrakentajia ja -ylläpitäjiä. Samalla Suomen huoltovarmuus kriittisen infran osalta vaarantuu merkittävästi, kun alan yritykset vähenevät ja ammattilaiset siirtyvät pois alalta. Investointien väheneminen johtaa välittömiin henkilöstövähennyksiin.

5. Näemme, että näillä valvontamenetelmien muutoksilla on heikentävä vaikutus vihreän siirtymän mahdollistamisessa. Voimakkaasti sähköistyvä yhteiskunta tarvitsee toimintavarmoja ja kapasiteetiltaan riittäviä sähköverkoja. Elinkaarensa päässä olevat sähköverkot tulee uusia tulevaisuuden tarpeisiin. Kehitteillä olevat uusiutuvan energian hankkeet voivat vaarantua näiden esitettyjen valvontamallimuutosten vuoksi.

6. Sähköverkon urakoitsijan silminkin tarvitsemme alalle pitkäjänteisen, luotettavan sekä ennakoitavan toimintaympäristön ja valvontamenetelmät.

Pyydämme Energiavirastoa huomioimaan yllä esitettyt huolenaiheemme lopullisia päätöksiä tehtäessä.

Efficient Network Partner Oy, ENP Power Oy ja ENP Group Oy

Ilkka Säkkinen

Juha Pyyhtiä

Yrittäjä

Yrittäjä

0449886733

0406813003

ilkka.sakkinen@enp.fi

juha.pyyhtia@enp.fi

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Säkkinen Ilkka
Efficient Network Partner Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Lausunto vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Sallila Sähkönsiirto Oy kiittää mahdollisuudesta lausua valvontamenetelmistä valvontajaksoille 2024-2027 ja 2028-2031.

Yleistä

Mikro- ja pientuotannon jatkuva lisääntyminen aiheuttaa verkkoyhtiöille verkon vahvistamiskustannuksia, joita asiakkaalta ei voida periä. Samalla verkkoon tulee lisääntyvissä määrin kaapelointia, jonka aiheuttama kapasitiivinen loisenenergia pitää kompensoida pois reaktoreilla. Reaktori käytännössä muuttaa loisenenergian lämmöksi, eli häviöksi.

Jälleenhankinta-arvo

Esityksen mukainen JHA:n käsittely jäädyttää komponenttien arvo investointihetken arvoon estää tulevaisuudessa verkkoyhtiön korvausinvestoinnit. Esimerkiksi laite, joka asennuksineen maksaa nyt 1000 €, saattaa asennuksineen 35 vuoden pitoajan jälkeen maksaa 35000 €. Esitetyn arvostusperiaatteen mukaisesti verkkoyhtiöllä olisi laitteeseen rahaa 1000 € ja loput 34000 € verkkoyhtiö joutuisi rahoittamaan velkarahalla.

Esitetty malli johtaa pitkällä tähtäimellä suoraan verkon kunnossapitovelan jyrkkään kasvuun, kohonneisiin KAH-lukuihin ja sähkötoimitusvarmuuden romahtamiseen. Sähköverkon tarkoituksena on kuitenkin toimia myös luotettavana markkinapaikkana, joka tässä esitetyssä mallissa vähin erin tulee romuttumaan.

Tehostamiskannustin

Tehostamiskannustimen kaavailtu sitominen häviöprosenttiin iskee pahasti verkkoyhtiöön, jonka alueella on runsaasti mikro- ja pientuotantoa. Nämä tuotantokohteet tyypillisesti tuottavat suuren osan ajasta asiakkaan kuluttaman sähkön. Samaan aikaan kuitenkin muuntajien tyhjäkäyntihäviöt juoksevat. Samaan aikaan tyhjäkäyvien kaapeleiden kapasitiivista loiseenergiaa joudutaan kompensoimaan lämmöksi.

Ajatus KAH-luvun käyttämisestä aina kuluvan vuoden luvulla aiheuttaa myrsky- ym. häiriötapauksissa rajua heilahtelua kannustimeen. Vastaavasti, kun verkkoyhtiön alueella joudutaan Kantaverkkoyhtiön tai alueverkkoyhtiön SJ-investointien takia sähköasemien korvauskytkentöihin ja pitkiin johtolähtöihin on vaarana yhtiöstä riippumaton KAH-luvun raju kasvu. Näistä syistä pitäisimme pidemmän ajan KAH-arvon keskiarvoa huomattavasti tasoittavampana mittarina.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Esityksen mukainen JHA:n käsittely jäädyttää komponenttien arvo investointihetken arvoon estää tulevaisuudessa verkkoyhtiön korvausinvestoinnit. Esimerkiksi laite, joka asennuksineen maksaa nyt 1000 €, saattaa asennuksineen 35 vuoden pitoajan jälkeen maksaa 35000 €. Esitetyn arvostusperiaatteen mukaisesti verkkoyhtiöllä olisi laitteeseen rahaa 1000 € ja loput 34000 € verkkoyhtiö joutuisi rahoittamaan velkarahalla.

Esitetty malli johtaa pitkällä tähtäimellä suoraan verkon kunnossapitovelan jyrkkään kasvuun, kohonneisiin KAH-lukuihin ja sähköntoimitusvarmuuden romahtamiseen. Sähköverkon tarkoituksena on kuitenkin toimia myös luotettavana markkinapaikkana, joka tässä esitetyssä mallissa vähin erin tulee romuttumaan.

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Tehostamiskannustimen kaavailtu sitominen häviöprosenttiin iskee pahasti verkkoyhtiöön, jonka alueella on runsaasti mikro- ja pientuotantoa. Nämä tuotantokohteet tyypillisesti tuottavat suuren osan ajasta asiakkaan kuluttaman sähkön. Samaan aikaan kuitenkin muuntajien tyhjäkäyntihäviöt juoksevat. Samaan aikaan tyhjäkäyvien kaapeleiden kapasitiivista loiseenergiaa joudutaan kompensoimaan lämmöksi.

Ajatus KAH-luvun käyttämisestä aina kuluvan vuoden luvulla aiheuttaa myrsky- ym. häiriötapauksissa rajua heilahtelua kannustimeen. Vastaavasti, kun verkkoyhtiön alueella joudutaan Kantaverkkoyhtiön tai alueverkkoyhtiön SJ-investointien takia sähköasemien korvauskytkentöihin ja pitkiin johtolähtöihin on vaarana yhtiöstä riippumaton KAH-luvun raju kasvu. Näistä syistä pitäisimme pidemmän ajan KAH-arvon keskiarvoa huomattavasti tasoittavampana mittarina.

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Halminen Hannu
Sallila Sähkönsiirto Oy - Liiketoimintajohtaja

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

KUULEMINEN VAHVISTUSPÄÄTÖSLUONNOKSESTA SÄHKÖN- JAKELUVERKKOYHTIÖIDEN VALVONTAMENETELMIKSI VALVONTAJAKSOILLA 2024 – 2027 JA 2028 – 2031

HELEN SÄHKÖVERKKO OY:N LAUSUNTO

Helen Sähköverkko Oy (Helen Sähköverkko) kiittää Energiavirastoa mahdollisuudesta lausua vahvistuspäätösluonnoksesta. Tämä lausunto koskee sähkön jakeluverkkotoimintaa. Helen Sähköverkko tukee yleisellä tasolla Energiateollisuus ry:n ja KV11 Verkkoyhtiöiden yhteistä lausuntoa ja esittää lisäksi näkemyksensä seuraavaa.

Helsingin kaupungin kehittyminen ja puhtaan siirtymän myötä lisääntyvät asiakastarpeet edellyttävät mittavia investointeja sähköverkkoon – vahvistuspäätösluonnoksen mukaiset menetelmät eivät mahdollista investointeja. Tämä estää asiakkaiden sähköisen siirtymän ja Helsingin hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamisen. Menetelmissä on palattava suuntaviivojen mukaiseen verkon arvon oikaisuun ja nimelliseen tuottoasteeseen.

Suomen ilmastotavoitteiden toteuttaminen aiheuttaa Helsingissä ennennäkemättömän nopean muutoksen sähkönkäytössä, sähkötehon siirtotarve yli kaksinkertaistuu lämmityksen sähköistyessä. Helsingin tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä. Tämä edellyttää siirtymistä fossiilisesta energiantuotannosta puhtaisiin lämmöntuotantoratkaisuihin, jotka käyttävät huomattavasti enemmän sähköä kuin nykyiset ratkaisut. Helen Sähköverkon kehittämissuunnitelman mukainen investointiohjelma on suunniteltu mahdollistamaan asiakkaiden siirtymä puhtaisiin päästöttömiin ratkaisuihin. Kehittämissuunnitelman investointiohjelman suuruus

on noin 400 miljoonaa euroa vahvistuspäätösluonnoksen menetelmien valvontajaksoilla, mikä vastaa noin 40 % nykyisestä verkon jälleenhankinta-arvosta.

Viime hetkessä esitettyjen muutosten mittakaava suhteessa nykymenetelmiin ja suuntaviivoihin on dramaattinen. Puutteellinen vaikutustenarviointi ja ennakoimaton viranomaistoiminta ovat omiaan heikentämään verkkoyhtiöiden oikeusturvaa ja omaisuudensuojaa. Esitetty merkittävä heikennys verkon arvon oikaisuun yhdessä mittavan investointiohjelman toteuttamisen kanssa romahduttavat Helen Sähköverkon talouden ja vakavaraisuuden. Sähkömarkkinalain perusteluiden (HE 20/2013 24§ perustelut) mukaan:

"Verkkopalveluiden hinnoittelun tulisi turvata verkonhaltijalle kuuluvien tehtävien edellyttämä kohtuullinen tulorahoitus ja vakavaraisuus."

"Hinnoittelun kohtuullisuuden arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös verkon kehittämisvelvollisuudesta aiheutuvat investoinnit ja niiden rahoittaminen. Verkonhaltija saattaisi tehtäviensä täyttämiseksi joutua investoimaan niin suuriin hankkeisiin, että sen tavanomaisen toiminnan rahoittamiseen riittävä tulorahoitus ei välttämättä riittäisi rahoittamaan kysymyksessä olevia hankkeita."

Energiaviraston vahvistuspäätösluonnoksessa esitetyt merkittävät muutokset ovat sähkömarkkinalain vastaisia. Muutosten taloudelliset vaikutukset olisivat musertavat, muutamassa vuodessa nettovelkaantumisaste kasvaa 400 prosenttiin. Mitä korkeammaksi nettovelkaisuus nousee, sitä heikommat mahdollisuudet verkkoyhtiöllä on saada rahoittajilta lisärahoitusta. Vahvistuspäätösluonnoksen menetelmien toteutuessa investointikyky menetetään ja Helen Sähköverkon investointiohjelmaa ei voida toteuttaa asiakastarpeiden mukaisena.

Vahvistuspäätösluonnoksen seurauksena verkkoyhtiöiden investointitasot tulevat putoamaan merkittävästi, mikä vaikuttaisi laskevasti sähköverkon urakoitsijoiden resursseihin. Sähköverkon viankorjaus ja varautuminen poikkeustilanteisiin pohjautuvat myös urakoitsijoiden resursseihin. Esitetyt muutokset vaikuttaisivat siis kyvykkyyteen varautua poikkeustilanteisiin.

Vahvistuspäätösluonnoksessa esitetyt menetelmät johtaisivat asiakkaiden puhtaan siirtymän viivästymiseen, fossiilisten polttoaineiden käytön jatkumiseen, Helsingin hiilineutraalisuustavoitteiden epäonnistumiseen ja huoltovarmuuden heikkenemiseen.

YHTEENVETO MUUTOSESITYKSISTÄ

o Menetelmissä on palattava suuntaviivojen mukaiseen verkon arvon oikaisuun ja nimelliseen tuottoasteeseen.

- o Sähköasemien ja 110 kV:n verkon osalta komponenttiluettelo on laajennettava jakeluverkon tarkkuustasolle. Ympäristöolosuhteita on laajennettava kustannusvastaavuuden lisäämiseksi.
- o Investointikannustimen leikkuri tulee poistaa tai minimissään sen pitää olla symmetrinen ja valvontajaksokohtainen
- o Korvausinvestointien purkukustannusten käsittely tulee säilyttää nykyisellään.
- o Vaihto-omaisuuteen varastoidun komponentin käsittely tulee vastata nykyisiä menetelmiä.
- o Joustokannustimen tulee aidosti kannustaa joustojen hyödyntämiseen eikä toimia pelkästään läpilaskutuseränä. Joustojen hankintakustannukset tulee hyväksyä joustokannustimeen myös kuudennella valvontajaksolla.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Menetelmissä on palattava suuntaviivojen mukaiseen verkon arvon oikaisuun ja nimelliseen tuottoasteeseen.

Merkittävin esitetty muutos 1. suuntaviivoihin nähden koskee verkon arvonmäärittämisperiaatteiden muuttamista. Esitetyn verkon arvonmäärittämisperiaatteiden muutoksen sijaan tulee soveltaa ensimmäisten suuntaviivojen ja nykyisten valvontamenetelmien mukaista määritystapaa.

Vahvistuspäätösluonnoksen esittelemä periaate verkon arvon määrittämiseen sisältää useita ongelmia valvontamenetelmien muodostaman kokonaisuuden toimivuuden kannalta, kuten:

1. Menetelmien mukainen verkon arvo ei kuvaa nyt eikä tulevaisuudessa verkon todellista markkina-arvoa, joka on kirjattu vaatimuksena sähkömarkkinalain perusteluihin.
2. Jälleenhankinta-arvo deflatoidaan, eikä se vastaa markkina-arvoista jälleenhankinta-arvoa. Nykykäyttöarvossa verkon ikätekijä tulee näin ollen huomioiduksi kahdesti.
3. Vanhojen yksikköhintaluetteloiden käyttö johtaa vanhan verkon osalta verkon arvon määrittämisen epätarkkuuden kasvamiseen, kustannusvastaamattomuuteen ja verkkoyhtiöiden epätasa-arvoiseen kohteluun.
4. Esitys käsittelee inflaatiota ristiriitaisesti ja jättää huomioimatta toimialan tuottavuuden kehittymisen.

Esitetyllä verkon arvon määrittämistavalla määritetty verkon arvo ei enää kuvaisi verkon todellista markkina-arvoa. Kun nk. jäädytettyä regulaatiotasetta käsiteltiin Energiaviraston sidosryhmäneuvottelukunnassa syyskuussa 2022, Energiavirasto totesi itse, että tämä ei ole sähkömarkkinalain mukaista (viite 1): ”Energiavirasto toi esiin verkko-omaisuuden määrittelyn kriteerit ja regulaatiotaseen ongelmallisuuden heijastaa verkon todellista käyttö- ja markkina-arvoa sähkömarkkinalain vaatimalla tavalla. Energiavirasto huomautti myös, että regulaatiotaseen käyttö kohtelee syrjivästi erityyppisiä verkonhaltijoita.”

Kuitenkin Energiavirasto vahvistuspäätösluonnoksessa esittää verkon arvon oikaisun menetelmää jossa:

1. Verkko-omaisuuden arvoa ei pelkästään jäädytetä vaan se lisäksi deflatoidaan. Verkon arvo ei siten vastaa lainkaan verkon todellista käyttö- ja markkina-arvoa sähkömarkkinalain edellyttämällä tavalla.
2. Esitetty malli kohtelee erityisen syrjivästi erityyppisiä verkonhaltijoita.

Energiavirasto on itsekin tunnistanut tämän ja kuvaa esitetyn muutoksen vaikutuksia vaikutusarvioinnissaan (viite 2): "Menetelmämuutos vaikuttaa enemmän hinnoitteluvaraa alentavasti niihin yhtiöihin, joilla on keskimäärin vanhempaa verkkoa. 95 %:lla yhtiöistä verkon arvon aleneminen verrattuna vuoden 2021 nykykäyttöarvoon on välillä -37 % ja -3 %".

Helen Sähköverkolla on paljon keskimääräistä vanhempaa, kestävästi rakennettua verkkoa. Muutos rankaisee erityisen paljon ja epätasa-arvoisesti Helen Sähköverkkoa.

Vahvistuspäätösluonnoksessa esitetyllä mallilla Helen Sähköverkon vanhojen kestävästi rakennutun ja ylläpidetyn verkon osien arvostus putoaisi dramaattisesti. Menetelmä vie investointikyvyn ja johtaa sähkömarkkinalain (HE 20/2013 24§ perustelut) vastaisesti verkkoyhtiön vakavaraisuuden menettämiseen. Tämä johtaa puolestaan luottopreemioiden nousuun ja lopulta verkkoyhtiön kyvyttömyyteen tehdä investointeja, koska yhtiön lainansaanti heikentyy olennaisesti.

Energiaviraston aiempi ja suuntaviivojen mukainen tulkinta on oikeampi.

Vahvistuspäätösluonnoksessa esitetty muutos on, kuten Energiavirasto on aiemmin todennut, sähkömarkkinalain vastainen sekä epätasa-arvoinen ja syrjivä(viite 1). Täten Helen Sähköverkko esittää suuntaviivojen mukaista verkon arvon oikaisutapaa ja nimellistä tuottoastetta.

Liite 1. verkkokomponentit, yksikköhinnat ja pitoaikavälit

- Ympäristöolosuhteita laajennettava myös mm. muuntamoihin ja kaapelitarvikkeisiin.
- Sähköasemien ja 110 kV verkon komponenttiluetteloa laajennettava jakeluverkon tarkkuustasolle

Nykyinen komponenttiluettelo ja olosuhdeluokitusten rajaukset keskimääräistävät liikaa verkon rakentamiskustannuksia eri olosuhteissa. Tällöin vaativimmissa olosuhteissa toimivien ja kokonaistaloudellisesti optimaalisia suurimpia yksikkökokoja käyttävien verkkoyhtiöiden oikaistu verkon arvo jää todellisuudessa saavutettavissa olevaa kustannustasoa alemmalle tasolle. Parempaan kustannusvastaavuuteen päästään olosuhdeluokitusten rajauksia tarkistamalla ja komponenttiluetteloa tarkentamalla.

Vahvistuspäätösluonnoksen mukainen yksikköhintaluettelo tuo tähän tärkeitä muutoksia: lisää verkkokomponentteja ja olosuhdeluokitusten tarkistuksia kustannusvastaavuuden lisäämiseksi. Jakeluverkon osalta uusi yksikköhintaluettelo on osin parantanut kustannusvastaavuutta erilaisten toimintaympäristöjen edellyttämien teknisten ratkaisuiden osalta. Kuitenkin sähköasemien ja 110 kV verkon osalta yksikköhintaluettelo on supistettu liian karkealle tasolle, mistä kärsivät eniten ne yhtiöt, joilla näiden komponenttien osuus verkon arvosta on suuri. Sähköasemien ja 110 kV verkon osalta komponenttiluettelo tulisi laajentaa jakeluverkon tarkkuustasolle.

On erittäin tärkeää, että yksikköhintaluettelon verkkokomponenttien tarkemmat rakenne- ja olosuhdemäärittelyt huomioivat erilaiset olosuhteet ja niiden edellyttämät tekniset ratkaisut. Tämä takaa kustannusvastaavuuden ja sen, että jakeluverkon haltijoilla on tasapuoliset edellytykset kohtuulliseen tuottoon.

Esitämme, että ympäristöolosuhteita laajennetaan myös mm. muuntamoihin ja kaapelitarvikkeisiin. Sähköasemien ja 110 kV verkon osalta esitämme, että komponenttiluettelo laajennetaan jakeluverkon tarkkuustasolle.

Esitämme myös, että määritelmistä poikkeavat tapauskohtaiset ratkaisut tai harvoin käytettävät komponentit, joille ei ole verrokkihintoja järkevästi määriteltävissä, tulisi huomioida yhtiökohtaisina yksikköhintoina. Poikkeavien komponenttien käsittelytapaa tulisi lisätä valvontamenetelmiin.

Korvausinvestointien purkukustannukset

Esitämme nykyisten valvontamenetelmien mukaista tapaa käsitellä purkukustannukset.

Energiavirasto esittää merkittävää muutosta purkukustannusten käsittelyyn. Esityksellä on negatiivinen vaikutus sekä tulevien, että takautuvasti myös aiemmin toteutettujen purkujen osalta. Muutoksella verkkoyhtiötä rankaistaisiin takautuvasti perusteettomasti nykyisten menetelmien periaatteiden noudattamisesta.

Investointiohjelmaamme sisältyy mittavia korvausinvestointeja mm. sähköasemien korvausinvestointeja ja niihin sisältyviä purkuja. Toistamme ensimmäisten suuntaviivojen yhteydessä kommentoimamme näkemyksen, ettei purkukustannusten käsittelytapaa ole perusteltua muuttaa esitetyllä tavalla. Pidämme nykyisten valvontamenetelmien mukaista käsittelytapaa perustelluimpana tapana käsitellä purkukustannukset.

Huomautamme uudelleen, että verkkoa uusittaessa tai korvattaessa purkukustannukset ovat olennainen osa investointia. Korkein hallinto-oikeus on päätöksessään (KHO: 2018:67) todennut että purkukustannukset kuuluvat osaksi korvausinvestointeja:

”Vanhan rakennuksen purkukustannuksilla [...] on katsottava olevan yhteys suoraan ja välittömästi nyt kysymyksessä olevaan toimintaan, jossa yhtiöllä on tarkoitus rakentaa purettavan rakennuksen tilalle uudisrakennus. Purkukustannusten on katsottava olevan osa arvonlisäverolain 31 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettua kiinteistöön kohdistuvaa rakennustyötä.”

Esitetty uusi käsittelytapa on tämän korkeimmat hallinto-oikeuden päätöksen vastainen. Esitys myös johtaisi siihen, että verkonhaltijoilla ei ole mahdollisuutta saada sähkömarkkinalain mukaista kohtuullista tuottoa tekemilleen investoinneille korvausinvestointeihin kuuluvien purkukustannusten osalta. Kohtuullisen tuoton varmistamiseksi aktivoidut purkukustannukset tulee voida jättää oikaistuun omaisuuteen.

Vaihto-omaisuus ja varastosta käyttöön otetun komponentin ikätiedot

Esitämme että laskettaessa verkkotoimintaan sitoutunutta oikaistua omaisuutta, käytetään

vaihto-omaisuuden arvona eriytetyn taseen mukaista kirjanpitoarvoa. Esitämme myös, että varastosta otettujen komponenttien osalta käyttöikä lasketaan normaaliin tapaan ensimmäisestä käyttöönottohetkestä.

Suuntaviivoissa mainitaan, että ”Laskettaessa verkkotoimintaan sitoutunutta oikaistua omaisuutta, eliminoidaan eriytetyn taseen vaihto-omaisuus.” ja ”Vastaavasti sellaisten komponenttien osalta, jotka on hankittu varastoon ja otettu sieltä käyttöön, komponentin ikä tulee ilmoittaa hankintavuoden eikä käyttöönottovuoden perusteella.”

Verkkotoiminnan oikaistun omaisuuden laskentaan esitetty vaihto-omaisuuden eliminointi, johtaa tehottomiin hankintoihin sekä huoltovarmuuden heikkenemiseen. Saman aikaisesti verkkokomponenttien iän määrittämisperusteen muutos käyttöönottopäivämäärästä hankintahetkeen rankaisee verkkoyhtiöitä tehokkaista hankinnoista ja varautumisesta.

Vahvistuspäätösluonnoksen malli ei kannusta tehokkaaseen hankintaan tai varautumiseen ja heikentää huoltovarmuutta. Käyttöomaisuuteen liittyvä vaihto-omaisuus, jossa käyttöönottoajankohta on eri kuin hankinta-ajankohta tulee jatkossakin sisällyttää verkkotoimintaan sitoutuneeseen oikaistuun omaisuuteen. Näissä tapauksissa hankinta on kustannustehokkaampi toteuttaa suuremmissa erissä suhteessa käyttöönottohetkeen. Tämä tarve on erityisesti esim. mittarivaihdossa.

Helen Sähköverkko esittää, että laskettaessa verkkotoimintaan sitoutunutta oikaistua omaisuutta, käytetään vaihto-omaisuuden arvona eriytetyn taseen mukaista kirjanpitoarvoa. Esitämme myös, että varastosta otettujen komponenttien osalta käyttöikä lasketaan normaaliin tapaan ensimmäisestä käyttöönottohetkestä. Esitys mahdollistaa kohtuullisen tuoton vaihto-omaisuuteen

sitoutuneelle pääomalle. Esitys huomioi näihin hankintaeriin liittyvän liiketoiminnallisen riskin sekä kannustaa tehokkaaseen hankintaan ja huoltovarmuutta edistävään varautumiseen.

Verkon rakentamiseen saadut tuet

Vahvistuspäätösluonnoksessa on tarkennettu, ettei asiakkaiden tilaamien johtosiirtojen kustannusten edelleen laskutusta tule käsitellä verkon rakentamiseen saatuina tukina. Tämä on tervetullut tarkennus.

Kohtuullinen tuottoaste

Esitämme että kohtuullisen tuottoasteen parametrien määrittämisessä palataan suuntaviivojen mukaiseen määrittelyyn.

Vahvistuspäätösluonnoksessa sovellettaisiin ensimmäisistä suuntaviivoista poiketen WACC-parametrien määrittämisessä verrokkiyhtiöistä johdettavien parametrien osalta verrokkiryhmän mediaaniarvoa, jos verrokkiyhtiöiden keskimääräinen säännellyn verkkoliiketoiminnan osuus ylittää viimeisimpien saatavilla olevien tilinpäätöstietojen perusteella 50 % koko konsernin liikevaihdesta. Ja muussa tapauksessa sitä neljänneistä, joka tuottaa pienemmän tuottoasteen. Esitetty periaate ei ole perusteltu.

Verrokkiyhtiöiden joukot ovat jo valmiiksi varsin suppeat. Ala- tai yläkvartiilin käyttäminen mediaanin sijaan antaa kohtuuttomasti painoarvoa yksittäisille verrokkiyhtiöille. Esimerkiksi seitsemän verrokkiyhtiön joukosta kvartiiliin muodostaa alle kaksi yhtiötä. Esitettyä parametrien määrittelytapa ei nähdäksemme ole tilastollisesti edustava eikä perusteltu. Kvartiilivalinnoilla vaikuttaa olevan tarkoituksellisesti pyritty tuottoasteen minimoimiseen mitä ei voi pitää perusteltuna.

Vieraan pääoman riskipreemioon tehty muutos on jakeluverkkotoimintojen osalta epälooginen. Sähkön jakeluverkkotoiminnoille vieraan pääoman riskipreemio laskisi ensimmäisiin suuntaviivoihin nähden 2,1 %:sta 1,6 %:iin. Samalla on esitetty ensimmäisiin suuntaviivoihin nähden merkittäviä heikennyksiä verkkoyhtiöiden taloudelliseen tilanteeseen, joka kasvattaa vieraan pääoman riskitasoa. Suomessa on konkreettisesti nähty yhtiöiden talouteen negatiivisesti vaikuttavien valvontamenetelmämuutosten vaikutus vieraan pääomaan riskiin, kun kahden suomalaisen sähkönjakeluverkkoyhtiön luottoluokitusta laskettiin 2022 alusta voimaan tulleiden menetelmämuutosten jälkeen. Luottoluokituksen putoaminen vaikuttaa vieraan pääoman riskipreemioon merkittävästi. Vieraan pääoman riskipreemio olisikin perustellumpaa perustaa verrokkiryhmän ylempään kuin alempaan kvartiiliin.

Jakeluverkkotoimintoja koskeviin tuottoasteen parametrivalintoihin esitetty uusi periaate ei ole perusteltu ja esitämme sen poistamista.

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

Esitämme, että suuntaviivojen ja nykyisten menetelmien mukainen verkon arvon ja tasapoiston määrittystapa säilytetään. Investointikannustimen leikkuri tulee poistaa tai minimissään sen tulee olla symmetrinen ja valvontajaksokohtainen

Sähkön jakeluverkon investointikannustin on aiemmillä valvontajaksoilla luonut yhtiöille voimakkaan kannusteen tehostaa investointeja. Vahvistuspäätösluonnoksen mukainen verkon arvon määrittystavan muutos vaikuttaisi merkittävästi tasapoistoa pienentävästi. Kannustava vaikutus ja ohjausvaikutus pienenesi huomattavasti verkon arvon ja siten tasapoistojen pienetessä. Sen sijaan investointikannustimen sanktiovaikutus muuttuisi askelmaisesti suureksi tasapoiston merkittävästi pienentyessä ja suunnitelman mukaisten poistojen pysyessä kirjanpidon mukaisena. Pidämme muutosta kohtuuttomana ja ohjausvaikutuksiltaan kokonaistavoitteiden vastaisena. Voimassa olevien valvontamenetelmien mukaan tasapoiston tarkoitus on mahdollistaa riittävien korvausinvestointien tekeminen. Mikäli tasapoisto ei perustuisi enää markkina-arvoon eli nykyisen kaltaiseen jälleenhankinta-arvoon jaettuna pitoajalla, tasapoisto ei tosiasiallisesti mahdollista korvausinvestointien ja peruskorjausten toteutusta. Tämä on merkittävä periaatteellinen muutos valvontamenetelmien tavoitteisiin. Esitämme siis, että suuntaviivojen ja nykyisten menetelmien mukaista verkon arvon ja tasapoiston määrittystapaa.

Investointikannustimen leikkuri tulee poistaa tai minimissään sen tulee olla symmetrinen ja valvontajaksokohtainen.

Innovaatio- ja joustokannustimet

Helen Sähköverkko esittää joustokannustimeen joustoon kannustavaa lisäkannustuserää ja sitä, että 7. jakson markkinaehtoisesti hankitut joustoratkaisut mahdollistettaisiin jo 6. jaksolla.

Helsingin nopeiden päästövähennystoimien mahdollistaminen edellyttää investointien lisäksi nopeita ja joustavasti käyttöön otettavia ratkaisuja. Pidämme positiivisena, että menetelmiin on

lisätty joustokannustin. Näemme kuitenkin, että joustokannustimen tulee aidosti kannustaa joustojen hyödyntämiseen eikä toimia vahvistuspäätösluonnoksen mukaisena pelkästään läpilaskutuserinä. Läpilaskutuksen lisäksi esitämme joustokannustimeen joustoon kannustavaa lisäkannustuserää. Lisäksi esitämme että 7. jakson markkinaehtoisesti hankitut joustoratkaisut mahdollistettaisiin jo 6. jaksolla.

Muuta

Lopuksi kiitämme vielä mahdollisuudesta lausua vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkotoiminnan valvontamenetelmiksi kuudennella 1.1.2024 – 31.12.2027 ja seitsemännellä 1.1.2028 – 31.12.2031 valvontajaksoilla.

Ystävällisin terveisin

Markus Lehtonen

Toimitusjohtaja

Helen Sähköverkko Oy

VIITTEET

1) Sidosryhmäneuvottelukunta, kokousmuistio 6.9.2022,
<https://energiavirasto.fi/documents/11120570/119391242/Sidosryhm%C3%A4nneuvottelutoimikunnan+4.+kokouksen+muistio.pdf/24a94d4c-c38b-e889-1242-f47ca7364d73/Sidosryhm%C3%A4nneuvottelutoimikunnan+4.+kokouksen+muistio.pdf?t=1668086613914>

2) Energiavirasto, Perustelumuistio, Sähkömarkkinalain muutosten vaikutus yksikköhintoihin, 4.10.2021
<https://energiavirasto.fi/documents/11120570/12766832/Perustelumuistio+yksikk%C3%B6hinnat+2021.pdf/ad053c22-1a30-a7ba-2b97-0e2e08fea4dd/Perustelumuistio+yksikk%C3%B6hinnat+2021.pdf?t=1633350761247>

Siirto Osmo
Helen Sähköverkko Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Cursor on Kymenlaaksossa toimiva kehitysyhtiö, jonka tavoitteena on elinkeinoelämän kehittäminen. Tehtävämme on paikallisten yritysten kehittäminen, investointien houkuttelu sekä matkailun kehittäminen.

Olemme valmistelemassa useita laajoja investointihankkeita Kymenlaakson alueelle, joissa riittävän vahvat sähköverkot ja sähkön saatavuus on investointien kannalta erittäin oleellinen tekijä. Ilman toimivaa sähköverkkoinfrastruktuuria investointien toteuttaminen on käytännössä mahdotonta. Olemme saaneet tietoomme paikalliselta suurjännitteistä jakeluverkkoa operoivalta yhtiöltä näkemyksiä nyt kuultavina olevista valvontamenetelmistä ja kuultujen näkemysten perusteella olemme erittäin huolestuneita menetelmien vaikutuksesta sähköverkkoinvestointeihin. Käsityksemme mukaan ehdotetut menetelmät tulisivat vaikeuttamaan huomattavasti tarpeellisia verkostoinvestointeja sekä kanta- että jakeluverkkotasolla. Tämä voisi jopa pysäyttää Kymenlaakson alueella tehtäviä investointeja uusiutuvan energian sekä suuren mittakaavan teollisen tuotannon hankkeisiin, jolla taas olisi merkittävä vaikutus koko Suomen taloudellisen kasvun tavoitteisiin.

Toivomme, että virasto tekee kattavan vaikutustenarvioinnin ehdotetuista valvontamenetelmistä. On ensisijaisen tärkeää varmistaa, että edellytykset kehittää Suomen sähköistyvää yhteiskuntaa säilyvät.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Hasanen Ilkka
cursor oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Energiavirasto on valmistellut verkkotoimintojen hinnoittelun kohtuullisuuden valvontamenetelmien päivittämistä vuosille 1.1.2024-31.12.2027 ja 1.1.2028-31.12.2031 ja laatinut päätösluonnoksen menetelmien vahvistamiseksi. Energiavirasto on varannut mahdollisuuden lausua päätösluonnoksesta. Järvi-Suomen Energia Oy (JSE) kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa seuraavaa.

JSE näkemyksestä Energiavirasto esittää valvontamenetelmiin erittäin merkittäviä muutoksia verrattuna voimassa oleviin ja keväällä lausunnolla olleisiin ensimmäisiin suuntaviivoihin. Esitetyt muutokset heikentävät verkkoyhtiöiden investointikykyä todella paljon ja siten uhkaavat puhtaan siirtymän edellyttämien investointien ja toimitusvarmuusinvestointien toteuttamista. Merkittävin valvontamenetelmiin esitetty muutos koskee verkko-omaisuuden määrittämisperiaatteiden muuttamista ja kohtuullisen tuottoasteen määrittämisperiaatteiden muuttamista – siirtyminen ns. jäädytettyyn verkonarvoon vähentää merkittävästi yhtiömme mahdollisuuksia tehdä sekä sähkömarkkinalain edellyttämiä toimitusvarmuusinvestointeja että puhtaan siirtymän edellyttämiä investointeja. Näiltä osin muutokset esitetään valitettavan myöhäisessä vaiheessa juuri ennen 8 vuoden valvontamenetelmajaksojen alkamista, eikä muutoksista ollut käyty keskustelua muun muassa sidosryhmäneuvottelukunnan toiminnankaan aikana. Kuulemiseen ja lausumiseen varattu aika suhteessa muutosten suuruuteen on valitettavan lyhyt, jotta tarkempia vaikuttavuusarviointia ehdittäisiin tekemään ja niistä kommentoimaan.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Vaikutuksiltaan merkittävin esitetty muutos koskee verkonarvon määrittämisperiaatteita. Valvontamenetelmissä verkko-omaisuuden arvon määrittäminen on perustunut ensimmäisestä valvontajaksoista ja myös valvontajaksoja ennen tehtyjen tapauskohtaisten päätösten mukaisesti nykyhetken markkina-arvosta määritettyyn jälleenhankinta-arvoon ja siitä verkon iän mukaan määritettyyn nykykäyttöarvoon. Nyt näiltä osin esitetyt muutokset ovat perusteluiltaan ja vaikutustenarvioinneiltaan puutteellisia.

Sidosryhmäneuvottelukunnassa verkko-omaisuuden jäädyttämisestä keskusteltiin kesäkuussa 2022. Tuolloin Energiavirasto muistiossaan toisti näkemyksensä siitä, että ”sähkömarkkinalain mukaisesti verkonarvon tulisi kuvata sen markkina- tai käyttöarvoa ja [akateemisen ryhmän] lausunnon mukaisesti ehdotettu verkonarvon määrittäminen ei enää kuvaisi verkon markkina- tai käyttöarvoa”. Nyt valvontamenetelmissä esitetty verkonarvon määrittäminen tuottopohjasta ei vastaa todellista verkon markkina- ja käyttöarvoa, johon menetelmillä lain mukaisesti pyritään sekä se huonontaa kustannusvastaavuutta – kuten virasto sidosryhmäneuvottelukunnassakin on todennut. Esitetty historiaan jäädytetyllä arvolla kyseinen verkonosa ei ole uudelleen korvattavissa. Sähkömarkkinalain hallituksen esityksessä (HE 20/2013) on myös perusteltu, että hinnoittelun kohtuullisuuden valvonta perustuisi yritysten sähköverkko-omaisuuden todelliseen käyttöarvoon, joka kuvaa yrityskohtaista markkina-arvoa ja lisäksi ”verkkopalveluiden hinnoittelun tulisi turvata verkonhaltijalle kuuluvien tehtävien edellyttämä kohtuullinen tulorahoitus ja vakavaraisuus. Tulot saisivat siten kattaa verkon ylläpidon, käytön ja rakentamisen kohtuulliset kustannukset sekä antaa sijoitetulle pääomalle kohtuulliseksi katsottavan tuoton.”

Tuottopohjan määrittämistä koskeva muutos heikentää verkkoyhtiöiden investointikykyä, uhkaa puhtaan siirtymän edellyttämien investointien toteutusta ja johtaa koko verkkotoimialan kumppanuusketjun (urakoitsijat, aliurakoitsijat, materiaalitoimittajat ja palveluntuottajat) alasajoon ja siten heikentää merkittävästi myös toimitus- ja huoltovarmuutta. Jakeluverkkotoiminnan investointikyky siis lamaantuu ja rahoituksen saaminen vaikeutuu sekä kallistuu, koska inflaatiota, teknistä kehitystä ja investointitehokkuutta ei tulisi huomioida asianmukaisella tavalla. Tuottopohjan arvo rapautuu pitkällä tähtäimellä ja tekee tulevien verkon korvausinvestointien toteuttamiset liiketaloudellisesti kannattamattomiksi.

Tasapoistojen tarkoituksena on mahdollistaa riittävien korvausinvestointien tekeminen. Mikäli tasapoiston inflaatiokorjauksesta luovutaan, tasapoisto ei mahdollista riittävien korvausinvestointien toteuttamista.

--> Tuottopohjan määrittelyssä on palattava nykyiseen tuottopohjan määrittämiseen, joka kuvaa verkon käypää markkina-arvoa.

Kohtuullinen tuottoaste

Valvontamenetelmissä on esitetty muutoksia WACC-parametrien määrittämisiin liittyen. Vieraan pääoman riskipreemioon tehty muutos on jakeluverkkotoiminnan toimintaympäristön kehityksen näkökulmasta epälooginen. Jakeluverkkotoiminnan riskitaso on todellisuudessa kasvanut, eikä laskenut kuten valvontamenetelmissä esitetään, ja kuten ennen kaikkea päätösluonnoksessa esitetyt muutokset korostavat.

--> Jakeluverkkotoimintoja koskeva tuottoasteen parametrivalintojen osalta esitettyjen muutosten poistaminen ja palaaminen ensimmäisten suuntaviivojen esityksiin.

Laatukannustin

Tehostamiskannustin

Tehostamiskannustimelle on vahvat perusteet ja digitaalisen hiilineutraalin yhteiskunnan mahdollistavien sähköverkkojen tulee toimia kustannustehokkaana teknisenä alustana vihreän siirtymän mahdollistamisessa. Tehokkuusmittauksen matemaattinen mallinnus on monimutkainen, mikä tarkoittaa, että tehokkuusluvun muutoksia on vaikea perustella käytännössä. Näkemyksemme mukaan nykyinen malli ei mahdollista ja huomioi operatiivisten toimintojen ja lisääntyvien uusien velvoitteiden aiheuttamia operatiivisia kustannuksia. Myös hiilineutraalisuustavoitteiden saavuttaminen ja niiden mahdollistaminen sekä uusien asiakastarpeiden huomioiminen lisää verkonhaltijoiden operatiivisia kustannuksia. Pidämme hyvänä ja perusteltuna esityksenä, että sähköverkkotoiminnoille on esitetty yleiseksi tehostamistavoitteeksi 0 % kuudennelle valvontajaksoille, mikä mahdollistaa toiminnan kehittämisen toimialan ja yhteiskunnan uusien velvoitteiden ja puhtaan siirtymän mahdollistamisen näkökulmasta. Samoin perustein esitämme, että yleinen tehostamistavoite tulisi olla 0 % myös seitsemännellä valvontajaksolla, jotta lakisääteisistä vaatimuksista johtuvat operatiiviset kustannukset eivät heikentäisi toiminnan tehokkuutta. Verkkoyhtiöille tulee jatkuvasti uusia lakisääteisiä lisäkustannuksia aiheuttavia velvoitteita ja tehtäviä, minkä ei tulisi heikentää verkkoyhtiöiden tehokkuutta valvontamenetelmien mukaisessa tehokkuuden arvioinnissa.

--> Yleinen tehostamistavoite tulisi olla 0 % molemmilla valvontajaksoilla ja menetelmien tulisi huomioida verkonhaltijoille aiheutuvien uusien velvoitteiden kustannukset.

Investointikannustin

Investointikannustin on valvontamenetelmissä perinteisesti luonut aidosti vahvan kannusteen tehostaa investointeja. Periaatteellinen mekanismi mallissa on säilymässä, mutta kannustimen merkitys ja kannustavuus kuitenkin on pienenemässä verkon arvon ja tasapoiston alenemisen takia. Valvontajaksojen vaihteessa tapahtuva askelmainen muutos on erittäin suuri ja pidemmällä tähtäimellä kannustinvaikutus edelleen heikkenee verkon käypään ja aitoon jälleenhankinta-arvoon nähden.

Esitetty yksikköhintojen päivitys jatkossa 4 vuoden välein on hyvä asia, mikä mahdollistaa sekä tehostamisesta saatavan hyödyn nopeamman jakamisen sekä omistajan että asiakkaan näkökulmasta. Investointikannustimeen liittyy myös verkonarvon määrittystavan muutos tasapoistoa pienentävänä. Tasapoisto ei enää esitettyjen menetelmien mukaan mahdollista riittävien korvausinvestointien toteutusta.

Valvontamenetelmissä esitelty investointikannustimen hyötyleikkuri ei johda yhteiskunnan kannalta kestävään lopputulokseen. Hyötyleikkuri tulisi olla vähintään symmetrinen, eli myös haitta tulisi jakaa. Myös vuosikohtaisena tarkasteluna hyötyleikkuri on huono, koska pidempiaikaisissa ja useampi vuotisissa hankkeissa tai keskeneräisissä hankkeissa verkkokomponenttien aktivointi ja

tosiasiallinen käyttöönotto (eli verkonrakennetietoihin saattaminen) kohdistuu eri vuosille ja aiheuttaa hyötyleikkurin osalta vuosittain tarkasteltuina suuria virheitä.

--> Verkonarvon ja tasapoiston voimassa olevien valvontamenetelmien mukainen määrittäminen säilytetään tai toissijaisesti jos uuteen laskentamalliin päätetään siirtyä, niin ehdotamme, että siihen siirrytään vasta siirtymäajan jälkeen vuonna 2028. Investointikannustimen hyötyleikkurista poistetaan keskeneräisistä hankkeista johtuva virheellisyys.

Innovaatio- ja joustokannustimet

Muuta

Varautuminen ja huoltovarmuus

Esitämme, että valvontamallissa edistetään varmuusvarastojen muodostamista siten, että mikäli purettuja ja kuitenkin toimintakuntoisia verkkokomponentteja jätetään varastoon, niin nekin otetaan huomioon tuottopohjan laskennassa. Näin kannustettaisiin verkonhaltijoita huoltovarmuuden kannalta keskeisten verkkokomponenttien varmuusvarastointiin.

Mikäli verkonhaltija varastoi etukäteen huoltovarmuuden kannalta keskeisiä komponentteja, otettaisiin myös nämä komponentit yksikkö hinnallaan huomioon tuottopohjan laskennassa, vaikka verkkokomponentteja ei vielä olisi asennettu verkkoon. Tämä edistäisi ja kannustaisi verkonhaltijoita huoltovarmuusvarastojen kannalta tarpeellisten varastojen muodostamiseen.

--> Verkon huoltovarmuuden ja varautumisen edistämiseksi valvontamenetelmien tulisi kannustaa varmuusvarastojen muodostamista.

Lopuksi

Kiitämme Energiavirastoa mahdollisuudesta lausua vahvistuspäätösluonnoksesta ja korostamme edelleen, että me verkonhaltijat haluamme olla mahdollistamassa digitaalista hiilineutraalia yhteiskuntaa ja puhdasta siirtymää – toimitusvarmuuden parantamisen ohessa. Siksi syvästi toivomme, että Energiavirasto myös tulevaisuuden valvontamenetelmissä säilyttää verkonhaltijoille investointikyvyn ja toimintaedellytykset sekä mahdollistaa vakaalla ja ennakoitavalla valvonnalla toimialan kehittymisen.

Kassavirran hallinnan näkökulmasta esitämme myös, että Energiavirasto ja verkonhaltijat yhdessä keskusteleekin lainsäätäjän kanssa siitä, että sähkömarkkinalain edellyttämää toimitusvarmuustavoitteiden takarajaa siirrettäisiin neljällä vuodella eteenpäin vuoteen 2040. Lisäksi ehdotamme, että kumuloituneen alituoton tai ylituoton tasaamiseen annetaan siirtymäaikaa vuoden 2031 loppuun asti.

Lisäksi yleisesti esitämme, että valvontamenetelmät tulisi säilyä rakenteeltaan ja pääperiaatteiltaan samankaltaisina usean valvontajakson ajan, mikä helpottaisi sekä toiminnan ennakkointia että strategian ja rahoituksen pitkän aikavälin suunnittelua.

Nieminen Arto
Järvi-Suomen Energia Oy

Matikainen Mika
Järvi-Suomen Energia Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Vantaan Energia kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaiseen asiaan.

Vantaan kaupungin tavoitteena on hiilineutraali Vantaa vuoteen 2030 mennessä. Vantaan Energian kaukolämpö lämmittää 90% Vantaan kiinteistöistä ja kunnianhimoisena tavoitteenamme on hiilinegatiivinen energiantuotanto vuoteen 2030 mennessä. Tytäryhtiömme Vantaan Energia Sähköverkot Oy vastaa Vantaan alueella sähkön toimituksesta kaikkiin kiinteistöihin Vantaalla.

Hiilinegatiivisuuden saavuttaminen edellyttää sitä, että pääsemme eroon fossiilisista polttoaineista ja otamme vielä jätteen energiahyödyntämisestä syntyvät hiilidioksidipäästöt talteen. Pyrimme lopettamaan fossiilisiin polttoaineisiin perustuvan lämmöntuotannon Vantaalla vuonna 2026. Suunnitellut päästövähennykset edellyttävät sähköisten lämmöntuotantotapojen lisääntymistä. Myös hiilidioksidin talteenottoteknologia vaatii paljon puhdasta sähköä. Alueen tarvitsema voimakkaasti kasvava sähköntarve pitää pystyä siirtämään siirto- ja jakeluverkon kautta käyttökohteisiin. Näiden suunnitelmien toteutuminen vaatii merkittäviä investointeja Vantaan sähköverkkoon.

Olemme syvästi huolissamme siitä, että valvontamallin muutosehdotus ei mahdollista tarvittavien verkkoinvestointien toteuttamista. Määrävuosi 2030 tulee verkon rakentamisen näkökulmasta pian ja investoinneilla olisi kiire.

Vantaalla tapahtuvia investointipäätöksiä tehdessä sähköverkkojen tilanne ei saa muodostua pullonkaulaksi. Erityisesti 110 kV-verkon rakentamisessa viiveet ovat niin pitkiä, että on kansantaloudellisesti viisasta rakentaa verkko jossain määrin ennakoon yritystoimintaa varten.

Vetoamme Energiavirastoon sähköverkkoyhtiöiden investointiedellytyksien turvaamiseksi, jotta Suomi ja Vantaa voivat saavuttaa hiilineutraalisuustavoitteensa.

Jukka Toivonen, toimitusjohtaja

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Luomala Juha
Vantaan Energia Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Suomen Lähienenergialiitto kiittää Energiavirastoa mahdollisuudesta antaa lausunto.

Suomen Lähienenergialiiton tavoite on tehdä hajautetun uusiutuvan energian tuottamisesta ja hyödyntämisestä mahdollisimman vaivatonta, sekä helpottaa uusien palveluiden syntymistä ja uusien toimijoiden tuloa energiamarkkinoille. Tämän edellytys on jatkuvat investoinnit Suomen energiainfrastrukturiin, jotta puhtaan energian kasvava käyttö toteutuu kokonaisuuden kannalta mahdollisimman kustannustehokkaasti.

Tulevat investoinnit vihreään siirtymään ja Suomen energiaomavaraisuuteen vaativat laajoja investointeja koko energia-alalla. Petteri Orpon hallitusohjelmassa todetaan "Suomi nousee puhtaan energian ja ilmastokädenjäljen edelläkävijäksi. Suomi luo puhtaan talouden kasvua kotimaassa ja syrjäyttää saastuttavia ratkaisuja maailmalla - teknologian viennin kautta. Suomen osuus puhtaan talouden investoinneista, työpaikoista ja arvonnäistä kasvaa". Päästövähennysten tehokkain ratkaisu sähkönkäytön merkittävä kasvu, johon hallitusohjelma asettaa kannatettavan ja kunnianhimoisen tavoitteen "Suomen kilpailukykyä ja houkuttelevuutta uusiutuvan teollisuuden investointikohteena vahvistetaan kaksinkertaistamalla puhtaan sähkön tuotanto kotimaassa".

Tällä hetkellä Suomen sähköverkot ovat moneen Euroopan maahan nähden valmiimmat tähän, koska investointeja on tehty, mutta investointeja tarvitaan erityisesti seuraavan kymmenen vuoden ajan niin vihreän siirtymän, toimitusvarmuuden kuin kasvavien asiakasvaatimusten täyttämiseksi. Sääntelyn on mahdollistettava nämä investoinnit ja sääntelyn sekä investointiympäristön on oltava vakaita ja ennustettavia. Esimerkiksi lausunnon kohteena oleva ehdotus yllättävä muutos verkko-omaisuuden arvon määrittämiseksi on merkittävä heikennys nykyiseen arvonnäitteen verrattuna.

Uusiutuvan energian täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää energiajärjestelmältä joustoja, jotka perustuvat älykkääseen sähköverkkoon ja uusiin palveluihin asiakkaille. Näiden kehittämiseen tulee panostaa - koska ne vaativat työtä, investointeja ja osaajia - niin, että palveluratkaisuja tulee markkinoille ja asiakkaiden käyttöön.

Lausunnon kohteena oleva luonnos ei toteuta edellä kuvattuja vaatimuksia, vaan voimaan tullessaan heikentää Suomen mahdollisuuksia hyötyä vihreästä siirtymästä ja tekee hallitusohjelmassa määriteltyjen tavoitteiden täyttämisen hyvin vaikeaksi. Suomeen suunnitellut suuret investoinnit uusiutuvan energian tuotantoon ja puhtaan energian hyödyntämiseen voivat jäädä pelkiksi suunnitelmiksi.

Lähienergialiitto kannattaa hajautettua uusiutuvan energian tuotantoa ja uusien teknologioiden markkinoille tuloa edistäviä toimenpiteitä. Vienti pitää Suomen puhtaan energian edelläkävijä brändiä yllä. Vientiin tähtäävien puhtaan energian yritysten toimintaedellytyksiä parannetaan investointiympäristön ennustettavuudella ja vakaudella.

Lisätietoja

Toiminnanjohtaja Tapio Tuomi, puh. 040 568 7351, [tapio\(at\)lahienergia.org](mailto:tapio(at)lahienergia.org)

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Tuomi Tapio
Suomen Lähienergialiitto ry

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Vaasan Sähköverkko Oy kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Energiaviraston vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024-2027 ja 2028-2031.

Energiaviraston julkaisema vahvistuspäätösluonnos (Dnro 3171/040300/2023) pitää sisällään todella merkittäviä muutoksia suhteessa nykyisiin valvontamenetelmiin kuten myös ensimmäisiin suuntaviivoihin (Dnro 147/040300/2023). Otimme lausunnossamme ensimmäisiin suuntaviivoihin esille niissä huomioita jätetyn energiamurroksen kasvavan merkityksen. Sen suuruutta on mahdotonta määritellä täsmällisesti, mutta varmaksi voi todeta sen aiheuttavan tulevilla valvontajaksoilla huomattavasti aiempaa enemmän investointitarpeita kuten myös tarpeita operatiivisten kustannusten kasvattamiseksi. Tästä huolimatta vahvistuspäätösluonnoksissa on edelleen heikennetty olennaisesti kykyämme vastata noihin tarpeisiin. Se tulee pitkällä aikavälillä heikentämään olennaisesti myös huoltovarmuutta.

Malli ajaisi verkkoyhtiöt taloudellisesti negatiiviseen kierteeseen ja verkon pullonkaulaksi Suomeen tehtäville teollisuuden ja vihreän siirtymän investoinneille. Tämä tarkoittaa yhteiskunnallisesti ”säästöjä” valtavasti suurempia tappioita.

Valvontamenetelmien valmisteluprosessi kuulemiseen varattuine aikoiheen on ollut epäonnistunut. Suurien muutoksien todelliseen vaikutustentarviointiin ja vuoropuheluun olisi pitänyt varata paljon enemmän aikaa. Energiaviraston vaikutusten arviointi ei pidä sisällään ollenkaan aitoa ja tarpeellista arviointia verkkoyhtiöiden toimintaan niiden muuttuvassa toimintaympäristössä, saati valvontamenetelmien vahvistuspäätösluonnoksista muodostuviin vaikutuksiin laajemmin yhteiskunnassa. Sähkömarkkinalain esitöiden (HE 20/2013) mukaan ”hinnoittelun kohtuullisuuden arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös verkon kehittämisvelvollisuudesta aiheutuvat investoinnit ja niiden rahoittaminen”.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Suurin ja aiempiin Energiavirastonkin esittämiin perusteisiin nähden ristiriitaisin muutos vahvistuspäätösluonnoksessa suhteessa ensimmäisiin suuntaviivoihin on muutos verkonarvon määrittämisperiaatteissa. Emme kannata tuota muutosta, vaan pidämme nykyisten valvontamenetelmien mukaista määrittelytapaa perusteltuna. Alla on lueteltuna muutamia perusteita kannallemme:

- Vahvistuspäätösluonnoksen mukainen verkon arvo ei kuvaisi nyt eikä tulevaisuudessa verkon käypää markkina-arvoa.
- Vanhojen yksikköhintaluetteloiden käyttäminen on ristiriidassa sen kanssa, että luetteloa on ajan saatossa kehitetty vastaamaan paremmin todellisuutta. Tämänkin vahvistuspäätösluonnoksen yhteydessä julkaistu, uusi verkkokomponenttijaottelu on huomattava kehitysaskel vielä jäljellä olevista puutteistaan huolimatta.
- Luonnoksen määrittelytapa ei ole tasapuolinen eri verkkoyhtiöille. Ajan saatossa tasaisesti investointeja tehneillä yhtiöillä verkon arvo tippuu enemmän kuin viime vuosina keskimääräistä suuremmin investointeja tehneillä yhtiöillä.
- Muutoksesta tulisi välilliset vaikutukset tehostamiskannustimeen, joita luonnoksessa ei ole huomioitu.
- Toimialan tuottavuuden kasvu on jätetty huomioimatta.
- Luonnoksen malli kannustaisi ikäperustaisiin investointeihin tarveperustaisten investointien sijaan.
- Rakennetietojen raportointi luonnoksen mukaisella periaatteella teettäisi suuren määrän lisätyötä.

Nykyinen valvontamalli ja sen verkon arvostustapa on todellisuudessa kannustanut laadukkaaseen verkonrakentamiseen ja ylläpitoon sekä ohjannut tekemään elinkaareltaan kestäviä ratkaisuja ja välttämään turhia ikäperustaisia investointeja. Se on johtanut siihen, että yksikköhinnat ovat pysyneet viimeisen kymmenen vuoden aikana nimellisesti samana yleisestä inflaatiosta huolimatta, jolloin asiakkaat ovat päässeet hyötymään alan tuottavuuskehityksestä.

Luonnoksen yksikköhintaluettelon tarkempi jaottelu mahdollistaa nyt selvästi aiempaa paremmin erityyppisten olosuhteiden todellisen hintatason kuvaamisen. Se vaatisi kuitenkin edelleen joiltakin osin kehittämistä. Tässä vaiheessa kaikkein kiireellisimmät muutostarpeet liittyvät maakaapeliojien jälleenhankinta-arvon määrittämiseen.

Luonnoksessa mainitaan, että ”samalla puolella tietä olevat vierekkäiset maakaapelit tulkitaan kulkevan yhdessä ojassa” ja että ”tietä poikkeustapauksissa voi olla viraston luvalla mahdollista, että samalla puolella tietä lähekkäin kulkevat maakaapelit tulkitaan sijaitsevan kahdessa erillisessä ojassa”. Todellisuudessa jokainen erillinen kaapelin tai kaapelien kaivuukerta muodostaa aina oman yksikköhintaluettelossa olevan yksikön mukaisen kaivutyön. Luonnoksen malli luo myös maankäytöllisesti huonon kannusteen sijoittaa kaapeleita mahdollisuuksien mukaan aina uudelle reitille.

Lisäksi luonnoksessa mainitaan, että ”mikäli verkonhaltija ei selvitä puretun ojan ikää uskottavasti, laskennassa käytetään suoraan voimassa olevia yksikköhintoja purkuvuoden arvossa”. Tuo määrittäminen

on täysin kohtuuton huomioiden, että verkkoyhtiöllä ei ole ollut tätä ennemmin velvoitetta selvittää ja ylläpitää ojien ikätietoja.

Pitoaikoihin liittyen luonnoksessa on esitetty purettujen komponenttien tarkkojen keski-ikä tietojen raportointivelvoite. Niiden raportointi ei ole nykyisellään mahdollista. Se vaatii merkittävästi lisätyötä niin perustamis- kuin ylläpitovaiheessa sekä investointia historiatietokantaan. Lisäksi on myös huomioitava, että purettavien komponenttityyppien keskimääräiset pitoajat voivat vaihdella suuresti vuosien välillä, eikä keski-ikää voi päätellä yksittäisten vuosien purkutietojen perusteella. Näistä lähtökohdista emme näe perusteltuna velvoitetta raportoida verkosta purettavien komponenttien ikätietoja.

Kohtuullinen tuottoaste

Kohtuullisen tuottoasteen määrittely on muutettu ensimmäisistä suuntaviivoista käyttäen suppeaa vertailujoukkoa, joiden edustavuus on lisäksi heikko. Lisäksi siinä tukeudutaan aiemmin käytetyn mediaanin sijasta kvartiileihin. Sen seurauksena parametrien määrittäminen tapahtuu suppean joukon vielä suppeammasta osajoukosta.

Vieraan pääoman riskipreemiota on laskettu 2,1 %:sta 1,6 %:iin. Kun otetaan huomioon, että vahvistuspäätösluonnoksessa esitetyt muutokset heikentävät verkkoyhtiöiden taloudellista tilannetta, samaan aikaan ehdotettu vieraan pääoman riskipreemion merkittävä lasku on täysin epälooginen. Tämä johtaa luottoluokituksen laskuun ja sen seurauksen vieraanpääoman riskipreemion kasvuun. Huomioiden odotettavissa olevat kasvavat investointitarpeet ja luonnoksessa ehdotetut muutokset valvontamenetelmiin, seurauksena on velkaantuminen.

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Tehostamiskannustimeen on sisältynyt ja sisältyy edelleen useita ongelmia, vaikka uuden kontrollimuuttujan avulla yhtä ongelmaa, eli parametrien muutosten epäjatkuvuuskohtia, saadaan ilmeisesti korjattua.

Yksi jäljellä olevista ongelmista on se, että malli palkitsee epäloogisesti erikoistumisesta. Sekaverkkoyhtiöt, kuten Vaasan Sähköverkko, eivät ole mallin kannalta samalla tavalla erikoistuneita kuten kaupunki- ja maaseutuyhtiöt, jolloin niiden tehokkuus vertautuu väärään ryhmään ja muodostuu virheellisesti liian alhaiseksi.

Toinen kannustimessa edelleen olevista ongelmista on se, että tehokkuusluvut vaihtelevat merkittävästi, kun uusi rintama estimoidaan, eikä yhtiöillä ole minkäänlaista näkymää siihen, mistä muutokset johtuvat.

Luonnos on tuonut mukanaan uuden ongelman liittyen StoNED rintaman estimointiin. Siinä käytettävät nykykäyttöarvot eivät vastaa esitetyn uuden verkko-omaisuuden määrittystavan mukaisia nykykäyttöarvoja. Tämä sama tilanne pätee myös KAH:n yksikkökustannuksiin. Lisäksi muutokset purkukustannusten käsittelyssä tuottavat virhettä tehostamiskannustimessa.

StoNED rintaman tihennetty estimointiväli muodostaa myös uuden sanktion erityisesti sellaisille verkkoyhtiöille, jotka ovat pystyneet tehostamaan toimintaansa, sillä rintaman päivittäminen kahden vuoden välein poistaa saavutetun hyödyn aiempaa nopeammin.

Tehostamiskannustimessa pitäisi myös huomioida se seikka, että verkkoyhtiöille tulee jatkuvasti uusia lakisääteisiä tehtäviä, jotka aiheuttavat myös uusia operatiivisia kustannuksia. Niiden kustannusten, joihin yhtiöt eivät voi vaikuttaa, ei pitäisi heikentää tehokkuutta.

Tehostamiskannustimeen liittyvien muutoksien vaikutuksia ei ole päästy kunnolla analysoimaan, koska käytössä ei ole täsmällistä tietoa, miten uudemman datan omaava rintama on estimoitu aiempaan verrattuna ja miten varjohintojen rajoittaminen on käytännössä tehty.

Investointikannustin

Sähkön jakeluverkon investointikannustin on nykyisellään luonut voimakkaan kannusteen tehostaa investointeja. Luonnoksen mukaisessa tilanteessa kannustimen merkitys ja kannustava vaikutus pienenee huomattavasti verkon arvon määrittystavan muuttuessa. Vaikutus on erityisen merkittävä pitkällä aikavälillä verkon arvon loitotessa jatkuvasti kauemmas ja kauemmas verkon käyvästä markkina-arvosta.

On huomattavaa, että investointikannustimen hyöty on realisoitunut nykymallissa asiakkaille yksikköhintojen päivittyessä. Luonnoksen mukaan yksikköhinnat tultaisiin päivittämään jatkossa neljän vuoden välein. Se on periaatteena hyvä tapa, koska silloin tehostumisesta tullut hyöty siirtyy sopivan nopeasti asiakashintoihin.

Kaikkein keskeisintä on, että verkon tasapoiston pitäisi jatkossakin perustua verkon tosiasialliseen jälleenhankinta-arvoon, koska luonnoksen mukaisessa tilanteessa malli ei mahdollista riittävien korvausinvestointien tekemistä.

Toinen olennainen muutostarve kohdistuu luonnoksessa olevaan epäsymmetriseen hyötyleikkuriin. Se on semmoisenaan haitallinen kaikille osapuolille, eikä se johda näin ollen sille asetettuun tavoitteeseen. Haitallisuus muodostuu siitä, että investointitehokkuus vaihtelee luonnollisesti projekteilta toisille ja vuosilta toisille. Leikkurin välttäminen tuottaa kannusteen investointien täysin turhiin ajoitusjärjestelyihin. Näin ollen esitämme, että leikkurin pitäisi olla vähintään symmetrinen tai sitten pitäisi palata nykyiseen toimivaksi osoittautuneeseen käytäntöön.

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Olemme tietoisia Energiateollisuuden, Kaupunkiverkot KV11-ryhmän ja Energiakaupungit EK13 ryhmän lausuntojen sisällöistä ja tuemme niitä.

Ottaisimme vielä yleisellä tasolla esille sen, että Energiaviraston kokonaisuudessaan verkkoyhtiöille muodostama työkuorma on kasvanut jatkuvasti jo aiemmin ja nyt näiden vahvistuspäätösluonnosten

mukaiset menetelmät muodostaisivat merkittävästi edelleen lisää työkuormaa. Suuri osa tuosta työstä olisi täysin tuottamatonta. Tässä ja tulevassa toimintaympäristössä meillä ja ylipäätään Suomella ei olisi varaa siihen. Vähäiset resurssit pitäisi kohdistaa tuon sijaan tarpeelliseen ja tuottavaan kehitystyöhön.

Rintamäki Juha
Vaasan Sähköverkko Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Sähkölandia Oy haluaa antaa lausuntonsa esityksestä sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031.

Sähkölandia Oy urakoi sähköasemia sähkönjakelun ja uusiutuvan energian toimijoille. Olemme parhaan kykymme mukaan arvioineet esityksen vaikutusta asiakkaidemme halukkuuteen ja mahdollisuuksiin investoida myös tulevaisuudessa sähköasemiin. Mielestämme verkko-omaisuuden arvon määrittäminen ja sähköasemakomponenttien yksikköhinnat eivät vastaa nykyistä todellista kustannustasoa ja voi siten jatkossa vaarantaa rahoituksen uusiin investointeihin.

Toteutuessaan esitetyllä tavalla, esityksellä olisi merkittäviä vaikutuksia sekä Sähkölandia Oy:lle ja kansallisella tasolla.

Vaikutukset Sähkölandia Oy:lle:

- Mahdollisuus uusien työntekijöiden palkkaamiseen loppuu.
- Oppisopimus ja harjoittelupaikkojen tarjoaminen nuorille loppuu.
- Suuren aliurakoitsijaverkoston palvelujen ostotarpeen merkittävä supistuminen.

Kansallisia vaikutuksia:

- Yhteiskunnalle kriittisen Sähkönsiirto- ja sähkönjakelualan houkuttelevuus rapisee entisestään.
- Sähkön toimitushäiriöiden lisääntyminen.

- Sähköasemien ja sähköverkkojen korjausvelan kasvaminen.
- Suomen putoamiseen kilpailusta vihreän energian mallimaana.
- Uusiutuvan energian investointien ohjautuminen Suomen rajojen ulkopuolelle.

Toivomme, että esitystä muutetaan suuntaan, joka mahdollistaa jatkuvat ja kohtuullisen tuoton takaavat investoinnit sähköverkkoomme.

Sähkölandia Oy

Jouni Mälkönen

Toimitusjohtaja

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Mälkönen Jouni
Sähkölandia Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Suomen Yrittäjien jäsenyritysten toiminnan kustannukset heijastuvat suoraan kuluttajiin ja asiakkaisiin, siksi pidämme tärkeänä, että sähkön siirron kustannukset siirretään oikeudenmukaisesti ja oikealla tasolla sähkön hintaan.

Pidämme tärkeänä, että mallin yleinen kustannusvastaavuus toteutuu riittävän hyvin, eikä sallittua tuottorajaa pystytä valvottavien toimesta helposti kiertämään.

Samaan aikaan tunnistamme kuitenkin puhtaan siirtymän haasteet sähköverkolle. Valvontamenetelmät vuosille 2024–2027 ja 2028–2031 ovat se ajankohta, jossa siirtyminen kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa toteutetaan. Näemme että siirtymistä kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa vauhditetaan parhaiten investoimalla uusiutuviin energialähteisiin, edistämällä energiatehokkuutta ja kiertotaloutta sekä panostamalla vähähiilisiin prosesseihin ja vahvaan sähköverkkoon. Nämä toimet vaativat toimiakseen vahvaa ja toimivaa sähköverkkoa.

Valvontamenetelmien tulee kannustaa samaan aikaan oikeudenmukaiseen kustannusvastaavuuteen ja riittäviin puhtaan siirtymän edellyttämiin investointeihin.

Katsomme, että kokonaisuutena Energiaviraston valmisteleva vahvistuspäätösluonnos sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024–2027 ja 2028–2031 on oikean suuntainen ja pidämme positiivisena sitä, että se sisältää vaikutusarvioinnin.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Malinen Petri
Suomen Yrittäjät ry

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Verkkotoimintojen hinnoittelun kohtuullisuuden valvontamenetelmien päivittäminen vuosille 2024–2027 ja 2028–2031

Despro Engineering oy ("Despro") haluaa jättää lausunnon koskien verkkotoimintojen valvontamenetelmien päivitystä vuosille 2024-2027 ja 2028-2031. Despro on uusiutuvan energian ja kriittisen infrastruktuurin hankkeisiin keskittyvä yli 100:n hengen insinööritoimisto. Olemme mukana valmistelemassa, suunnittelemassa ja rakennuttamassa yli 100:n asiakkaamme hankkeita ja meillä on erinomainen yleiskuva sekä sähköverkko- että uusiutuvan energian toimialojen tilanteesta.

Despro on erittäin huolissaan sähköverkkoalan tulevaisuudesta ja laajemmista vaikutuksista uusiutuvan energian toimialan investointeihin. Toteutuessaan suunnitellut valvontamenetelmät rajoittavat ja hidastavat merkittävästi investointeja verkkoinfraan ja sitä kautta rajoittavat merkittävästi myös vihreää siirtymää. Uusiutuvan energian tuotannon liittäminen verkkoon on jo nykytilanteessa pullonkaula. Fossiilisen energian korvaaminen sähkön kulutuksessa laajamittaisesti on myös riippuvainen verkkoinvestoinneista.

Vaikutukset sähköverkkotoimialaan ja investointeihin

Nykyisen valvontajakson aikana toimialan investoinnit ovat supistuneet merkittävästi. Menetelmäluonnos ei paranna alan mahdollisuuksia investoida, vaan pikemminkin johtaa investointiedellytyksien heikkenemiseen entisestään.

Investointien supistuessa verkkotoimialan kehitys pysähtyy; investointeja leikataan ja energiamurroksen vaatimia kehittämishankkeita ei voida toteuttaa riittävän nopeasti. Investointien leikkaukset ja kustannussäästöjen hakeminen eivät palvele Energiaviraston asettamia tavoitteita: yhteiskunnan kannalta kokonaistehokkuus ei toteudu, kun verkoista muodostuu pullonkaula investoinneille tuotantoon ja kulutukseen.

Haluamme myös mainita, että investointien supistumisella on merkittävä negatiivinen työllisyysvaikutus, joka koskee koko Suomea.

Vaikutukset uusiutuvan energian toimialaan ja investointeihin

Uusiutuvan energian ja vihreän siirtymän investoinnit ovat jo nykyisellään miljardeja euroja vuodessa ja tulevaisuudessa ne voivat olla valtaosa kaikista teollisista investoinneista Suomessa. Tällä hetkellä toimialan investointeja rajoittaa merkittävästi verkkoliityntöjen saatavuus. Verkkoyhtiöille on taattava mahdollisuudet investoida erityisesti suurjännitteiseen verkkoon, jotta aurinko- ja tuulivoimalat eivät jää rakentamatta verkkoliitynnän puuttuessa.

Teollisuudessa vihreä siirtymä on etenemässä rivakasti energiakriisin seurauksena. Kaasua ja muuta fossiilista energiaa suunnitellaan korvattavaksi esimerkiksi sähkökattiloilla. Datakeskuksia kehitetään niin, että ne ovat myös kaukolämmön tuottajia. Nämä hankkeet vaativat sähkönjakeluverkon vahvistamista merkittävien investointien.

Aluepoliittinen näkökulma

Sähköverkkojen investoinnit ovat kohdistuneet laajasti ympäri Suomen, painottuen voimakkaasti suurimpien kaupunkien ulkopuolelle maakuntiin. Sama koskee uusiutuvan energian tuotantoa. Erityisesti aurinkovoiman investoinnit ovat kasvamassa räjähdysmäisesti ja viimein Itä-Suomi on pääsemässä myös hyötymään uusiutuvan energian tuotannosta. Aurinkovoiman liitettävyyden kannalta erityisesti Itä-Suomessa jakeluverkkoyhtiöiden investointiedellytyksillä on ratkaiseva merkitys.

Yhteenvetona esitämme, että ehdotusta valvontamenetelmistä on välttämätöntä muuttaa niin, että investoinnit verkkoinfraan eivät lamaannu. Ehdotuksen mukaisella mallilla Energiaviraston asettamista keskeisimmistä tavoitteista verkkotoiminnan kehittäminen ja laajemmin koko energiasektorin kannalta kokonaistehokkuus eivät toteudu. Vihreä siirtymä tarvitsee investointeja sähköverkkoihin.

Antti Savolainen

Toimitusjohtaja ja kasvuyrittäjä

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Savolainen Antti
Despro Engineering Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Kiitämme mahdollisuudesta lausua vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 – 2031. Toteutuessaan se vie radikaalisti pohjaa pois pitkän tähtäimen suunnitelmiltamme verkon toimitusvarmuuden parantamiseksi.

Rauman Energia Sähköverkko Oy on investoinut maakaapelointiin reilusti yli tasapoiston verran jo vuodesta 2007. Hintamme ovat kuitenkin pysytelleet kansallisella tasolla alimmassa neljänneksessä. Olemme olleet reilusti alituotolla kyseisen ajanjakson valvontajaksoilla.

Luonnoksessa ei ole arvoitu riittävästi menetelmän vaikutusta tuleviin investointeihin.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Pidemmällä aikavälillä jälleenhankinta-arvon ja nykykäyttöarvon arvostuksen radikaali pudotus johtaisi tilanteeseen, jossa yhtiöllämme ei olisi riittävää rahoitusta tehdä tarvittavia korjausinvestointeja, koska jälleenhankinta-arvosta laskettu tasapoisto ei riitä kattamaan korjausinvestointeja.

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Yhtiökohtaisen tehostamistavoitteen määrittäminen StoNED-mallilla kohtelee epätasa-arvoisesti kaltaisiamme pienempiä jakeluverkkoyhtiöitä. Kunnossapito ja huoltotyöt katsotaan siitä

näkökulmasta epätoivottaviksi vaikka niillä voidaan lykätä investointeja huomattavastikin, toimitusvarmuuden kärsimättä.

Investointikannustin

Tilanteessa, jossa tasapoistot eivät riitä kattamaan investointitarpeita, mahdollisuudet investointeihin heikkenevät radikaalisti.

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Verkon arvostustavan muutos vaarantaa yhtiömme kyvyn ylläpitää ja kehittää verkkoaan sähkömarkkinalain vaatimusten mukaisesti, varsinkin pidemmällä aikavälillä.

Silokoski Marko
Rauman Energia Sähköverkko Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

INFRA ry on Rakennusteollisuus RT ry:n infratoimialaa edustava jäsenyhdistys. INFRA ry edustaa yli 1 500 yritystä ympäri Suomen. Jäsenyrityksemme rakentavat ja pitävät kunnossa maamme kriittisen infrastruktuurin, kuten liikenne- ja energiainfrastruktuurin sekä kunnallistekniikan. Jäsenemme tarjoavat myös purku-, kierrätys- ja nostopalveluja sekä materiaalilogistisia palveluja esimerkiksi teollisuudelle.

INFRA ry:n jäsenyritysten yhteenlaskettu liikevaihto on noin 6 miljardia euroa ja ne työllistävät suoraan noin 20 tuhatta henkilöä ja välillisesti huomattavasti enemmän.

Koska sähköverkkojen rakentamis- ja kunnossapitopalveluita tuottavat jäsenyrityksemme ovat esittäneet vakavan huolestumisensa vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024–2027 ja 2028–2031, haluaa INFRA ry lausua asiasta seuraavaa.

Valvontamenetelmien muuttaminen ajaa sähköverkkojen rakentamis- ja kunnossapitopalveluita tuottavat yritykset ahtaalle

Toimintaympäristön ennakoitavuus on kaiken yritystoiminnan elinehto. Näkemyksemme mukaan nyt lausunnolla oleva vahvistuspäätösluonnos sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi vaarantaa jakeluverkkoyhtiöiden kyvyn investoida jakeluverkkoon sekä niille töitä tekevien sähköverkkojen rakentamis- ja kunnossapitopalveluita tuottavien yritysten kyvyn pitkäjänteiseen toiminnan kehittämiseen. Jakeluverkkoyhtiöiltä saamamme arvion mukaan investointileikkaukset voisivat olla yhteensä jopa miljardiluokkaa.

Samalla kun jakeluverkkoyhtiöiltä viedään taloudelliset mahdollisuudet investoida, joutuvat niiden palveluntarjoajat sopeuttamaan toimintaansa mm. henkilöstöresursseja leikkaamalla. Palveluntarjoajien sopeuttamistoimet vaikuttavat henkilöstön ohella niiden kykyyn investoida uuteen kalustoon ja uusiin teknologioihin sekä tuotantotapoihin. Pidemmällä aikavälillä leikkaukset henkilöstö-, kone- ja kehittämisresursseista johtavat koko alan osaamisvajeeseen, mikä puolestaan heikentää alan kehittymismahdollisuuksia ja koko Suomen kykyä vastata poikkeus- ja häiriötilanteisiin.

Elinkeinoelämän toimintavarmuus ja Suomen huoltovarmuus joutuvat koetukselle

Esityksellä on suuria vaikutuksia myös koko elinkeinoelämän toimintavarmuuteen sekä Suomen huoltovarmuuteen. Nykyisessä geopolittisessä tilanteessa investointikyvyn heikkenemisestä johtuvat pienemmätkin häiriöt voivat potentiaalisesti johtaa suuriin ongelmiin yritysten tuotantoketjuissa.

Sähkö- ja muiden energiansiirtoverkkojen häiriönsietokyky tulee jatkossa olemaan entistä suuremmalla koetuksella sään ääri-ilmiöiden ja kyberuhkien lisääntyessä.

Näillä kaikilla on vaikutuksia elinkeinoelämän toimintavarmuuteen. Erityisesti huoltovarmuuskriittisten yritysten toimintavarmuuden ongelmat johtavat nopeasti koko maan huoltovarmuuden vaarantumiseen.

Digivihreä siirtymä karkaa kauemmaksi

Tulevaisuuden sähköverkkojen on kyettävä vastaamaan digitalisoituvan ja sähköistyvän yhteiskunnan tarpeisiin. Tämä ei onnistu ilman kestäviä investointeja infrastruktuuriin, jolla tuetaan teollisuuden ja liikenteen sähköistymistä. Riittävä sähkönsiirtokapasiteetti ja sähköverkkojen jatkuva kehittäminen ovat ehdoton edellytys myös vihreän kasvun tavoitteiden saavuttamisessa.

Viivytykset uudistuksissa hidastavat koko yhteiskunnan siirtymää kohti kestävämpää tulevaisuutta. Samalla ne vievät EU:n ja Suomen asettamien hiilineutraalisuustavoitteiden toteutumisen entistä kauemmaksi tulevaisuuteen.

Verkkotoimialan hyvinvointi vaarantuu

Verkkotoimialalla toimii lukuisa joukko taustaltaan erilaisia yrityksiä ja toimijoita. Verkkoinvestointien väheneminen vaikuttaa negatiivisesti koko toimialan toimintaedellytyksiin ja kaikkiin siellä toimiviin yrityksiin, mm; jakeluverkkoyhtiöihin, sähköurakoitsijoihin, materiaalitoimittajiin, maarakentajiin ja näille palveluita tuottaviin yrityksiin.

Infrarakentamiseen keskittyvät jakeluverkkoyhtiöiden aliurakoitsijat ovat usein pienehköjä tai keskisuuria paikallisesti toimivia yrityksiä, jotka työllistävät muutamia kymmeniä työntekijöitä. Näillä yrityksillä on tärkeä rooli sijaintipaikkakuntansa elinvoimaisuuden varmistajana. Tämän esityksen toteutumisen myötä näiden yritysten toimintaedellytykset heikkenevät huomattavasti, mikä tulee näkymään kunnissa muun muassa verotulojen vähenemisenä ja työllisyysmenojen kasvuna.

Toivomme, että Energiavirasto ottaa lausunnossamme esiin nostetut seikat päätöksenteossaan huomioon varmistaen koko verkkotoimialan pitkäjänteisen ja terveen kehityksen sekä kestävän tulevaisuuden.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Syrjö Paavo
Rakennusteollisuus RT ry / INFRA ry

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Kiitän mahdollisuudesta antaa lausunto Energiaviraston vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024-2027 ja 2028-2031.

Arvioin lausunnossani jakeluverkkoliiketoiminnan lausuttavana olevien valvontamenetelmien suuntaviivoissa esitettyjä muutoksia pohjautuen ensisijaisesti ns. akateemisen työryhmän julkaisemaan raporttiin (Collan 2022) sekä 28.3.2023 jätettyyn työryhmän yhteiseen lausuntoon (Collan 2023) valvontamenetelmien ensimmäisistä suuntaviivoista, sekä valvontamenetelmien suuntaviivojen ensimmäisen ja toisen version eroihin ja suuntaviivojen perustelumuiotioihin (EV 2023a, EV 2023b).

Valvontamenetelmien vaikuttavuuden kokonaisarvioinnin näkökulmasta on myönteistä, että Energiavirasto on tehnyt vaikutusarvioinnin menetelmien muutosten ja ulkoisten parametrien vaikutuksesta jakeluverkkoyhtiöiden kokonaisliikvaihtoon. Muutokset voivat kuitenkin yhtiökohtaisesti olla hyvin merkittäviä ja jatkossa keskimääräisen vaikuttavuusarvioinnin lisäksi olisi perusteltua tarkastella vaikutuksia myös yhtiökohtaisesti, esimerkiksi vaihteluvälejä kuvaamalla, sekä arvioida vaikutuksia laajemmin myös eri parametrien tulevaisuudessa tapahtuvien muutosten näkökulmasta.

Lähteet

- Collan 2022: Collan M., Huhta K., Järventausta P., Liski M., Lausunto Energiavirastolle sähkönsiirron ja –jakelun tariffien laskentamenetelmistä. 31.5.2022, VN/2314/2021, VN/2314/2021-TEM-3
- Collan 2023: Collan M., Järventausta P., Liski M., Lausunto Energiaviraston valvontamenetelmien suuntaviivoihin vuosille 2024-2031, 28.3.2023
- EV 2023a: Energiavirasto, Perustelumuiotio. Dnro 147/040300/2023
- EV 2023b: Energiavirasto, Perustelumuiotio. Dnro 3171/040300/2023

- Karttunen V., Vanhanen J., Partanen J., Matschoss K., Bröckl M., Haakana J., Hagström M., Lassila J., Pesola A., Vehviläinen I. Laatukannustimen kehitys - Selvitys laatukannustimen toimivuudesta ja kehitystarpeista vuosille 2016-2023. Gaia Consulting Oy, Netstra Oy, Kuluttajatutkimuskeskus, Loppuraportti, lokakuu 2014

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Verkon arvon määrittäminen

Akateemisen työryhmän raportissa (Collan 2022) yhtenä keskeisenä sallittuun liikevaihtoon ja -tuottoon ja siten verkkopalvelumaksujen hintoihin vaikuttavana riskitekijä on tuotu esille verkkokomponenttien yksikköhintojen vaikutus koko olemassa olevan, myös jo huomattavasti aiemmin rakennetun, verkon arvon muodostamiseen. Tämä ns. regulaatoriski voi realisoitua jakeluverkkoyhtiöiden, ja vastaavasti asiakkaiden näkökulmasta, joko positiivisesti tai negatiivisesti yksikköhintojen muuttuessa merkittävästi. Työryhmän raportissa on esitetty ns. jäädytetyn regulaatiotaseen käyttöönottoa siten, että olemassa olevan verkon arvo muodostettaisiin nykyisten (tai lähimenneisyyden) yksikköhintojen pohjalta ja sen jälkeen uudet investoinnit arvotettaisiin uusilla yksikköhinnoilla ja lisättäisiin nykyisen verkon arvoa mallintavaan jäädytettyyn regulaatiotaseeseen. Esitetyssä menetelmässä jatkossa koko verkon arvo ei enää muutu yksikköhintojen päivittyessä, mikä vähentää regulaatoriskiä sekä lisää liiketoiminnan ja valvonnan ennakoitavuutta.

Lausuttavana olevissa valvontamenetelmien suuntaviivoissa kohtuullisen tuoton laskennan ja tasapoistojen pohjana olevan verkon arvon määrittelyä on muutettu siten, että verkon arvo muodostetaan investointivuoden yksikköhintojen mukaan. Näin vältetään kaksinkertaiselta inflaation vaikutukselta tuoton laskennassa, kun tuottoasteena käytetään nimellistä WACC-prosanttia. Suuntaviivoissa esitetyn jäädytetyn regulaatiotaseen laskentamenetelmä on kustannusvastaavuuden ja inflaation huomioimisen näkökulmasta perusteltu. Vaihtoehtoinen tapa olisi ollut pitäytyä nykyisessä tavassa määritellä verkon arvo, jolloin tuottoasteena tulisi käyttää reaalista WACC-prosanttia kuten tehtiin ennen vuotta 2016 alkanutta valvontajaksoa. Suuntaviivoissa esitetty menetelmä johtaa kuitenkin merkittävään muutoksen tuoton ja poistotason laskennassa käytettävässä verkon arvossa.

Kuten perustelumuiotiossa (EV 2023b) todetaan, vuoden 2011 yksikköhinnat ovat ensimmäiset ”riittävän tarkat” yksikköhinnat ja sitä aikaisempien vuosien yksikköhinnat korjataan taaksepäin käyttämällä elinkustannusindeksiä. Koska verkkoyhtiöt eivät ole voineet ennakoida tuottopohjassa tapahtuvaa näin merkittävää muutosta, voisi olla perusteltua harkita menetelmän käyttöönotossa siirtymäaika siten, että JHA-kertymä vuonna 2011 (JHA2011, Valvontamenetelmät sivu38, kaava 3) muodostettaisiin koko sen hetkisen verkon ja vuoden 2011 yksikköhintojen perusteella ilman, että sitä aikaisemmin tehtyjen investointien arvoa (yksikköhintoja) korjataan taaksepäin elinkustannusindeksillä. Jatkossa seuraavilla valvontajaksoilla regulaatiotasetta laskettaessa JHA2011 muodostettaisiin uusiksi siten, että siitä vähennettäisiin aina vanhimmat neljä vuotta investoinneista (valvontajakson pituus neljä vuotta). Menettely ei olisi kuitenkaan yhtä kustannusvastaava kuin valvontamenetelmien suuntaviivoissa esitetty malli ja se sisältäisi myös ennen vuotta 2011 tehtyjen investointien osalta inflaation vaikutuksen tuottopohjassa. Toinen vaihtoehto olisi jäädyttää tase vuoden 2005 tilanteeseen, koska silloin ensimmäisen kerran valvontamenetelmät aidosti tarkastelivat kaikki yhtiöitä ja sisälsivät yksikköhintoihin pohjautuvan verkon arvon laskennan. Ennen vuotta 2005 tehtyjen investointien osalta verkkoyhtiöt ovat toimineet pitkälti erilaisessa liiketoimintaympäristössä, ainakin investointipäätösten osalta, vaikkakin verkkoliiketoiminnan valvonnan yleiset periaatteet onkin linjattu jo vuoden 1995 sähkömarkkinalaissa.

Siirtymäajan käyttöönottoa tulisikin vielä harkita, koska se on helposti toteutettavissa edellä kuvatulla tavalla ja kohtuullistaisi muutoksia erityisesti niiden verkkoyhtiöiden osalta, joilla on merkittävästi hyvässä kunnossa olevaa suhteellisen vanhaa verkkoa. Erityisesti tämä koskee ns. kaupunkiverkkoyhtiöitä sekä kantaverkkoyhtiötä, jonka tulee toteuttaa vihreä siirtymän edistämiseksi nopeasti uusia verkkoinvestointeja vanhan ja hyvässä kunnossa olevan verkon uusimisen sijaan.

Pääomarakenne

Suuntaviivojen perustelumuiustioissa (EV 2023a, EV 2023b) ei ole tarkasteltu juurikaan akateemisen työryhmän raportin ehdotusta irrottaa todelliset korollisen vieraan pääoman kustannukset kohtuullisen tuoton laskennasta ja mahdollistaa korollisen vieraan pääoman kustannuksien kohdistaminen suoraan sallittuun liikevaihtoon, jolloin tuotto laskettaisiin ainoastaan sijoitetulle omalle pääomalle, kuten muutamassa Euroopan maassa tehdään. Perustelumuiustiossa (EV 2023b, sivu 30, kappale 3.3) todetaan Energiaviraston näkemyksenä olevan, että "...muutos johtaisi tehottomiin vieraan pääoman lainaehtoihin tai, että yritykset järjestelisivät konsernin sisällä rahoituksensa siten, että vieraan pääoman kustannukset olisivat kohtuuttomat". Kuten raportissa (Collan 2022) on tuotu esille, niin hyväksyttävien korollisen vieraan pääoman kustannusten korkokatto voitaisiin kuitenkin muodostaa nykyisen WACC-laskennassa sovelletta-van menetelmän mukaisesti, mikä on perustelumuiustiossakin kuvattu myös heti kappaleen 3.3 jälkeen.

WACC-prosentin laskennassa käytettävän kiinteän pääomasuhteen osalta on tehty muutos suuntaan, joka vastaa paremmin yhtiöiden todellista keskimääräistä pääomarakennetta, vaikkakin ero on ehdotetunkin muutoksen jälkeen yhä suuri. Verrokkiryhmän pohjalta päivitettävää pääomarakennetta pidetään suuntaviivojen mukaan optimaalisena. Tämä perustuu ajatukseen, että suomalaisten verkonhaltijoiden optimaalinen rahoitusrakenne muuttuu ulkomaisista yhtiöistä koostuvan verrokkiryhmän rahoitusrakenteiden muutosten mukaan, vaikka näiden yhtiöiden kohtaama todellisuus ja valvonta ovat mahdollisesti erilaisia kuin suomalaisten verkkoyhtiöiden. Kuten lausunnossa (Collan 2023) on tuotu esiin, niin olisi syytä kiinnittää erityistä huomiota siihen, että suomalaisten yhtiöiden rahoitusrakenne on keskimäärin hyvin erilainen kuin optimiksi määriteltä rahoitusrakenne. Vaikka suuntaviivoissa viitataan optimaaliseen rahoitusrakenteeseen, malli ei kuitenkaan sisällä elementtejä, jotka ohjaisivat jakeluverkkoyhtiöitä tähän optimaalisena pidettyyn pääomarakenteeseen. Pääomarakenteen määrittämisessä ei huomioida valvonnan kohteena olevien jakeluverkkoyhtiöiden todellista pääomarakennetta, vaan mallissa hyödynnetään ainoastaan verrokkiryhmän muodostavien ulkomaisten verkkoyhtiöiden pääomarakennetta.

Tulisikin vielä harkita voisiko todelliset korollisen vieraan pääoman kustannukset irrottaa kohtuullisen tuoton laskennasta ja mahdollistaa korollisten vieraan pääoman kustannuksien kohdistaminen suoraan sallittuun liikevaihtoon siten, että hyväksyttävien korollisen vieraan pääoman kustannusten korkokatto muodostettaisiin nykyisen WACC-laskennassa sovellettavan menetelmän mukaisesti. Tämä menettely turvaisi verkkoyhtiöille vaadittavien investointien rahoituksen ja parantaisi valvontamenetelmien kustannusvastaavuutta. Omistajalle muodostuva tuotto laskettaisiin ainoastaan sijoitetulle omalle pääomalle.

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

Keväällä julkaistussa suuntaviivojen ensimmäisen version perustelumuistiossa (EV 2023a, kappale 3.1.5) on huomioitu ja perusteltu asianmukaisesti Akateemisen työryhmän (Collan 2022) ehdotus laatukannustimen referenssitason laskennan muuttamisesta siten, että referenssitaso muodostetaan verkkoyhtiölle kohtuullistettujen vuosittaisten keskeytyskustannusten pohjalta, jolloin ne tulevat kohtuullistettua myös verkon käyttäjille. Kevään perustelumuistiossa (EV 2023a) sekä vuonna 2014 julkaistussa raportissa (Karttunen 2014) Energiavirasto on nähnyt laatukannustimen ohjausvaikutusten osalta ongelmana sen, että referenssitaso lasketaan toteutuneiden kokonaiskeskeytyskustannusten pohjalta, vaikka ne kohtuullistetaan valvontapäätöksessä verkkoyhtiöille. Perustelumuistion (EV 2023a, kappale 3.1.5) mukaan ”mikäli poikkeuksellisen suurten vuotuisten keskeytyskustannusten vaikutuksia rajataan ainoastaan valvontamenetelmien toteutuneen oikaistun tuloksen laskennassa eikä vertailutason laskennassa, kannustin toimii kattotason ylityksen jälkeen ei-toivotulla tavalla ja ohjaa verkonhaltijoita kasvattamaan kyseisen vuoden keskeytyskustannuksia. Enimmäisvaikutuksen huomioivalla vertailutason määrittelytavalla kannustin toimii neutraalisti kattotason ylittävien keskeytysten osalta, jolloin asiakkaat eivät joudu maksamaan kokemistaan poikkeuksellisen suurista keskeytysmääristä ja -ajoista jakeluverkonhaltijoille ylimääräistä tuottoa, mutta myöskään verkonhaltijoille niistä ei aiheudu sanktiota.”

Valvontamenetelmissä, erityisesti laatukannustimen osalta, on ollut vahvasti esillä menetelmien symmetrisyys. Laatukannustimen referenssitason määrittäminen verkkoyhtiöille kohtuullistettujen keskeytyskustannusten pohjalta noudattaa juurikin tätä symmetrisyyden vaatimusta huomioiden sekä verkkoyhtiöiden että asiakkaiden näkökulma kustannusten kohtuullistamisessa. Nyt lausuttavana olevassa suuntaviivojen toisessa versiossa on kuitenkin palattu aiempina vuosina sovellettuun tapaan laskea laatukannustimen referenssitaso. Se, että kohtuullistamisessa ei noudateta symmetrisyyttä verkkoyhtiön ja asiakkaiden välillä tarkoitti esimerkiksi valvontajaksolla 2016-2019 noin 130 M€ ylimääräistä kustannusta asiakkaille heidän kokemistaan haitoista sähköjakelun keskeytyksistä ja toisaalta vastaavan suuruista 130 M€ ylimääräistä tuottoa jakeluverkkoyhtiöille. (Collan 2023).

Valvontamenetelmissä tulisikin vielä palata jo keväällä esitetyissä suuntaviivojen ensimmäisessä versiossa esitettyyn tapaan määrittää laatukannustimen referenssitaso verkkoyhtiöille kohtuullistettujen keskeytyskustannusten pohjalta Akateemisen työryhmän raportissa (Collan 2023) esitetyn mukaisesti.

Tehostamiskannustin

Perustelumuistion (EV 2023b) mukaan edellisillä kahdella valvontajaksolla 2016-2023 ei sovellettu yleistä tehostamiskannustetta, koska kansallisen ja eurooppalaisen lainsäädäntömuutosten kautta verkonhaltijoille tuli uusia tehtäviä. Seuraavien kahden valvontajakson aikana meneillään oleva energiamurros tulee kiihtymään, mikä edellyttää merkittävää kehittämistyötä jakeluverkkoyhtiöissä ja tarkoittanee edelleen myös uusia lakisääteisiä tehtäviä jakeluverkkoyhtiöille. Keväällä 2023 julkaistuissa suuntaviivoissa (EV 2023a) esitettiin yleistä 2 % kaikille yhtiöille kohdistettavaa tehostamistavoitetta, jota työryhmän lausunnossa (Collan 2023) ehdotettiin joko poistettavaksi kokonaan tai soveltaen sitä kahden valvontajakson aikana dynaamisesti. Energiamurroksen vaatimat kehittämistoimet edellyttävät usein juuri operatiivisten kustannusten kasvattamista, esim. uusien suunnittelutehtävien muodossa, jolloin jo tehokkaasti toimivien verkkoyhtiöiden yleinen tehostamistavoite voi vaikuttaa kielteisesti energiamurroksen vauhdittamiseen, jossa sähköverkoilla on merkittävä rooli. Tältä osin nyt lausuttavana olevissa suuntaviivoissa on tehty työryhmän ehdotuksen mukainen ja kannatettava muutos.

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

Uutena elementtinä valvontaan tuleva joustokannustin on kannatettava toimenpide, joskin sen soveltaminen edellyttää vielä tarkempaa menettelytapaohjetta tai vastaavaa ohjeistusta mm. hyväksyttävien kustannusten ja toimenpiteiden osalta. Kuudennella valvontajaksolla Innovaatiokannustimen kaltaisesti toimiva Joustokannustin mahdollistaa laajemmin joustoa tukevien ratkaisujen kehittämisen verkkoyhtiössä sisältämättä Innovaatiokannustimeen liittyvää merkittävää uutuusarvon vaatimusta. Joustokannustimen avulla mahdollistettavat joustoratkaisujen kehittämistä tukevat investoinnit tukevat jatkossa perinteisten verkkoinvestointien sijasta tehtävien kustannustehokkaiden toimenpiteiden hyödyntämistä verkkotoiminnan kehittämisessä.

Muuta

-

Pertti Järventausta
Professori, Sähkötekniikka

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Joensuun seudulle suuntautuvien teollisten investointien edellytyksenä on riittävä ja luotettava verkkokapasiteetti, ja sen ennakoiva kehittäminen. Joensuun seudulle suunnitellut vety- ja aurinkoenergiainvestoinnit keskittyvät Savon Voima Oy:n voimalaitoksen yhteyteen rakentuvaan uuteen teollisuuspuistoon, johon on syntymässä merkittävä kiertotalouden ja energiantensiivisen tuotannon teollinen keskittymä. Olemme ”first come - first served” -tilanteessa, jossa yksi investori voi viedä tarjolla olevan kapasiteetin alueelta, minkä jälkeen muita investoreita sähkönsiirtotarpeineen ei voi sijoittua alueelle. Tämä rajoittaa samalla alueen mahdollistamia yritysten välisiä synergiaetuja ja leikkaa tavoiteltua energian ym. resurssien käytön tehokkuutta.

Maakuntakeskuksena Joensuun ja sen lähiseudun kehittyminen on nykyisessä kanta- ja jakeluverkkorakenteessa rajoittunut ja kilpailukyky heikko tulevien merkittävästi energiaa tuottavien tai kuluttavien investointien osalta. Verkko rajoittaa myös useita Pohjois-Karjalaan suunnitteilla olevia tuulivoimaan ja aurinkoenergiaan liittyviä hankkeita jotka etenevät kaavoituksen osalta maakunnassa. Lappeenrannan teknillisen yliopiston laatimassa selvityksessä Itä-Suomen tuulivoimapotentiaalin todettiin olevan yli 56TWh, josta lähes 77% kohdistuu Pohjois-Karjalaan. Tasaisen uusiutuvan energian tuotannon ja vetytalouden näkökulmasta nämä Itä-Suomeen kohdistuvat hankkeet ovat kriittisiä ja vaativat välitöntä kanta- ja jakeluverkon vahvistamiseen tähtäävää suunnittelun käynnistämistä.

Caruna Espoo Oy:n tavoitteena on vahvistaa Joensuun alueen sähkönjakelun toimitus- ja huoltovarmuutta ja nostaa 110 kV siirtokapasiteettia rakentamalla uusia voimajohtoja tulevaisuudessa. Mikäli verkon kehitysaikataulu venyy pitkälle, vuosille 2028-2030, se ei palvele Joensuun liksenvaaran teollisuuspuiston alueelle suuntautuvien investointien valmisteluajankäyttöä. Niinivaaran kytkinaseman nykyinen kapasiteetti on rajallinen ja suhteellisen vähäisetkin kapasiteetin nostot edellyttäisivät melko mittavia lisäinvestointeja Carunan verkkoon tai uusiin Kontiolahti – Niinivaara -siirtoyhteyksiin.

Suunnittelu ja toimenpiteet riittävän verkkokapasiteetin varmistamiseksi Joensuun liksenvaaran alueelle on tarpeen käynnistää nopealla aikataululla, ennakoivasti ja näin mahdollistaa Suomen kannalta erittäin merkittävien investointien toteutuminen.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Pikkujämsä Pauliina
Business Joensuu Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Vihreä siirtymä lisää merkittävästi sähkönkulutusta, kun teollisuus ja liikenne sähköistyvät ja vedyntuotanto elektrolyysin avulla yleistyy. Hallitus tavoittelee sähköntuotannon tuplaamista, mikä asettaa vaatimuksia verkon ennakoivalle ja systemaattiselle kehittämiselle. Yksi Suomen vahvuuksista uusiutuvan energian ja muiden vihreän siirtymän investointien houkuttelemisessa on ollut toimiva ja kehittyvä sähköverkkomme.

Verkkoinvestoinnit katetaan asiakkailta perittäviltä liittymismaksuilla ja siirtomaksuilla, jolloin verkkoyhtiöiden toiminta on kannattavaa ja investoinnit sujuvia. On tärkeää, että verkkoyhtiöillä on jatkossakin kannustimet investoida verkon kehittämiseen. Suunnitellut uudistukset voivat vaarantaa suomalaisten uusiutuvan energian ja vihreän teollisuuden hankkeiden rahoituksen, koska kanta- ja jakeluverkkojen kehityksen hidastuminen tai epäily kehityksen hidastumisesta voi heikentää kansainvälisten rahoittajien kiinnostusta tehdä sijoituksia suomalaisiin hankkeisiin.

OX2:lla on kehitteillä 5,8 GW:n edestä maatuulivoimaa, 16,1 GW merituulivoimaa ja 1 GW aurinkovoimaa. OX2:n uusiutuvan energian hankkeet vaativat toteutuakseen panostuksia kanta- ja jakeluverkkojen kehittämiseen. OX2:n toimesta on toteutettu tähän mennessä yli miljardin euron investoinnit maatuulivoimahankkeisiin Suomessa.

On ensiarvoisen tärkeää varmistaa, etteivät sähköverkon valvontamenetelmät vaaranna Fingridin ja alueverkkoyhtiöiden edellytyksiä toteuttaa verkkojen kehittämiseen tarvittavia investointeja.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Kilpi Lyydia
OX2

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

VINCI Energies Finland Oy:n lausunto vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

VINCI Energies Finland auttaa energiantuottajia, verkko-operaattoreita ja yhteiskunnan sähköistämisen toimijoita saavuttamaan tavoitteensa energiamurroksessa ja vihreässä siirtymässä. Konserniyhtiömme Infratek Finland Oy, TLT-Connection Oy sekä TLT-Building Oy toimivat Suomessa kantaverkon ja sähkönjakeluverkon suunnittelussa, rakentamisessa, kunnossapidossa ja viankorjauksessa Omexom brändin alla.

VINCI Energies Finland:n näkemyksen mukaan luonnos valvontamenetelmistä herättää merkittävän huolen sen vaikutuksista energia-alan sääntelyn ennakoitavuuteen ja vihreään siirtymään, alan työllisyyteen, viankorjausvalmiuteen sekä laajemmin myös jakeluverkon huoltovarmuuteen.

Sääntelyn ennakoitavuus ja vihreä siirtymä

- Koko ala tarvitsee pitkäjänteisen ja ennakoitavan regulaatioympäristön ja läpinäkyvät valvontamenetelmät. Nyt käsillä oleva muutosluonnos on yllättävä ja aiheuttaa epävarmuutta koko energia-alalla.
- Sähköverkkoja on vahvistettava tulevaisuuden tarpeisiin ja elinkaarensa päässä oleva sähköverkko on uusittava pitkälle tulevaisuuteen.
- Sähköverkkojen kehittämien on välttämätöntä vihreän siirtymän mahdollistamiseksi. Vihreän siirtymän investoinnit onnistuvat vain, jos niiden toteuttamisen tukena on ennustettava ja pitkäjänteinen regulaatio.

- Jotta energia-alaa ylipäänsä voidaan kehittää, tarvitaan ennakoitavaa ja vakaata tulevaisuuden näkymää.

Alan työllisyys sekä huoltovarmuus

- Huoltovarmuuden merkitys on korostunut nykyisessä maailmantilanteessa samalla kun huoltovarmuuteen kohdistuvien riskien todennäköisyys on kasvanut.
- Digitalisoituva ja sähköistyvä yhteiskunta vaatii toimintavarmaa sähkönjakelun viankorjausvalmiutta myös ilmastonmuutoksen myötä yleistyvissä sään ääri-ilmiöissä.
- Ymmärryksenne mukaan esitetyt valvontamenetelmät tulevat heikentämään verkkoyhtiöiden investointiedellytyksiä huomattavasti ja täten aiheuttamaan merkittäviä haasteita myös sähköverkkojen urakointiyhtiöille ja palveluntuottajille.
- Investointien väheneminen johtanee henkilöstövähennyksiin myös useissa alalla toimivissa toimitus- ja huoltovarmuutta ylläpitävissä yrityksissä. Muutoksen aiheuttamat henkilöstövähennykset näkyisivät suoraan palveluntuottajien kyvyssä toimia poikkeustilanteissa, ja huoltovarmuus kärsisi kriittisen infrastruktuurin osalta.

Pyydämme Energiavirastoa huomioiman yllä esitetyt huolenaiheet lopullisia päätöksiä tehtäessä.

Kunnioittaen,

VINCI ENEREGIES FINLAND OY

Veera Höglund, toimitusjohtaja

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Toiviainen Minna
VINCI Energies Finland

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Veljekset Hemming Oy

Lausunto, 08-11-2023, valvontamenetelmistä ja niiden vaikutuksesta sähköverkkotoimialaan

Me Veljekset Hemming Oy:ssä, ollessamme toimija sähköverkkoalalla ja urakoitsija useille sähkönjakeluyhtiöille, haluamme ilmaista syvän huolestuksen ehdotettujen valvontamenetelmien mahdollisista vaikutuksista alalla.

Esitämme seuraavat huolenaiheet:

Investointien laskun vaikutus työllisyyteen: Jos verkkoyhtiöiden investoinnit pienenevät, meidän mahdollisuutemme uusien työntekijöiden palkkaamiseen vähenevät, mikä estää liiketoiminnan kasvun ja alan työllisyyden kehittymisen.

Kone- ja laiteinvestointien supistuminen: Tarve investoida uuteen teknologiaan ja koneisiin heikkenee, mikä hidastaa työskentelymenetelmiemme kehittämistä ja vähentää tuottavuuttamme ja yrityksen kehitystä.

Alihankkijoiden käyttöön liittyvät seuraukset: Tämä johtaa koko alihankintaketjun supistumiseen ja monien pienempien yritysten taloudellisiin vaikeuksiin ja jopa konkurssiin.

Osaamisen häviäminen: Kun investoinnit vähenevät ja työmahdollisuudet harvenevat, kokeneiden ammattilaisten houkuttelemisen ja säilyttäminen alalla käy yhä vaikeammaksi. Tämä johtaa arvokkaan osaamisen ja kokemuksen menetykseen.

Työvoiman tarve: Investointien puute johtaa väistämättä työvoiman vähentämiseen tai lomautukseen, mikä heikentää alan elinvoimaa ja kykyä reagoida markkinoiden muutoksiin.

Nämä seikat muodostavat uhkan paitsi yksittäisten yritysten, myös koko sähköverkkoalan ja sitä kautta suomalaisen yhteiskunnan hyvinvoinnille.

Kun sähköverkkojen investoinnit laskevat, se vaikuttaa välittömästi ja pitkällä aikavälillä koko toimialan kykyyn palvella asiakkaitaan ja turvata huoltovarmuutta.

Pyydämme teitä harkitsemaan näitä seurauksia, kun teette päätöksiä valvontamenetelmien suhteen.

On tärkeää, että valvontamenetelmät luovat kannustimen investoinneille ja nostaisi investointitahtia nykyiseltä tasolta.

Kunnioittavasti,

Mika Hemming

Veljekset Hemming Oy

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Hemming Mika
Veljekset Hemming Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Uusien valvontamenetelmien (erityisesti tuottopohjan jäädytys) aiheuttamat vaikutukset heikentävät merkittävästi Nurmijärven Sähköverkko Oy:n tuottopohjaa ja riskeeraavat kykymme rahoittaa tulevia investointeja tulorahoituksella (verkon saneeraus, laajennus ja kehittäminen). Investointiedellytysten heikentyessä myös asiakkaiden toimitusvarmuus saattaa heikentyä merkittävästi.

Muutokset saattavat johtaa Nurmijärven Sähköverkko Oy:n velkaantumiseen, joka luo kustannuspainetta nousseiden korkojen myötä. Tämä on sähkömarkkinalain perusteluita (HE 20/2013) vastaan ("..verkonhaltijalle tulee turvata kohtuullinen korvaus verkkopalveluista omaisuuden kohtuullisen käyttömahdollisuuden säilymiseksi. Verkkopalveluiden hinnoittelun tulisi turvata verkonhaltijalle kuuluvien tehtävien edellyttämä kohtuullinen tulorahoitus ja vakavaraisuus. Tulot saisivat siten kattaa verkon ylläpidon, käytön ja rakentamisen kohtuulliset kustannukset sekä antaa sijoitetulle pääomalle kohtuulliseksi katsottavan tuoton..").

Lisäksi uusilla valvontamenetelmillä on vaikutusta energiamurroksen tarvitsemaan rahoitukseen sekä energia- ja hiilineutraalisuustavoitteisiin, verkonrakennustoimintaan ja huoltovarmuuteen.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Valvonnan tulisi perustua sähköverkko-omaisuuden todelliseen käyttöarvoon ja verkkotoiminnan todelliseen kustannustasoon. Myös tämän osalta uusi malli on vastoin sähkömarkkinalain perusteluita (HE 20/2013): "Hinnoittelun kohtuullisuuden valvonta perustuisi yritysten sähköverkko-omaisuuden todelliseen käyttöarvoon, joka kuvaa yrityskohtaista markkina-arvoa..".

NKA:n kautta malli rankaisee rajusti Nurmijärven Sähköverkko Oy:tä, joka on investoinut maltillisesti ja toteuttanut toimitusvarmuusvaatimuksia muilla keinoin (esim. ilmajohtoverkon raivaus, leveät johtokadut ja reunapuiden hoito). Lisäksi NKA kiristää tehostamistavoitetta automaattisesti, joka tekee tehostamistavoitteeseen pääsyn haastavaksi Nurmijärven Sähköverkko Oy:lle.

Nurmijärven Sähköverkko Oy:n oletetut vaikutukset ovat merkittäviä (Energiaviraston alustava laskelma vuoden 2021 lopun tilanteen mukaisesti). Tuottopohja laskee: NKA -16 % (-12,3 M€) ja JHA -18 % (-23,5 M€). Kohtuullinen tuotto supistuu arviomme mukaan useita miljoonia per valvontajakso. Yrityksen vuotuinen tulostaso ei riitä tulevaisuudessa normaalin investointitason ylläpitämiseen. Investointitahdin lasku vaikuttaa toimitusvarmuuden heikentymiseen olemassa olevien asiakkaiden osalta. Lisäksi alueemme uusien kulutus- ja tuotantoasiakkaiden verkonrakentaminen hidastuu ja tämä heikentää edelleen yhtiön tuloksenmuodostusta. Vieraan pääoman lisäykset heikentävät yrityksen tulosta ja vakavaraisuutta. Kokonaisuutena toimintaedellytysten heikentymisen kautta uusi malli kannustaa hinnankorotuksiin aina, kun se on mahdollista.

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Nurmijärven Sähköverkko Oy:n pitäisi saada selkeämpi kuva jäädytyksen todellisista vaikutuksista yritysten komponentti- ja ikätietoihin sekä historian, että tulevaisuuden osalta. Energiaviraston vaikutusarviointi on puutteellinen ja annettu aikaraja lausunnonle liian lyhyt. Energiavirasto ei ole toimittanut Nurmijärven Sähköverkko Oy:lle komponenttien luokitteluun liittyvää ohjeistusta pyynnöstä huolimatta, joten analyysi on puutteellinen.

Kemppinen Antti
Nurmijärven Sähköverkko Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

N3M Power Oy on yritys, joka tarjoaa palveluitaan eri sähköverkkoyhtiöille. Haluamme tässä korostaa, kuinka tärkeää on, että alalla on toimiva kokonaisuus.

Työllisyysvaikutus

Sähköverkkojen rakennusala työllistää tällä hetkellä suuren määrän suunnittelijoita, projektipäälliköitä ja asentajia. Lisäksi useat maanrakennusyritykset osallistuvat näihin projekteihin. Käytettävät materiaalit (kaapelit, kaapit, komponentit) ovat suurelta osin kotimaisia. Alan työvoiman ikärakenne on sellainen, että pian tarvitaan uusia voimia. Regulaattorin mallin tulisi houkutella ihmisiä alalle ja antaa sille tulevaisuudenuskoa. Erityisesti kun siirrymme lamanomaiseen tilanteeseen, jossa rakennusala on vaikeuksissa, tuntuu epäloogiselta, että valtio tekee päätöksiä, jotka pakottavat yritykset vähentämään toimintaansa ja irtisanomaan henkilöstöä.

Huoltovarmuus

On usein sama henkilöstö, joka hoitaa valmiuden ja häiriötilanteet ja rakentaa uutta. Siksi on tärkeää, että malli tukee sekä rakentamista että ylläpitoa. Jos investoinnit sähköverkkoon vähenevät, myös alan työpaikat vähenevät. Tämä johtaa siihen, että meillä ei ole riittävästi sähköasentajia auttamaan sähköverkon suurhäiriötilanteessa. Jo nyt olemme minimissä sähköasentajien määrän suhteen, kun suurempi häiriö kohtaa maan.

Jatkuvuus

On myös tärkeää, että on taloudellisia mahdollisuuksia loppuunsaattaa jo käynnistetyt hankkeet ja rakentaa säänkestävä verkko. Jotta voimme saavuttaa maksimaalisen hyödyn jo tehdyistä

investoinneista, ne on saatettava loppuun. Esimerkiksi jos linjan viimeinen osa on ilmajohto, myös maassa oleva kaapeleista on alistunut häiriöön, jos se on osa ilmajohdetta. Meille tuntuu vieraalta, että olemme ryhtyneet uudistamaan sähköverkkoa ja harkitsemme luopumista kesken hankkeen.

Energiamurros

Olemme nyt suurten haasteiden edessä energiasektorilla, ja on tärkeämpää kuin koskaan, että malli palvelee kaikkia osapuolia. Sähkömäärien ennustemallit ylittävät jatkuvasti ennusteet. Monet vaihtoehdot vihreälle muutokselle perustuvat sähköön, kuten sähköautoihin, lämpöpumppuihin ja oman sähkön tuotantoon. Tämä asettaa suuria vaatimuksia sähköverkolle. Jos sähköverkkoinvestoinnit pysähtyvät, myös vihreä kehitys pysähtyy, ja se ei ole mielestämme suunta, jonka me pitäisi ottaa tässä maassa. Päinvastoin, meidän tulisi investoida enemmän kuin koskaan, jotta Suomi voi olla edelläkävijä vihreässä muutoksessa.

Johtopäätös

Katsomme erittäin valitettavana, että harkitaan mahdollisuutta vähentää sähköyhtiöiden mahdollisuuksia investoida sähköverkkoon juuri nyt, kun meidän tulisi pikemminkin lisätä investointeja. Tämä on kysymys, joka koskee koko Suomen tulevaisuutta eikä pelkästään tyydyttää tyytymättömiä kuluttajia.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Nylund Mikael
N3M Power

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

P2X Solutions Oy ("P2X") kiittää mahdollisuudesta lausua ehdotuksesta uusiksi valvontamenetelmiksi 2024–2027 ja 2028–2031.

P2X on parhaillaan rakentamassa Suomen ensimmäistä teollisen mittakaavan vihreän vedyn tuotantolaitosta Harjavaltaan. Laitoksen on määrä valmistua vuonna 2024 ja se tulee tuottamaan vihreää vetyä myös liikenteeseen. Lisäksi P2X suunnittelee vetytankkausaseman rakentamista Järvenpäähän. Järvenpään asema mahdollistaa eri ajoneuvotyyppien tankkauksen henkilöautoista raskaisiin ajoneuvoihin. Vihreä vety on kotimainen uusiutuva ja päästötön polttoaine, jonka liikennekäytöllä tuetaan ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamista.

P2X ei tue näitä muutoksia uusiin valvontamenetelmiin, joiden pyrkimyksenä on verkkotoiminnan kustan-nusvastaavuuden parantaminen ja verkkojen järjestelmällisen kehittämisen jatkaminen. Tiedossa on tarve kehittää verkkoa tukemaan sähköistymisen vaatimuksia sekä uutta kehittyvää vetytaloutta. Kaikkien verkkoyhtiöiden panos on tärkeää. Samaan tapaan, kun uusiutuvalla energialla valmistetuille tuotteille pitäisi jatkossa maksaa vihreän vedyn greenium-lisää niin verkkojen vihertäminen vaatii oman kustannuksensa. Vetytalouden nousun varmentamisen takaamiselle on erityinen uhka nämä valvontamenetelmiin ehdote-tut muutokset ja niiden tuomat lisäkustannukset verkkoyhtiöille. Nämä muutokset heikentäisivät merkittävästi verkkoyhtiöiden investointikykyä ja toiminnan kehittämistä tukemaan sähköistymistä ja nousevaa vetytaloutta. Kun tavoitteet on vihreässä siirtymässä asetettu, niin on tärkeää, että verkkoyhtiöille annetaan tosiasiallinen mahdollisuus osallistua toimialan rakentamiseen, koska ilman näitä investointeja verkkoihin ei voida investoida kehityksen vaatimassa ajassa tai ollenkaan.

Tällaisten muutosten vaikutukset olisi syytä selvittää huolella, koska tällaiset äkilliset muutokset vaikuttavat negatiivisesti Suomen investointiympäristöön ja siihen luottamukseen, mikä sijoittajilla on ollut Suomen ennakoitavaan regulaatioympäristöön.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Borg Jenni
P2X Solutions Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Sonepar Suomi Oy lausunto / Vahvistuspäätösluonnos sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 – 2031, Lausuntopyyntönumero: 3171/040300/2023

Sonepar Suomi Oy on merkittävä sähkönjakeluverkon materiaalien ja logistiikkapalveluiden toimittaja Suomessa ja palvelemme valtakunnallisesti kaikkia verkkoyhtiöitä sekä verkonrakennusyhtiöitä.

Olemme käyneet keskusteluja useiden verkkoyhtiöasiakkaidemme kanssa valvontamenetelmäluonnoksesta sekä tutustuneet siihen itse. Näihin perustuen käsityksemme mukaan toteutuessaan valvontamenetelmäluonnos heikentäisi erittäin merkittävästi verkkoyhtiöiden edellytyksiä investoida sähköverkkojen kehittämiseen ja rakentamiseen ja tulisi johtamaan verkkoyhtiöiden investointien oleelliseen vähenemiseen vähintään koko tulevan valvontajakson ajaksi.

Tämä johtaisi keskeisten sähkönjakeluverkkoihin liittyvien tavoitteiden vaarantumiseen:

-Verkkojen säävarmuus ei toteudu kuten lainsäädännössä edellytetään vuoteen 2028 / 2036 mennessä

-Suomen vihreän siirtymän vaatimia verkkoinvestointeja ei pystytä toteuttamaan ja positiivinen vaikutus kansantaloudelle jää toteutumatta

-Suomen sähkönjakeluverkkojen huoltovarmuus vaarantuu

Nyt pitäisi varmistaa regulaation avulla, että verkkoyhtiöillä on riittävät investointiedellytykset toteuttaa kaikki merkittävät ja mittavat em. investoinnit, mitä yhteiskuntamme, teknologian ja kansantaloutemme kehitys kipeästi vaatii.

Sähköverkkoihin liittyvä koko toimiala Suomessa on aikaisemmin voinut luottaa siihen, että regulaatio on pidemmälläkin ajalla ennustettava ja läpinäkyvä. Tätä kautta Suomen sähköjakeluverkkojen rakentaminen on edennyt hyvin kohti säävarmaa tavoitetta ja samanaikaisesti käsityksemme mukaan myös siirtohinnoittelu on Euroopan tasollakin verrattuna pysynyt hyvin kohtuuhintaisena ja jopa edullisena. On hyvin huolestuttavaa, jos regulaatiomuutokset alkavat toteutua yllättäen kesken valvontajakson – kuten tehdyt muutokset aiemmin – tai sisällöltään radikaalisti ja ennakoimattomasti muuttuen – kuten tämä valvontamenetelmäehdotus.

Sonepar Suomi Oy:n liiketoiminnasta sähköjakeluverkot edustavat merkittävää osaa. Mikäli luonnos astuu sellaisenaan voimaan, tarkoittaa se myös sähköjakeluverkon materiaalityönsä romauttamista markkinoilla ja tulee vaikuttamaan merkittävän negatiivisesti liiketoimintaamme ja luonnollisesti koko sähköjakeluverkon materiaaleihin liittyvien yritysten liiketoimintaan. Tämä tulee johtamaan resurssien vähenemiseen, toimitus- ja palvelukyvyyn heikentymiseen sekä tekee esimerkiksi myrskyvaurioita varten tällä hetkellä olevien varmuusvarastojen ylläpidosta mahdotonta ja kannattamatonta.

Toivomme, että Energiavirasto ei vahvista valvontamenetelmää luonnoksen mukaisesti vaan jatkaa tähän asti käytössä olevalla mallilla ja sen periaatteilla. Kokemuksemme mukaan tämä varmistaa niiden tavoitteiden toteutumisen mitä laki vaatii ja mitä yhteiskuntamme ja kansantaloutemme kehitys edellyttää.

Kunnioittavasti,

Sonepar Suomi Oy

Allan Sothmann

Myyntijohtaja, Sähköjakelu ja Teollisuus

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Sothmann Claus
Sonepar Suomi Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Energiaviraston julkaisema vahvistuspäätösluonnos (Dnro 3171/040300/2023) sisältää/muuttaa perustavanlaatuisesti sähköverkon arvostusperiaatteita ja luo alalle epävarmuuden tilan hetkellä, jolloin vihreä siirtymä edellyttäisi vakaata toimintaympäristöä ja investointiedellytyksiä sähköverkkojen kehittämiseen. Vahvistuspäätösluonnoksessa esitetyt muutokset eivät takaa riittäviä taloudellisia edellytyksiä ylläpitää ja kehittää sähköverkkoa tulevaisuudessa.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Sähköverkon arvostusperiaatteisiin ehdotetut muutokset aiheuttaisivat erityisesti pitkällä aikavälillä tilanteen, ettei yhtiöllä olisi riittävästi rahoitusta tehdä tarvittavia korvausinvestointeja, koska ehdotetun muutoksen jälkeen verkon jälleenhankinta-arvo ei kuvaisi enää verkon jälleenhankinta-arvoa ja siten myöskään jälleenhankinta-arvosta laskettu tasapoisto ei riittäisi kattamaan korjausinvestointeja. Yhtiöllämme on paljon 70- ja 80-luvulla rakennettua verkkoa, jota on huolella kunnostettu ja ylläpidetty, jotta on pystytty välttämään ennenaikaisia investointeja. Nyt tämän verkkomassan korvausinvestointeihin ei ole riittävästi rahoitusta, koska uuden laskentatavan perusteella tämän verkon arvo on vain murto-osa sen nykyisestä jälleenhankinta-arvosta. Esimerkiksi vuonna 1973 rakennetun verkon arvo on vain 17 % vuoden 2011 arvosta.

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

Yhtiökohtaisen tehostamistavoitteen määrittäminen StoNED-mallilla kohtelee epätasa-arvoisesti eri kokoisia ja erityyppisiä jakeluverkkoyhtiöitä. Kaikkein epäoikeudenmukaisimmin StoNED-malli kohtelee pieniä sekaverkkoyhtiöitä, joihin yhtiömme kuuluu. Gaia Consulting Oy:n tekemän klusterianalyysin perusteella (käyttäen uusinta lokakuussa 2023 julkaistua tehokkuusrintamaa ja vuosien 2019-2022 tehokkuuslukujen keskiarvoa) pienten sekaverkkojen ja taajamayhtiöiden tehokkuuslukujen mediaani oli 66 %, kun esimerkiksi suurilla kaupunkiyhtiöillä se oli 91 % ja suurilla maaseutuyhtiöllä se oli 88 %.

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Lopuksi haluamme tuoda esille, että yhdistettynä verkon arvostustavan muutos ja StoNED-mallista tuleva rangaistus aiheuttaa yhtiölle negatiivisen kierteen, mikä johtaa kestävättömään tilanteeseen ja pahaan velkaantumiseen ja täten vaarantaa yhtiön kyvyn ylläpitää ja kehittää verkkoaan sähkömarkkinalain vaatimusten mukaisesti.

Marttila Olli-Pekka
Valkeakosken Energia Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Kaupan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. Edustamme laajasti suomalaista kaupan alaa; päivittäistavara- ja erikoistavarakauppaa sekä teknistä kauppaa. Jäsenyritystemme toiminnan kustannukset heijastuvat suoraan kuluttajiin ja asiakkaisiin, siksi pidämme tärkeänä, että sähkön siirron kustannukset siirretään oikeudenmukaisesti ja oikealla tasolla sähkön hintaan.

Kaupan liitto on aikaisemmissa lausunnoissaan kritisoinut Energiaviraston valvontamallia erityisesti siitä, että mallin yleinen kustannusvastaavuus ei toteudu riittävän hyvin tai sallittua tuottorajaa pystytään valvottavien toimesta tehokkaasti kiertämään.

Kustannusvastaavuuteen liittyen nyt ehdotettu malli 6. ja 7. valvontajaksoille on mielestämme kehittynyt merkittävästi oikeaan suuntaan.

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Täydellisessä valvontamallissa verkon arvon tulee pohjautua todellisiin verkkoinvestointeihin ja niiden jäljellä oleviin tasearvoihin.

Valvontamallissa tuottopohjaan liittyvä osuus on kehittynyt huomattavasti ja se on ymmärryksemme mukaan tulossa hyvin lähelle optimaalista tilannetta, jonka perustana olisivat todelliset verkkoinvestoinnit.

Mielestämme Energiavirasto on hyvin hyödyntänyt Työ- ja elinkeinoministeriön akateeminen työryhmän osaamista ja ehdotuksia tässä asiassa.

"Mikäli yksikköhintoihin perustuvaa verkon arvoa käytetään jatkossakin laskennan pohjana, olisi pitkäjänteisen ja ennakoitavan liiketoiminnan näkökulmasta perusteltua, että olemassa olevan koko verkon arvo muodostettaisiin vuonna 2021 tehdyn yksikköhintapäivityksen perusteella nykyistä olemassa olevaa verkkoa kuvaavaksi ns. "regulaatiotaseeksi", jolle on laskettavissa ennakoitavasti tulevien vuosien tuotto- ja poistotasot. Uuden rakennettavan verkon arvo muodostettaisiin joko rakennuskustannusindeksiin tai yksikköhintapäivityksen (mahdollisesti jopa vuosittain tehtävä) perusteella. Vain uuden verkon arvo lisättäisiin olemassa olevaan regulaatiotaseeseen investointiajanhetken yksikköhintojen määrittämällä arvolla, jolloin koko verkon arvo ei muuttuisi yksikköhintapäivityksen yhteydessä. Tämä tekisi liiketoiminnasta sekä verkkoyhtiöiden että asiakkaiden näkökulmasta ennakoitavampaa ja pitkäjänteisempää. Tässä mallissa säilyisi nykyisessä valvontamallissa oleva investointitehokkuuteen ja tasapoistoihin liittyvä kannustin. Malli ei ole kuitenkaan kustannusvastaavuutensa osalta optimaalinen. (lähde: Akateeminen työryhmä sähkönsiirron ja -jakelun tariffien laskentamenetelmistä, työryhmän lausunto Energiavirastolle)"

Mielestämme läpinäkyvän kustannusvastaavuuden mukaista olisi käyttää oman pääoman kustannuksen laskennassa yhtiön tilinpäätöksessään ilmoittamaa verkkoliiketoimintaan sitoutunutta todellista oman pääoman määrää.

Kohtuullinen tuottoaste

WACC:in (Weighted Average Cost of Capital) määrittely valvontamallissa mielestämme ei ole oikein, se tulisi ehdottomasti määritellä pääomarakenteen suhteen yrityskohtaiseksi.

Olemme myös huolissamme mahdollisista konsernin sisäisistä tai yritysten ja omistajien välisistä lainaehdoista. Valvontamallissa lainan korkokustannukset tulisi hyväksyä sallitun tuoton laskennassa maksimissaan WACC:in vieraan pääoman kustannusten mukaisesti.

Laatukannustin

Laatukannustimen osalta valvontamenetelmissä on tapahtumassa edistystä.

Laatukannustimessa on kuitenkin merkittävä epäkohta, jos suuren häiriön aiheuttamia kustannuksia kohtuullistetaan verkkoyhtiöille, mutta vastaavaa kohtuullistamista ei huomioida asiakkaiden suuntaan.

Tehostamiskannustin

Mielestämme tehostamiskannustin on erittäin tärkeä operatiivisen toiminnan tehokkuutta tarkasteleva elementti, jonka tarkoituksena on ohjata verkonhaltijoita toimimaan kustannustehokkaasti. Tämä osaltaan lisää luottamusta sähkön jakeluyhtiöitä kohtaan.

Energiavirasto ehdottaa 6. valvontajaksolle 0 % ja 7. valvontajaksolle 1 % tehostamista. Kaupan liiton näkemys on, että 0 %-tasosta poikkeava regulaatio kannustaa jakeluverkkoyhtiöitä kehittämään myös operatiivisiin kustannuksiinsa painottuvia ratkaisuja ja siksi 6. valvontajakson tehostamiskannustin olisi oltava suurempi kuin 0%.

Investointikannustin

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Liiton jäsenyritykset muodostavat merkittävän sähkönkäyttäjäkunnan ja asialla on laajaa vaikutusta kaupan alan toimijoiden kustannuksiin.

On tärkeää, että Energiavirasto systemaattisesti kehittää valvontamenetelmiään entistä kustannusvastaavimmaksi ja kohtuullisemmiksi. Näin edistetään kustannustehokasta kauppaa.

Hiilamo Simo
Kaupan liitto ry

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Valvonnassa käytetyn mallin rakenne poikkeaa yhä mm. Akateemisen työryhmän (TEM 2022, Akateeminen työryhmä, 2022) esittämien kustannusvastaavien mallien rakenteesta. Erityisen ongelmallisena suhteessa kustannusvastaavuuteen näyttäytyy poikkeaminen toteutuneista ja täysin todennettavissa olevista vieraan pääoman kustannuksista. Vieraan pääoman kohtuullinen kustannus määritellään jo nykyisessä mallissa, joten vieraan pääoman kustannusten valvontaa ei pitäisi olla mahdotonta tai edes vaikeaa järjestää.

Olisi syytä arvioida kokonaisvaltaisesti uudelleen mallin perustana käytettyjä oletuksia ja kohtuullisen tuoton laskentaan käytetyn mallin arkkitehtuuria.

Ottaen huomioon, että mallin arkkitehtuuria ei olla olennaisesti muuttamassa, on ehdotusmuutoksesta regulaatiotaseen laskemisessa käytettyyn verkonarvon muodostamiseen käytetystä laskentatavasta positiivinen. Verkkoinvestointien arvon jäädyttäminen investointivuoden yksikköhintoihin korjaa osittain arvon määrittämiseen liittyviä ongelmia. Yhtiökohtaisesti muutos saattaa aiheuttaa suuriakin yhtiökohtaisia vaikutuksia, mikä tarkoittaa tapauksissa, joissa vaikutus on negatiivinen regulaation muuttumiseen liittyvän riskin toteutumista.

On positiivista, että vaikutusarvionti on tehty. Vaikutusarvionti on aggregaattitasoinen ja käsittelee koko alaa – arviosta kuitenkin selviää muutostyön kokonaisuuksien vaikutusten kertyminen.

Suurella kuvalla olisi tärkeää, että mallin uudistaminen tapahtuisi ilman erittäin suuria kertamuutoksia ajoitettuna tavalla, joka mahdollistaa valmistautumisen muutoksiin. On kuitenkin todettava, että nyt esitettyjen muutostenkin jälkeen käytetyn mallin saattaminen kustannusvastaavaksi vaatii vielä työtä ja, että nyt esitetyt muutokset eivät ole mallikokonaisuuden

kannalta erityisen suuria suhteissa mm. akateemisen työryhmän esittämiin kustannusvastaavimpiin mallivaihtoehtoihin verrattuna.

Olisi syytä ottaa huomioon, että mikäli kävisi niin, että mallin katsottaisiin olevan kustannusvastaavuutensa osalta voimassa olevan EU:n lainsäädännön vastainen, tulisi malliin mahdollisesti tehdä nopealla aikataululla muutoksia, joiden vaikutukset saattaisivat olla arvaamattomia niin alan yrityksille kuin kuluttajallekin. Tältä osin nyt ehdotetun mallin voidaan katsoa sisältävän yhä olennaisen regulaatioperusteisen riskin.

Referenssit

Työ- ja Elinkeinoministeriö (2022), Akateeminen työryhmä sähkönsiirron ja – jakelun tariffien laskenta-menetelmistä, työryhmän lausunto Energiavirastolle, VN/2314/2021-TEM-3

Collan, M., Huhta, K., Liski, M., ja Järventaus, P., 2022, Kustannusvastaavuus ja tasapainoiset vaikuttamismahdollisuudet tärkeitä sähkönsiirroissa, VATT Muistiot 68, VATT

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

Akateemisen työryhmän raportissa keskustellaan laajasti verkkotoimintaan sitoutuneesta omaisuudesta ja pääomasta ja siinä käydään keskustelua mm. siitä, miten tulisi määrittää se pääoma jolle tuottoa tulisi maksaa. Pääoma, jonka verkkotoimintaa harjoittavien yritysten päämiehet ovat de facto alun perin sijoittaneet ja josta osa on laskentahetkellä yhä sitoutuneena näissä yrityksissä, on se kustannus, joka toimintaa on sitoutunut.

Nykyinen valvontamalli lähtee siitä ajatuksesta, että määritellään verkoille erillinen arvo (eli sille järjestelmälle joka sijoitetulla pääomalla on hankittu) perustuen verkkokomponenttien hankintahintoihin. Laskentatapa siis poikkeaa suorasta sitoutuneen pääoman määrän tarkastelusta (eli suorasta kustannusvastaavuudesta – koska juuri sitoutuneelle pääomalle kohdistuvasta kustannuksesta on kysymys) olennaisesti ja ajatuksena on lähteä siitä, että verkoilla olisi siis olemassa joku muu ”arvo”, jolle kompensatiota tulisi maksaa, kuin verkon rakentamiseen käytettyyn sitoutuneeseen pääomaan perustuva kustannusvastaava arvo. Toimintaan kullakin hetkellä sitoutunut pääoma on se kustannus, joka on käytetty, jotta verkko on saatu hankittua.

Tämän verkon arvon määrittelytapaa esitetään nyt muutettavan aiemmasta tavasta, joka päivitti verkon komponenttien hankintahinnat aina uusimpiin (taulukko; normi) hintoihin koko verkon kaikkien komponenttien osalta. Aiemman tavan mukaisesti komponentti, joka oli hankittu 2016 esim. 10 eurolla saattoi saada laskennassa esimerkiksi 20 euron laskennallisen arvon 2020, mikäli kyseisen komponentin hinta oli tällä aikavälillä noussut (huomioon tuki otetaan komponentin ikä jne.). Tämä aiemmassa mallissa käytetty laskennallinen järjestely päivittää verkon arvoa ”nykyhintaan” koko komponenttimäärän osalta oli vahva poikkeama kustannusvastaavuudesta, sillä se keinotekoisesti määritteli alkuperäisiä kustannuksia (ja käytettyä pääomaa) vastaamattoman hinnan komponenteille. Ehdotetussa muutoksessa komponenttien arvoksi lasketaan niiden ostohetkensä mukainen (taulukko; normi) hinta, käytännössä tämä tarkoittaa koko verkko-omaisuuden arvon uudelleen määrittelyä uudella tavalla laskettuna. Muutos vie verkon arvoa lähemmäksi sen alkuperäistä hankintahintaa (ikä huomioon ottaen) ja näin ollen muutos on

positiivinen, sillä se lisää laskennan kustannusvastaavuutta suhteessa suoraan sitoutuneeseen pääomaan perustuvaan tarkasteluun perustuvaan tuotonlaskentaan. Muutos ei kuitenkaan poista laskentatapaan liittyviä ongelmia.

Ehdotetussakin mallissa verkon arvo, joka toimii regulaatiotaseen vastaavaa puolena ja jonka perusteella ”uudelleen” määritellään vastattavaa puoli. Uudelleen määrittelyssä lähtökohtana on se, että verkon arvo olisi ”oikea” tapa määritellä se omaisuus, joka on kiinni verkkotoiminnassa. Koska verkon arvo ei kuitenkaan vastaa toimintaan sitoutunutta (yhtiöiden taseista suoraan havaittavissa olevaa, ja oikaistua) pääomaa, korjataan vastaavaa ja vastattavaa puolten välinen ero ns. tasauserällä. Mikäli verkon arvo on suurempi kuin yhtiön (oikaistu) vastattavaa puoli on tasauserä positiivinen, mikäli verkon arvo on pienempi, on tasauserä negatiivinen.

Tasauserä on siis täsmäyttää valvontamallin mukaisen laskennallisen verkonarvon ja todellisen (oikaistun) sitoutuneen pääoman välisen eron regulaatiotaseessa. Tasauserä on laskennallinen luku, joka ei vastaa toimintaan todellisuudessa sijoitettua tai sitoutunutta toteutunutta kustannusta. Mallin mukaisesti tasauserä lasketaan osaksi yritysten omaa pääomaa eli osaksi pääomaa, jolle mallissa lasketaan sallittu tuotto. Perusteluja sille, miksi laskennallinen tasauserä lasketaan juuri omaan pääomaan kuuluvaksi pääomaeräksi, jolle maksetaan tuotto ei materiaalista löydy. Muitakin mahdollisuuksia olisi – jää hämärän peittoon, miksi laskennalliselle täsmäytyserälle maksetaan tuottoa.

Miksi asia on merkittävä? Tasauserän määrä on vaihdellut neljän ja hieman yli kuuden miljardin euron välillä vuosina 2016 – 2020; tälle laskennalliselle summalle on maksettu mallin mukainen tuotto. Tasauserälle määritelty sallittu tuotto on vaihdellut vuosina 2016 – 2020 244 miljoonan ja 398 miljoonan euron välillä vuosittain – tämän tuoton yhtiöt voivat laskuttaa asiakkailtaan. Ehdotettujen uudistusten jälkeen tasauserä tulee pieneneään, mutta periaatteellinen ongelma säilyy, kun laskennallista, kirjanpitolähtöistä tasauserää käsitellään osana yhtiöiden omaa pääomaa, jolle lasketaan sallittu tuotto, jonka yhtiöt saavat kerätä asiakkailtaan. Olisi tärkeää vähintäänkin perustella perusteellisesti miksi tasauserä määritellään omaan pääomaan kuuluvaksi eräksi, jolle maksetaan tuotto, sillä on vähintäänkin kiistanalaista, että toimintatapa olisi kustannusvastaava.

Referenssit

Työ- ja elinkeinoministeriö (2022), Akateeminen työryhmä sähkönsiirron ja – jakelun tariffien laskenta-menetelmistä, työryhmän lausunto Energiavirastolle, VN/2314/2021-TEM-3

Kohtuullinen tuottoaste

Kohtuullinen tuottoaste määritellään sekä omalle pääomalle, että korolliselle vieraalle pääomalle erikseen (Valvontamenetelmät, kohta 3.2 ja kohta 3.3). Tämä antaisi mahdollisuuden käsitellä näitä

omaisuuseriä erikseen omina kokonaisuuksinaan, mikä tarkoittaa sitä, että nykyisen mallin kaltainen yhden pääomarakenteen käyttö kaikille yhtiöille ei ole tarpeellista. Asiaa avataan laajasti akateemisen työryhmän raportissa.

Referenssit

Työ- ja Elinkeinoministeriö (2022), Akateeminen työryhmä sähkönsiirron ja – jakelun tariffien laskenta-menetelmistä, työryhmän lausunto Energiavirastolle, VN/2314/2021-TEM-3

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

Perustelumuistiossa (s. 29/61) todetaan, että ”Rahoitusteorian mukaan pääoman painotetun keskikustannuksen laskennassa on käytettävä yhtiön optimaalista pääomarakennetta.” mikä on erikoinen toteamus. Nimittäin jokainen yhtiö optimoi oman pääomarakenteensa omista lähtökohdistaan, joita ovat mm. yhtiön tilanne, omistajien riskinsietokyky ja sitä kautta implisiittisesti tuottovaatimus toiminnalle. Näin ollen on harhaanjohtavaa väittää, että rahoitusteoria sinänsä väittäisi, että olisi joku kaikille jonkin teollisuudenalan yrityksille yhteinen optimaalinen pääomarakenne. Mikäli tällaisia erittäin vahvoja toteamuksia käytetään aivan perustavanlaatuisen valvontamallia ja sen rakennetta koskevien päätösten tekemisessä, olisi vähintäänkin asianmukaista viitata siihen rahoitusteorian teokseen, jossa tällainen ”rahoitusteorian mukaan...” osoitetaan vahvasti todeksi. On riittämätöntä viitata konsulttiyrityksen selvitykseen asiassa. On nähdäkseni vähintäänkin kiistanalaista, että voitaisiin sanoa, että ”rahoitusteorian mukaan pääoman painotetun keskikustannuksen laskennassa on käytettävä yhtiön optimaalista pääomarakennetta” – pikemminkin on siten, että kun yksittäisen yrityksen pääoman painotettua keskikustannusta lasketaan, käytetään yleisesti yksittäisen yrityksen kunkin ajanhetken mukaista omaa pääomarakennetta laskennan pohjana. Näin meille opettaa mm. rahoituksen yksi johtavista oppikirjoista Brealey & Myers, Principles of Corporate Finance (s. 465).

Myöhemmin samassa kappaleessa todetaan, että verrokkina käytettyjen markkinaehtoisesti toimivien pörssilistattujen referenssiyritysten oletetaan optimoineen pääomarakenteensa maksimoidakseen yrityksensä arvon. Tästä oletetusta johdetaan ajatus, että verrokkiyhtiöiden osalta löydetään jonkinlainen yksittäinen luku, pääomarakenne, oman pääoman arvon ja velkapääoman suhde, joka olisi sopiva kuvaamaan ei-markkinaehtoisesti ja lukumäärällisesti suureksi osaksi julkisyhteisöjen omistamien suomalaisten sähkönjakeluverkkoyhtiöiden optimaalista rahoitusrakennetta. Luistellaan ohuilla jäillä. Näin varsinkin, kun rahoituksen tutkimuksessa on havaittu useita syitä toteutuneille rahoitusrakenteille, joista kaikki eivät suinkaan liity optimaaliseen voitontavoitteluun, vaan osa perustuu yritysten tilanteeseen ja mahdollisuuksiin kerätä (vain tietynlaista) rahoitusta markkinoilta – näitä valintoja pohtii mm. tunnettu pecking order theory (Brealey & Myers, 2004 s. 446).

Kun katsotaan Energiaviraston Ernst & Youngilta 2014 tilaamaa raporttia, nähdään, että jakeluverkkoyhtiöiden osalta käytettyjen referenssiyritysten markkina-arvosta laskettu pääomarakenteen velan osuus vaihtelee välillä 30,0% - 58,9%. Raportissa todetaan erikseen, että jakeluverkkoyhtiöiden pienen lukumäärän takia verrokkeihin on otettu mukaan myös kantaverkkoyhtiöt, jolloin vaihteluväli kasvaa välille 30,0% - 68,1% velkaa markkina-arvosta. Kuitenkin tehdään oletus, että on olemassa joku yksittäinen optimaalinen pääomarakenne! Tämä on hätkähdyttävä huomio, sillä se on selvästi kiistanalainen, ensiksikin siksi, että optimaalisen pääomarakenteen käyttämisen tarpeellisuus itsessään on kiistanalainen asia ja siksi, että jopa niinkin pienessä otoksessa yrityksiä (n=9 / n=14) kuin mitä sähkönsiirron osalta raportissa käytetään, on vaihteluväli valtava. Käyttämällä keskiarvoa saadaan aikaiseksi yksittäinen luku, mutta se ei suinkaan anna luotettavaa kuvaa kaikille yrityksille sopivasta ”optimaalisesta” pääomarakenteesta. Tämä johtunee siitä yksinkertaisesta tosiasiasta, että kaikille sopivaa yksittäistä optimia ei liene olemassakaan, vaan yritykset optimoivat pääomarakenteensa mm. tilanteeseensa ja omistajiensa riskipreferensseihin perustuen yksittäisinä entiteetteinä. Teoriassa ja tilanteessa, jossa kaikki referenssiyritykset ovat toistensa täydellisiä substituuotteja ja toimivat täsmälleen samanlaisessa tilanteessa, täsmälleen samanlaisten omistajiensa riskipreferenssein, on mahdollista ajatella, että yksittäinen optimaalinen pääomarakenne voisi olla mahdollinen. Vaikka käytettäisiin jonkun valitun ajanjakson keskiarvoa kuvaamaan tätä oletettua ”optimia” ollaan tilanteessa, jossa asiaan liittyvät perustavanlaatuiset ongelmat jatkavat olemassaoloaan ja oletusten teoriapohja on hatara.

Miksi ongelma on erityisen merkittävä? Se on merkittävä siksi, että jonkinlaisten ”one size fits all” lukujen, kuten esitetystä valvontamallissa (ja nykyisin käytössä olevassa) käyttäminen on tietoinen ja olennainen poikkeama kustannusvastaavuudesta, joka rahoitusrakenteen osalta tarkoittaa rahoituksen kustannusten (eli oman pääoman ja korollisen vieraan pääoman kustannusten) eroamista niistä kustannuksista, jotka todellisuudessa ovat yksittäisiä sähkönsiirtoyhtiöitä kohdanneet. Olisi syytä siksi arvioida valvontamallin laillisuutta suhteessa voimassa olevaan Unionin lainsäädäntöön, joka vaatii kustannusvastaavuutta.

Erikseen voidaan huomioida, että keskustelua tulisi käydä myös siitä, että onko pääomarakenne laskettava markkinahintoihin perustuvista luvuista, vai yhtiön taseluvuista, eli niistä luvuista, jotka kuvastavat yhtiön omistajien yhtiöön sijoittamien pääomien määriä. Markkina-arvoihin perustuvassa pääomarakenteessa ovat markkina-arvoon vaikuttavat asiat, kuten yrityksen tulevaisuuden

potentiaali tai esimerkiksi yrityksen valtausyrytysten vaikutuksesta tapahtunut äkillinen osakekurssien nousu mukana vaikuttamassa pääomarakenteen ”lopputulokseen”. Tämä keskustelu jätetään teorian osalta kuitenkin tämän lausunnon ulkopuolelle, mutta käytännössä se tulee eteen, sillä perustelumuistiossa samassa kappaleessa kuin mitä yllä on käyty läpi, todetaan, että: ”Pörssinoteerattujen yhtiöiden kohdalla yhtiön kirjanpidollinen pääomarakenne saattaa poiketa merkittävästi markkina-arvoon perustuvasta pääomarakenteesta eikä näin ollen valvottavien verkonhaltijoidenkaan kohdalla voida käyttää lähtökohtana kohtuullisen tuottoasteen määrittelylle.”

Kyseinen toteamus siis vaatisi perustelun sen osalta, että miksi pitäisi käyttää markkina-arvoon perustuvaa pääomarakennetta? Markkina-arvoon, eli yrityksen (tässä tapauksessa sähkönsiirtoyhtiö) emittoiminen arvopaperien (osakkeiden ja velkakirjojen) markkina-arvo, eli näiden arvopapereiden omistajien sijoitussalkun arvo näiden arvopapereiden osalta, on vain yksi näkemys näiden yritysten arvosta ja se saattaa hyvin voimakkaasti muuttua, esimerkiksi valvontapäätösten muuttuessa. Samaan aikaan yrityksiin de facto sijoitetun pääoman määrä voi pysyä täysin muuttumattomana. Markkina-arvoon perustuva pääomarakenne ei siis ole myöskään kustannusvastaava (ei vastaa niitä kustannuksia = sitä rahamäärää, joka yritykseen on sijoitettu ja, jolle rahoituksen kustannuksia lasketaan) vaan perustuu markkina-arvoon ja joka tyypillisesti eroaa voimakkaastikin kirjanpidon luvuista, jotka kuvastavat luotettavasti yhtiöön sijoitettujen pääomien määrää ja eri pääomalajien mukaista suhdetta.

Olisikin syytä käydä vakava keskustelu siitä, miksi ylipäätään käytettäisiin (verrokkityhtiöiden) markkina-arvoon perustuvaa pääomarakennetta markkinoilla noteeraamattomien yritysten valvontapäätösten perusteena, missään tilanteessa sen sijaan, että käytettäisiin suoraan ja varmasti tunnettua yhtiöihin sijoitetun pääoman mukaista pääomarakennetta? Näihin kysymyksiin jäävät vastaukset niin perustelumuistiosta kuin muustakin materiaalista saamatta.

Jää vain Energiaviraston toteamus siitä, että kuvatulla tavalla ei ”voi” olla, joka tarkemman tarkastelun jälkeen voidaan arvioida tarkoittavan, että Energiaviraston kanta on, että näin ei haluta syystä tai toisesta tehdä. Kaikki tarvittava tieto on olemassa, joten kysymys ei ole muusta kuin Energiaviraston tietoisesti tekemästä päätöksestä. Toki päätös on tehty jo aiempien valvontakausiin mallien osalta ensimmäisen kerran, nyt samaa päätöstä ollaan tietoisesti tekemässä uudelleen.

Lisäksi todetaan, että ”Koska suomalaiset sähkön jakelu- tai suurjännitteiset jakeluyhtiöt eivät ole pörssinoteerattuja, ei Energiavirastolla ole soveltaa yhtiökohtaista markkina-arvosta johdettua pääomarakennetta.” Yllä mainitun mukaisesti voidaan kysyä, että eikö tästäkin syystä olisi järkevää vähintäänkin harkita luopumista markkina-arvosta johdetun pääomarakenteen käytöstä, koska ja kuten jo kertaalleen on tullut todetuksi, on kustannusvastaavan yritysten kirjanpidoista johdetun pääomarakenteen osalta täydellinen tieto saatavilla.

On positiivista, että verkon rakentamiseen saaduilla tuilla ja kompensatioilla hankittuja verkkokomponentteja ei enää oteta mukaan sähköverkko-omaisuuden oikaistussa jälleenhankinta-arvossa, kun lasketaan poistoja.

Dokumenteissa käytetään termiä "likviidittömyyspremio". Kysymys on toisin sanoen epälikviidisyysspreemiosta ja selkeämmällä suomen kielellä maksuvalmiuskorkolisästä. Tulisi harkita keinotekoisen uuden terminologian käytön välttämistä.

Referenssit:

Brealey, R. ja Myers, S., 2004, Principles of Corporate Finance, 5th edition, McGraw-Hill, USA

Ernst & Young, (Mikko Äijälä, Olli Kemppinen) Kohtuullisen tuottoasteen määrittäminen sähkö- ja maakaasuverkkotoimintaan sitoutuneelle pääomalle, Raportti Energiavirastolle, 10.10.2014

Työ- ja Elinkeinoministeriö (2022), Akateeminen työryhmä sähkönsiirron ja – jakelun tariffien laskenta-menetelmistä, työryhmän lausunto Energiavirastolle, VN/2314/2021-TEM-3

Collan Mikael
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Suomessa on valtava potentiaali rakentaa edullista uusiutuvaa energiaa, joka tuo mukanaan myös muuta vihreään siirtymään liittyvää teollista toimintaa ja on kokonaisuutena erittäin tärkeä osa Suomen kansantalouden kasvua tulevaisuudessa.

Sähkönsiirtoinfrastruktuuri on aivan oleellinen mahdollistaja tälle kehitykselle. Vihreän sähköntuotannon investoinnit eivät ainoastaan edellytä sitä, että sähköverkkoyhtiöt jatkavat investointeja nykytasolla, vaan investointitahdin tulisi merkittävästi kiihtyä, jotta verkkoinfrastruktuuri kykenee siirtämään uusiutuvan sähkön nykyisille ja uusille loppukäyttäjille.

Olemme Korkialla yleisesti ottaen huolissaan siitä, että suunnitellut muutokset siirtoverkon regulaatioon heikentävät verkkoyhtiöiden halua tehdä investointeja ja tätä kautta oleellisesti heikentävät Suomen mahdollisuuksia nousta vihreän energian "suurvallaksi". Lisäksi muutokset regulaatioympäristössä heikentävät Suomen mainetta hyvänä ja vakaana investointiympäristönä erityisesti ulkomaalaisten investoreiden silmissä. Tällä voi olla merkittäviä seurannaisvaikutuksia muihinkin vihreän siirtymän vaatimiin investointeihin (Esim. aurinko ja tuulivoima, sekä vedyntuotantolaitokset).

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Manner Matti
Korkia

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

UTU Oy vetoaa Energiavirastoon, että vuosien 2024 - 2031 valvontamallista tehdään sähkönverkon investointeihin

ja innovaatioihin kannustava niin että Suomen tavoitteet eurooppalaisena edelläkävijänä vihreän siirtymän toteutuksessa

toteutuvat ja että ala on kannattava myös arvoketjun valmistaville toimijoille.

Vuodet 2020-2023 ovat olleet kannattavuudeltaan haastavia sähkönjakelualan (muuntamot, kojeistot, energiavarastot, paristot, suojalaitteet)

valmistajalle raaka-aineiden, komponenttien, rahtikustannusten ja työvoimakustannusten noustessa.

Kokonaisuutena nämä kustannukset ovat edelleen nousussa nyt 2023 vuoden lopulla.

Uskomme että kotimaisella teknologiankehitys-, tuotteistus-, palvelu-, ja valmistuskentällä on suuri arvo vihreän siirtymän

ja sähköverkon toimitus ja huoltovarmuuden varmistamisessa sekä alan innovaatioissa.

Kaiken keskiössä on kuitenkin liiketoiminnan kannattavuus, jonka toteutuminen on innovaatioiden ja investointejen eteenpäin menolle välttämättömyys.

Odotuksemme valvontamallille on että se huomioi kattavasti em. kustannusten nousun ja mahdollista täten kannattavan vihreän siirtymän koko arvoketjulle.

Kunnioittaen,

UTU Oy

Jarkko Kuntanen

Liiketoiminta ja tuotekehitysohtaja, Sähkönjakelu ja Energia

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Kuntanen Jarkko

UTU Oy - Jarkko Kuntanen, Liiketoiminta ja tuotekehitysohtaja,
Sähkönjakelu ja Energia

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Lausunto valvontamenetelmien päivittämisestä vuosille 2024 -2027 ja 2028-2031

KNK Networks (Koneurakointi Niskakoski Oy) on huolissaan nyt kaavailuista valvontamenetelmien muutoksista, jonka se epäilee jäädyttävän energia-alan investoinnit, sitä kautta alalla tapahtuvan kouluttamisen ja pitkän tähtäimen kehittämis- sekä investointisuunnitelmat niin energian siirto- ja jakeluyhtiöissä kuin näille palvelua tuottavissa urakointiyhtiöissä seuraavin perustein.

KNK Networks on n. 40-50 henkilöä työllistävä, pääasiassa sähköverkkoja saneeraava toisessa polvessa toimiva reisjärvinen yritys. Toiminta on hiljalleen kasvanut yhden miehen kaivuriurakoinnista nykyiseen avaimet käteen- tyyppiseen pk-yrittäjyyteen, jossa yhtiömme tuottaa sähköverkon saneerauksen aina suunnittelusta vanhan verkon purkamiseen ja loppudokumentointiin saakka. Asiakkainamme ovat Suomessa toimivat jakeluyhtiöt, joille olemme viime vuosina rakentaneet vuositason mitattuna hieman yli 200 km reittikilometriä uutta, säävarmaa sähköverkkoa pääasiassa haja-asutusalueille.

Esimerkiksi jakeluyhtiö Elenia on kaiken aikaa korostanut myös pk-yrittäjyyden merkitystä sähköverkkojensa saneeraamisessa; paikallisesti toimivat pienet ja keskisuuret yhtiöt toimivat usein alan kehittäjinä mm. notkeutensa ansiosta. Jotta energia-alaa voidaan kehittää, tarvitsevat myös pienet toimijat ennakoitavaa ja vakaata tulevaisuuden näkymää. On huomioitava, että nyt rakennettavan infran käyttöiksi arvioidaan yli 50 vuotta.

PK-yritysten alalle tuottama kehitystyö näkyy arjessa mm. kustannustehokkuutena, kouluttamisena ja uusien toimintamallien luomisena. Koska mikään koululaitos tai taho ei suoraan kouluta alalle uusia verkosto-osaajia, olemme kantaneet yhteistä vastuutamme sekä kouluttamalla että työllistämällä alalle nuoria mm. työharjoittelun kautta osaltaan takaamaan tulevaisuuden energian jakelua myös mahdollisten kriisien keskellä.

Esimerkkinä; yrityksemme nykyisestä työntekijöistä yli 30 % on työllistynyt alueemme oppilaitoksista työharjoittelun ja kesätöiden kautta sähkönjakelualalle. Esimerkiksi Nivalassa toimiva JEDU:n oppilaitos kouluttaa sähköasentajia ja maanrakennuskoneen kuljettajia – meiltä on käynyt henkilöstöä kouluttamassa JEDU:n opettajia.

Tuleva yhteiskuntamme on entistä riippuvaisempi energian katkeamattomasta jakelusta.

Se edellyttää ympäri maata sijoitettua osaamista ja kalustoa myös nykyisten osaajien eläköidyttyä.

Tulevaisuudessa kriittisen infran toiminnan kannalta on äärimmäisen tärkeää, että vielä toistaiseksi arjessa tapahtuva, kokeneemman asentajan nuoremmalle siirtämä tietotaito saadaan osaksi ammatillisen kouluttamisen piiriä. Tuota kokemuksen ketjua ei saa päästää katkeamaan, sillä sen menettämisen seuraukset olisivat nykyajassa liian rajut. Viimeaikaiset tapahtumat lähialueillamme todistavat, että yhteiskuntamme on varauduttava luonnonilmiöiden lisäksi myös tahalliseen vaikuttamiseen. Siihen varautumisessa on huomioitava osaamisen ja kaluston riittävyys kaikkina vuorokauden ja vuoden aikoina.

Erikseen korostan, että yhä kehittyvästä teknologiasta huolimatta käytännön korjaustoimenpiteet maastossa tehdään ammattitaitoisen sekä riittävän ja oikeanlaisen kaluston toimesta. Henkilöstön lisäksi myös koneet ja kalusto tulee pystyä pitämään toimivana ja ajanmukaisena. Kaluston ylläpito ja kehittäminen edellyttää osaltaan pitkäjänteistä toimintaa.

Mitä uusi valvontamenettelyn/hinnoittelun muuttaminen tarkoittaa viime kädessä?

Tiivistän asian seuraavasti: siirto/jakeluyhtiöt tulevat leikkaamaan investointejaan => leikkaukset kohdistuvat nimenomaan haja-alueiden sähköverkkoihin => työt maakunnissa vähenevät, jolleivät lopu kokonaan => konkurssit urakointialalla lisääntyvät rajusti ja työttömyys kasvaa. Kaiken tuon seurauksena nykyinen, erikoiskoulutettu työvoima siirtyy lopulta uusille toimialoille, jolloin sähkönjakelun toimitusvarmuus haja-alueilla heikkenee oleellisesti osaamisen menettämisen myötä. Tämän lisäksi yhteiskunnastamme häviää kriittisen infran ylläpitoon kohdennetut koneet ja laitteet niitä käyttävien ammattilaisten lisäksi. Viime aikoina lisääntyneet luonnon ääri-ilmiöt koettelevat ennen kaikkea haja-alueiden sähköverkkoja. On muistettava, että iso osa korjaustyöhön käytettävästä henkilö- ja koneresurssista saadaan nimenomaan uutta verkkoa rakentavilta projektiurakoitsijoilta paikallisten toimijoiden tueksi.

Alan työpaikkojen leikkautuessa ja pk-yritysten ajautuessa konkurssiin häviää lopulta myös alan tehokas ja innovatiivinen osaaminen. Suuret, kansainväliset urakointiyhtiöt selvinnevät tämän tarkastelujakson yli jääden alalle yksinvaltiaiksi. Sen seuraukset olisivat surulliset; pk-yritysten tekemä innovatiivinen työ katoaa suurten yhtiöiden sanellessa uudet, korotetut urakointihinnat lisäten entisestään painetta siirtohintojen korotuksille.

Energia-alalla toimivien pienten ja keskisuurten yhtiöiden pääomat eivät enää kovin pitkään kestä alalla vuonna 2021 alkanutta epävarmuuden aikaa, vaan energia-alan ammattilaisten on saatava riittävät mahdollisuudet sekä investoida että rakentaa yhteiskuntaamme pitkäjänteisesti.

Lausuntona totean myös, että siirtohintoja tarkastellessa tulisi asiaa lähestyä siirtoyhtiökohtaisesti kokonaisuutta ajatellen sekä mm. alueelliset ja toiminnalliset erot huomioiden. Tulisi tunnistaa ja eritellä alalla terveellä pohjalla toimivat yhtiöt erilleen ”verkko-omaisuudella” keinottelevista yhtiöistä.

Toivon, että huomioisitte edellä mainitut näkökannat päätöksiä tehdessänne.

Tomi Niskakoski

yrittäjä

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Niskakoski Tomi
KNK Networks - Koneurakointi Niskakoski Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Suomen Tuulivoimayhdistys (STY) kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa luonnoksesta valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024–2027 ja 2028–2031.

Fossiilisesta energiasta irtautumisessa on kyse energiamurroksesta, jossa sähköistyminen on kaiken keskiössä. Suomalaisen yhteiskunnan sähköistyessä myös sähköverkkojen investointitarve sekä rooli puhtaan siirtymän onnistumisessa vain kasvaa entisestään. Investoinnit verkkoon mahdollistavat osaltaan myös sähköjärjestelmän vakauden sekä huoltovarmuuden.

STY:n näkemyksen mukaan menetelmäluonnos esittää merkittäviä muutoksia, jotka perustavalla tavalla muokkaavat puhtaan sähkön tuotannon olosuhteita. Tällä hetkellä Suomen sähköverkko on erittäin vahva kilpailutekijä, jolla voimme erottua myönteisesti verrattuna kilpailijamaihimme. STY:n kansainväliset jäsenet tuovat säännöllisesti esiin, että Suomessa on kansainvälisesti verrattain erittäin hyvä ja luotettava sähköverkko.

Esitetyt muutokset vaarantaisivat ja hidastaisivat samalla Suomen investointiympäristöä, jossa puhdas sähkö on tällä hetkellä ratkaisevassa roolissa tuotannontekijänä muun muassa vetyhankkeissa. Nuo hankkeet alkavat näillä näkymin rakentua suuressa määrin kyseessä olevien valvontajaksojen aikana. Puhtaan siirtymän investoinnit kuitenkin onnistuvat vain, jos niiden toteuttamisen tukena on ennustettava, pitkäjänteinen sekä kauas katsova regulaatio.

STY:n näkemyksen mukaan vaikuttaa valitettavasti siltä, että esitettyjen valvontamenetelmien muutosten vaikutuksia verkkoyhtiöiden investointikykyyn sekä puhtaan energian hankkeiden investointeihin ei ole valmistelussa arvioitu riittävästi. Arviointi tulee toteuttaa huolellisesti, myös pitkän aikavälin näkökulmasta, koska esimerkiksi merituulivoiman rakentaminen suurissa määrin

käynnistyy vasta 2030-luvulla. Tällä vuosikymmenellä tehdään ne päätökset, joiden turvin investoinnit on ylipäätään mahdollista toteuttaa.

STY pitää kriittisen tärkeänä, että valvontamenetelmät ovat sellaiset, jotka mahdollistavat nykyisen laadukkaan sähkönsiirron ja -jakelun, tarvittavat verkkoinvestoinnit sekä samalla jo valmisteilla olevat tuulivoimainvestoinnit. Nykyisen valvontamallin aikana Suomeen on rakennettu ennätysmäärin lisää tuulivoimaa, millä on suuri kansantaloudellinen merkitys. Puhtaan kotimaisen sähkön tuotannon arvo on tunnistettu myös Suomen vuoden 2024 talousarviossa ja valtioneuvoston selonteossa julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024—2027, eikä perusteetta, sillä vuoden 2022 teollisuuden kiinteistä investoinneista 48 % oli tuulivoimaa.

Nyt esitetyn mallin mukaisesti verkkoyhtiöiden investointikyky tulee heikkenemään, mikä tuo epävarmuutta puhtaan siirtymän investoinneille ja verkkoliittynöille. Konkreettisesti se tulee tarkoittamaan piteneviä liityntäjohtoja, liittymiskustannusten kasvua sekä ympäristövaikutusten kasvua. Jo tällä hetkellä liityntäjohtojen hyväksyttävyyys on suuri haaste tuulivoiman yleiselle hyväksynnälle.

Edellä kuvattu investointiolosuhteita hankaloittava sääntely vaarantaa laajasti Petteri Orpon hallituksen kunnianhimoisia puhtaan energian tavoitteita. Suomi tarvitsee sähköintensiivistä teollisuutta, joka toimiakseen tarvitsee riittävästi verkkokapasiteettia ja verkossa puhdasta sähköä tehtaille. Jos kapasiteetin riittämistä ja puhtaan energian saatavuutta ei pystytä takaamaan, uusteollisuus ja sen myönteiset työllisyysvaikutukset ohjautuvat pois Suomesta.

STY:n tavoitteena on edistää tuulivoimaa Suomessa, vaalia tuulivoiman yleistä hyväksyttävyyttä, ja välillisesti tukea Suomen kilpailukykyä sekä uuden puhtaan teollisuuden tulemistä Suomeen puhtaan sähkön myötä. Tuulivoima-ala on omaksunut toimintatavakseen vastuulliset käytännöt, joilla huomioimme tuulivoiman vaikutukset ympäristöön, laajasti yhteiskuntaan sekä myös sähköverkkoon.

Sähköjärjestelmä ja -verkko mahdollistavat puhtaan sähkön siirron. Siksi tuulivoiman tuottamisen kannalta on tärkeää, että myös jatkossa Suomen sähköverkko on luotettava, laadukas, turvallinen, ympäristöarvot huomioiva ja kansainvälisessä kilpailussa menestyksemme rakentajia.

Nykyisellään voimme olla ylpeitä Suomen sähköverkosta – toivottavasti myös jatkossa.

Kunnioittaen,

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Mikkonen Anni
Suomen Tuulivoimayhdistys ry

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Käytämme Sähkömirake Oy (Elite Group) mahdollisuutta lausua Energiaviraston vuoden 2024-2027 ja 2028-2031 valvontamallista. Elite Groupilla on kymmenien vuosien kokemus sähkönjakeluverkkojen rakentamisesta, kunnossapidosta, vianhoidosta sekä suunnittelusta.

Olemme huolissamme uuden valvontamallin (valvontajakso 2024-2027 ja 2028-2031) vaikutuksista verkkoyhtiöiden mahdollisuuksiin toteuttaa investointeja ja kehittää sähköverkkoa. Nämä vaikutukset tulevat näkymään negatiivisesti myös urakointimarkkinoilla sekä huoltovarmuudessa. Viimeisen valvontamallin aikana tehtyjen muutoksien seurauksena verkkoyhtiöt leikkasivat investointejaan ja tämä muutos näkyi urakoitsijoille ja johti tilauskantojen laskuun. Mikäli tuleva valvontamalli leikkaa verkkoyhtiöiden investointeja, tulee se näkymään henkilöstövähennyksinä koko toimitusketjussa sekä lisääntyvinä konkurssien riskeinä. Alalla toimivat urakoitsijat vaativat toiminnan kehittämiseksi ja investointien toteuttamiseksi vakaata toimintaympäristöä, jossa regulaatiomalleilla on merkittävä vaikutus.

Vaikutukset yhteiskuntaan:

- Tulevaisuuden luotettavan ja toimitusvarman sähköverkon merkitys korostuu yhteiskunnassa ja asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan asuin paikasta riippuen.
- Haja-alueella etenkin maataloudet vaativat luotettavaa sähkötoimitusta, etenkin eläintilat ovat kriittisiä kohteita. Automatisoituva ja kasvavat tilakoot asettavat lisävaatimuksia sähkönjakelun luotettavuudelle ja sähkönlaadulle
- Kaupunkialueilla maalämpöön siirtyminen sekä sähköautojen lisääntyminen tulee hidastumaan, jos niiden liittäminen sähköverkkoon ei ole mahdollista ilman erillisiä investointeja verkkoyhtiöltä
- Uusien tuotantoliittymien liittäminen jakeluverkkoon ei ole mahdollista ilman erillisiä investointeja

- Sähköverkkojen viankorjausajat tulevat pidentymään. Vaikutukset tulevat näkymään etenkin suurhäiriöissä (myrskyt)
- Vaikutukset näkyvät myös yhteisrakentamiskohteissa, mikäli verkkoyhtiöt jäävät pois saneerauskohteista (yhteiskaivut teleyhtiöiden kanssa ja kaupunkivetoiset katusaneeraukset)

Vaikutukset urakoitsijoihin:

- Verkkoyhtiöiden investoinnit vaikuttavat merkittävästi henkilöstömäärään sekä kykyyn työllistää alihankkijoita
 - Urakoitsijat työllistävä paikallisesti sähköasentajien lisäksi myös maanrakentajia, metsureita, kuljetusyrityksiä jne.
- Henkilöstöresurssit vaikuttavat merkittävästi urakoitsijoiden kykyyn tuottaa asiakkaille viankorjaus ja kunnossapito palveluita. Toimiva ja tehokas vianhoito edellyttää, että urakotisijat voivat työllistää normaalitilanteessa riittävän määrän sähköasentajia ja muita ammattilaisia. Tämä on jo tällä hetkellä huolestuttavalla tasolla.
- Tällä hetkellä uusien nuorien työllistäminen ei ole mahdollista, mikä tulee näkymään suurena työvoimapulana vajaan kymmenen vuoden viiveellä
- Investoinnit, joita urakoitsijat tekevät työkoneisiin ovat merkittäviä suhteessa liikevaihtoon etenkin maanrakennusallalla. Verkkoyhtiöiden investointien laskeminen yhdessä nykyisen rakennusalan laskusuhdanteen kanssa tulevat lisäämään konkurssiriskiä.
- Vielä nykyisinkin on käytössä paljon vanhaa -60-70 – luvalla rakennettua ilmajohtoverkkoa, joka on käyttöikänsä päässä. Tämä aiheuttaa merkittävän turvallisuusriskin verkossa työskenteleville henkilöille, varsinkin viankorjaus- ja kunnossapitotöissä.
- Vanhan ilmajohtoverkon ikääntyessä on vaarana vakavat toimintavarmuuden ongelmat, jotka tulevat heijastumaan pitkinä keskeytyksinä kuluttajille

Yhteenvetona haluamme korostaa, että toimitusvarmuus on osa huoltovarmuutta. Tämän johdosta pyydämme Energiavirastoa huomioimaan esittämämme huolenaiheet tulevassa valvontamallista sekä huomioimaan palvelutuottajien toimintaedellytykset turvata kriittisen infrastruktuurin rakentaminen ja ylläpito.

Terveisin

Mikko Riikonen

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Riikonen Mikko
Sähkömirake Oy

Asia: 3171/040300/2023

**Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden
valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031**

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

-

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Kaituri Ville
Biosolar Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Ohessa Exsane oy:n huomiot vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmistä vuosille 2024–2027 ja 2028–2031

Toimimme kumppanina usealle suomalaiselle verkkoyhtiölle. Olemme huolissamme suunniteltujen valvontamenetelmien vaikutuksista verkkoyhtiöiden investointiedellytyksiin. Tulevien valvontamenetelmien tulisi kannustaa verkkoyhtiöitä investoimaan ja kehittämään entistä enemmän sähkönjakeluverkkoja.

- Verkkoinvestoinnit parantavat toimitusvarmuutta ja vähentävät häiriöitä myrskytilanteissa. Tulevaisuudessa yhteiskunta on entistä haavoittuvaisempi sähkönjakelun häiriöille mm. yhteiskunnan digitalisoituessa.
- Sähköverkkoja tulee saneerata tulevina vuosina, jotta verkkoyhtiöt ja palveluntuottajat pystyvät paremmin kehittämään palveluitaan vastaamaan sähköistyvän yhteiskunnan ja vihreän siirtymän tarpeita.
- 2021 valvontajakson tarkentaminen pakotti monet verkkoyhtiöt investointileikkauksiin. Tämä johti alalla henkilövähennyksiin ja vähensi uusien henkilöiden kiinnostusta alaa kohtaan. Vaikuttaen tämän vuoksi palveluntuottajien kykyyn toimia viankorjaustehtävissä.
- Verkkoyhtiöiden investoinnit ovat merkittävä työllistäjä suomalaisille eri alan palveluntuottajille. Pitkäjänteiset sopimukset sekä investointihankkeet mahdollistavat uusien osaajien kouluttamisen ja rekrytoinnin alalle. Sähköverkkoalan osaajia tarvitaan myös tulevaisuudessa kunnossapito- ja viankorjaustoihin.

Yhteenvedona nyt esitetty uusi valvontamalli ei tue verkkoyhtiöiden investointimahdollisuuksia. Tuoden samalla lisää haasteita meille palveluntuottajille. Tämä vaikuttaa koko alan kykyihin toimia poikkeustilanteissa sekä heikentää koko Suomen kriittisen infran huoltovarmuutta.

Täten pyydämme Energiavirastoa huomioiman yllä esitetyt huolenaiheemme tehdessänne lopullisia päätöksiä.

Terveisin,

Jukka Samola

Toimitusjohtaja

Exsane Oy

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Samola Jukka

Exsane Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Enerke Oy:n lausunto vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmistä vuosille 2024–2027 ja 2028–2031

Meillä Enerke Oy:llä on Suomessa vuosikymmenten kokemus sähkönjakeluinfran suunnittelusta, rakentamisesta, kunnossapidosta ja viankorjauksesta. Olemme huolissamme käynnissä olevasta valvontamenetelmien päivittämisestä vuosille 1.1.2024–31.12.2027 ja 1.1.2028–31.12.2031. Ymmärryksemme mukaan uudet valvontamallit heikentävät suomalaisen sähkönjakelun huoltovarmuutta ja sen ylläpitoa, koska valvontamenetelmät eivät kannusta verkonhaltijoita investoimaan sähkönjakeluverkkoon ja kehittämään niitä. Näkemyksemme mukaan uudet valvontamallit lopettaisivat verkkoon tehtävät investoinnit, ja tällä olisi esimerkiksi merkittävä negatiivinen vaikutus vihreän siirtymän edistämiseen. Myös sähköistyvä yhteiskunta asettaa sähköverkoille vaatimuksia, kuten suurempi kapasiteetti vastaamaan kasvavaan kysyntään ja tarve älykkäille järjestelmille uusiutuvan energian integroimiseksi. Lisäksi sähköverkkojen on oltava turvattuja ja kestäviä mahdollisia häiriötilanteita varten. Verkkojen kehittymistä tarvitaan myös teollisuuden ja raskaan liikenteen sähköistymisen tarpeisiin.

Mikäli sähköverkkoon tehtyt investoinnit vähenevät, myös käytettävissä olevat resurssit eli verkkojen suunnittelun ja rakentamisen ammattilaisten määrä väistämättä pienenee. Tämä saattaa johtaa tilanteeseen, jossa osaavia henkilöitä ei ole saatavilla myöskään häiriötilanteissa. Tällaisia vaikutuksia oli jo nähtävissä vuoden 2021 lopussa tehdyn nykyisen valvontajakson tarkentamisen seurauksena, kun osa jakeluverkkoyhtiöistä pidättäytyi investoinneista. Mikäli tehdään edelleen radikaaleja investointeihin kielteisesti vaikuttavia päätöksiä, alan ammattilaisten määrä vähenee merkittävästi ja kiinnostus alaa kohtaan heikkenee entisestään. Tämä vaikuttaa erityisesti sähkösuunnittelijoihin, -urakoitsijoihin ja laajaan joukkoon maanrakennusalan ammattilaisia. Myös Suomen materiaalitoimittajat kärsivät, ja tämä heikentää kotimaista huoltovarmuutta valmistavan teollisuuden osalta.

Mielestämme nyt esitetyt päivitetyt valvontamenetelmät heikentävät merkittävästi jakeluverkkoyhtiöiden investointimahdollisuuksia ja luovat samalla haasteita meille, jotka urakoimme sähköverkoja. Henkilöstövähennykset vaikuttavat suoraan palveluntuottajien kykyyn reagoida poikkeustilanteissa ja heikentävät huoltovarmuutta erityisesti kriittisen infrastruktuurin osalta. Tälläkin hetkellä viankorjausresurssien saatavuudessa on kriittisiä puutteita. Toimialan vetovoima nuorten keskuudessa vähenee jatkuvasti, mikä tekee heidän houkuttelemisestaan alalle jo nyt erityisen haastavaa.

Yhteenvetona haluan korostaa, että toimitusvarmuus on keskeinen osa huoltovarmuutta. Siksi pyydämme Energiavirastoa ottamaan huomioon esittämämme huolenaiheet tarkasteltaessa nyt lausunnolla olevaa valvontamallia.

Terveisin

Janne Huotari

toimitusjohtaja

Enerke Oy

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Huotari Janne
Enerke Oy

Asia: 3171/040300/2023

Kuuleminen vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Eltel Networks Oy ("Eltel") käyttää mahdollisuuttaan lausua otsikon asiassa. Eltelillä on markkinajohtajana vuosikymmenten kokemus kantaverkon ja sähkönjakeluverkon suunnittelussa, rakentamisessa, kunnossapidossa ja viankorjauksessa.

Eltel on huolissaan suunniteltujen valvontamenetelmien negatiivisista markkina- ja huoltovarmuusvaikutuksista. Tähän liittyen haluamme tuoda esille näkemyksemme seuraavista asioista:

- Valvontamenetelmien tulisi kannustaa toiminnan kehittämiseen ja investointeihin sekä mahdollistaa niiden rahoittaminen ja toteuttaminen, sen sijaan, että ne heikentävät verkkoyhtiöiden nykyisiä edellytyksiä
- Menetelmiä koskevat valvontajaksot 2024-2027 ja 2028-2031 ovat kriittisiä vihreän siirtymän mahdollistamisessa
 - o Digitalisoituva ja sähköistyvä yhteiskunta vaatii toimitusvarmoja sähköverkkoja esimerkiksi teollisuuden ja raskaan liikenteen sähkönkäytön kasvaessa merkittävästi
 - o Uusiutuvan energian hankkeita on kehitteillä merkittävä määrä, ne on pystyttävä liittämään niin kanta- kuin jakeluverkkoon
 - o Tarvitsemme myös uusia rajayhteyksiä
 - o Sähköverkkoja on vahvistettava tulevaisuuden tarpeisiin ja elinkaarensa päässä olevat sähkönjakeluverkot erityisesti maaseudulla on uusittava pitkälle tulevaisuuteen
- Koko ala tarvitsee pitkäjänteisen ja ennakoitavan regulaatioympäristön ja läpinäkyvät valvontamenetelmät

- o Vuoden 2021 lopussa, kesken valvontajakson tehtyjen muutosten takia verkkoyhtiöt leikkasivat investointejaan (esimerkiksi Elenian 40M€ leikkaus vuodelle 2022) ja urakointimarkkinat kärsivät merkittävästi
- Esitetyt valvontamenetelmät tulevat heikentämään verkkoyhtiöiden investointiedellytyksiä huomattavasti ja täten aiheuttamaan merkittäviä haasteita sähköverkkojen urakointiyhtiöille, maanrakentajille sekä materiaalitoimittajille
- o Investointien väheneminen johtaa välittömästi henkilöstövähennyksiin
- o Henkilöstövähennykset näkyvät suoraan palveluntuottajien kyvyssä toimia poikkeustilanteissa ja huoltovarmuus kärsii kriittisen infran osalta
- o Jo tällä hetkellä viankorjausresurssit ovat kriittisellä tasolla, alhaiset investointitasot eivät työllistä normaali aikana riittävästi asentajia joita tarvittaisiin esimerkiksi myrskykorjauksissa.
- o Toimialan kiinnostavuus vähenee jatkuvasti ja nuorten houkuttelevuus alalle on jo nyt erittäin haasteellista
- Nyt ei ole oikea aika heikentää alan investointeja kun sähköverkon uudistaminen pitkälle tulevaisuuden tarpeisiin on vielä erityisesti maaseutumaisilla alueilla pahasti kesken.

Toteamme siten lopuksi vielä yhteenvetona, että toimitusvarmuus on huoltovarmuutta. Keskeisenä osana huoltovarmuutta on verkkojen häiriönsietokyky. Verkkoja on pystyttävä kehittämään samalla kun sähköön kulutus kasvaa, jotta vältämme sähköverkkojen huoltovarmuuden heikkenemisen. Huoltovarmuuden merkitys korostuu nykyisessä maailmantilanteessa.

Pyydämme Energiavirastoa huomioiman yllä esitetyt huolenaiheet lopullisia päätöksiä tehtäessä.

ELTEL NETWORKS OY

Juha Luusua, toimitusjohtaja

puh. 040 3113005

sähköposti: juha.luusua@eltelnetworks.com

Verkkotoimintaan sitoutunut oikaistu omaisuus ja pääoma

-

Kohtuullinen tuottoaste

-

Laatukannustin

-

Tehostamiskannustin

-

Investointikannustin

-

Innovaatio- ja joustokannustimet

-

Muuta

-

Luusua Juha
Eltel Networks Oy

Julkiset lausunnot suoraan Energiaviraston kirjaamoon:

Danske Bank A/S, Suomen sivuliike (Corporate Finance), kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa luonnoksesta valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024–2027 ja 2028–2031.

Kiinnitämme huomiota etenkin uuden valvontamallin (valvontajakso 2024-2027 ja 2028-2031) vaikutuksista verkkoyhtiöiden mahdollisuuksiin toteuttaa investointeja ja kehittää sähköverkkoa lyhyellä ja pitkällä aikavälillä

Alalla toimivat yhtiöt tarvitsevat toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen ja investointien toteuttamisen takaamiseksi vakaan toimintaympäristön ja tässä valvontamenetelmillä on merkittävä vaikutus. Merkittävät ja nopealla aikavälillä toteutettavat muutokset regulaatioympäristössä muodostavat varteenotettavan riskin verkkoyhtiöiden kykyyn suunnitella investointeja verkkoihin pitkällä aikavälillä ja vaikuttavat negatiivisena heijastevaikutuksena myös sidosryhmiin verkkoyhtiöiden ympärillä.

Suomessa on muun Euroopan tavoin menossa ennennäkemätön energiamurros ja fossiilisesta energiasta irtautuminen, jossa sähköistyminen on olennaisesti keskeisessä roolissa. Yhteiskuntamme sähköistyessä myös sähköverkkojen investointitarve sekä rooli puhtaan siirtymän onnistumisessa kasvaa entisestään. Vihreän siirtymän edistämisen lisäksi investoinnit verkkoon mahdollistavat osaltaan myös sähköjärjestelmän vakauden sekä huoltovarmuuden. Mikäli sähköverkkoihin tehtävät investoinnit tulisivat vähemmän houkuttelevaksi, olisi tällä suora negatiivinen vaikutus vihreään siirtymään.

Tällä hetkellä Suomen luotettava sähköverkko ja sähkön saatavuus on vahva kansainvälinen kilpailutekijä, jolla voimme erottua myönteisesti verrattuna muuhun maailmaan. Mikäli tätä asemaa ei pystytä pitämään, tulee tämä olennaisesti vaikuttamaan negatiivisesti Suomen mahdollisuuksiin nousta vihreän siirtymän edelläkävijäksi. Regulaatioympäristön pysyvyys ja ennakoitavuus on arviomme mukaan myös keskeinen tekijä, kun sijoittajat ja teolliset toimijat arvioivat Suomeen kohdistuvia investointeja. Esitetty uusi valvontamalli sisältää merkittäviä muutoksia ja näillä muutoksilla on mielestämme negatiivinen vaikutus Suomen maineeseen ennustettavana ja vakaana investointiympäristönä. Täten pyydämme Energiavirastoa huomioimaan yllä esitetyt näkemyksemme tehdessänne lopullisia päätöksiä.

Kunnioittavasti,

Pekka Hiltunen
Head of Corporate Finance
Danske Bank

Kasarmikatu 21 B, 00130 Helsinki, Finland

Postal address: P.O. Box 1613, FI-00075 Danske Bank

Email: pekka.hiltunen@danskebank.com

KSS Verkko Oy

Kiitämme mahdollisuudesta lausuntoon.

Energiateollisuus ry on myös jättänyt asiasta lausunnon. Yhdymme tähän lausuntoon.

Yrityskohtainen tehostamistavoite

Olemme laatineet lausunnon yhteistyössä Kymenlaakson Sähköverkko Oy:n, Lappeenrannan Energiaverkot Oy:n, Kajave Oy:n ja Vaasan Sähköverkko Oy:n kanssa asiasta lausunnon, jonka olemme toimittaneet Energiavirastolle keväällä 2023. Viittaamme tässä kyseiseen lausuntoon.

Verkon arvo

Energiavirasto on muuttanut tässä luonnoksessa merkittäväällä tavalla verkon arvon laskentatapaa.

Paheksomme, että näin suurta muutosta on esitetty kaksi ja puoli kuukautta ennen valvontamallin käyttöönottoa ilman perusteellista vaikutusten arviointia. Energiavirasto on todennut asiakirjassa ”Verkkotoiminnan kohtuullisen hinnoittelun valvontamenetelmien vaikutusarviointi: Sähkön jakeluverkkotoiminta” seuraavaa:

”Koska verkkokomponenttien investointien valmistumisvuosilla ja investointivuosien hajonnoilla on merkittävä yhtiökohtainen vaikutus lopputulokseen, on jokaisen verkonhaltijan vastuulla tarvittaessa tehdä itse yhtiötä koskeva vaikutusarviointi.”

Käytettävissä oleva aika ei ole ollut riittävä KSS Verkon osalta perusteellisen vaikutusten arvioinnin tekemiseen. KSS Verkko ei ole voinut varautua näin mittavaan selvitykseen ilman ennakkotietoa ja tehtävää varten valmisteltuja asianmukaisia tietoteknisiä työkaluja. KSS Verkko on kuitenkin tehnyt alustavia laskelmia ja lähettänyt luvut Energiaviraston kirjaamoon.

Energiavirasto on keväällä 2023 laatimansa 1. valvontamalliluonnoksen perustelumuihostiossa todennut seuraavaa:

”Tasapoiston tarkoituksena on mahdollistaa verkonhaltijan kattaa komponentin keskimääräiset investointikustannukset yksikkö hinnalla laskien sen pitoajan aikana.”

KSS Verkon laskemien lukujen perusteella on selvää, että esitetyn mallin mukaisesti laskettu jälleenhankinta-arvosta laskettu tasapoisto ei läheskään mahdollista jakeluverkon korvaamista nykyiseen tasoonsa. Verkonhaltijoilla on tämän lisäksi velvollisuus korottaa verkon tasoa toimitusvarmuussäädösten mukaisesti.

Sähkömarkkinalain esitöissä (HE 20/2013) on todettu seuraavaa:

”verkkopalveluiden hinnoittelun tulisi turvata verkonhaltijalle kuuluvien tehtävien edellyttämä kohtuullinen tulo- ja vakavaraisuus. Tulot saisivat siten kattaa verkon ylläpidon, käytön ja rakentamisen kohtuulliset kustannukset sekä antaa sijoitetulle pääomalle kohtuulliseksi katsottavan tuoton.”

Olemme huolissamme siitä, kuinka esitetty malli mahdollistaa jakeluverkon ylläpidon ja yhtiön laatiman kehittämissuunnitelman toteuttamisen.

Pyydämme Energiavirastoa selvittämään, kuinka esitetyssä valvontamallissa toteutuu sanottu lain tahtotila kohtuullisesta tulorahoituksesta ja vakavaraisuudesta. Lisäksi pyydämme Energiavirastoa erityisesti

selvittämään verkonhaltijoiden mahdollisuudet selviytyä toimitusvarmuussäädösten edellyttämien investointien toteuttamisesta kohtuullinen tulorahoitus, vakavaraisuus ja velanmaksukyky huomioiden.

Esitetyn valvontamallin termit jälleenhankinta-arvo ja nykykäyttöarvo ovat harhaanjohtavia. Esitetyn mallin mukainen jälleenhankinta-arvo on ennemminkin yksikköhinnoilla oikaistu tasearvo eikä kuvaa siis kuvaa arvoa, jolla jakeluverkko voitaisiin uusia.

Petri Tuomainen

Toimitusjohtaja

petri.tuomainen@kssenergia.fi

puh. 05-8851 500

gsm 050 5915 222

fax 05-311 7373

KSS Verkko Oy

Hovioikeudenkatu 3

45100 Kouvola

www.kssenergia.fi

Biosolar Oy

Jakeluverkkojen ennakoiva kehittäminen on tärkeää uusiutuvan energian ripeän käyttöönoton mahdollistamiseksi.

Uusiutuvan energian lisääntyessä tulee kantaverkkojen ohella kehittää ennakoivasti jakeluverkkoja, jotta uusiutuvan energian käyttöönotolle on olemassa edellytyksiä laajasti myös kantaverkoista etäämmällä sijaitsevilla paikoilla, jolloin käyttöön saadan käyttöön energian tuotannolle optimaalisimmat alueet..

Suunniteltavat muutokset lainsäädäntöön eivät saa heikentää jakeluverkkoyhtiöiden investointikykyä verkon kehittämiseen, joka entisestään hankaloittaisi uusuiutuvan energian tuotantoyksiköiden käyttöönottoa.

Muutokset investointien kannattavuuteen eivät voi tulla voimaan taannehtivasti, koska tämä entisestään heikentää jakeluverkkoyhtiöiden investointihalukkuutta.

Ville Kaituri

Biosolar Oy

0407622895

ville.kaituri@biosolar.fi

www.biosolar.fi

Elvera Oy

Liitteessä lausuntomme liittyen koskien verkkotoimintojen valvontamenetelmien päivitystä vuosille 2024-2027 ja 2028-2031.

Elvera Oy ("**Elvera**") haluaa jättää lausunnon koskien verkkotoimintojen valvontamenetelmien päivitystä vuosille 2024-2027 ja 2028-2031. Elvera on kriittisen infrastruktuurin – sähkö ja televerkkojen suunnitteluun, rakentamiseen ja viankorjaukseen keskittyvä lähes 500:n hengen yhtiö.

Elveran näkemyksen mukaan luonnos valvontamenetelmistä synnyttää merkittävän huolen sen vaikutuksista sähköverkkojen huoltovarmuuteen ja viankorjausvalmiuteen, alan työllisyyteen sekä vihreään siirtymän toteutumiseen.

Esitetyt valvontamenetelmät tulevat ymmärryksemme mukaan merkittävästi heikentämään verkkoyhtiöiden investointiedellytyksiä ja täten aiheuttamaan huomattavia haasteita myös sähköverkkojen urakointiyhtiöille.

Investointien väheneminen johtanee henkilöstövähennyksiin useissa alalla toimivissa toimitus- ja huoltovarmuutta ylläpitävissä yrityksissä. Muutoksen aiheuttamat henkilöstövähennykset näkyisivät suoraan palveluntuottajien kyvyssä toimia poikkeustilanteissa. Suomen huoltovarmuus kärsisi kriittisen infrastruktuurin osalta merkittävästi.

Yhteenvedona nyt esitetty uusi valvontamalli ei tue verkkoyhtiöiden investointimahdollisuuksia. Tuoden samalla lisää haasteita palveluntuottajille. Tämä vaikuttaa koko alan kykyihin toimia poikkeustilanteissa sekä heikentää koko Suomen kriittisen infran huoltovarmuutta.

Pyydämme Energiavirastoa huomioiman yllä esitetyt huolenaiheemme tehdessänne lopullisia päätöksiä.

Kunnioittaen,

Elvera Oy, Ilari Jaakkola, Toimitusjohtaja

Ilari Jaakkola

Toimitusjohtaja

Elvera Oy

PL 1010, Johtokatu 1

50130 MIKKELI

puh. 045 143 6776

www.elvera.fi

kirjaamo@energiavirasto.fi

3171/040300/2023

SUOMEN SÄHKÖNKÄYTTÄJIEN LAUSUNTO VAHVISTUSPÄÄTÖSLUONNOKSESTA SÄHKÖN JAKELUVERKKOYHTIÖIDEN VALVONTAMENETELMIKSI VALVONTAJAKSOILLA 2024 - 2027 JA 2028 - 2031

Suomen sähkönkäyttäjät ry (ELFi) kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä vahvistuspäätösluonnoksesta sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 2024 - 2027 ja 2028 - 2031

Edustamme yli 1 GWh vuodessa kuluttavia sähkön netto-ostajia, joiden osuus on noin 20 % sähkön kokonaiskulutuksesta Suomessa. Jäsenyrityksemme ovat kaupan, teollisuuden ja palvelualojen yrityksiä, joille asiakaslähtöinen, läpinäkyvä ja kilpailtu sähkömarkkina on erittäin merkityksellistä yritysten kustannustehokkuudelle ja investoinneille Suomeen.

ELFin yleiset kommentit

Luottamus sähkömarkkinoilla toimivien yritysten kohtuullisuuteen on merkittävästi heikentynyt viimeisten vuosien aikana. Sähkön jakeluyhtiöitä pidetään ahneina ylisuuria tuottoja keräävinä yrityksinä, vaikka ne toimivat lainsäätäjän ja viranomaisten antamien taloudellisten raamien puitteissa. Tästä syystä on tärkeää, että Energiavirasto systemaattisesti kehittää valvontamenetelmiään entistä kustannusvastaavimmaksi ja kohtuullisemmiksi.

Valvontamenetelmät ovat monimutkainen kokonaisuus ja tästä syystä Suomen sähkönkäyttäjien kommentit pohjautuvat sekä sähkönkäyttäjien omiin näkemyksiin ja kokemuksiin että TEM:in asettaman akateemisen työryhmän kehittämissuosituksiin.

Pidämme tärkeänä sitä, että akateemisen työryhmän esille nostamaan pääongelmaan puututaan monopoliyritysten tuottoja kohtuullistamalla.

Kuten lausunnossa on tuotu esille, monopoliasemassa olevien suomalaisten jakeluverkkoyhtiöiden keskimääräinen tuottotaso on jopa korkeampi kuin eurooppalaisten vapailla, kilpailuilla (osin myös globaaleilla) ja merkittäviä liiketoimintatariskejä sisältävillä markkinoilla toimivien yhtiöiden keskimääräiset tuottotasot. (lähde: Akateeminen työryhmä sähkönsiirron ja -jakelun tariffien laskentamenetelmistä, työryhmän lausunto Energiavirastolle)

ELFi on aikaisemmissa lausunnoissaan kritisoinut Energiaviraston valvontamallia erityisesti siitä, että mallin yleinen kustannusvastaavuus ei toteudu riittävän hyvin tai sallittua tuottorajaa pystytään valvottavien toimesta tehokkaasti kiertämään. Akateemisen työryhmän raportin mukaisesti olemme jopa epäilleet, että valvontamalli ei ole sähkömarkkina-asetuksen 18 artiklan mukainen.

Kustannusvastaavuuteen liittyen nyt ehdotettu malli 6. ja 7. valvontajaksoille on mielestämme kehittynyt merkittävästi oikeaan suuntaan.

Ymmärrämme sen, että Energiavirasto ei kaikilla osa-alueilla uskalla tehdä näkemiään tarvittavia muutoksia, sillä uhkana voidaan nähdä valvontamallin kokonaiskuvan hahmottaminen ja hallinta.

Lausunnon alaisessa valvontamallissa on vielä rakenteellisia epäkohtia, joissa asiakkaiden ja jakeluverkkoyhtiöiden intressit eivät ole oikein, tai joissa puolueettomien asiantuntijoiden kantoja ei olla riittävän hyvin kuunneltu tai ylisuuria velan korkoja ei mallin osalta rajoiteta.

Nämä epäkohdat tulisi Energiaviraston toimesta korjata ennen vuotta 2024, jotta ne olisivat tasapuolisesti ja oikein tuleville valvontajaksoille.

Olemme aikaisemmissa lausunnoissamme edellyttäneet Energiavirastolta nykyistä merkittävästi kattavampaa vaikutusarviointia, jotta asiakkaille tulisi selkeä käsitys eri vaihtoehtojen kustannuksista. Energiaviraston esittämä vaikutusarvio on kehittynyt positiiviseen suuntaan.

ELFin yksityiskohtaiset kommentit

Verkkotoimintaan sitoutunut pääoma ja tuottopohja

ELFin mielestä täydellisessä valvontamallissa verkon arvon tulee pohjautua todellisiin verkkoinvestointeihin ja niiden jäljellä oleviin tasearvoihin.

Arvostamme sitä, että Energiavirasto on analysoinut edellisen jakson valvontamallin epäkohtia toteamalla perustelumuiotiossaan: ”Virasto on kuitenkin virkatyössään havainnut ensimmäisten suuntaviivojen julkaisun jälkeen, että edellisen menetelmän periaate, jossa jätetään yksikköhinnat vain korjaamatta valvontajakson aikana ei eliminoi inflaation vaikutusta pois oikein eikä riittävästi.”

Nyt esitettyssä valvontamallissa tuottopohjaan liittyvä osuus on kehittynyt huomattavasti ja se on ymmärryksemme mukaan tulossa hyvin lähelle optimaalista tilannetta, jonka perustana olisivat todelliset verkkoinvestoinnit.

Tuottopohjan kehittämisessä Energiavirasto on ansiokkaasti hyödyntänyt Työ- ja elinkeinoministeriön akateemisen työryhmän osaamista ja ehdotuksia.

Mikäli yksikköhintoihin perustuvaa verkon arvoa käytetään jatkossakin laskennan pohjana, olisi pitkäjänteisen ja ennakoitavan liiketoiminnan näkökulmasta perusteltua, että olemassa olevan koko verkon arvo muodostettaisiin vuonna 2021 tehdyn yksikköhintapäivityksen perusteella nykyistä olemassa olevaa verkkoa kuvaavaksi ns. ”regulaatiotaseeksi”, jolle on laskettavissa ennakoitavasti tulevien vuosien tuotto- ja poistotaso. Uuden rakennettavan verkon arvo muodostettaisiin joko rakennuskustannusindeksiin tai yksikköhintapäivityksen (mahdollisesti jopa vuosittain tehtävä) perusteella. Vain uuden verkon arvo lisättäisiin olemassa olevaan regulaatiotaseeseen investointiajanhetken yksikköhintojen määrittämällä arvolla, jolloin koko verkon arvo ei muuttuisi yksikköhintapäivityksen yhteydessä. Tämä tekisi liiketoiminnasta sekä verkkoyhtiöiden että asiakkaiden näkökulmasta ennakoitavampaa ja pitkäjänteisempää. Tässä mallissa säilyisi nykyisessä valvontamallissa oleva investointitehokkuuteen ja tasapoistoihin liittyvä kannustin. Malli ei ole kuitenkaan kustannusvastaavuutensa osalta optimaalinen. (lähde: Akateeminen työryhmä sähkönsiirron ja -jakelun tariffien laskentamenetelmistä, työryhmän lausunto Energiavirastolle)

Mielestämme läpinäkyvän kustannusvastaavuuden mukaista olisi käyttää oman pääoman kustannuksen laskennassa yhtiön tilinpäätöksessään ilmoittamaa verkkoliiketoimintaan sitoutunutta todellista oman pääoman määrää.

Kohtuullinen tuottoaste

WACC:in määrittely valvontamallissa mielestämme ei ole vielä oikein. WACC tulisi ehdottomasti määritellä pääomarakenteen suhteen yrityskohtaisesti.

Olemme yhä huolissamme konsernin sisäisistä tai yritysten ja omistajien välisistä lainaehdoista. Konkreettinen ehdotuksemme on, että valvontamallissa lainan korkokustannukset tulisi hyväksyä sallitun tuoton laskennassa maksimissaan WACC:in vieraan pääoman kustannusten mukaisesti. Nyt esitetty verkkoyhtiöille antoisampi ja kustannusvastaamattomampi menettely vaatii mielestämme nykyistä perusteellisemman selonteon Energiavirastolta.

Laatukannustin

Laatukannustimen osalta on valvontamenetelmissä tapahtumassa edistystä.

Referenssitason kohtuullistaminen ja päivitys sekä PJ-verkon keskeytysten huomioiminen ja SJ-verkon energiapainotusten muutos selkeyttää kannustinta.

Laatukannustimessa on merkittävä epäkohta, joka oli korjattuna aikaisemmassa esityksessä. Ei ole oikein, jos suuren häiriön aiheuttamia kustannuksia kohtuullistetaan verkkoyhtiöille, mutta vastaavaa kohtuullistamista ei huomioida maksavien asiakkaiden suuntaan. Kyseinen rasite asiakkaiden suuntaan voi asiantuntijoiden kanssa käymiemme keskusteluiden mukaan olla jopa satoja miljoonia euroja. Uskomme tämän olevan virhe Energiaviraston toimesta, ja vaadimme siihen välitöntä korjausta tai selontekoa kyseisen epäkohdan perusteista.

Tehostamiskannustin

Mielestämme tehostamiskannustin on tärkeä operatiivisen toiminnan tehokkuutta tarkasteleva elementti, jonka tarkoituksena on ohjata verkonhaltijoita toimimaan kustannustehokkaasti. Tämä osaltaan lisää asiakkaiden luottamusta sähkön jakeluyhtiöitä kohtaan.

Pidämme käsittämättömänä sitä, että huolimatta asiantuntijaorganisaation ECKTA Oy:n selvityksen suositusta, jossa suositellaan soveltamaan yhdenmukaisesti 2 %:n yleistä tehostamistavoitetta, Energiavirasto ehdottaa 6. valvontajaksolle 0 % ja 7. valvontajaksolle 1 % tehostamista.

ELFi edustaa hyvin laajasti eri toimialoja. Huolimatta energiamurroksesta ei sähköverkkotoimialan toimialan muutosvauhti ole poikkeuksellisen nopeata. Ymmärrämme tehostamiskannustien portaittaisen etenemisen, ja ehdotamme 6. valvontajaksolle 1 % ja 7. valvontajaksolle alan asiantuntijaorganisaation ECKTAn ehdotuksen mukaista 2 % tehostamista.

ELFin näkemys on se, että 0 %-tasosta poikkeava regulaatio kannustaa jakeluverkkoyhtiöitä kehittämään myös operatiivisiin kustannuksiinsa painottuvia ratkaisuja

Investointikannustin

Mielestämme investointikannustimeen on tulossa perusteltuja korjauksia, joista eräs tärkeimmistä on tasapoistojen inflaatiokorjauksen poistaminen.

Pidämme hyvin tärkeänä periaatetta, jossa kustannustehokkuuden poistojen hyöty jaetaan tasan asiakkaiden ja verkonhaltijoiden kesken.

Innovaatiokannustin

Olemme tyytyväisiä Energiaviraston ehdotuksiin innovaatiokannustimesta kuudennelle ja seitsemännelle valvontajaksolle. Mielestämme kannustin on oikein mitoitettu ja tuo parhaimmillaan lisäarvoa sekä investoijille että asiakkaille.

Joustokannustin

Joustokannustin on mielestämme hyvä avaus Energiavirastolta. Pidämme myös oikeana ajattelumallia, jossa kuudennella valvontajaksolla kannustetaan verkonhaltijoita markkinaratkaisujen kehittämiseen ja seitsemännellä valvontajaksolla kannustetaan verkonhaltijoita ottamaan kehitettyjä joustoratkaisuja osaksi päivittäistä toimintaa.

Asiakkaiden rooli sidosryhmänä

Tässä yhteydessä asiakkailla tarkoitamme siirtoliiketoiminnan palveluista maksavia osapuolia. Mielestämme Energiavirasto on taantunut vuonna 2023 sidosryhmätyössään asiakkaiden suuntaan. Toivomme arvokkaaseen sidosryhmätyöhön ja vuorovaikutukseen säännöllistä foorumia vuonna 2024.

Kunnioittavasti
Pasi Kuokkanen
Suomen Sähkönkäyttäjät ry